دقرآن اواحاديثوپه رڼاکې

مکمل اومدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملافضل الرحمن

خپرونکی

مکتبہ رشیدیہ

سرکی روڈ کوئٹہ

دقرآن اواحاديثوپه رڼاکې

مکمل اومدلل

داوداسه مسئلې

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمي)

پښتو ژباړه

ملافضل الرحمن

خپروونکی

مکتبه رشيديه سرکی روډ

کوټه

دکتاب پېژندنه :-

دکتاب نوم	**داوداسه مسئلې**
مؤلف	مولانامحمدرفعت (قاسمی)
پښتوژباړه	ملافضل الرحمن
همکار:	مفتی محمدابراهیم (خلیل)
دکمپوزاودترجمې چارې	دنورالقرآن ادارې دژباړې اوکمپوزځانګه
کمپوزر	حسن الله (ذهان)
تصحیح	دنورالقرآن اداری خادم ابوخالدمولوی عبدالاحد(مجروح)
ډيزائن اوسمون	ابوخالد
خپروونکی	رشیدیه کتابخانه سرکی روډکوټه
چاپوونکی	محمدساجد
چاپ شمیر	۱۱۰۰ټوکه
چاپ کال	۲۰۰۸ میلادی دجولایي میاشت
چاپ ځای	لاهور

داوداسه فضیلتونه...۱۲
داوداسه ګټی اوحکمتونه...۱۵
داوداسه په وسیله کوم ګناهوته معافیږی ؟..........................۱۷
پاکی دمکروبووژونکی ده..۱۸
داوداسه پیژندنه...۲۰
په څرنګه اوبوسره اودس اوغسل کیږی...............................۲۰
دلمرپه ګرموشواوبواودس کول.....................................۲۹
دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟.................................۲۹
دباران اوروانواوبوسره اودس اوغسل کول ؟.........................۳۰
له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه......................۳۲
دناپاکی په وخت کی داوداسه کولوڅه ګټه ده ؟......................۳۳
ایاکامل اودس ضروری دی کله چی درکعت دتیریدوویره وی ؟............۳۴
دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟................................۳۴
پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟..............................۳۵
دمسجدپرفرش باندی اودس کول.....................................۳۵
داودس دځای نالی دمسجدغولی ته رااستل ؟..........................۳۶
پرقبربرسیره اودس کول...۳۷
له کورڅخه په اوداسه راتلل ښه کاردی..............................۳۷
له غسله وروسته اودس کول..۳۹
دغسل په دوران کی که اودس مات شی نو ؟...........................۳۹
په ګرمواوبواودس کول..۴۰
دعذرله کبله په ولاړی اودس کول ؟................................۴۱

په اوداسه کښې د مصنوعي ويښتانو حکم.......... ۴۱
داودس کولو پروخت د قبلې لورته توکل ؟.......... ۴۲
په اوداسه کښې د عذر له امله د اندامو وچول.......... ۴۲
په اوداسه کښې اندامونه له درو وارو څخه زيات مينځل.......... ۴۴
د هر اندام درې ځلو مينځلو حکمت.......... ۴۴
په اوداسه کښې د مسواک فضيلت.......... ۴۵
په مسواک وهلو کښې د نبي عليه السلام معمول (عادت).......... ۴۸
مسواک څه دی او څنګه به وي ؟.......... ۴۹
په مسواک وهلو سره وينه راووزي.......... ۵۰
له اوداسه وروسته خاص د لمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دي ؟.......... ۵۳
ايا په برش وهلو د مسواک سنت ادا کيږي ؟.......... ۵۵
د اوداسه د واجبيدلو شرطونه.......... ۵۶
د اوداسه د صحت شرطونه.......... ۵۷
د اوداسه فرضونه.......... ۵۸
د اوداسه وجبات (په اوداسه کې څه واجب دي.......... ۶۰
د اوداسه سنتونه.......... ۶۱
د اوداسه مستحبات.......... ۶۶
د اوداسه مکروهات.......... ۶۸
د اوداسه مسنونه او مستحبه طريقه.......... ۶۸
د اوداسه وروسته د توبې د دعا ويلو راز.......... ۷۳
د استحباب په توګه له اوداسه څخه د پاته شوو او بو د څښلو راز.......... ۷۳
په اوداسه کښې بايد مخ تر کوم ځايه پورې ومنځل شي ؟.......... ۷۴
په اوداسه کښې د ږيرې او بريتو متعلق مسئلې.......... ۷۶

په اوداسه کښې د وريځو د ويښتانو متعلق مسئلې.......... ۷۷
په اوداسه کښې لاس تر ږيريو پورې د مينځلو راز.......... ۷۸
په اوداسه کښې د ږيرېو په اړه مسئلې.......... ۷۸
په اوداسه کښې پښې ولې تر بجلکو پورې مينځل کيږي ؟.......... ۸۰
په اوداسه کښې د پښو او بجلکو په اړوند مسئلې.......... ۸۱
په اوداسه کښې د سر مسح په اړوند مسئلې.......... ۸۲
په اوداسه کښې د پوزې د پاکولو حکمت.......... ۸۵
د ناستې د خوب په کوم صورت کښې اودس ماتيږي.......... ۸۶
په قهقهه (په زوره خندا) سره د جنازې لمونځ د ختميدو او اودس نه ماتيدو وجه.......... ۸۸
په قهقهه او قې سره د اودس ماتيدو راز.......... ۸۹
د خندا په اړوند مسئلې.......... ۸۹
په نس کې ګړهارې راتلل يا هوا بندول.......... ۹۲
په هوا وتلو ولې اودس ماتيږي ؟.......... ۹۳
ايا په رګ کښې پيچکارې لګول اودس ماتوي.......... ۹۴
ايا د مخصوصې برخې سره لاس نښلول اودس ماتوي ؟.......... ۹۵
نارينه يا ښځينه که په خپل خاص اندام کې پنبه او نور کښيږدي.......... ۹۸
په فرجو کښې د ګوتو داخلولو سره د اوداسه حکم.......... ۱۰۰
د فرج پر ښکاره برخه ګوتې لګولو سره د اوداسه حکم.......... ۱۰۰
د رنګ شوو نوکانو سره اوداسه حکم.......... ۱۰۱
د سوزک د ناروغۍ په دوران کښې د اوداسه د ساتنې تدبير.......... ۱۰۲
د مواسير و چې کوم لند والې د باندې نه شي راددي حکم.......... ۱۰۳
د ليونۍ د اوداسه حکم.......... ۱۰۴
په اوداسه کښې د ګرمکو (د ګرمۍ دانې) څخه د اوبو وتلو حکم.......... ۱۰۶

له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزی ۱۰۷

په اوداسه کښې ددانو په اړوند مسئلې ۱۰۸

په اوداسه کښې دټپ په اړوند مسئلې ۱۱۰

په اودسه کښې له سترګې څخه داوبو راوتلو په اړوند مسئلې ۱۱۲

په اوداسه کښې دغوږ او غاښ په اړوند مسئلې ۱۱۳

په اوداسه کښې دوینتانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې ۱۱۵

په اوداسه کښې دناړو بلغمو او زکام په اړوند مسئلې ۱۱۶

داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې ۱۲۱

داوداسه بیلابیلې مسئلې ۱۲۴

بیله اوداسه وقرآن شریف ته لاس وروړل ۱۲۶

دکتابو دتجار لپاره بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۸

دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قرآن ته لاس وروړل ۱۲۹

دمعذور پیژندنه او دهغه حکم ۱۳۰

دفکرو خبره ۱۳۳

معذوردې څنګه اودس وکړی ؟ ۱۳۳

دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم ۱۳۵

دکوم چاچې لاسونه او پښې پرې شوې وی یایې مصنوعی وی اودس دې څنګه کوی ؟ ۱۳۶

په ناسته او سجده سره اودس ماتیږی ؟ ۱۳۷

دبولو دناروغه لپاره داودس حکم ۱۳۸

دمعذور دجامو حکم ۱۳۹

ایا معذور داشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی ۱۴۰

ایا معذور سړی تروخت مخکښې اودس کولای شی ؟ ۱۴۱

دمعذور داوداسه په اړوند مسئلې ۱۴۳

داوداسه په اندامو کښې یو اندام خوږ یا مات شی ۱۴۴

اودس په دوه دوله شیانو سره ماتیږی ۱۴۶

په اوداسه کښې دیو اندام په نه مینځلو کی شک پیدا شی نو؟ ۱۴۸

له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شیندل ۱۴۹

داوداسه اوبه په دسمال یا بل شی سره وچول ۱۵۰

له اوداسه کولو وروسته تحیة الوضوء کول ۱۵۰

تیمم څه دی ؟ ۱۵۱

دتیمم په هکله یو څو روایات ۱۵۴

دتیمم معنی ۱۵۷

تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی ۱۵۷

که اوبه پیدانه شي نو تیمم ولي؟ ۱۵۸

که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وی اونه دتیمم لپاره خاوره ۱۵۹

تیمم داوداسه او غسل خلیفه ګرزولو وجه ۱۶۰

له خاوري څخه دتیمم دځانګړتیا وجه ۱۶۱

تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی ۱۶۱

په تیمم کي وهم ته اعتبار نشته ۱۶۳

دتیمم حکم دټولو لپاره یو دی ۱۶۴

تیمم له کهالی او سستی سره اړه نه لري ۱۶۶

په سړو هیوادونو کي دتیمم حکم ۱۶۷

دتیمم دوجوب شرطونه ۱۶۷

دتیمم دصحت شرطونه ۱۶۸

دتیمم سنت طریقه ۱۶۹

دتیمم فرائض او واجبات ۱۷۰

دتیمم سنت او مستحبات ۱۷۱

داوبوله کارولو دمعذورت صورتونه ۱۷۲

دسراوپښو تیمم ولی نشته؟ ۱۷٤

دغسل او اودس په تیمم کی دنه توپیروجه ۱۷٤

دتیمم لپاره څومره غټه لوټه په کارده؟ ۱۷۵

پریوه لوټه څوځله تیمم وهل ۱۷۵

دتیمم په لوټه استنجاء کول ۱۷٦

په کوموشیانو تیمم روا او په کومو نارو ادی؟ ۱۷۷

دتیمم احکام ۱۷۸

په کوموشیانوچی تیمم ماتیږي ۱۷۹

دتلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنګه دی؟ ۱۸۱

په ناروغي کي دمریض طبیعت ته اعتبار دئ که طبیب ته ۱۸۲

دوخت دتنګي له وجې تیمم وهل ۱۸۲

پرناروغ که مرداری ولګیږي او اوبه ورته تاوان کوی؟ ۱۸۳

هره شپه احتلام کیدونکی لپاره تیمم وهل ۱۸۳

کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي ۱۸٤

دبوډاتوب په وجه تیمم وهل؟ ۱۸۵

په تبه کی تیمم وهل ۱۸٦

دتبې په اندیښنه تیمم وهل ۱۸٦

په ریل ګاډي او بس کي دتیمم شرطونه ۱۸۷

دزخمی او چیچک (ګوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم ۱۸۸

دجنازي لمانځه او مؤکدسنتو دپاره تیمم وهل ۱۹۰

دتیمم بیلابیلي مسئلې ۱۹۲

دمتیازو حکم او له هغه څخه دځان نه ساتلو وعید ۱۹۸

دبولو له څاڅکو ځان نه ساتلو باندي دقبر عذاب ۱۹۹

استنجاء څه ده؟ ۲۰۲

داستنجاء ارکان څلوردی ۲۰۲

داستنجاء تعریف ۲۰۳

آداب: ۲۰۳

بیت الخلاوی دشیطان [illegible] ده دی ۲۰٤

بیت الخلاء ته ورنن[illegible] وراوتلو پروخت دعا ۲۰۵

داستنجاء حکم [illegible] ۲۰٦

له استنجاء څخه [illegible] جز حکم ۲۰۸

تراوادس کولو وروسته استنجاء وهل ۲۰۹

چیري چي غټي او وړی بولی کول صحیح نه دی ۲۱۰

دغټو او کوچنیو بولو پرمهال چي له کوموشیانو څخه ځان ساتل پکاردی. ۲۱۱

په کوموشیانو چي استنجاء صحیح نه ده ۲۱۲

په کوموشیانو چي بیله کراهته استنجاء صحیح ده ۲۱۲

دبولو دارتیا په ترسره کولو کي بندیزونه ۲۱٤

داستنجاء واجب شیان ۲۱۵

په اوبو داستنجاء وهلو دوه شرطونه دی ۲۲۰

لومړی دی دمخ خوا و مینځله شی که دشا؟ ۲۲۰

په استنجاء کي دلوټي پرځای نورڅه استعمالولای شي ۲۲۱

استبراء دنرولپاره ۲۲۳

دمتیازو دناروغ دا پریشن حکم ۲۲۳

دمتیازوله لاری دسپینو اوبووتلو حکم.. ۲۲۴
په استنجاء کي یوه لوټه دوه ځله کارول.. ۲۲۴
یواځې په لوټه استنجاء وهل.. ۲۲۵
په ولاړه متیازي کول.. ۲۲۶
تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل او دهغه درملنه.. ۲۲۷
په پاکي کي دوسوسې ختمولو طریقه.. ۲۲۹
داړتیاترسره کولوپرمهال که لمرپه وریځ کي وي.. ۲۳۱
په کوټه کي دننه په لوښي کي متیازي کول.. ۲۳۱
په استنجاء کي طاق لوټې پکاردی.. ۲۳۲
دغټواوکوچنیوبولودتقاضی پروخت د لمانځه دننه کولو وجه.. ۲۳۴
داستنجاء په اړه مسئلې.. ۲۳۴

اللهم اختم لنابالخیروالسعادة والبشارة والایمان

دعاغوښتوونکي ابوخالد

بسم الله الرحمن الرحیم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

اي هغو کسانو چې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشی نوپریمنځی مخونه خپل

وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

او لاسونه خپل تر ړیړیو پوری اومسح وکړی پرسرو خپلو باندی اوپښوخپلو باندی تربجلکو پوری

وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ

اوکه چیری تاسو دجنابت په حال کی یاست نو ښه ځان پاک کړی اوکه چیری تاسو ناروغ یاست یا په سفرکی

أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

یاست اویاراشی یوله تاسو نه له ځای دضرورت څخه یانژدیکت وکړئ له خپلو میرمنوسره پس بیا اوبه

فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

پیدانشی نو قصد وکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخو خپلو اولاسونو خپلو له دغی پاکــــی زمکی

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ

اراده نه لري الله (ج) چي تنګي راولی پرتاسو لکن اراده لري چي تاسو ښه پاک کړي اوچي خپل نعمت

عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ط

پرتاسو پوره کړي ښايي چي تاسوئي شکروباسئ

دتفسیر خلاصه :

ای هغو کسانو ! چی ایمان مو راوړی دی څه وخت چی تاسو ولمانځه ته ولاړشي (دلمانځه کولو اراده وکړی په داسی حال کی چی تاسو اودس نلری)نو اودس وکړی مخونه خپل پریمنځی اولاسونه خپل پریمنځی ترړیړیو پوری اوپرخپلو سرو باندی لاس تیرکړی اوخپلی پښې تر بجلکو پوری پریمنځی اوکه چیری پرتاسو غسل فرض شوی وی (له لمانځه څخه مخکی)ټول بدن پاک کړی اوکه تاسو ناروغه یاست (داوبو استعمالول درته تاوان کوی)یادسفر په حالت کی یاست (اوبه

نه پیداکیږي دغه حالت دعذربلل کیږی)یاکه چیری دناروغی
اوسفرعذرهم نه وی بلکه اودس یاغسل له بلې وجې څخه مات شی
هغه دارنګه چې بولی یاګندګی وکړی یاتاسودخپلومیرمنوسره نژدې
شی اوبیاپه دغه ټولوصورتوکی اوبه تاسونه کړی پیدایاتاسو داوبو
د استعمالولووخت نکړی پیدایاداوبوله استعمال څخه دناروغی له
کبله عاجزیاست نوپه دغه صورتوکي تاسوله پاکی زمکی څخه تیمم
ووهی یعنی پرپاکه خاوره لاسونه ووهی اوبیائي پرخپلومخونو او
لاسونوباندی تیرکړی .دالله تعالی له دغواحکامومقرر کولوڅخه په
تاسوتنګی راوستل نه ده (الله تعالی دانه غواړی چې پرتاسوتنګی
راولی ځکه چې خاص له ذکرشوواحکاموڅخه همدارنګه له
ټولواحکاموشرعیه ووڅخه اسانی رعایت اومصلحت ښکاره دی
لیکن الله جل جلاله داغواړی چې تاسوپاکي و کړی نوله دی کبله یي
دپاکی قاعدی اولاری مشروع کړی اوپریوخاص طریقه یي بس نکړی
چې پرته له هغه پاکی ممکنه نه وی دبیلګی په توګه که چیری یي
خاص اوبه پاکونکی ګرزولی وای نوچې اوبه نه وای پاکی به نه
حاصلیږی .

دبدن پاکی خاص په احکاموطهارت کی ده اودزړونوپاکی په
عباداتوکی ده نودغه پاکی دواړوته شاملیږی اوکه چیری دغه نه وای
نوهیڅ پاکی به نه حاصلیدای اوبل الله تعالی داغواړی چې پرتاسو
خپل نعمتونه پوره کړی.

داوداسه فضیلتونه

نبی کریم ﷺ وپاکی ته چې یوه حصه یي اودس دی نیم ایمان ویلی
دی (ترمذی شریف)دایمان دوی حصی دی اعتقاد اوعمل دعمل
لویه حصه چې لمونځ دی پرپاکی موقوفه دی نوځکه نیم ایمان یی
ورته ووایو

(١)نبی ﷺ ویلی دی چې داودس په کولوسره الله جل جلاله صغیره
(کوچنی)ګناهونه معافوی اوپه آخرت کی لویي مرتبې ورکوی اوپه
اوداسه کولوسره بدن له ټولوګناهونوڅخه خلاصون پیداکوی. (بخاری
شریف)

(٢)په ځینی احادیثوکی راغلی دی چې دمخ په مینځلوسره هغه ګنا
هونه معافیږی چې په سترګوشوی وی اودلاس په مینځلوسره هغه
ګناهونه معافیږی کوم چې په لاس سره شوی وی اودپښوپه پریمنځلو
سره هغه ګناهونه معافیږی چې په پښوسره شوی وی یعنی داندامو په
مینځلوسره لکه څنګه چې خیری توئیږی همدارنګه ګناهونه هم
رژیږی تردی اندازی پوری چې سړی له اوداسه کولوڅخه وروسته
پاک له ګناهونوګرزی په حدیث شریف کی له خاص ذکرڅخه دلاس
سترګی اوپښی داګمان نه کیږی چې دنوروانداموګناهونه نه رژیږی
ځکه چې وروسته یي داوویل چې د اودس کولووروسته سړی له
ګناهونوڅخه پاک ګرزی .اوپه بل حدیث کی کی خاص دبدن لفظ
ذکرشوی دی چې پرټولواندامونی اطلاق کیږی.

(٣)نبی کریم ﷺ وویل: چې کوم څوک په مسنونه طریقه سره اودس
وکړی او وروسته له اوداسه کلمه دشهادت ووایي نوددغه سړی لپاره

دجنت اته دروازي خلاصيږي په کومه دروازه چې وغواړي ننوتلای شي.(مسلم)

(۴)په ځينواحاديثوکي راغلي دي چې نبي کريم ﷺ وويل چې دقيامت په ورځ به زه خپل امت پيژنم يوکس پوښتنه وکړه چې حضرت په دي لويه ټولۍ اومجمع کي به ته څنګه خپل امت وپيژني ؟نبي کريم ﷺ وويل چې ددوی لپاره به يوه نښانه اوعلامه وي هغه داچې د اوداسه له کبله به ددوی مخونه لاسونه اوپښې ځلانده وي.

(۵)هغه څوک به دشيطان له شرڅخه په امان وي کوم چې هميشه په اوداسه سره ګرزي په احاديثوکي راغلي دي چې هروخت په اوداسه سره ګرزيدل پرته له کامل ايمان والا څخه بل نه دی (يعني دهغه ايمان کامل دی چې تل په اوداسه ګرزي.

(۶)په اودس سره ومسجدته پرتللوباندي پرهرقدم يوه نيکي وزکول کيږي اويوه خطايي معافيږي.

(۷)کوم څوک چې په اوداسه سره)په مسجدکښي ناست وي اودلمانځه انتظارکوي کوم وخت چې دلمانځه په انتظارکي تيريږي دغه هم په لمانځه کي شميرل کيږي.(علم الفقه مخ ۵۲لومړی ټوک بخاري شريف مخ ۲۵لومړی ټوک)

نبي کريم ﷺ وويل چې که تاسوددي وس لری چې تل په اوداسه وګرزی نويي وکړی (هميښه په اوداسه ګرزيدل مستحب دی اوچاته چې مرګ داوداسه په حال کي راشي نودهغه مقام دشهيد دی (بهشتي زيورمخ ۹۲لومړی ټوک)نبي کريم ﷺ وويل چې په کوموختوکي نفس دانه خوښوی چې اودس وکړی نو په دغه وخت کي دنفس

پرخلاف باندی په اوداسه کولوسره ګناهونه توئيږی (ناخوښي کله دسستي له کبله اوکله دناجوړی له کبله څخه وی اوکله ديخ له وجی څخه وی دناخوښي په حالت کی په اوداسه کولوسره کوچني ګونهونه معافيږی نبی کريم ﷺ هغه کسانوته وکتل چې اودسونه يي کړی ووخوپوندی ئی وچې پاتی وی نونبی کريم ﷺ وويل چې په جهنم کی ددی ډيرغټ عذاب دی (دهغه پوندی چې وچې پاتی شوی وی)دوچوالی له کبله په پوست کی سختی راځی خاص بيادغه وچوالی ديخ په وخت کی زياتيږی نوبايدسړی داندامو په مينځلوکی کوشش وکړی تردی اندازی چې ديوه ويښته په اندازه وچوالی هم پاتی نشي (رفعت قاسمی)

داوداسه ګټې اوحکمتونه

(۱)اودس انسان له ښکاره اوپټو(باطني)ګناهونواودغفلت (بی پروائی)په پريښودلوخبروی که لمونځ پرته له اوداسه رواوای نو انسان به همداسی په غفلت کی مست پاتی وای اولمونځ به ئی همدا سی په بی فروائی کولای اوپه لمانځه کی به په همداسی بی فروائی داخليدای په دنيوی بوختياوو اوفکرونوکی به ديونشيې انسان په ژيرداخليدی نوځکه دبی پروائی له دغی نشی څخه دبيداری کولو لپاره اودس مشروع شوترڅوانسان په ښه پاملرنه اوخبرتيادخدای جل جلاله په وړاندی ودريږی (۲)طبی مشاهده ياتجربه ده چې دانسان له دننی بدن څخه زهرجن موادبدن نوروغړوته راځی اوهغه لاسونه مخ اوسراونوروانداموته راشي هم هلته تم شي اودبيلابيلوزهرجنو دانو اوګرمه کوپه ښه څرګنديږي اودبدن دغړوپه منځلودهغه

ناولواوخرابو موادو مخه نیول کیږي یاخوپه بدن کی دننه دننه دهغوجوش په اوبوسرېږي یاخوراوزي (۳)په تجربه اومشاهده ثابته ده چې دلاسونو اوپښوپه مینځلوسره اوپرسراومخ داوبواچول پرنفس باندي ډيراغيز کوي اوپه مهموغړوکي قوت اوبيداري پيداکوي بې پروائي خوب اوډيره بې هوښي په همدې کارسره ليري کيږي ددي تجربې تصديق په ماهروډاکټرانوکيداى شى ځکه چې ځوک بې هوښه وي يايي نس ناستي (اسهال)وي يادیوچارګ پري شوي وي هغه ته پرپادوشوو غړوداوبواچولوورانديز کيږي همداوجه ده چې انسان ته امرشويدي چې دخپل نفس سستي بيکاري اوناولتوب داوداسه په وسيله ليري کړي ترڅودخداى جل جلاله په حضورکې ددريدوورشي ځکه خداى جل جلاله تل هوښياراوبيداردى لاتاخذه سنة ولانوم (الله جل جلاله غفلت اوخوب نه نيسى)نوسست اوبې پرواده هغه په حضورکې نه شي دريداى همداوجه ده چې دمستى اونشي په حالت کې لمونځ نه دى روا وکوم نشيي ته چې ديوظاهرى باچاودربارته دتللواجازه نه ورکول کيږي نوچې يونشيي اوشرابي دنشي اوغفلت په حالت کې دکوم دنياوي حاکم ودربارته په ورتلونه شي برياليځ کيداى نوکوم ځوک چې دنشي اوغفلت په ځيرحالاتوکي ډوب وي هغه ته څنګه ديوستروااکمن (يعني الله جل جلاله)دربارته دتللوشرف ترلاسه کيداى شي ؟

(۴)کله چې دپاکي کيفيت په نفس کې ټينګ شي نودتل لپاره په هغه کې دنيکي نوريوه ځانګه په هغه کې پاتې کيږي اودوحشت دتياري برخه ضعيفه کيږي (۵)دګناهونواوسستي له کبله چې کوم روحاني

نورخوشي دبدن له ټولوغړوڅخه تللي وواوداوس کولوله کبله دوهم ځل هغوته رارسيږي همداروحاني نورپه قيامت کې داوداسه په غړوکي ځرګنديږي رسول الله ﷺ ويلي دى دقيامت په ورځ چې کله زمامت راشي نودهغوى پرلاسونومخونواوپښوبه داوداسه په اثارونور اوړڼا ځرګنده شي ځکه نوکوم ځوک چې په تاسوکي خپله روڼاډيره ولاى شي ډيره يي کړي. (المصالح العقيلة مخ ۱۲ اسرارشريعت حجة الله البالغه)

داوداسه په وسيله کوم ګناهونه معافيږي ؟

عن عثمان رضي الله عنه [قال: قال رسول الله ﷺ من توضأ فاحسن الوضؤخرجت خطاياه من جسده حتى تخرج من تحت اظفاره] (مسلم)

عثمان رضى الله عنه ويلي دى: چې رسول الله ﷺ وويل چاچي اوداس وکړي اوښه اوداس يي وکړي نودهغه له بدن څخه ټول ګناهونه وزى آن چې ترنوکانولاندې ګناهونه ئي هم نه پاتې کيږي (تشريح ياوضاحت) بدن اوروح ډيري نيژدى اړکي سره لري چې دهغوحتمي پايله داده چې پرکوم يوه يوحالت راځي دوهم په طبعي ډول ورڅخه اغيزمن کيږي لکه چې دنيکي اوبدى تړاوبې شکه له روح سره دى په نيکواعمالوپرروح دنورانيت اوړڼااوپه بدواعمالوپرهغه دتاريکى اثرات لويږي خوپه حتمي ډول بدن هم ددغوشيانوله ښواوبدواغيزواغيزمن کيږي همداوجه ده چې اودس کومه يوه نيکى ده اودهغه تعلق ياتړاو اصلاله روح سره دى ددغه اوداسه په وسيله دبدوعمليو هغه تياره اثارختميوى کوم چې دروح په وسيله پربدن هم راځي په حديث شريف کې دبڼوتربيخواونوکانولاندې الفاظ (په

اوداسه ګناهونه ختمیږی)ددی خبری دلیل دی چی ګناهونه یوازی روح نه ناپاکه کوی بلکه په بدن کی هم دروح داخیری دبدنی خیریوپه ثیرجمعه کیږی چی هغه اودس اوداډول نوری نیکی پریمنځی داالله جل جلاله قول دی[ان الحسنات یذهبن السیئات](بیشکه نیکی بدله منځه وړی (سورةهود)خولکه ثرنګه چی موږ ګوروچی معمولی ګرز په لږ جاروکولواومنځلوسره پاکیږی خوکوم خیری چی ډیروی دهغو لپاره ګرول مښل صابون اونوورکول ضروری دی همداډول دګناهو نوبیلې بیلې درجې دی دسپکی درجې کوچنی ګناهونه وی خودشپی اوورځی دعبادتونو اوداسه لمانځه اونوروپه وسیله معافیږی خودلوړی درجی دګناهونو دپاکی لپاره داشیان بسنه نه کوی دهغودمنځلولپاره دتوبی استغفار پښیمانی اودشرمندګی دڅو ځاځکواوښکوبهولواړتیاده لکه چی اسلامی عالمانودقرآن اوسنت په رڼاکی همدا پریکړه کړی ده چی دمختلفونیکواعمالوپه کولوچی دکومو ګنا هو نودمعافی زیری ورکول کیږی له هغه څخه کوچنی یاصغیره ګونهونه مراددی اودلویوګناهونولپاره خدي جل جلاله ته توبه هم ضروری ده ځکه نوله نیکواعمالوسره سره توبه هم په کارده.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۳۸ لومړی ټوک)

پاکی دمکروبووژونکی ده

اسلام دژوندپه هره څانګه کی وپاکی ته لوی اهمیت ورکړی دی ځکه چی پاکی دانسان دژوندیوخاص جزدی نوځکه اسلام وانسان ته دهغوشیانودپاکوالی حکم کړی دی کوم چی دده له هغوسره زیات تعلق دی لکه مسجدمکتب لباس خواسلام چی دبدن اوجامی پاکولی

ته څومره قدرورکړی دی دنړی پوه مذهب کی هم نه دی ثابت شوی هم دغه وجه ده چی په شریعت کی ځای پرځای پرپاکی کولوباندی تأکیدشوی دی همدارنګه په قرآن اوحدیث کی هم دپاکی تائیدشوی دی ددی وجه داده چی دانسان دژونداصل مقصددخداي جل جلاله بندګی اودهغه خبره منل دی دغه دواړه دانسان سره هغه وخت یوځای کیدای شی چی انسان روغ اوغښتلی وی که چیری دانسان بدن کمزوری وی اودی معذوروی بیاشریعت پرهغه باندی اسانه اصول ایښی دی پاکی دجوتیارلپاره ډیره اړینه ده که چیری انسان خپلی جامی بدن خوراک دوسیدلوځای اودعبادت ځای پاک ونه ساتی نودی به دډول ډول ناروغیوسره مخامخ شی بی وسه اوډنګربه شی اودعبادت کولوتوان به نلری نوځکه اسلام داوداسه غسل دحاجت لری کولواداب اوله ناپاکیوڅخه دخپل ځان پاکولوحکمونه بیان کړی دی ددی لپاره چی دانسان خپل بدن اوروغتیاپرخپل ځای پاته وی اوله بیکاره ناروغیوڅخه په امان وی دانسان بدن دیومشین په ډول باندی دی که چیری مشین له خرابوموادوڅخه نه شی پاک نومشین کارنه کوی همدارنګه دمسلسل کارکولواوخواری کښلوڅخه دانسان بدن خرابیږی یادبلی وجی څخه پربدن خرابی لګیږی که چیری دغه ناپاکی له بدن څخه پاک نشی نوله بدن څخه خراب بوی ولاړیږی اوبیلابیل مکروبونه په بدن کی پیداکیږی چی دهغه له کبله انسان دناروغیوسره مخ کیږی که چیری دخولی دپاکی خیال ونه ساتل شی نوله دی څخه دمعدی ځګراوغاړی همدارنګه نوری ناروغی پیداکیږی اوکه چیری انسان دغاښونودمینځلوخیال ونه ساتی نوبه

دغابنونودخراب رنګ اودنوروضررمنوناروغیوسره مخ شی که چیری پوزه دخرابوموادو او ریزش څخه پاکه نه شی نوډذهن دکمزوری اودعقل دلوتیدوسبب ګرزی که چیری لاسونه اومخ نه ومینځل شی نودوړی پرپاته کیږی اودلاسونواومخ رنګ ته تاوان رسوی اوپه وینه کی خرابی راولی اوانسان دکوچنی دانوسره هروخت مخامخ کیږی غرض دادی چی دانسان لپاره دهغواندامومنځل ضروری دی پرکومو چی ګرزونه اودوړی پریوزی اوډیراستعمالیږی. (احکام طهارت مخ ۳۲)

داوداسه پیژندنه

په لغت کي داوداسه معنی هم پاکي ده خوپریوخاصه طریقه دشریعت په اصطلاح کی له اوداسه څخه مرادپرخاصواندامو باندی لکه لاس مخ اونورپه خاصه طریقه اوبه اچول دی. (کتاب الفقه مخ ۷۴لومړی ټوک)

په څرنګه اوبوسره اودس اوغسل کیږی

مسئله: له اسمان څخه اوریدلی اوبه (باران)واله نالی چینی څاه تالابونه اودریابونوپه اوبوسره اودس اوغسل کول روادی اوبه که خوږی وی اوکه ترویږ. (بهشتی زیورمخ ۵۸لومړی ټوک حواله شرح تنویر مخ ۱۹۲)

مسئله ددرختی یادپاڼوپه نښتیزل شوی اوبواودس یاغسل کول نه دی رواهمدارنګه په هغه اوبوچی دهندوانی یاګنی څخه وتلی وی اودس کول یاغسل کول روانه دی.

مسئله: په کوموااوبوکی چی یوشی ګډشی یاپه اوبوکی یوشی پوخ شی اولکه اوبه دادول شی چی اصطلاح کی وهغه ته اوبه نه ویل کیږی

بلکه هغه په بل نامه سره نامدارشی نوپه دی سره اودس اوغسل نه دی روا هغه لکه شربت ښوروا سرکه دګلاب خوله اوهمدارنګه نورشیان

مسئله: په کومواوبوکی چی پاک شی ولویږی اوبوپه خوندیارنګ یابوی کی یوڅه فرق راشی خوهغه شی په اوبوکی پوخ شوی نه وی اوداوبوپه نرم والی کی ئی هم فرق نه وی راوستلی لکه چی په روانواوبوکی رنګ ګډشی یازعفران ورسره ګډشی اودهغه لږ رنګ په اوبوکی ښکاره شی یاصابن کی ولویږی یاددغوپه څیربل شی وی په دغه ټولوصورتوکی غسل او اودس کول روادی.
(بهشتی زیورمخ ۵۸ لومړی ټوک حواله درمختارمخ ۱۸۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۸۷ټوک لومړی)

مسئله: که چیري یوشی په اوبوکی واچول شی اوبیاداچولوسره په اوبوکی پوخ هم شی اوددی له کبله داوبورنګ خونداوبوی بدل شی نو په دغه اوبوسره اودس نه دی رواخوکه داسی شی په اوبوکی واچول شی اوپوخ شی چی پرهغه باندی څه خیره اوخرابی نه وی اودهغه په پخوالی سره اوبه خنډی هم نشی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی دډی اوبومثال دمړی دغسل داوبوده چی دبیروپاڼی یي په کی پخ کړی وی خوکه چیری دغه پاڼی دومره زیاتی ورواچول شی چی ددی له کبله په اوبوکی خنډوالی راشی بیاپه دغه اوبوسره اودس یاغسل کول نه دی روا.(بهشتی زیورمخ ۵۹لومړی ټوک حواله فتاوی هندیه مخ ۱۳لومړی ټوک)

مسئله: که چیری دجامی رنګولولپاره له اوبوسره زعفران ګډکړی په دغه اوبواودس نه دی روا. (منیه مخ ۳۳)

مسئله: که چیرې داوبوسره شیدې ګډې شي اوپه اوبوکې دشیدورنګ زیات شي نوپه دغه اوبوسره اودس کول نه دي روا اوکه چیرې شیدې لږ وي اوزیات رنګ ئې په اوبوکې نه وي راوړي بیاپه دغه اوبو اودس روادي.

مسئله: که چیرې په ځنګله کې لږڅه اوبه وموندې شي ترهغوبه اودس په کوي ترڅوچې ئې دمرداروېقین نه وي پرراغلی صرف په دغه شک چې دااوبه به نه وي حلالې اوبه نه مرداریږي که چیرې ددغه شک له کبله تیمم ووهي نوتیمم ئې نه دی صحیح. (بهشتي زیورمخ ۵۹لومړی توک)

مسئله: که چیرې په اوبوکې مرداري ولویده نوپه دغه اوبواودس اوغسل کول نه دي روا خومرداري لږوي که ډېره وي خوکه چیرې مرداري په داسې اوبوکې ولویده چې هغه رواني وي اورنګ خوند اوبوی نکړي وربدل اودس یاغسل په کولای شي خوکه چیرې درووانواوبورنګ خونداوبوی بدل کړي بیانه ده په روا بلکه اوبه مرداري دي کومې اوبه چې دوښودبلګواوپاڼوله کبله ودریدوته نژدې شي دغه اوبه دروانواوبوپه حکم کې بلل کیږي که څه هم ډېرې کرارې رواني وي. (بهشتي زیورمخ ۵۹لومړی توک بحواله البدایه مخ ۱۱)

مسئله: هغه حوض چې په اندازه دلسولاسواوږدوي اودلسولاسوپه اندازه پراخ وي اودومره اوبه په کښې وي چې په لپه کې له اوبوراپورته کولوسره زمکه نه معلومیږي دغه اوبه هم ده روانواوبوپه حکم کې بلل کیږي ودغه حوض ته لس په لس کې ویل کیږي که چیرې په دغه حوض کې مرداري ولویږي په دې سره اودس روادي خوکه

چیرې ئې رنګ خوندیابوی بدل شي نوپه دغه صورت کې مرداري بلل کیږي.
(بهشتي زیورمخ ۶۰ لومړی توک بحواله شرح تنویرمخ ۹۹ لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۲لومړی توک بحواله هدایه مخ ۴۱لومړی توک)

مسئله: دهغه حوض په اوبواودس کول کوم چې چت لرې رواده که چیرې اوبه دحوض له بام بیلې وي بیاپه اتفاق دعالمانواودس په رواده اوکه چیرې اوبه له بام څخه بیلې نه وي بلکه اوبه دچت سره نښتې اواوبه نه ښوریدې نوپه دې کې اختلاف دی حضرت تهانوی رحمة الله علیه درواوالې فتوی ورکړې ده .(وګوری امدادالفتاوی مخ ۵۹لومړی توک)
اوځنې علماؤددې مخالف دي ځکه دارنګه تالاب جوړول نه دي پکار.

مسئله: په ریل ګاډې کې چې کوم دحاجت ځای دهغه دتالاواوبه پاکې دي اوپه هغه سره اودس کول اوڅښل روادي. (فتاوی محمودیه مخ ۲۵توک دوهم)

مسئله: هغه حوض چې لس په لس کې وي پرکوم ځای چې داندام دمینځلواوبه ولویږي اوبیاله هغه ځای څخه دبل اندام دمینځلولپاره اوبه راپورته شي هیڅ پروانلري.

مسئله: که اوبه سوکه سوکه رواني وي نوډېرپه بیړه اودس مه کوئ ترڅولیدلې اوبه بیرته په لاس رانشي. (منیه مخ ۳۶)

مسئله: که چیرې یوکافریاکوچنی په اوبوکې لاس ووهي دغه اوبه پاکې دي خوکه چیرې دامعلومه شي چې پرلاس یې مرداري نښتې وه بیااوبه مرداري ګرزي لیکن په کوچنی هلکانوهیڅ باورنشته نوځکه

ښه داده چې په هغواوبوسره اودس ونه شي په کوموکی چې کوچنی لاس وهلی دی ترڅوچې نوري اوبه نوی پیداشوی.

مسئله:هغه ژوندی شیان چې بهونکی وینه نه لری که چیری په اوبوکی یوله دغوشیانوڅخه مړشی یامړپه اوبوکی ولویږی اوبه نه خرابه وی یعنی اوبه مرداری نه ګرزی هغه شیان لکه /غماشی، لړم، مچمچی، غالبوزه اوداسی نور...

مسئله:هغه اوبه چې په ټانکی کی دلمرله کبله ګرمی شوی وی دغه اوبه په هغواوبوکی نه شمېرل کیږی کوم چې په لمرګرمی شوی وی نوپه دغه اوبوسره اودس پروانلری.

مسئله:دلمرپه ګرموشوواوبواودس اوغسل کول نه دی په کارځکه چې دفیس ناروغی سبب ګرزی یعنی دطب په لحاظ په هغواوبوسره اودس کول چې په لمرګرمی شوی وی نه دی پکارپه دی اوبوکی دثواب اوګناه خبره نشته بلکه په طبی لحاظئی استعمال ښه نه دی.
(بهشتی زیورمخ ۶۱لومړی ټوک بحواله شامی مخ ۱۸۲لومړی ټوک)

مسئله:ددریاب اوبه پاکی دی دحیوانانوپه څښلواوهمدارنګه په نوروشیانونه مرداریږی. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ټوک دوهم)

مسئله:پرناپاکه ځای اودس کول ښه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله:دنلانوپه ذریعه چې کومه بدبویه اوپه راځی اوبیاوروسته ورپسی پاکی اوبه راځی نوترڅوپری چې دبدبویه اوبو حقیقت نه وی معلوم شوی یاله رنګ اوبوي څخه ئی ناپاکی نه وی ښکاره شوی نرهغوپوری دمرداروااوبوحکم نه پرکول کیږی ځکه چې بدبویه اوبه بیل شی دی اوناپاکه اوبه بیل شی دی که چیری پلټنه وشی چې دااوبه

دګټرپه اوبوګډوډی شوی دی نودنل له خلاصولووروسته دروانو اوبو حکم پرکیږی اوپاکی ګرزی.

مسئله: که چیری په تالاؤکی مرغی (چوغکه)ولویږی مړه شی اوبیاپه اوبوکی وپړسیږي نوپه دی کی دوه قوله دی لومړی قول دادی چې که دغه مرغی پړسیدلی وه نودغه ددرو ورځوبلل کیږی اوددرو ورځولمنځونه به راګرزوی دوهم قول دادی واوبوته هغه وخت دمردراوالی حکم ورکول کیږی څه وخت چې ددی په لویدلوخبرشی په لومړی صورت کی احتیاط اوپه دوهم صورت کی اسانی ده.
(آپ کی مسائل مخ ۴۷ټوک دوهم)

مسئله:په څاه کی هغه دوااچول چې په هغه سره چنجان مړه کیږی څاه ناپاکه نه ګرزی او اوبه پاکی دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲۷لومړی ټوک بحواله عالمګیری مخ ۲۰وفتاوی محمودیه مخ ۴۸ټوک نهم)

مسئله:دسائنس په ذریعه سره چې کومی خرابی دنالیانواوبه پاکی اورنۍ ګرزی دغه اوبه پاکی نه بلل کیږی دصفااوپاک په منځ کی ډیرفرق شته. (آپ کی مسائل مخ۶ ۲۴ټوک دوهم)

مسئله:دبدچلاوه میرمنی جوړکړی څاه څخه اودس کول اوغسل روا دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱۹لومړی ټوک دغینه مخ ۸۶په حواله)

مسئله:کوم څهان چې په حرام مال سره جوړشوی ددغه څهانوپه اوبواودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۷لومړی ټوک)

مسئله:که په څاه کی ګین ولویږی ترڅوچې ئی دایقین نه وی شوی چې ګین مرداردی اومرداری پرنښتی وه څاه نه مرداریږی اوکه یي

داشک وی چې پرګین به مرداری نښتي وي په دغه شک سره
پراوباندې دمرداروالي حکم نه کیږي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۰۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه اوبه چې دهغه خوندرنګ اوبوی بدل شوی وی ددغه اوبو
استعمال په یوه طریقه سره هم نه دی رواهمدارنګه دغه اوبه حیوانانو
ته ورکول یاخاوری په خشتول هم نه دی روا اوکه یی دری اوصاف نه
وو بدل شوی بیایي وحیوانانوته ورکولای شی همدارنګه اوګیره په
خشتولای شی دواړه روادی چې ختې په وکړی همدارنګه په دغواوبو
سره ځای هم پاشی کولای شی خوددارنګه اوبوپه تیاروشوو ختو
مسجدبایدنه شی ګل. (بهشتی زیور مخ ۶ لومړی ټوک حواله عالمګیری مخ ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دریاب واله اوتالاب چې دچاپه زمکه کی نه وی اووقف
شوی وی نوددی ټولواوبوڅخه فائده اخستل روادی وهیچاته داحق
نشته چې ددی داستعمالولوڅخه څوک بندکړی یاددی په استعمال
کی دارنګه طریقه اختیارکړی چې عاموخلګوته تاوان رسیږي.

مسئله :که دسړی په خپله مملوکه مځکه کی داوبوڅاه یاچینه
یاحوض یاواله وی نودغه سړی چې دمځکی مالک دی نورخلګ
ددغه اوبوڅخه منع کولای شی. (تنویرالابصار مخ ۲۵۷)

مسئله: هغه اوبه چې دګرمۍ په موسم کی دخلګوڅښلولپاره
ایښوول شوی وی اودس نه دی په رواخوکه اوبه زیاتی وی بیایي
استعمال هیڅ پروانلری اوهغه اوبه چې داوداسه لپاره ایښودل شوی
ړی دهغه اوبوڅښل روادی. (بهشتی زیور مخ ۷ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ
۴۰ لومړی ټوک)

مسئله: دپاکواوبوداستعمالولوزیات حقدارهغه څوک دی چې غسل
پرفرض وی شوی وی اودغه کس ته پرحائضه ښځه بی اودسه سړی
اودمړی پرغسل ترجح ورکول کیږي ددی وجی دادی چې جنابت
(ناپاکی)ډیره لویه ناپاکي ده اومهم دی نوددی لری کول هم ډیراړن
اومهم دی که پاکی اوبه له دغه دروڅخه دیوه په ملکیت کی وی
بیاداوبوپه استعمالولوخاونداوبوحقداردی خودهرشی ضرورت
چې ئی وی دبیلګی په توګه جنوب حائضه ښځه اوبی اودسه دری
کسان دی اواوبه په دوی کی خاص دیوه دی نوداوبومالک زیات
حقداره دی په استعمالولوددغه اوبوسره اوکه اوبه ددغودرو کسانو
په منځ کی شریکی وی بیانبه داده چې دغه مشترکی اوبه دمړی د
غسل لپاره وصرف شی. (کشف الاسرار مخ ۲۵ ټوک دوهم)

مسئله: دښځی له اوداسه یاغسل څخه چې کومی اوبه پاته شی و
نارینه ته نه دی پکارچې په هغه پاته اوبواودس یاغسل وکړی (داهغه
وخت چې دشهوت اوبدخیالوویره وی)نوګواکي زموږ په مذهب په
دغه ډول اوبواودس یاغسل کول دنارینه لپاره روا دي.
(بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختار مخ ۲۴)

مسئله: له اوداسه څخه په پاته شوو اوبواستنجاوهل اوله استنجاڅخه
په پاته اوبواودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۵ ج ۱ اغلاط العوام مخ
۳۹)

مسئله: پرکوموځایوچې دخدای جل جلاله عذاب پریوقوم نازیل
شوی وی لکه قوم ثموداوقوم عاددغه ځایوپه اوبوسره اودس

اوغسل نه دی پکاردمجبوری په وخت کی ددغه اوبوحکم دزمزم
داوبوپه شان دی. (بهشتی زیورمخ ۱۰توک یوولسم بحواله درمختارمخ ۴۵)

مسئله دشیعه ګانومیزائیانو اودنوروکفاروله کوروڅخه داوداسه
لپاره اوبه راوړل اوهغه سره اودس کول روادی لیکن دهغودکورو
غوښې خوړل حرام دی له غوښوڅخه پرته نورشیان یې خوړل
پروانلری. (احسن الفتاوی مخ ۴۶دوهم توک)

مسئله:که بې لمانځه یابدعت کونکی سړی بل ته داوداسه لپاره اوبه
ورکړی په دغه اوبواودس کول صحیح دی اوداودس کونکي په لما
نځه کی هیڅ خرابی نه راځی.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۶لومړی توک بحواله درمختارمخ ۱۶۶لومړی توک)

مسئله:دحکومتی والی څخه داوداسه یاغسل لپاره اوبه راوړل پروا
نلری. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۷ لومړی توک)

مسئله: دمشرکینواودکفارودڅښلوڅخه چی کومې اوبه پاتی شی
(په شرط چی شراب به ئی نه وی څښلی)په دغه اوبواودس اوغسل
روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵۱لومړی توک بحواله ردالمحتارباب فی السور مخ ۲۰۵لومړی توک)

مسئله:بیلریادبه په سپین رنګ وهلوسره څه موده ددوی په اوبوکی
بوی اوپه خوندکی یې هم فرق راځی ددغه اوبواستعمال دغسل
اواودس لپاره روادی ددغه اوبواستعمال هغه وخت روادی چی دغه
رنګ په داسی برش سره نوی شوی چی هغه دخنزیرپه ویښتانوجوړ
شوی وی نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادی که څه هم په اوبوکی
درنګ بوی اوخوندپاتی وی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ توک دوهم) که

لاس ناپاکه وي او اودس پرته له ذی چی لاس په اوبوکی نه ووهی
یعنی په اوبوکی نه واچوی اودس ممکن نه دی دارنګه سړی نه وی
چی دهغه لاس پاک وی اواوبه راوکاږی اونه دارنګه توته رسی وی
چی دهغه په ذریعه اوبه راواخلی اولاس په مینځی نوپه دغه وخت
کی اودس کول پکارنه دی. (علم اصول الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

دلمرپه ګرموشواوبواودس کول

مسئله:دلمرپه ذریعه دګرموشوو اوبوپه کراهت کی داحنافو اختلاف
دی صحیح خبره داده چی دغه اوبه مکروه تنزهی دی اودغه مکروه
والی په اوبوکی هغه وخت پیداکیږی چی علاقه ګرمه وی اوموسم هم
ګرم وی اوبل داچی دسرواوسپینوزروڅخه پرته په بل لوښی کې وی
اوپه داسی وخت کی استعمال شی چی دهغوګرموالی نه وی ختم
شوی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ توک دوهم بحواله ر دالمحتارمخ ۱۶۷لومړی توک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کی یاداوداسه کولووروسته که د او
داسه اوبه (چی استعمال شوی وی)پربدن یاپرجامی اونورو ونښتی
نودمفتی به قول سره سم په دغو اوبوسره نه بدن ناپاکه کیږی اونه
جامی ناپاکه کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۴۵توک نهم بحواله بحرمخ ۹۸لومړی توک)

دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟

کوم څوک چی پاک وی اواودس لری که یې خاص دبرکت دحاصلیدو
لپاره دزمزم په اوبواودس یاغسل وکړی روادی خوبی اودسه انسان
یاهغه انسان چی غسل پرفرض شوی وی دهغه لپاره دزمزم په اوبوسره
اودس یاغسل کول مکروه دی همدارنګه هغه جامی چی مرداری پری

لګیدلی وی دزمزم په اوبو سره یی مینځل مکروه دی او همدغه حکم دی دزمزم په اوبو سره داستنجاو هلو غرض دادی چی دزمز م اوبه ډیری دبرکت اوبه دی ادب او احترام یي کول ضروری دی ددغه اوبو څښل سبب دبرکت ګرزی خودمرداری دلری کولولپاره ددوی استعمال روانه دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۰ټوک دوهم)

مسئله: هو :که مجبوری وه چی تریوه میل وړاندی اوبه نه پیدا کیدی اوضروری پاکی په ډول کوم بل هم نه شوای حاصلیدای نو بیا داټول کارونه دزمزم په اوبو روادی. (بهشتی زیورمخ ۱۰ټوک ۱بحواله کبیری مخ ۶۱۸)

مسئله: دجنابت غسل دسخت ضرورت له کبله دزمزم په اوبو روادی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۲۳ټوک ۵بحواله درمختارمخ ۳۵۲توک لومړی)

دبار ان اوروانواوبوسره اودس اوغسل کول ؟

مسئله: که یوسړی په روانو اوبو کښی یا په لوی حوض کی یادباران اوبوته دومره وخت ودریږی څومره چی دغسل په کولو کی تیریږی نودغه سړی دغسل سنتونه پوره کړل یعنی دغسل سنتونه خپله پوره کیږی (داهغه وخت چی دغسل او اودس نیت یي کړی وی)روانی اوبه یادباران اوبه په وارواړیدن لګیدلو او تللو سره ددرو ۳ واروبهیدلو پرځای دریږی همدغه وجه ده چی علماؤویلی دی چی دلوی حوض څخه جاری یعنی روانی اوبه مراددی دریدلی اوبه اوهغه اوبه چی یوچادرولی وی په دغه حکم کښی نه دی که څه هم زیاتی وی اوځینوویلی دی چی په درول شوو (پاکو) اوبو کی له یوځای څخه وبل ځای ته دنقل کیدوپه وجه سنت پوره کیږی بلکه دلمبیدونکی ښوریدل هم کافی ده علامه ابن حجرلیکلی دی چی په درول شوو

پاکواوبوکی ټوله بدن درواره ښورول کافی دی که څه هم پښی له یوه ځای څخه بل ځای ته نقل نشی ځکه چی هرځل په ښوریدوسره نوی اوبه له بدن سره مښلی. (کشف الاسرارمخ ۲۷لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کی دبدن دیوی حصی اوبه دبدن بلی حصی ته وړل په دی شرط روادی چی دغه اوبه وروالوزی لیکن دغه دیوه اندام اوبه دبل اندام په ذریعه وړل په اوداسه کی روانه دی ددی وجه داده چی په غسل کی ټول بدن دیوه اندام په حکم کښي دی خواودس داسی نه دی ځکه په اوداسه کی هراندام بیل بیل شمارل کیږی (کشف الاسرارمخ ۳۰لومړی ټوک)مطلب دادی چی په اوداسه کی یواندام چی په کومواوبوسره ومینځل شی په هغه اوبوسره بل اندام نه مینځل کیږی بلکه ددغه بل اندام لپاره دنورواوبورااخستل پکاردی لیکن په غسل کی ټوله بدن دیوه اندام په حکم کښی دی نوځکه دیوه اندام اوبه وبل ته وړل هیڅ پروانلری خوداشرط ضروری دی چی اوبه دومره وی چی هغه له دغه اندام څخه ولاړی شی دهغه بل سره ونښلی ددی لپاره چی پردغه حکمادمینځلو حکم یااطلاق وشی.

محمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله: داوداسه اودغسل داوبواندازه یوه کاسه راغلی ده دائی خاص اندازه نه ده ځکه چی له دغه څخه زیاتوالی اوکموالی روادی اواسراف کول روانه دی بلکه مکروه دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹لومړی ټوک مخ ۱۳۳ لومړی ټوک مشکوة مخ ۴۸لومړی ټوک) په حدیث شریف کی چی داوداسه اوغسل لپاره داوبو کومه اندازه ښودل شوی ده واجبه نه ده بلکه سنت ده چی ددغه اندازی څخه به اوبه کمی

نه وی (داوداسه لپاره اندازه یو کیلواوبه اودغسل لپاره څلور یا پنځه کیلواوبه)که دیوسړی اودس یاغسل دذکرشوی اندازی څخه په کمواوبوسره کیدی یااندازی څخه په زیاتوکیدی نوپه حدیث کی دذکرشوی اندازی څخه په زیاتواوبوغسل اواودس رواکیږی.

(مظاهرحق مخ ۴۱۴لومړی ټوک اومخ ۴۰۶لومړی ټوک فتاوی رشیدیه مخ ۲۸۴لومړی ټوک)

له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه

مسئله: دمتأخرینوفقهاؤدفتوی مطابق دحوض اوږدوالی اوپراخوالی لس ګزه ضروری ده اودژوروالی زیاتوب هیڅ فائده نلری ژوروالی چی هرڅومره زیات یاکم وی اعتبارنلری خواوږدوالی اوپراخوالی لس ګزه ضروری دی دشرعی ګزاندازه دمروجوبزازانوڅخه لیدل شوی ده تقریبا لس لس نیم چی ددوو فتهوواندازی ته نژدی ده یالږڅه کم تردوو فتهو (فتاوی دارالعلوم مخ۱۹۳لومړی ټوک بحواله درمختارمح ۱۷۷ لومړی ټوک باب المیاه فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۸ لومړی ټوک)

شرعی ګز۴۶اشاری۲سانتی متره یعنی اتلس نیم انچه کیږی.

مسئله: دحوض اوږدوالی اوپراخوالی برابریدل ضروری نه دی د زیاتوب اوکمبود پراخی کښی شته لکه څنګه چی لس لاسه اوږد او لس لاسه پراخ شرعی حوض دی همدارنګه پنځه لاس پراخ اوشل لاسه اوږدیاڅلورلاس پراخ ۲۵لاسه اوږداودوه لاسه پراخ ۵۰لاسه اوږدهم شرعی حوض بلل کیږی که حوض ګردی وی نودهغه ګردی والی به ۳۶ګزه وی(اوپه قول دصاحب محیط احتیاط دادی چی ۴۸ګزه به وی) که حوض مثلث یعنی دری کونجه وی نوهرلوربه یي ۱۵نیم ګزه وی

اوژوروالی به ئی دومره وی چی لوبه په لپه څنی راواخستل شی زمکه نه ښکاره کیږی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۵۵ټوک څلورم بحواله طحطاوی علی المراقی الفلاح مخ ۷اوشامی مخ ۷۸ ۱ لومړی ټوک)

مسئله: که په حوض کی یوحیوان ولویدی مړشواووشوړیدی که دهغه دشوړیدوله کبله داوبورنګ یابوی یاخوندبدل شونودحوض اوبه ناپاکه دی اوکه له دغه درواوصافوڅخه یوهم نه وو بدل شوی نوکه دحوض اوبه ډیری دی بیااوبه ناپاکه نه دی اوکه داوبورنګ یانورڅه بدل شی نواوبه ناپاکه دی اوپه دغه اوبواودس غسل اواستنجاروانه ده اوکه وکول شی نوپاکی پری نه راځی اوکه یي په دغه ناپاکواوبو دا ستنجاوهلووروسته (خواپه دغه استنجاووهی اوبه ورته معلومی وی یانه وی)اودس وکړی اولمونځ وکوی نولمونځ یی نه صحیح کیږی دد غه راګرزول فرض دی. (رحیمیه مخ۲۷۸ټوک څلورم دحوض تفصیل وګوری شامی مخ ۱۲۰شرح تنویرالابصار)

دناپاکی په وخت کی داوداسه کولوڅه ګټه ده ؟

پوښتنه: دجنابت له غسل څخه مخکی لومړی داوداسه څه ګټه ده ؟ ایا له ناپاکی لری کولوپرته اودس کیدای شی ؟دصحابه کرامو دا عادت جوړشوی ووچی له خپلو ښځو سره: ترنیژدیکت وروسته به ئی اودس وکړاوبیده به شوپه دغه ناپاکی کښی اودس څنګه دی؟په ذهن کی می نه راځی.

ځواب: دجنابت په حالت کی په اوداسه کولوسره پاکی نه حاصلیږی مګرپه ناپاکی کښی لږسپکوالی راځي که دیوشرعی حکم حکمت په ذهن کښی نشی رانوڅه تاوان دی

مسئله: که په شپه کی له کومی وجی دغسل اړتیاشوه اوپه دغه وخت کی په غسل کولو کښی تکلیف وی نو ښه داده چی غسل وکړی لیکن که غسل نه وکړی نو استنجااو اودس دی وکړی بیده دی شی دغه مسنونه اوغوره شوی طریقه ده (الجواب متین مخ ۱۰)

مسئله: په شپه کښی دبیدیدو په وخت کی اودس کول(یعنی سره داوداسه بیدیدل)ښه کاردی. (آپ کی مسائل مخ۳۶ټوک دوهم)

مسئله: دناروغه دپښتنی لپاره په اوداسه تلل سنت دی مظاهرحق مخ ۳۵۳لومړی ټوک)ددی وجه داهم کیدای شی چی دناروغ پوښتنه عبادت دی اودابښکاره خبره ده چی عبادت په اوداسه سره ښه او کامل ګرزی. محمدرفعت قاسمی غفرله

ایاکامل اودس ضروری دی کله چی درکعت دتیریدوویره وی ؟

مسئله: که جماعت ولاړ وی هم بایدی کامل اودس وکړل شی داوداسه سنتونه پوره کول اړین دی که څه هم جماعت ختم شی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۱لومړی ټوک بحواله مرقات مخ ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: په یوه لاس اودس کول صحیح دی خو دسنتو خلاف دی پرته له ضرورته داسی کول نه دی پکار.(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲لومړی ټوک)

دمجبوری له امله خوله نه مینځل ؟

پوښتنه :که یوسړی خوله مینځی نووینه کوی څه وخت وروسته وینه بندوی څرنګه چی دخولی په مینځلو کښی داودس دماتیدوویره وی له دغه وجی که خوله نه مینځی اولمونځ وکړی صحیح ده کنه ؟

ځواب : په داسی وخت کی خوله نه مینځل صحیح ده بی له خولی مینځلولمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۹لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۵لومړی ټوک کتاب الطهارت سنن الغسل)

پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟

مسئله:که یوسړی دمابښپین دلمانځه لپاره اودس وکړاو اودس یې نه وی مات شوی نودراتلونکی وخت دلمانځه لپاره نوی اودس کول واجب نه دی (هم په دغه اودس سره لمونځ کولای شی ترڅوچی اودس نه وی مات شوی. (کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک)

مسئله: که پراوداسه بل اودس وکړی ډیرثواب ورکول کیږی.
(بهشتی زیور مخ ۴۸لومړی ټوک کبیری مخ ۳۶آپ کی مسائل مخ ۳۱ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په منځ کی داوداسه ضدشی واقع شویعنی داوداسه دکولوپه وخت داوداسه ماتونکی شی راغلی دمثال په توګه لاسونه اومخ ئی مینځلی دی اودس ئی مات شونودوهم ځل اودس شروع کول لازمی دی لیکن دعذر حالت له دغه څخه بیل دی.
(کتاب الفقه مخ ۸۱لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۱لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۷۹لومړی ټوک)

دمسجدپرفرش باندی اودس کول

مسئله:په مسجدکی چی پرکوم ځای لمونځ کیږی (یعنی کوم ځای چی دلمانځه کولولپاره معلوم شوی وی)هلته اودس کول صحیح نه دی خوکه داسی اودس وکړی چی اوبه ومسجدته نه شی داخلی بیارواده (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله دمسجدپرفرش باندی چی دلمانځه لپاره متعین شوی وی اودس کول روانه ده که ځای داوداسه لپاره جوړشوی وی نوهلته دی اودس وکړل شی که نه وی دمسجدله فرش څخه دی لری شی اودس دی وکړی مقصدداچی داوداسه مستعمل شوی اوبه دمسجدپرفرش

اچول منع دی. (فتاوی محمودیه مخ ۱۳۷ ټوک لسم بحواله شامی مخ ۱۳۲ ټوک دوهم باب الاعتکاف)

مسئله: دمسجد داوداسه دځای اوبه د اوداسه لپاره خاص شوی دی ددغه اوبوړل روانه دی خوکه دکلی (یاتالاب یابل داسی شی)دعامو خلګولپاره وو اودوړلو اجازه وی نوبیا روادی. (آپ کی مسائل مخ ۱۴۵ ټوک دریم

داودس دځای نالی دمسجدغولی ته راستل ؟

پوښتنه :دمسجد برنډی پرڅنګ وراسته طرفته داوداسه کولو نالی ده اودغه نالی دباندی دمسجد دغولی لاندی تیر شوی وی اودبندی والاداوداسه نالی باندی راځي له هغه سره ګډیږی ایاداوداسه اوبه د مسجدغولی لاندی تیرولاشی؟اوایاپه لمانځه کی څه فرق رانه ځی ؟

ځواب :که دمسجد جوړیدوپه وخت کی یی دغه ډول وی بیاشرعا صحیح ده ددی له کبله په لمانځه کښی هیڅ فرق نه راځی لیکن که دنالی روپه اسانی سره وبلی خواته بدلیدلای شی نودغه ډیرښه اومناسبه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۱۹۸ ټوک لسم)

مسئله:داوداسه کولووروسته ومسجدته دداخلیدوپه وخت کښی چی کوم څاڅکی داوبود مسجدپرفرش باندی ولویږی ددغه څاڅکود لویدلو له کبله فرش نه خرابیږی همدارنګه له حوض څخه داوداسه کولو په وخت کښی احتیاط په کاردی چی په حوض کی څاڅکی ونه لویږی لیکن ددغه څاڅکوپه لویدلو سره حوض ناپاکه نه ګرزی.
(آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک دریم)

مسئله:اودس وکړل شی وروسته پښی پرهغه ځای چی چوتی پر کښل کیږی کښیږدی اوبیا دمسجد پرصف باندی تیرشی نوپه دغه وخت کی پښی ناپاکه نه ګرزی نوصفونه هم ټول پاک دی اودس اودټولولمونځ صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۷۳ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۳۲۴ لومړی ټوک)

پرقبربرسیره اودس کول

مسئله:درواياتو څخه معلوميږی چی کوم چال چلند له چاسره چی په ژوندکی ثابت تکليفجن شوی دی له مرګه وروسته ئی هم هغه حکم دی اودابنکاره ده چی په ژوندکښی که دیوسړی سره نیژدی کښینی دارنګه اودس کوی چی داوداسه څاڅکی اوبه پرهغه بل سړی نښلی نوهغه ته تکلیف رسیږی. (امدادالفتاوی مخ ۳۹ لومړی ټوک)

مسئله: پرداسی ځای اودس کول چی داوداسه اوبه پرقبرلویږی روانه ده. (امدادالفتاوی مخ ۷۳۰ لومړی ټوک)

له کورڅخه په اوداسه راتلل ښه کاردی

مسئله: له کورڅخه ومسجدته په اوداسه راتلل ښه دی له کورڅخه دمسجدوطرفته په اوداسه راتللو فضیلت په حدیثوکښی راغلی دی اوعقلاهم ددی غوره والی ښکاره دی ځکه چی په دغه کښی د مسجد ادب اواحترام دی که یوسړی په دربارکښی داخلیدل غواړی نودهغه دعزت کولوغوښتنه داده چی ځان پاک کړی اوله کورڅخه ولاړشی دارنګه نه چی ودربارته ورسیږی اوبیااوبه طلب کړی دغه ددربار دتعظیم خلاف کاردی څنګه چی وحرم ته دداخلیدونکی لپاره

دمواقیت څخه داحترام دتړلوڅخه دبیت الله دتعظیم ښکاروالی مقصوددی.

(احسن الفتاوی مخ۱۱ټوک دوهم)

مسئله: نن سبأهم که په کورکښې اودس وکول شی اوبیاولاړشی وهغه ته ډیرثواب حاصلیږی لکین دمسجدلپاره داوداس اوغسل ځای جوړول ذریعه دثواب مسنون اومستحب دی. (الجواب المتین مخ۱۰)

په حدیث شریف کښی داغلی دی چی نبی کریم ﷺ وویل چی کوم څوک چی دفرض داداکولولپاره اودس وکړی له خپل کورڅخه ووزی ومسجدته نودغه کس ته هغه ثواب ورکول کیږی لکه څنګه چی دحج کوونکي اواحرام والاته ورکول کیږی

تشریح :لکه څنګه ثواب چی دحج داداکولواواحرام تړلووالاته ورکول کیږی ګواکی اودس دحج اواحرام مشابه ده یعنی (دحج پشان دی) اومشابهت یي دارنګه بیان شوی دی چی لمونځ کونکی دلمانځه لپاره له کوره ووزی مسجدته ولاړشی اوبیاله لمانځه څخه فارغ شی څه وخت چی بیرته کورته نه وی راغلی ترهغه وخته پوری برابرثواب ورکول کیږی لکه څنګه چی حاجی دحج لپاره له کوره څخه وتلی وی اودحج داداکولوروسته کورته نه وی راغلی نوهغومره ثواب ورکول کیږی ددی خبری په ذهن کی ساتل پکاردی چی داوداسه اوحج په منځ چی کوم مشابهت بیان شو دایوجزی مشابهت دی مشابهت ئی په دی اعتبارنه دی چی په ټولووجوهاتوکښی ئی ثواب برابردی ځکه که دحج ثواب هم دومره شی څومره چی لمونځ کونکی ته ورکول کیږی بیابه حج کول دخلګوترنظرعبث اوبی ګټی

وګڼل شی دفرض لمانځه دکونکی مشابهت دحج کونکی سره ورکړل شوی دی دڅاښت اونورولمنځو کونکوته دعمری له کونکوسره مشابهت ورکړل شوی دی.

(مظاهرحق مخ۴۱۸لومړی ټوک)

له غسله وروسته اودس کول

مسئله: اودس ددرو۳اندامو(مخ لاسونه اوپښو)مینځلواودسردمسح کولونوم دی اوکوم څوک چی غسل وکړی نودهغه سره اودس هم وشوله غسله مخکی اودس کول سنت دی که یوسړی له غسله مخکی اودس نه وکړی غسل یي صحیح دی اودغسل په کولوسره ئی اودس هم وشودمسح معنی ده لوندلاس پرسرتیرول څه وخت چی پرسرباندی اوبه واچوی اوتوی شی نودمسح څخه زیات غسل وشودعواموداعمل چی له غسل څخه وروسته اودس کوی غلط کاردی اودس بایدله غسل څخه مخکی وشی ددی لپاره چی دغسل سنت پوره اداشی له غسله وروسته اودس کول روانه دی (آپ کی مسائل مخ ۲۸ټوک دوهم) مسئله:له غسله وروسته چی اودس مات شوی نه وی اودس کول ضروری نه دی.(آپ کی مسائل مخ۲۸ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۹لومړی ټوک)

دغسل په دوران کی که اودس مات شی نو؟

پوښتنه :له غسل کولوڅخه مخته ئی اودس وکړلیکن دغسل په وخت کي ئی اودس مات شونودغسل کولووروسته اودس کول څنګه دی ؟

ځواب :که داوداسه ترماتیدووروسته غسل وکړی اوپه دغه کښی داوداسه اندامونه دوهم ځل ومینځل شی اوله دی څخه وروسته داسی

شي نه شي رامنځته چې اودس پرې ماتيږي نودده اودس وشوا ولمونځ په کولای شي.

مسئله:دامشهوره ده چې په بربنډکيدلوسره اودس ماتيږي ياداچې دبربنډوالي په حالت کې اودس نه پاتې کيږي دا صرف غلط دی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۱توک دوهم)

مسئله:دجنازې دلمانځه په اوداسه سره نورلمنځونه هم کيږي خوکه د جنازې دلمانځه لپاره تيمم ووهل شي نوبيانورلمنځونه نه دي پرې روا
(آپ کی مسائل مخ ۳۱)

مسئله: دجنازې دلمانځه لپاره يادسجدې دتلاوت لپاره چې اودس وشي په هغه سره نورلمنځونه کول روادي بلکه داوبودنه موندلوله امله اودمرض له امله دجنازې دلمانځه لپاره چې کوم تيمم وهل شوی وی په هغه سره هم نورلمنځونه نه دي روا.
(احسن الفتاوی مخ ۸۱توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۲۲۶لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۵۰لومړی توک)

مسئله:بايددجنازې له پورته کولوڅخه مخکې اودس وشي ددې لپاره چې دجنازې لمونځ نشي تيرداحکم هم مستحب دی(مظاهرحق مخ ۴۸۲لومړی توک)

په ګرمواوبواودس کول

مسئله: په ګرمواوبواودس کول هيڅ پروانه لري.

مسئله:که داوداسه کولوپه وخت کښې داندام يوه حصه وچه پاتې شي نودوهم ځل اودس کولوته هيڅ ضرورت نشته بلکه دهغه وچې پاته شوې مينځل کافي ده ليکن پردغه وچه حصه اوبه بهول ضروري دي صرف لاسونه پرتيرول نه کافي کيږي.
(آپ کی مسائل مخ ۳۲توک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۹ توک دوهم آپ کی مسائل مخ ۳۴توک دوهم اواحسن الفتاوی مخ ۲۵توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۱لومړی توک)

دعذر له کبله په ولاړې اودس کول ؟

مسئله:په ولاړې سره اودس کولوسره دڅاڅکودغورځيدوويره وي څومره چې مووس کيږي په ناستې اودس وکړي ليکن که مجبوري وي په ولاړې دريدلواودس کول هيڅ تاوان نلري.

مسئله: نن سباچې په کورونوکې دلوښودمينځلولپاره کومې نلکې پورته لګولې شوې دي خلک له هغوڅخه په ولاړې اودس کوي نو دا رنګه اودس کول هم روادي خوښه داده چې مخ پرقبله کښيني اودس وکړي.

مسئله:که په ناستې اودس نشي کولای نوپه ولاړې دې اودس وکړي هيڅ تاوان نلري خودڅاڅکوڅخه ځان ساتل پکاردي.
(آپ کی مسائل مخ ۳۳توک دوهم)

مسئله: په ناستې دې اودس وکړل شي که په ناستې دپښومينځلو کښې تکليف وي ياپه ولاړواودس کولوسره داستعمال شوو اوبوڅخه ځان خوندي کيږي نوپه ولاړه دريدلوسره پښې مينځل پروانه لري بلکه داستعمال شوواوبوڅخه دځان ساتلولپاره په ولاړومينځل ښه دي.(اداب وضوء درمختارمخ۸۶لومړی توک فتاوی محموديه مخ ۱۶ توک اووم)

په اوداسه کښې دمصنوعي ويښتانوحکم

که سړی دمجبوری له امله پرسرد مصنوعي ويښتانواستعمال کاوی نوهغه سړی داوداسه په وخت کې پرهمدغوويښتانومسح کولای ئي شي کنه؟

ځواب :دمصنوعي وینښتانو استعمال روانه دی اونه ددوی داستعمال
اړتیاشته دسردمسح په وخت کښې دوی لری کول پکاردی که مسح
پروکړل شی اودس نه کیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ ټوک دوهم)

داودس کولوپروخت دقبلې لورته توکل ؟

پوښتنه :دقبلې وطرفته کښیني. اواودس وکړی نوپه دغه صورت
کښې توکل هم وکړی لیکن دقبلې لورته توکل منع دی ددی څه
حیثیت دی ؟

ځواب :دقبلې ولورته توکل مکروه دی که دقبلې ولورته مخ کړی
خولاندی دځمکې ولورته توکړی بیاهیڅ پروانلری لکه څنګه چې په
حدیث شریف کښې راغلی دی چې که دلمانځه په منځ کښې دتوکلو
ضرورت شی ترپښولاندی دي توکړی حالانکه په دغه وخت کښې
دلمونځ کونکې مخ دقبلې ولورته دی سره له دی چې لاندی دزمکې
ولورته دتوکلو اجازه شته. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم)

پرځپل ځای چې لمونځ پرکوی اودارنګه پرځپلو نوروشیانو توکلای
شی لیکن په مسجد کښې دلمانځه پرځای توکل روانه دی.

په اوداسه کښې دعذرله امله داندامووچول

مسئله: په اوداسه اوغسل کښې پرله پسې والی سنت دی یعنې
دومره ځنډبه نه پکښې کوی چې تربل اندام پریمنځلوپوری لومړنی
اندام وچ شی همدارنګه دمسح وروسته اوپه تیمم کښې هم همدومره
ځنډنه دی پکارچې په دی وخت که کوم غړی مینځلای وای نوهغه
وچیدی داهم دسنت خلاف کاردی. (احسن الفتاوی مخ ۱۴ ټوک دوهم بحواله
ردالمحتار مخ ۱۱۴ ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په اندامو کښې پرله پسې والی سنت دی فرض نه دی
نوله دی کبله دوهم اندام دلومړي اندام داوبوله وچیدو څخه وروسته
مینځل مکروه دی سنت طریقه داده دمثال په توګه لومړی به مخ
مینځی دستی به لاسونه تر ډیریوپوری مینځی چې څنګلی ئی نه وی
وچی شوی بیابه دی پرسرمسح کوی اوپاته اودس دی وکړی نوکه مخ
ومنځي دومره وځنډیدی چې داودس اوبه پرمخ وچې شی نواودس
صحیح کیږی خومکروه والی پکښې پاته کیږی.
(کتاب الفقه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه اندامو کښې دترتیب لحاظ ساتل سنت دی نه فرض
(کتاب الفقه مخ ۹۹ لومړی ټوک)

مسئله:دعذرله کبله که داوداسه په منځ کښې یواندام وچ پاته شی
اودس مکروه نه دی اودهغه اودس کامل (پوره) دی اوپه دغه اودس
سره لمونځ کولای شی اوبی له عذره داسی عمل کول یعني په اوداسه
کښې اندامونه وچول دسنت خلاف دي لمونځ بیاهم په دغه اوداسه
روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۴۸ لومړی ټوک)

مسئله:په اوداسه کښې که داندام یوحصي ته اوبه ونه رسیږی اووچه
پاته شی نوپردغه حصه دی اوبه وبهول شی بیااودس صحیح کیږی
خوکه داندام یوه حصه دمینځلواولندولووروسته وچه شی بیاپه
اوداسه کښې هیڅ زیان نه راځی اودس صحیح دی.
(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۴ لومړی ټوک)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې که پندی ته یا ویوبل ځای ته اوبه
نه ورسیږی اوداوداسه کولووروسته ورته معلومه شوه نوصرف په

لوندلاس تیرولوسره صحیح نه دی بلکه پرهغه ځای به اوبه بهوي.

(مراقی الفلاح مخ ۳۶ لومړی ټوک)

په اوداسه کښې اندامونه له درووارو څخه زيات مينځل

مسئله: په اوداسه کې خلګ لاسونه تربریوپوری ومینځی اوبیا دری واره اوبه پروبهوی نوشپږ ځله شوو که دری ځله په دی نیت سره ومینځل شی چی ثواب لری یاسنت دی نودغه عمل مکروه تحریمی دی اوکه دغه نیت یي نه وی بیله یوباعثه داعمل کوی نودغه عمل مکروه تنزهی دی اوکه دشک دلری کولواواطمنان دحاصلولولپاره ددروځلوڅخه زيات ومینځی نوهیڅ کراهت نلری خودمدرسی یادمسجدپه وقف شوواوبوسره اندامونه تردروځلومینځلوزيات حرام دی.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۳ اومظاهرحق مخ ۴۰۶ ټوک لومړی)

مسئله: په اوداسه کښې دواړه لاسونه دری ځله مینځل په کاردی همدغه طریقه سنت ده پاته دلندولولپاره اوپه یوځل لاس تیره ولوسره هیڅ زیان نه راځی بلکه دغه ښه دی له دی وجې څخه چی دری ځله اوبه ښه باندی وبهیږی همدارنګه پرلاس باندی اوبه دګوتوله طرف څخه وبهول شی اودګوتوخلالول دی دمینځلوپه وخت کښې ووشی یادی دمینځلوڅخه وروسته ووشی په هرډول روادی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۸ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۹ لومړی ټوک کتاب الطهارة)

دهراندام دری ځلومینځلوحکمت

مسئله: په اوداسه کښې دهراندام دری ځله مینځل دنبی ﷺ دمبارک عمل څخه ثابت شوی دی (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم) دهراندام

ددروځلومینځلوحکم ځکه شوی دی چی له دروځلوڅخه په کم مینځلو کی پرنفس ډیراغیزنه پیداکیږی اوداعمل په تفریط (کوتاهی) کښې داخلیږی اوپه زيات مینځلوکښې افراط (زياتوب) اواسراف راځی ځکه که دمینځلولپاره یوانداز نه وای معلومه شوی نوبه وسواسیانوټوله ورځ دلاس پښوپه مینځلوکښې تیرولای اوله دوی څخه به دلمانځه وخت هم تیریدلای همدغه وجه ده چی یوصحابي دنبی ﷺ څخه پوښتنه وکړه چی ایاپه اوداسه کښې هم اسراف شته؟نبی کریم ﷺ وویل چی هو بی له شکه په اوداسه کښې اسراف شته که څه هم اودس کونکی دروانی ویالی پرغاړه ناست وی اواودس کوی. (المصالح العقلیه مخ ۱۹)

په اوداسه کښې دمسواک فضیلت

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چی نبی کریم ﷺ وویل چی مسواک دخولی دپاکی ذریعه اودخدای جل جلاله درضااودخوشحالي وسیله ده د ام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله عنها څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ چی به څه وخت له خوب څخه راپورته شو که به شپه وه که ورځ داوداسه کولوڅخه مخکی به ئی مسواک واهو له همدی مبارکی څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ وویل دکوم لمانځه داوداسه لپاره چی مسواک ووهل شی هغه لمونځ اویا ۷۰ درجی فضیلت زيات لری ترهغه چی مسواک ئی په اوداسه کښې نه وی وهل شوی (مظاهرحق مخ ۳۸۱ لومړی ټوک) حضرت عائشة رضی الله عنها بیان کوی چی نبی کریم ﷺ به څه وخت مسواک وواهونوورروسته به ئی مسواک ماته راکړددی لپاره چی زه

ئی ومینځم څنګه چې به مالومړی مسواک وواهواوبیامی
ومینځلوونبی کریم ﷺ ته به می ورکاوو. (ابوداؤد)

تشریح :ددی لپاره چې زه هغه ومینځم په دغه ددی خبری دلیل دی چې مسواک له وهلووروسته مینځل مستحب دی اوعلامه ابن همام رحمة الله لیکلی دی چې دمسواک دری ځله ووهل شی اوهرځل په اوبوومینځل شی دامستحب دی اوبل داچې مسواک بایدپوست وی اولومړی به ماهغه مسواک واهی یعنی نبی کریم ﷺ به دمسواک دهلو وروسته خپل مسواک ماته دمینځلولپاره راکړ مابه هغه تر مینځلو مخکې په خوله کې واچاوی اووه به می واهواوحضرت عائشې رضی الله عنهابه داعمل ځکه کاوی چې نبی کریم ﷺ کومی ناړی پرمسواک لګیدلی وی هغه زماپه خوله کښې راشی چې له هغه څخه برکت حاصل شی اوبیاله مینځلوڅخه وروسته هغه مسواک حضرت عائشې رضی الله عنها ونبی کریم ﷺ ته ددی لپاره ورکړچې که مسواک وهل پاتی وی نونبی کریم ﷺ به هغه پوره کړی په هرحال ددی څخه دامعلومه شوه چې دبل مسواک په خوله کښې اچول اوهغه وهل مکروه نه دی داهغه وخت که دمسواک دمالک خوښه وی اودوهمه خبره دامعلومه شوه چې دصالحانودلاړو اونوروڅخه برکت حاصلول غوره شی دی اودریم داچې دښځولپاره هم مسواک وهل سنت دی.

(مظاهرحق مخ ۳۸۰لومړی توک) محمدرفعت قاسمی غفرله

داوداسه له ادابواوسنتوڅخه هیڅ یوعمل داسی نه دی چې دهغه ټینګښت رسول الله ﷺ دومره کړی وی څومره چې هغه دمسواک په

متعلق کړی دی اونبی کریم ﷺ خپله هم ددې بی اندازې اهمیت بیان کړی دی ددی لویه وجه داده چې دخولی څخه پرته دبدن په ښکاره حصوکښې یوه حصه دانه ده چې په هغی کښې دومره لوندوالی اودخوراک پاتی اجزأیوځای کیږی اودهوادنه لګیدوله وجی څخه په خوله کښې بدبویې پیداکیږی له دی وجی څخه انسان په بدبویې اوخیرنه خوله سره چې کله دقرآن کریم تلاوت اولمونځ کوی نودغه وخدای پاک ته هم ښه نه ښکاری اوپاک مخلوق چې فرشتې دی له هغه څخه په تکلیف کیږی په مسواک کښې دبدنی جوړوالی دبی شماره ګټوسره یوه مهمه ګټه داده چې دغه سره خدای جل جلاله خوشحاله کیږی اوپه عباداتوکښې داجراوثواب زیاتونکی دی.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۶لومړی توک)

دمسواک په وهلوکښې که څه هم هیڅ ستونزه نشته خودلمانځه په ښه والی اوغوره والی کې زیاتوب راځی اوانسان چې دخدای په دربارکی په کومه خوله سره خبری کوی بایدهغه پاکه کړی اوچمتوشی. (محمدرفعت قاسمی غفرله)

په حدیث شریف کښې راغلی دی چې نبی کریم ﷺ وویل که داخیال نه وای چې امت به په لوی تکلیف کښې واچول شی نومی ودوی ته داحکم کاوی چې دماخوستن په لمانځه کښې ځنډ کوئ اودهرلمانځه لپاره مسواک وهی. (بخاری،مسلم)

تشریح :که می داخیال نه وای چې امت به په تکلیف کښې ولویږی یعنی که زه نه ویریدای چې دامت خلګ به په زیاته سختی کې مبتلا شی اوپردوی باندی به تکلیف تیریږی نومایوه داخبره پردوی لازمی

کوله چې دماخوستن لمونځ تردریمې حصې دشپې پورې یاترنیمې
شپې پورې وځنډوی اوپه دغه وخت کښې یې وکړی اودوهمه مې
داخبره باندې لازمه وله چې دهرلمانځه لپاره یعنې دهرلمانځه
داوداسه په وخت کښې دې مسواک ضروری ووهی دادواړه عملونه
مستحب دی اوډېرفضیلت لری. (مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی توک)

په مسواک وهلوکښې دنبی علیه السلام معمول (عادت)

حضرت عائشة رضی الله عنهاوائی چې نبی کریم ﷺبه څه وخت
کورته راتلی نوله ټولوڅخه مخکښې به یې مسواک واهی(مسلم
)تشریح : دنبی ﷺپه طبعیت مبارک کښې چې څومره دنظافت
اوپاکۍ ماده په لویه درجه کښې وه دهمدې اغیزوو چې نبی کریم
ﷺبه څه وخت کورته راتلی نوبه یې ترهر څه لومړی مسواک وواهو
ددې وجه دااحساسیږی چې په مجلس کښې دډېرچپیدلوله کبله
اودډېرخبروله کبله په خوله کښې څه تغیرراځی هغه دمسواک په
وهلوسره لرې کیږی خوکه حقیقت ته وکتل شی نودنبی کریم ﷺ دی
مبارک عمل وخلګوته ددې دښوولواوزده کولولپاره وو چې دخپل
کور وګړی بایدپه خپل منځ کې په ډېره پاکۍ نظافت اونرمۍ سر ه
هستو ګنه وکړی تردغه اندازې پورې چې دګډون اوخبروپه وخت
کښې چې یوکس دخولې دتغیر(بدبويي) اودنوروپه صورت کښې له
تاسوڅخه بدوالی لرې والی اوتکلیف محسوس نکړی نوله دی امله
لومړی بایدمسواک ووهل شی اوعلامه ابن حجرلیکي چې په دغه
حدیث کښې دهرسړی لپاره ټنګښت دی چې څه وخت وخپل کورته
داخلیږی نوترټولومخکښې دی مسواک ووهی ځکه چې په مسواک

وهلوسره خوله ډېره پاکه اوښه خوشبویه ګرزی اودغه دکوردوګړوسره
دښه تعلقاتواودښه چال چلندسبب ګرزی په دغه حدیث کښې هغه
خلګ هم بایدفکراوغور وکړی کوم چې په کورکی
دکوردهستوګنوسره په ډیروخرابواوخیرنوجاموکښې ژوندسباکوی
اودباندې په ډیراهتمام سره وزی بی شکه له کورڅخه په وتلوکښې هم
دپاکۍ اهتمام کول دی خوپه کورکښې دی هم لږڅه وی لکه څنګه چې
نرخپله ښځه په ښه حالت کښې لیدل غواړی همدارنګه ښځه هم خپل
میړه په ښه حالت کې لیدل غواړی علماؤلیکلي دی چې دمسواک
وهلو اویا(۷۰) ګټې دی له هغوڅخه چې په ټیټه درجه کښې ده هغه
داده چې دمسواک وهونکی به دمرګ په وخت کی دشهادت کلمه په
خوله وی. مظاهرحق مخ ۳۷۴لومړی توک)
همدارنګه کوم څوک چې دمسواک پابنده وی اودمسواک اهتمام
کوی هغه به دخولې دکینسرڅخه بی غمه وی. (مولنامحمدرفعت قاسمي غفرله)

مسواک څه دی اوځنګه به وی ؟

سواک (مسواک)توری دسوک څخه جوړشوی دی چې دهغه معنی
ده یوځای کیدل منبلیدل په اصطلاح کښې(یعنی دمسواک وهلو)
مطلب دغاښونویومښول اودخولې پاکوالی دی اودغه غاښونو او
خولې پاکی که څه هم په هرهغه شی راتلای شی چې سخت اودغا
ښونوژروالی اوخیری لری کولای شی خوددغه عمل لپاره چې شرعا
کوم شی اصل دی اوپه کوم شی سره چې سنت اومستحبوالی برکت
حاصلیږی هغه لرګی دی چې مسواک ورته ویل کیږی دټولوعالمانو
پردی خبره اتفاق دی چې مسواک وهل سنت دی تردي اندازی پوری

چی دامام ابوحنیفه رحمة الله علیه مذهب دادی چی څه وخت اودس کیږی باید مسواک ووهل شی اودامام شافعی رحمة الله علیه مسلک دادی چی څه وخت اودس کیږی مسواک هم ووهل شی اوڅه وخت لمونځ کیږی مسواک هم بایدووهل شی ګواکی کوم سړی چی په یوه اوداسه سره څلورلمنځونه کول غواړی نودامام شافعی رحمة الله علیه د مذهب مطابق څلورځله دهرلمانځه په وخت کښې مسواک وهل سنت دی ښکاره دی وی چی دسهاراودماپښین دلمانځه څخه مخکښې دمسواک وهلوزیات ټینګار شوی دی دخولی پاکی وخدای پاک ته خوښه ده اونبی کریم ﷺ به ددغه ډیرخیال ساتلو علماؤلیکلی دی: چی دمسواک په بهتری کې څلویښت حدیثو نه نقل شوی دی چی دهغه څخه دخولی دپاک والی لپاره دمسواک اهمیت ښکاره کیږی سره له دی چی خاص دخولی اودغاښونولپاره نه بلکه دټول بدن دروغتیالپاره په مسواک وهلوکښې ډیری لویې لویې ګټې دی نوځکه مسواک وهل په هروخت کښې مستحب اوښه دی خاص بیاداوداسه کولوپه وخت کښې دقرآن دوویلوپه وخت کښې اوپه هغه کښې چی غاښونه ژړشوی وی یادچپ کښېنستلو یادلوږی له کبله یادهغه شی دخوړلواوښبلوله کبله چی بدبویه وی دخولی خوندخراب وی اوخوله بدبویه کیږی نوپه دغه وخت کښې دمسواک وهل مستحب اوډیرښه دی مسواک بایددیو ترخې ونی څخه وی اوکه دهغې ونی څخه وی چی له هغې څخه عام ډول مسواکونه جوړیږی بیاخوډیرښه دی ځکه چی په حدیث شریف کښې ددغې ونی (درختی)څخه دمسواک دجوړولویادونه شوی ده دمسواک لرګی دارنګه

کیدل پکاردی چی پنډوالی ئی ترغچنه ګوته کم نه وی اواوږدوالی به ئی دیوی لویشتی سره برابروی همدارنګه دمسواک وهلوپه وخت کښې داخیال ساتل پکاردی چی مسواک به دغاښونو پرپراخه حصه بایدووهل شی نه دغاښونوپراوږده حصه ځکه دغاښو نوپراوږده حصه باندی مسواک وهل اوری خرابه وی اولکه څنګه چی ډیروعالمانولیکلی دی چی په اوداسه کښې مسواک بایدهغه وخت ووهل شی څه وخت چی خوله مینځل کیږی اوځینوعلماؤ لیکلی دی چی داوداسه دپیل کولوڅخه مخکښې بایدمسواک وو هل شی (دواړی طریقی روادی)

مسئله: په یومجلس یادخلګو مخته دارنګه مسواک وهل چی ناړی ئی غورځی مکروه دی خاص بیادعالمانواودبزرګانوپه مخکښې ددغه ډول مسواک وهلوڅخه ځان ساتل پکاردی.

مسئله: که یوسړی مسواک نلری یادیوسړی غاښونه مات شوی وی یاښوری مسواک نه شی وهلای نوهغه دی دښی لاس په ګوته سره غاښونه پاک کړی.

مسئله: دامستحب دی چی مسواک وهل دغاښوله ښی طرف څخه پیل کړی امام نووی رحمة الله علیه لیکلی دی چی دهغه معلومی شوی درختی دلرګیو څخه مسواک جوړشی که مسواک نرم جوړول اسانه نه وی نوپه دغه صورت کښې دی دیوپنډی اوځیږی جامی یادګوتی سره ومښې غاښونه دی په پاک کړی چی په هغه سره دغاښواوخولی خیری لری کیدای شی. مظاهرحق مخ ۳۷۳لومړی ټوک)

په مسواک وهلوسره وینه راووزی

پوښتنه : يوسړی که داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهی نودخولی اونوروانداامودمينځلوڅخه وروسته دهغه له غاښونوڅخه وينه راځی دوهم ځل دی اودس وکړی ؟ځواب :په دغه حالت کښې بايداودس دوهم ځل ووشی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۶الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۲۸الومړی ټوک باب الوضؤ)

مسئله: که مسواک په هغه لوښی کښې واچول شی چی په هغه سره اودس کيږی ددی لپاره چی لوند شی نوددغه لوښی په اوبوسره اودس کول هيڅ پروانلری خوښه داده چی مسواک په اوبوسره ومينځل شی اونرم شی په لوشی کښې ئی داچولوضرورت نشته (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۴الومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۰۵ لومړی ټوک)ځکه چی ونوروخلګوته په دغه لوښی سره اودس کولوکښې ستونزه وی اوځينی خلګ دخولی ناجوړی لری نوله دی وجی څخه وخلګوته تکليف رسيږی مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله په اوداسه کښې دمسواک وهلو وروسته مسواک دپښی په ګوته کښې نيول سنت طريقه نه ده ددی هيڅ سندنه دی ثابت شوی (فتاوی محمودیه مخ ۴۱ج۲)که اړتياشوه نيسی دی خوداخيال دی نه کوی چی سنت دی. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله:مسواک وهل دنراوښځی دواړولپاره سنت دی.

(امدادالفتاوی مخ ۲۹لومړی ټوک)

په اصل کې سنت دونی مسواک دی که دغه نه وی نه پيداکيږی غاښونه نه وی يادغاښواووری دخرابی له کبله په مسواک وهلوکښې تکليف وی نودضرورت له کبله دلاس په ګوتوسره ياپه پنډه جامه ياپه منجن (ديودوانوم دی چی غاښونه په مينځل کيږی)سره يادی دبورش څخه

کارواخلی خودمسواک ددرلودلوپه وخت کښې دغه ذکرشوی شيان دسنت دادالپاره بس نه دی اودمسواک پوره ثواب نه حاصليږی.

(فتاوی رحيميه مخ ۲۶ټوک دريیم بحواله شامی مخ۱۰۷الومړی ټوک وکبری مخ ۱۳۲اوهدايه مخ ۶الومړی ټوک وصغيری مخ ۱۴اوبحرمخ ۲۱الومړی ټوک اوعالمګيری مخ ۷لومړی ټوک)

مسئله: مسواک بايدديوی لويشتی څخه زيات نه وی په پيل کښې که يوه لويشت وی ښه دی اوکه کم وی پروانه لری بياپه وهلوسره چی څومره کوچنی شی داستعمال وړدی.

(فتاویٰ محموديه مخ ۲۹ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۷۸لومړی ټوک)

مسئله:مسواک په اندازه ديوی لويشتی مستحب دی

مسئله: له پيل څخه مسواک ديوی لويشتی څخه کم جوړول د استحباب خلاف دی که داستعمال وروسته کم شی بياڅه تاوان نلری.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ټوک دوهم بحواله ردالمحتارمخ۱۰۷الومړی ټوک)

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکې مسواک وهل څنګه دی ؟

پوښتنه :په رياض کښې می خلګ وليدل په صفوکښې ناست وو مسواکونه ئی وهل څه وخت چی به اقامت پيل شودوی به هم مسواک وهل پيل کړل اووروسته به لمانځه ته ولاړشول لمونځ به ئی وکړڅه وخت چی لمونځ وشوماله امام څخه پوښتنه وکړه چی داډول مسواک روادی ؟نوامام وويل په حديث شريف کښې راغلی دی چی داوداسه څخه مخکښې اودلمانځه مخکښې مسواک ووهی :تفصيل راته وکړه :

ځواب :دغه امام چی دکوم حديث حواله درکړی ده هغه دادی که مو داويره نه وای چی خپل امت به می په تکليف کښې واچول شی نوو دوی ته به می دهرلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلوحکم کړی وای

ددی حدیث په الفاظوکې دروایت نقل کونکواختلاف دی ځینی حضرات دعندکل صلواةتوری نقل کوی اوځینی ددغه پرځای د[عندکل وضوٴ]توری نقل کوی. (صحیح البخاری مخ ۲۵۹لومړی توک)

ددی دواړوتوروپه وړاندی دامام ابوحنیفة رحمة الله علیه په نزددحدیث مطلب دادی چی دهرلمانځه څخه مخکښې اودس وکړی اودهراوداسه په شروع کښې دمسواک وهلوترغیب درکول شوی دی اودهرلمانځه څخه مخکی دمسواک وهلوحکم څخه مقصددادی چی دهرلمانځه داوداسه له مخکښې بایدمسواک ووهل شی خاص دلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلوترغیب نه درکول کیږی که دلمانځه لپاره دولاړیدوپه وخت کښې ووهل شی نو دغاښوڅخه دوینوراوتلوویره ده کوم چی اودس په ماتیږی نوڅه وخت چی اودس نه شوپاته لمونځ هم نه صحیح کیږی له دی کبله امام ابوحنیفة رحمة الله علیه وائی چی دهرلمانځه داوداسه څخه مخکښې مسواک وهل سنت دی خاص د لمانځه په وخت کښې مسواک وهل نشته سره له دی چی مسواک دخولی دپاکوالی اونظافت لپاره وهل کیږی اودغه مقصودهغه وخت حاصلیږی چی داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک ووهل شی اوبیاوروسته خوله ومینځل شی لمانځه ته دولاړیدوپه وخت کښې بغیرله اوبواوخولی مینځلوپه مسواک وهلوپاکی نه راځی کوم چی دمسواک څخه مقصودده دسعودی خلګ ځرنګه چی دامام احمدبن حنبل په مذهب دی دده په مذهب کښې په وینه راتلوسره اودس نه ماتیږی نوله دی کبله دوی چی لمانځه ته

ولاړیږی مسواک وهی اوحدیث شریف هم دغه منشأبولی (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

مسئله:داحنافوپه مذهب په روژه کښې هم دهرلمانځه داوداسه لپاره مسواک وهل مستحب دی اوهغه دخولی بوی کوم چی الله تعالی ته خوښ ده هغه دمسواک وهلووروسته هم وي .(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ج۱ دهدایی ص ۲۰۳ج۱ په حواله)

مسئله:داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهل سنت دی که څه هم پراوداسه باندی بل اودس وشی اودډوډی خوړلووروسته لمسواک وهل بیاځان ته سنت دی.

مسئله:مسواک وهل دښځولپاره هم سنت دی خوکه ددوی اووری دمسواک وهلوڅخه خرابیږی نوددوی لپاره ددلرمال استعمال دسنت پرځای دریږی چی دمسواک په نیت سره استعمال شی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۴توک دوهم ونمازمسنون مخ ۷۷)

مسئله:پرغاښوباندی دخیری پری وتلوپه وخت کښې له خوب څخه دراپورته کیدلووروسته په خوله کښې بدبویي وی نووخانه کعبی ته دداخلیدوپه وخت کښې دیومجلس یاجماعت ته دتلوپه وخت کښې اودقرآن شریف دویلوپه وخت کښې مسواک وهل مستحب دی.
(علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک اوکتاب الفقه ۱۱۹لومړی توک)

ایاپه برش وهلودمسواک سنت اداکیږی ؟

مسئله:ښه خودادی چی دسنت داداکولولپاره مسواک استعمال شی دبرش په استعمالولوسره دځینوعالمانوپه نزددمسواک سنت ادا کیږی اودځینوپه نزدنه اداکیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۵توک دوهم)

په برش وهلوسره خاص دپاکی سنت اداکیږی پاته نورسنتونه نه ادا کیږی هغوی لکه داچی دهغه معلومی درختی څخه به وی یادترخی درختی څخه به وی اوږدوالی پنځه والی همدارنګه نور...

(محمدرفعت قاسمی عفرالله له)

مسئله:دبرش هغه وخت استعمال کیدای شی چی دحراموویښتا نو څخه به نه وی جوړلیکن په دغه سره سنت نه اداکیږی.(نمازمسنون مخ۷۷)

مسئله:که دغاښودرژیدلوله کبله دمسواک استعمال ممکن نه وی نوپه منجن (دواده دغاښودمنځلولپاره)یاپیسټ (لنده دواده)سره دمجبوری له وجی هم ثواب ورکول کیږی که مجبوری نه وی نود مسواک ثواب نه ورکول کیږی. (نظام الفتاوی مخ ۴۳لومړی توک)

داوداسه دواجبیدلوشرطونه

(لومړی)مسلمان به وی پرکافراودس واجب نه دی (ځکه چی اودس عبادت دی وکافرته دعبادت کولوحکم نشته)

(دوهم)بالغ به وی پرنابالغه اودس واجب نه دی

(دریم)عاقل به وی پرلیونی مست اوبی هوښه باندی اودس واجب نه دی

(څلورم)داوبوپراستعمال به قادروی کوم سړی ته چی پراوبو استعما لولوقدرت نه وی پرهغه اودس نه دی واجب (پراوبودنه قدرت بیان دتیمم په بیان کښې راځی.

(پنځم)دلمانځه به دومره وخت پاته وی چی په هغه کښې اودس اولمونځ ځائیږی که سړی ته دومره وخت نه شی پیدانوپردغه سړی اودس واجب نه دی دمثال په توګه یوکافرپه داسی تنګ وخت کې

اسلام راوړی چی داوداسه اولمونځ دواړودځائیدلووخت نه وویایو نابالغه په دغه وخت کې بالغ شی.(علم الفقه مخ۵۳لومړی توک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی توک)

مسئله: که یونابالغ اودس وکړی نواودس یې صحیح بلل کیږی لکه څنګه چی دبلوغ څخه لږمخکی اودس وکړی بیاوروسته بالغ شی نودده اودس اودس بلل کیږی ځکه جائزدی چی په دغه اوداسه سره لمونځ کولای شی ددغه صورت که څه هم واقع کیدل نادردی خودمسافرولپاره اودهغه خلګولپاره چی په صحراګانو کې اوسیږی اوبه لږوی ګټهوردی. (کتاب الفقه مخ ۷۸لومړی توک)

داوداسه دصحت شرطونه

(لومړی وټولواندامونه اوبه رسول که دیوه ویښته په اندازه ځای وچ پاته شونواودس صحیح نه دی

(دوهم) پربدن به داسی شی نه وی چی دهغه له کبله وبدن ته اوبه نه رسیږی دمثال په توګه داوداسه پراندامو غوړی وی یایی په ګوته تنګه ګوتمۍ وی

(دریم) په کوموحالاتوکښې چی اودس ځی اوپه کوموشیانوچی اودس ماتیږی دغه شیان به نه وی په دی شرط چی دغه سړی به معذوره نه وی (دمعذوراودس په دغه حالاتوکښې هم صحیح کیږی لکه وچاته چی دسوزک ناروغی وی هروخت یې بولی روانی وی نوددغه سړی اودس په دغه حالت کې صحیح ده)که حائضه یانفاسه اودس وکړی نوصحیح نه دیجنوب (وچاته چی دغسل اړتیاوی)که

اودس وکړی اودس یې نه کیږی دبولوا ودګندګی کولوپه وخت کښې
که اودس وکړی نونه صحیح کیږی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک کتاب الفقه مخ ۸۲لومړی توک)
مسئله: که دحیض په حالت کښې اودس وکړی بیاله حیض څخه پاکه
شی نوددغه اودس ته اعتبارنشته ځکه چی له پیل څخه صحیح نه وو
(کتاب الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

داوداسه فرضونه

(لومړی) تټوله مخ یوځل مینځل خوا داوداسه والائی خپله ومینځی
اویائی بل څوک ورومینځی یاپخپله ومینځل شی لکه یوڅوک چی په
دریاب کښې لامبووهی یادباران اوبه یې پرمخ ونښلی دټوله مخ
څخه مرادهغه اندازه چی دتندی څخه بیاترزنې پوری اوله یوه
غوږ څخه تربل غوږپوری ده دفقهاؤپه نزدمینځل له یوه ځایه پربل ځای
اوبه بهول اوداندام دمینځلووروسته دستی به یودوه څاڅکی الوزی
(دوهم) دسترګوچی کوم کونج دی اوپوزی ته نیژدی دی ددغه
مینځل فرض دی اواکثروخت پردغه ځای خیری یوځای کیږی باید
دغه پاکی شی اومینځل شی
(دریيم) دزنی مینځل فرض دی په دی شرط چی دږیری ویښتان به نه
وی باندی یاویښتان خووی دومره وی چی زنه ښکاره کیږی
(څلورم) دشونډانوهغه حصه چی دبندولووروسته ښکاره کیږی
مینځل فرض دی
(دوهم فرض)

(لومړی) ددواړولاسومینځل ترڅڼیریوپوری فرض دی که ئی پخپله
ومینځی اوکه ئی بل څوک ورومینځی یاپخپله ومینځل شی دواړه
دی یوځای کړی ودي مینځی یادی بیل بیل ومینځی
(دوهم) که دګوتوومنځ ته پرته له خلالولواوبه نه رسیږی نوخلالول
یې فرض دی
(دریيم) که دیوسړی په یوه طرف کښې دوی پښی وی یادوه لاسونه
وو که یې په دواړولاسونوکارکاوی شیان یې په نیولای شوواوپه
پورته کولای یې شوو نوددواړولاسونومینځل فرض دی همدارنګه
که یې ددواړوپښوڅخه کاراخستلای شواوتللای شونوددواړو پښو
مینځل فرض دی که یې په دواړوکارنه شوای کولای بیاکه ددواړو
ګوتی نښتی وی بیاهم ددواړومنځل فرض دی اوکه یوځای سره
نښتی نه وی بیادهغه مینځل فرض دی چی کارپه کول کیږی دلاس
پښی په منځ کښې که بل لاس اوپښه نښتی وی دهغه مینځل په
اوداسه کښې فرض دی په دی شرط چی دداسی ځای سره به نښتی وی
چی دهغه مینځل په اوداسه کښې فرض وی دمثال په توګه په لاس
کښې دڅنګل یادڅنګلی څخه لاندی یوځای شین شوی وی په پښه
کښې دبجلکولاندی نښتئ ووکه دڅنګل یادبجلکی څخه لوړنښتی
وو نودومره حصه مینځل فرض دی چی دڅنګل یابجلکی دلاندی
حصی په برابری وی.
دریيم فرض:
دسردیوې حصې مسح کول دی.
څلورم فرض:

پنځم: کوم ځای چې دبارخوګانواوغوږونوترمنځ دی دهغه منځل فرض دی ږیری که راغلی وی کنه دواړی پښې ترېجلکوپوری مینځل فرض دی په دی شرط که یي دپوست موزې نه وی اغوستی که دګوتوویبخوته پرته له خلال کولوڅخه اوبه نه رسیدلی نودګو تو خلال هم فرض دی (علم الفقه مخ۵۸لومړی توک شرح الوقایه مخ ۵۱لومړی توک هدایه مخ ۴لومړی توک مراقي الفلاح ۱۸کبیری مخ ۱۷شرح نقایه مخ ۴ابوداؤدمخ ۲۰لومړی توک قرآن کریم مائده پاره ۶)

مسئله:په اوداسه کښې دپښومینځل فرض دی اوپه قطعی ایات (وارجلکم)ثابت دی پرپښوباندی مسح هغه وخت کول کیږی چې دځرمنی موزی یي اغوستی وی مسح دشیعګانوقول دی هیڅ کله صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۷لومړی توک بحواله ردالمحتارومنیه مخ ۱۵)

داوداسه وجبات (په اوداسه کی څوواجب دی

مسئله: داوداسه څلورواجب دی

(لومړی) که دوریځویاږیری یابریتوویښتان دومره ګڼ وی چې پوست یي پټ کړی وی نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښې دهغه ویښتانومینځل واجب دی چې په هغه سره پوست پټ شوی وی پاته هغه ویښتان شوو چې برسیره پرپوست زیات شوی وی مینځل یي نه دی واجب

(دوهم) دږیریومینځل واجب دی که دیوچاویوه اړخ ته دوه لاسونه وی نوپرهغه ددواړولاسوږیری مینځل واجب په دی شرط چې ددواړولاسوڅخه به کاراختسلای شی که له دواړولاسوڅخه یي کارنه

شوای اختسلای اودواړه لاسونه یي یوځای یعنی سره نښتی وی بیاهم ددوهم لاس ږیری مینځل واجب دی اوکه یودبل څخه بیل وی نوبیاصرف دهم هغه لاږیری مینځل واجب دی کوم چې کارپه کول کیږی دلاس له منځه که دوهم لاس پیداشونودهغه څنګل یادڅنګلی په اندازه حصه مینځل واجب دی

(دریېم .) دسرپرڅلورمه برخه مسح کول واجب ده که پرسرباندی ویښتان وی نوپرهغه ویښتانومسح کول کوم چې دسرپرڅلورمه برخه باندی پراته دی واجب ده

(څلورم)ددواړوپښودبجلکومینځل واجب دی داهغه وخت چې دځرمنی موزې به نه وی باندی که دیوسړی په یوه طرف کښې دوی پښې وی نوپه دغه کښې هم هغه تفصیل دی کوم چې دږیریوپه بیان کی تیرشو .(علم الفقه مخ ۵۹لومړی توک)

مسئله: ږیره یابریت یاوریځی که دومره ګڼ وی چې پوست نه تر ښکاریږی نوددغه پوست مینځل فرض نه دی بلکه پرهغوویښتانو اوبه بهول چې دپوست پرځای ولاړدی کافی کیږی په دغه صورت کښې دهغوویښتانومینځل واجب دی چې دمخ په اندازه کښې دی پاته هغه ویښتان چې دمخ دذکرشوی انداز ی څخه زیات وی دهغه مینځل واجب نه دی. (بهشتی زیورمخ ۱۳ توک ۱۱بحواله درمختارمخ ۹لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۶لومړی توک)

مسئله:دسترګی پوزی اوخولی دننه حصه مینځل فرض نه دی (۲)وریځی ږیره اوبریت که دومره ګڼ وی چې پوست نه ښکاریږی نو ددغه پوست مینځل فرض نه دی (۳)په اوداسه کښې چې دکوم

اندامومینځل فرض دی که پرهغه داسې شی نښتی ووچې داوبو
رسیدلو څخه یې منع نه کوله نودهغه لری کول فرض نه دی.
(علم الفقه مخ ۵۸ لومړی توک)

یادونه :که څه هم عزتمنوفقهاؤداوداسه اوغسل په احکا موکښې دواجباتواوفرائضوتفصیل نه دی کړی دواړه یې یوځای جمع کړی دی بلکه ځینوواجبات هم دفرضوپه عنوان سره بیان کړی دی اوځینودا هم لیکلی دی چې په اوداسه اوغسل کښې هیڅ واجب نشته ددی وجه داده چې په اودس اوغسل کښې دواړه په عمل کولوکښې سره برابردی لکه څنګه چې دفرض په پری ښودلوسره اودس اوغسل نه صحیح کیږی همدارنګه دواجب په پری ښودلوسره هم اودس اوغسل نه صحیح کیږی خودکتونکوداسانی لپاره یې فرض بیل بیان کړی دی اوواجبات یې بیل بیان کړی دی دمثال په توګه فقهاؤدواړه لاسونه سره دږیریو مینځل فرض کړی دی موږخاص دلاسونومینځل په فرض کښې داخل کړی دی دږیریو مینځل مې په واجباتوکې لیکلی دی. (حاشیه علم الفقه مخ ۵۹ لومړی توک)

داوداسه سنتونه

(لومړی) داووداسه نیت کول دی :نیت دانه چې په ژبه سره څه ووایي بلکه نیت دادی چې صرف اراده وکړی چې زه اودس صرف دثواب اودخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم نه دلاس مخ اوپښو پاکو لولپاره. (درمختار)

(دوهم) سنت دادی چې دغه کلمې: [بسم الله العظیم والحمدلله علی دین الإسلام] ووایي اواودس پیل کړی.

(دریم) دمخ دمینځلوڅخه مخکښې دواړه لاسونه سره دمړوندو یوځل مینځل دی څه وخت چې لاسونه تردږیریوپوری مینځي نولاسو نه بیاله دغه څخه مینځل پکاردی.

(څلورم) دري ځله خوله مینځل دی لیکن دهرځل اوبه به نوې اوخوله به ډکوی دومره زیاتوب مبالغه به کوی چې اوبه وحلق ته ورسیږی په دی شرط که روژاتی نه وو که روژاتی وو بیادومره زیادت نه دی پکار.

(پنځم) دخولی دمینځلوپه وخت کښې به مسواک وهی دمسواک وهلو طریقه داده چې مسواک به په ښی لاس کښې داډول نیسی چې یوه سرته یې نژدی بټه ګوته وی اوتربل سربه ګمچې ګوته لاندی کوی پرمنځ اوپرلوړه حصه به یې نوری ګوتی وی داسی به یې نه نیسی چې موټ بندکړی لومړی به دلوړوغاښوپراوږدوالی کښیږدی اوښی طرف ته به یې کش کړی اوبیادی وچپه طرفته همدارنګه دی بیادلاند ي غاښوسره وکړی اودیوځل مسواک وهلوڅخه وروسته مسوا[illegible] دخولی څخه وکاږی او خوله دی له اوبوڅخه خالی کړی اوپه نوواوبو ی ووهی بیادی مسواک ووهی همدارنګه دی دری ځله په دغه شاز مسواک ووهی له دی څخه وروسته دی مسواک ومینځي اودیوال[illegible] دی جګ کړی پرځمکه دی نه یږدی دغاښونوپرپراخه حصه دی مسواک نه وهی (یعنی)مسواک پرچپه اوښی حصه وهل پکاردی نه پرلوړه اوکښته حصه باندی مسواک بایدسخت اووچ لرګی څخه نه وی کوم چې وغاښوته زیان رسوی اونه بایدداسی نرم اولوندی وی چې خیری نه پاکوی دپیلویازیتون یادیوترخی درختی

څخه باید نه وی درمیانه باید وی دډیری نرمی درختی څخه یادزهر جنی درختی څخه بایدنه وی په اوږدوالی بایدیوه لویشت وی په استعمالولوسره که کم شی پروانلری اوپه پنډوالی به دبټی ګوتی څخه زیات نه وی سیده به وی که مسواک نه وی بیادی دګوتی اوجامی څخه کاروا خلی.

(شپږم) په پوزه کښی دری ځله اوبه اچول دی اوهرځل به نوې اوبه وی اودومره زیاتوالی به کوی چی اوبه دپوزی واخرته ورسیږی (یعنی دپوزی وبیخ ته.

(اووم)ددروځلو خولی مینځلووروسته چی محرم نه وی (یعنی کوم څوک چې دحج یادعمری په نیت داحرام تړلی وی اوداشرط ځکه چی دږیری په خلالولو کښی دوېښتانو دماتیدوویره وی اوهغه څوک چی احرام یې تړلی وی وهغه ته دوېښتانو دماتولو ایجازه نشته بلکه ځینی منع شوی دی)ږیره به خلال وی په دی شرط چی ږیره به ئی ګڼه وی دخلال طریقه داده چی په ښی لاس کښی به اوبه راوا خلی دزنی څخه چی لاندی وېښتان دی دهغه په بیخو کښی دی واچوی اودلاس چپه طرف دی دغاړی وطرف ته کړی ګوتی دی په وېښتانو کښی واچوی دلاندی طرف څخه دی ولوړطرف ته کش کړی

(اتم) لاسونه به دګوتو له طرفه څخه مینځی دږیریوله طرفه څخه دی نه مینځی.

(نهم) ترږیریوپوری له دروځلو مینځلووروسته دلاس ګوتی دی دری ځله خلالی کړی دلاس دګوتو خلالول هغه وخت سنت دی چی دګوتو ومنځ ته اوبه رسیږی اوکه دګوتوومنځ ته اوبه نه رسیدی بیااوبه

وررسول فرض دی اوهمدغه صورت دپښودګوتوهم ده (اوددی طریقه داده چی دیوه لاس چپه حصه دبل لاس پرورغوی کښیږدی دلوړلاس ګوتی دلاندی لاس په ګوتو کښی واچوی اوکش دی کړی

(لسم) دپښوددروځلو مینځلوپه وخت کښی هرځل دپښودګوتو خلا لول دی دپښودګوتو خلال بایددچپه لاس په کوچنۍ ګوته وشی طریقه یې داده چی دښی پښی دګوتوڅخه شروع کړی دچپه پښی پرکوچنۍ ګوته دی پای ته ورسوی

(یوولسم)یوځل دټول سرمسح کول دی ددی طریقه داده چی دواړه لاسونه سره دګوتواوورغوودی لانده کړی دسردمخ پربرخه دی کښیږدی اووشاته دی کش کړی اوبیادی دشاله لوری څخه دسردمخ لوری ته کش کړی

(دوولسم)دسردمسح څخه وروسته دغوږومسح کول دی په نویو اوبوسره دی لاس نه لندوی بلکه دسردمسح لپاره چی لاسونه په کوموا وبوسره لانده شوی وی په هغه اوبوسره دی دغوږو مسح وکړی خوکه دسردمسح وروسته یې لاس پګړی یاخولی سره ونښلی اولاس ئی وچ شونوبیادی دوهم ځل لاس لوند کړی دغوږودمسح طریقه داده چی کوچنۍ ګوتی دی غوږوپه سوروکښی کښیږدی اوودي ښوروی دشهادت په ګوتودی دغوږو دننه برخه اوپه بټه ګوته دی دغوږو دباندی برخه مسح کړی .(البحرالرائق)

دیارلسم) هراندام درې ځله داسی مینځل چی په هرځل مینځلوسره اندام ټوله پوره ومینځل شی که اندام یوځل پوره ونه مینځی نوڅه

وخت چې ئې دوهم ځل اوبه پرتيرې کړې دغه دوهم ځل مينځل نه بلل کيږي بلکه يو ځل ومينځل شو.

(څوارلسم) اودس په هغه ترتيب سره کول په کوم ترتيب سره چې ليکل شوي دي يعنې لومړې به خوله ومينځې بيابه پوزه ومينځې بيامخ بيادږيرې خلالول بيادلاسو مينځل بيادګوتوخلال بيادسرمسح کول بيادغوږومسح بيادپښومينځل اوترڅنګلوورو سته دپښو دګوتو خلالول

(پنځلسم) ښئي اندام ترچپه اندام لومړې مينځل.

(شپاړسم) ديوه اندام دمينځلووروسته ددوهم اندام په مينځلوکښې دومره ځنډنه کول چې هغه لومړې اندام وچ شي سره له دې چې هواهم برابره وي که يوچادضرورت له کبله دومره ځنډوکړ بياهيڅ پروانه لرې (يعنې بيله ضرورته دومره ځنډ بايدنه شي راچې هغه لومړنې اندام وچ شي.

(او ولسم) دمينځلوپه وخت کښې به اندامونه په لاس موښل اولاس به پراندامو باندې تيروې. (علم الفقه مخ ۶ لومړى توک هدايه مخ ۵ لومړى توک کبيرى مخ ۳۳ شرح النقايه مخ ۹ لومړى توک وکتاب الفقه مخ ۱۰۵ لومړى توک)

داوداسه مستحبات

په اوداسه کښې څوارلس(۱۴) مستحبات دي:

(لومړى) داوداسه کولوپه وخت کښې پرپورته ځاى کښيناستل ددې لپاره چې استعمال شوى اوبه دجامواوبدن سره ونه نښلي.

(دوهم) داوداسه کولوپه وخت کښې وقبلې ته مخامخ کښيناستل.

(دريم) داوداسه لوښى به دخاورو څخه جوړوى که داستيلو ياګيلټ څخه جوړوى يادنورو دارنګه شيانو څخه جوړوى دپلاستيک په لوښي سره هم اودس کول روادي. (فتاوى دارالعلوم مخ ۱۲۶ توم لومړى بحواله ردالمحتارمخ ۳۰۰ لومړى توک)

په اوداسه کولوکې له بل څخه دکومک غوښتنه نه کول يعنې په بل چاسره به اندامونه نه مينځې (خوداهغه وخت چې عذراومجبورى نه وى) بلکه خپله به يې مينځې که يوچااوبه درکړى اواودس خپله وکړى هيڅ پروانه لرى.

(پنځم) داندامومينځل چې ترکومه ځايه پورى فرض ياواجب دى له هغه څخه به زياتوب نکوى.

(شپږم) په ښى لاس سره خوله مينځل اووپوزې ته اوبه وراچول دى

(اووم) په کيڼ لاس سره پوزه مينځل.

(اتم) وګوتمۍ يابل داسې شي ته حرکت ورکول چې اوبه لاندې ولاړى شي.

(نهم) دغوږودمسح په وخت کښې دوى کوچنۍ ګوتې دغوږوپه سوروکې اچول.

(لسم) دپښې دمينځلوپه وخت کښې په ښى لاس اوبه ورباندى اچول اوپه کيڼ لاس مښول.

(يوولسم) په يخ کښې پرلاس اوپښولوندلاس تيرول دى چې په اسانى سره اوبه وټول اندام ته ورسيږى ځکه چې ځينى وخت پښه چاودلى وى نو وهغه ته اوبه رسيدل اسانه نه وى.

(دوولسم) په اوداسه اوله اوداسه څخه وروسته هغه دعاوی ویل دی کومی چې په حدیث شریف کښې راغلی دی دغه دعاوی داوداسه په مسنونه طریقه کښې دی.

(دیارلسم) داوداسه له اوبو څخه دپاته شوو اوبو په ولاړی څښل دی.

داوداسه مکروهات

(لومړی) کوم شیان چې په اوداسه کښې مستحب وو دهغوپرخلاف عمل کول اودس مکروه کوی.

(دوهم) اوبه له ضرورت څخه زیاتی مصرفول.

(دریيم) اوبه دومره لږ استعمالول چې له هغه څخه اندامو په مینځلو کی زیان راشی.

(څلورم) داوداسه په دوران کښې بیله ضرورته دنیاوی خبری کول.

(پنځم) بیله عذره په اوداسه کښې دنورو اندامو مینځل.

شپږم: پرمخ اونوروغړیوپه زوره اوبه ویشتل.

(اووم) ددری ځلو څخه زیات اندامونه مینځل.

اتم: په نویو اوبو دری ځله مسح کول.

نهم: تر اوداسه وروسته دلاسونو اوبه څنډل.

(علم الفقه مخ ۶۳ج ۱ ،نورالایضاح مخ ۸ ،کتاب الفقه مخ ۱۲۳ الومړی توک)

داوداسه مسنونه اومستحبه طریقه

داودس کولو لپاره دخاورویادبل شی په لوښي اوبه واخلی اوپر لوړ ځای دی کښینی مخ دی وقبلی شریفی ته وګرزوی اوپه زړه کښی دی داارادہ وکړی چې زه اودس خاص دخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم مقصودمی دبدن مخ یالاسوپاکوالی نه دی دغه اراده دی

دهراندام دمینځلوپه وخت کښی کوی اوبیادی بسم الله العظیم والحمدلله علی دین الاسلام ووائی په ښی لاس کښی دی اوبه راواخلی دواړه لاسونه دی ترمړوندوپوری ومینځی همدارنګه دی دری ځله وکړی بیادی په ښی لاس کښی اوبه راواخلی خوله دی په ومینځی اومسواک دی په ښی لاس کښی دارنګه ونیسی چی کوچنۍ ګوته دی دمسواک دیوه سرسره وی اوبټه ګوته دی دمسواک له بل سرسره نیژدی وی اوپاته ګوتی دی پرمسواک برسیره وی اومسواک دی دپورته لوری غاښو پراوږدوالی کښیږدی وکیڼ طرف ته دی راولی بیادی همدارنګه دلاندی غاښوسره ولګوی بیادی مسواک له خولی څخه راوباسی اوودی نوښتیزی اوودی مینځی بیادغه رنګه دری ځله مسواک ووهی ددی ورسته دی دوه ځله نورپه خوله اوبه وګرزوی ددی لپاره چی دری واره په خوله اوبه ګرزول پوره شی له درووارو څخه دی زیات نه وی په خوله دی دارنګه اوبه ګرزوی چی ترحلق پوری ورسیږی یعنی اوبه دی غرغره کړی په دی ٔشرط چی روژاتی نه وی دخولی دمینځلووروسته بسم الله اودشهادت دکلمی وروسته دادعاوایی: (اللهم اعنی علی تلاوة القرآن وذکرک وشکرک وحسن عبادتک) په پوزه کښی داوبواچولوپه وخت کښی دبسم الله اود شها دت دکلمی وروسته به دادعاوایی: اللهم [ارحنی رائحة الجنة ولاتر حنی رائحة النار]

بیادی په ښی لاس اوبه راواخلی پوزې ته دی دارنګه وروړی چې دپوزی وبیخ ته ورسیږی داهغه وخت چی روژه یي نه وی اوپه کیڼ لاس دی پوزه پاکه کړی دارنګه دې دری ځله عمل وکړی دهرځل لپاره

دی نوی اوبه رااخلی بیادی په دواړولاسو کښی اوبه راواخلی دټوله مخ سره دی ولګوی اوپري دی مینځی تردانداززی پوری چی په برابری دیوه ویښته باندی ځای پاته نه شی اوکه احرام یي نه وو تړلی نوږیره دی خلاله کړی دارنګه چی په ښی لاس کښي دی اوبه راواخلی دږیری دویښتانو بیخونه دی لانده کړی دلاس دشاه برخه دی وغاړی ته ورځیرمه کړی ګوتی دی په ویښتانوکی واچوی له لاندی څخه دی وپورته خواته کش کړی دارنګه دی دوه ځله نورمخ ومینځي اوږیره دی خلاله کړی له درووارو څخه دی زیات نه مینځی ددی لپاره چی دری واره مخ ومینځل شی اودری واره ږیره خلاله شی اودمخ دمینځلوپه وخت کښی دبسم الله اودشهادت دکلیمی څخه وروسته دادعاوايي [اللهم بیض وجهی یوم تبیض وجوه وتسودوجوه]بیادی په ښی لاس کښی اوبه راواخلی ترږیریوپوری دی پروبهوی اوودی مو ښی اوودی مینځی چی دیوه ویښته په برابری ځای هم وچ پاته نه شی که یي په ګوته ګوتمۍ وی وهغه ته دی حرکت ورکړی که څه هم ګوتمۍ ارته وی همدارنګه ښځه دی وچلیانوته چی په غوږ کړی ئی وی حرکت ورکړی اوبنګړی چی ئی پلاس کړی وی حرکت دی ورکړی همدارنګه دی دوهم ځل لاس ومینځی بیادی په همدغه ډول کیڼ لاس دری ځله ومینځی اودښی لاس دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت کلمی وروسته دی دادعاوايي: [اللهم اعطنی کتابی بیمینی وحاسبنی حسابایسیرا]اودکیڼ لاس د مینځلوپه وخت کښی دی تربسم الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دادعاوائی: [اللهم لاتعطنی کتابی بشمالی ولا من وراظهری] بیادی دواړه لاسونه لانده کړی دپوره سرمسح

دی داډول وکړی چی دواړه ورغوي سره له ګوتودسرپرمخکنی حصه کښیږدی له مخ څخه دی وشاته کش کړی اوبیادی دشاله خوادمخ وخواته راکش کړی اودغه لاسوسره که وچ شوی نه وی اوکه وچ شوی وی بیادی لانده کړی دغوږومسح دی په وکړی اوداډول چی دوی کوچنۍ ګوتی دی دغوږوپه سوریانوکښی کښیږدی اودسردمسح کولوپه وخت کښی دی بسم الله اودشهادت ترکلمی وروسته دادعاوايی:

[اللهم اظلنی تحت عرشک یوم لاظل الاظل عرشک]اودسرمسح دی یو ځل وکړی دغوږودمسح کولوپه وخت کښی دی دبسم الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دادعاوايي: [اللهم اجعلني من الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه] اوبیادی دښی لاس څخه اوبه واچوی اوپه کیڼ لاس سره دی لومړی ښۍ پښه ومینځی دري ځله اوهرځل دی دچپه لاس په کوچنۍ ګوته څخه خلال بیادی چپه پښه ومینځی دري ځله اوهرځل دی دهغی ګوتی دچپه لاس په کوچنۍ ګوته باندی خلالی کړی چپه پښی خلال دی دچپه پښی دبټی ګوتی څخه پیل کړی دراسته پښي دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت کلیمی وروسته دی دادعاوايي: [اللهم ثبت قدمی علی الصرط المستقیم یوم تزل الاقدام] اودچپه پښی دمینځلوپه وخت کښی تربسم الله اودشهادت ترکلیمی وروسته دی دادعاوايی: [اللهم اجعل ذنبی مغفوراوسعی مشکورا وتجار تی لن تبورا]اوس اودس پوره شواواودس دی په خپله بی دچاله مرستی وکړی (که معذور نه وو)اودیوه اندام دمینځلووروسته دی دستی بل اندام مینځی چی لومړی مینځل شوی اندام دهواله برابری

سره سره وچ نه شی که داوداسه له اوبوڅخه اوبه پاتی شی که دهغوښبنل وغواړی نوولاړدی شی اوهغه دی وښبنی اودشهادت کلیمه دی ووایی اودادعادی وکړی [اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادک الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون] همداغه اودس دی چی نسبت یي دنبی کریم ﷺ ارشاددی: چی که یوڅوک زمارنګه اودس وکړی نودهغه مخکنی ګناهونه بخښبل کیږی. (علم الفقه مخ ۵۶لومړی توک مسلم شریف ۱۲۲لومړی توک کتاب الفقه مخ ۱۲۴لومړی توک ترمزی شریف مخ ۳۴لومړی توک بهشتی زیورمخ ۴۸لومړی توک)

مسئله:تراوداسه کولووروسته ځینی خلګ اناانزلناسورة ترپایه وائی ددی ذکرپه یوه روایت کی هم نه دی راغلی دځینومشائخوپه عادت مبارک کښی ددغه اودنورودعاوو دویلوذکرکه څه هم پیداکیږی خوپه صحیح حدیثوکی ددی ثبوت نشته کوم روایات چی په دغه اړه ذکرکیږی هغوئ داعتباروړنه دی دغه پرځان لازمول اودغه مستحب ګڼل له سنتوخلاف کاردی (نمازمسنون مخ ۸۲تفصیل وګوری امدادالفتاوی جدیدمخ ۳۲لومړی توک)اوپه ویلوکښی ئی ثواب شته خوچی سنت یامستحب ئی ونه بولی داسی بلل ورلره پکارنه ده مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

حنفیه دغه دعاوی په سنت کښی نه شمیری بلکه دوی وائي چی دغه مندوب یامستحب دی.(کتاب الفقه مخ ۱۲۵ج۱)

مسئله: داوداس کولووروسته دشهادت دکلیمی دویلوپه وخت کښی واسمان ته کتل دنبی کریم ﷺ څخه ثابت دی: [سبحانک اللهم وبحمدک

اشهدان لااله الاانت استغفرک واتوب الیک واشهدان محمداعبدک ورسولک] (احسن الفتاوی مخ ۱۷توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۹۵لومړی توک وفتاوی رحیمیه مخ ۱۴۰توک اووم اوشامی مخ ۱۱۹لومړی توک وفتاوی محمودیه مخ ۲۷توک دوهم) یعنی له اوداسه وروسته واسمان ته دکتلوپه وخت کښي دغه دعاویل دی دغه خاص له ادابوڅخه ده .مولنامحمدرفعت قاسمی غفرله

کوم څوک چی داوداسه کولوپه وخت کښی دغه دعاوائی دهغه لپاره دبخښبلویوه پرچه لیکل کیږی اوپرهغه باندی مهرلګول کیږی اوایښبودل کیږی دقیامت ترورځی پوری به هغه جوړه اوثابته پرته وی (دبخښبلوحکم پرخپل ځای پاته کیږی. (حصن حصین عربی مخ ۶۸)

داوداسه وروسته دتوبی ددعاویلوراز

په اوداسه کی داواندامومینځلوڅخه داوګناهودپریښبیدلوولورته اشاره ده اودخداي جل جلاله ولورته درجوع صورت اودښکاره اوباطنی پاکوالی دعوه اودزبان حال دعاده له دی څخه وروسته دتوبی دعاپه ژبه ویل دخدای جل جلاله درحمت دجذب کولولپاره ډیره مناسبه اوتاکیدکړشوی دعوه ده ځکه چی څه وخت دانسان ښکاره حصه په اوبوسره پاکیږی نودده دفطرت غوښتنه وی چی زړه هم همدارنګه پاک شی خوهلته دخدای جل جلاله دقدرت څخه پرته دبل چاطاقت په کارنشی راتلای. (المصالح العقلیه مخ۱۵)

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبودڅښلوراز

له اوداسه څخه دپاته شوو اوبوپه څښلوکښی دارازدی لکه څنګه چی انسان پرښکاره اندامو باندی اوبه اچوی دښکاره اندامودګناهو نوڅخه توبه کښونکی ګرزی همدارنګه داوداسه کونکی له طرفه

دپاته شوو اوبوپه څښلوکښې دا اشاره ده چې ای زماخالقه لکه څنګه چې تازمابښکاره یعنی ظاهرپاک کړی دی همدارنګه زماباطن هم پاک کړی. (المصالح العقلیه مخ ۱۷)

داوداسه په اوبوکښې یوخاص ډول برکت اوښه اثرپیداکیږی له همدی امله داوداسه څخه پاته شوی اوبه بایدوڅښل شی اوددغه اوبوڅښل په ولاړه هم روادی. (مظاهرحق جدیدمخ ۳۹۶لومړی توک)

په اوداسه کښې بایدمخ ترکوم ځایه پوری ومنځل شي ؟

داوداسه دڅلوروفرائضوتفصیل کوم چې دحنفیه وو په نزدمعتبردی (لومړی) فرض دمخ مینځل دی ددی متعلق څلورمسئلی دادی:

(۱)دمخ په څلوروحدودواوږدوالی اوپراخوالی کی څه شته ؟

(۲)دوهم داچې دږیری بریتواوورېځوویښتان ترکومی اندازی مینځل کیږی.

(۳)داچې دسترګوظاهری اوباطنی کومو برخومینځل واجب دی اود کوموداواجب نه دی.

(۴)داچې دپوزی په بیخ کی دتیانوپشان غوښی ترکومه ځایه مینځل کیږی دمخ څلورحدود دغه دی دهغه چادمخ اوږدوالی چې ږیره نه لری دویښتانودشنه کیدوله ځای څخه بیاترزنی لاندی پوری دی دویښتانودشنه کیدودتندی څخه پورته دی عام ډول دانسان مخ دتندی له هغه ځای څخه پیل کیږی چې له هغه څخه ویښتان شنه کیږی دویښتانودشنه کیدوځای دتندی څخه پورته دی چې وهغه ته وایي : عامه یاقوره نوعموماًچې دانسان مخ دتندی دهغه اړخ څخه پیل کیږی له کوم ځای څخه چې ویښتان شنه کیږی دویښتانو دعادت

خلاف شنه کیدلوصورت دادی چې انسان به یااصلع وی یاافرع (یعنی یابه دلغړتندی والاوی یابه دکوچنی تندی والاوی)اصلع دپراخ تندی والاهغه څوک دی چې دهغه ویښتان د سره دمخ له لوری څخه ختلی وی تردی اندازی چې هغه داسی وی لکه ویښتان چې یي پیداشوی نه وی په دغه صورت کښې حکم دادی چې هغه ټوله ځای چې ویښتان ځینی ختلی وی مینځل یي واجب نه دی بلکه تر هغه ځایه پوری مینځل واجب دی چیری چي عموماً دسرویښتان شنه کیږي یعنی له تندی څخه څه قدرنورپورته برخه افرع (یعنی دکوچنی تندی والا)هغه څوک دی چې دهغه ویښتان دومره غټیږی چې دهغه پرتندی باندی راځی اودځینوخلکوګمان وی چې وریځو ته را رسیږی ودغه چاته اغم یعنی دګڼوویښتانوخاوندویل کیږی ددغه صورت هم هغه حکم دی کوم چې داصلع دی یعنی ودته هم دتندی څخه یوڅه اندازه پورته مینځل واجب دی ځکه چې دزیاتوخلکو دسروویښتان له هغه ځای څخه شنه کیږی په داسی صورت کښې دزیاتوتابعداری کیږی که یوسړی (مورزاده)له نوروانسانانوڅخه جلاوی نوپرهغه سړی باندی دعاموخلکوڅخه پرته نوراحکام نه جاری کیږی اوس بایدپوه شی چې په پراخوالی کی دمخ اندازه دیوه غوږله بیخ څخه دبل غوږ تربیخ پوري دی چې وهغه ته ځینی خلک نرمۍ یادغوږوپردی وائي نوښکاره شوه چې دزنی اوغوږوترمنځ کومه خالی ګاه ده هغه هم په مخ کښې شمارل کیږی نوله دی کبله ددی ځای مینځل هم واجب دی داحنافووپه نزددمخ پیژندنه دپرا خو الی اواوږدوالی په اعتبارهم دغه ده. (کتاب الفقه مخ ۸۸لومړی توک وامدادالفتاوی مخ ۳۱لومړی توک)

په اوداسه کښې دږيرې اوبريتومتعلق مسئلې

مسئله: پرمخ چې کوم ويښتان دی په هغوی کښې ترټولوډيادوني وړدږيرې اوبريتوويښتان دی دږيرې دويښتانو متعلق حکم دادی چې دمخ دپوست سره کوم ويښتان دی دپورته ځخه ييادزنې ترلاندی پورې چې بشره ورته يل کيږي ددغه مينځل واجب دی اوددی ځخه چې کوم زيات شوی ويښتان دی دهغومينځل واجب نه دی نوځکه هغه خلګ چې ږيرې يي اوږدې وی پردوی خالی دهغوويښتانو مينځل واجب دی کوم چې دمخ پرپوست باندی شنه وی اودهغو ويښتانو مينځل کوم چې دزنې پرپورته نی برخه باندی وی له دي ځخه پرته دزياتوويښتانو مينځل واجب نه دی که ويښتان کوچنی وی د مخ دپوست وبرخی ته اوبه رسيدلای شي نوددغه ويښتانو خلالول (يعنی دلاس ګوتی دی دږمونځ پشان پکښی کشول واجب دی کنه دنوروويښتانو دپورته ځخه مينځل کافي دی دبريتو دويښتانو متعلق په مسئلوکښی اختلاف دی ځينی وايي که بريتونه ګڼ وی چې اوبه وپوست ته نه رسيږي نواودس باطليږي اوځينی يياوايي چې اودس باطل نه دی بلکه دږيرې په شان دښکاره برخې په مينځلوسره صحيح کيږي ترکومه ځايه چې داوداسه تعلق دی فتوی پردغه جاری شويده چې نه باطليږي ليکن په غسل کښی دبريتودګڼوالی رعايت نه کيږي (يعنی که خالی پرښکاره مينځلو باندی کفايت وشی غسل باطليږي غالبادادی وجه داوی چې نبی کريم ﷺ دبريتودغتيدوځخه منع کريده ځکه چې په دغه کښی دخورک خندوالی تينګ پاته کيږي نوځکه په

تينګښت سره حکم دی چې دغه ومينځل شی اوبيله ګټی بايدنه شی لوی.

په اوداسه کښی دوريځودويښتانومتعلق مسئلې

پاته هغه ويښتان شوو چې دسترګوځخه پورته دوريځودی ددی متعلق حکم دادی که ويښتان کوچنی وی اوبه ترپوست پوری رسيږي نوددی ښورول واجب دی ددی لپاره چې اوبه دويښتانو وبيخوته ورسيږي که ګڼی وی خلالول يي واجب نه دی دپوزی په هکله حکم دادی چې ددی ټولی ښکاره برخی بايدومينځل شی ځکه چې دادمخ يوه برخه ده که لږځه برخه يي وچه پاته شی که هرڅومره لږ وی نواودس فاسديږي ددوو تينکوترمنځ چې کومه پرده ده ددی لاندی برخی په پوزه کښی شامله ده دحنفيانوپه نزددپوزی ددننه برخی مينځل فرض نه دی خوکه پرمخ باندی زورټپ وی نووهغه ته اوبه رسول واجب دی (داهغه وخت چې په ټپ کی تکليف نه وی)لکه څنګه چې دمخ ولاندی ځايوته چې له کمزوروالی ځخه پيداشوی وی اوبه وررسول واجب دی.

مسئله: داوداسه کولووروسته که ږيره کوچنی ياوخرپيل شی نو اودس نه باطليږي. (کتاب الفقه مخ ٨٩ لومړی ټوک واحسن الفتاوی مخ ١٤ ټوک دوهم وامدادالفتاوی مخ ٣٠ لومړی ټوک)

مسئله: په پوزه کی ييله اوبواچولواودس صحيح دی خودسنت خلاف دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ١٢٥ لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ١٠٧ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کښی په پوزه کښی دننه په هډوکی کی اوبه اچول فرض نه دی بلکه له کوم ځای ځخه چې هډوکئی پيل کيږي ترهغه ځای

پوری اوبه رسول فرض دی چی په لږاهتمام او اسانی سره رسیږی (اوبه دساپه ذریعه ددماغ ولورته دکشولو هیڅ اړتیانشته یوازی لکه څنګه چی په اوداسه کښي وپوزی ته اوبه اچول کیږی هغه کافی کیږی.
(احسن الفتاوی مخ ۳۸ټوک دوهم وکشف الاسرارمخ۱۹لومړی ټوک وفتاوی محمودیه مخ ۲۵ټوک دوهم)

په اوداسه کښي لاس ترڅنګلو پوری دمینځلو راز

دقوت دوینی پاکی دزړه اوځګرلپاره دلاسونو مینځل ډیرګټمن دی دلاسو هغه رګونه چی په واسطه یابیله واسطی وزړه یاځګرته رسیږی هغه په مینځلو کښی شامل شی او هغه رګونه چی زړه یاځګرته رسیږی هغه ځینی دلاس دګوتوځینی دورغوو اوځینی له ږیریوڅخه پیل کیږی له دغی وجه څخه دلاس مینځل ترږیریوپوری کیږی د دی لپاره چی ټول رګونه په مینځلو کښی شامل شی دلاسو اودمخ دمینځلو څخه زړه اوځګرته قوت رسیږی اوداوبو اثردرګوپه همدا رنګه دزړه اودځګرڅخه پرته ددی اثرپرنوربدن باندی هم لویږی بس دلاسو مینځل ترږیریوپوری هم له دی امله وټاکل شوچی دبدن درګونو په ذریعه د اوبو اثروټولو بدن ته دننه ځی څه وخت چی اصل په اوداسه کی دبدن داطرافو مینځل مقررشونو دلاسو مینځل ترږیریو پوری ځکه وټاکل شوچی له دی څخه دلږومینځل اثردانسان پرنفس باندی نه ښکاری ځکه دلاس دږیری څخه پرته اندام نه بلل کیږی. (المصالح العقلیه مخ۲۲لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دږیریوپه اړه مسئلی

مسئله: داوداسه دفرائضوڅخه دوهم فرض لاس ترږیریوپوری مینځل دی دږیری څخه مراددجوړهغه راپورته شوی هډوکی چی دلاس پرلاندی سریاندی وی دهغه په اړوندیوڅومسئلې دی یوه داده چی که دانسان دلاس ګوتی پنځه وی نودهغه مینځل واجب دی لیکن که پوره لاس زیات وواوهغه زیات لاس دقدرتی لاس سره یوځای وو نودهغه مینځل واجب دی که له هغه څخه وتلی وی بیاترهغه ځای پوری مینځل واجب دی ترکوم ځای پوری چی برابروی دزیاتی برخی مینځل واجب نه دی لیکن مستحب دادی چی هغه هم ومینځی دوهمه مسئله داده که په لاس یانوک کښی یوشی بندشی دیلګی په توګه وړه خاوره نوضروری دی چی لومړی هغه وباسی اواوبه دی دنوکانوبیخوته ورسوی که نه ورسیږی نواودس باطلیږی دنوکانو د بیخوڅخه مرادهغه برخه ده کوم چی دګوتودغوښی سره پیوندوی.
مسئله: که نوک دومره لوی شوی وی چی دګوتی څخه وتلی وی نودهغه مینځل واجب دی که نه ومینځل شی نواودس باطلیږی اوهغه خیری اوکه چری چی دنوکانولاندی وی ددی په هکله مفتی به قول دادی چی دغه اودس ته هیڅ تاوان نه رسوی (هغه وخت چی اوبه وروررسیږی اولوند شی)خواه اودس کونکی دښاریادسحراوی دغه حکم له سستی څخه دژغورلولپاره دی دخاوندانودتحقیق حنفیانوپه نزدباندی داضروری دی چی دلوی شوونوکانولاندی چی کومی خیری وی هغه بایدومینځل شی که دغه نه ومینځل شی نواودس باطل دی (هغه وخت چی وچوالی پاته شی)ددی څخه پرته هم دغه عمل ښه دی ځکه چی دغه خیری چی دنوکانولاندی یوځای شوی وی

دناروغی سبب گرزی دډوډی پخوونکی چی نوکان یي لوی وی اوترهغه لاندی اوړه یوځای شوی وی نوددغه کارپه وړاندی دی معاف بلل شوی دی.

مسئله: دنکریځویادرنگ استعمالولوڅخه چی کوم رنگ پاته شی له دی څخه په اودس کښی څه زیان نه راځی خووچی نکریځی که پرلاس پاته شی ددی له کبله په اودس کښی تاوان راځی ځکه چی هغه داوبودرسولوڅخه منع کونکی گرزی.

مسئله: که دیوچادلاس یوڅه برخه پری شوی وی نوپاته برخه دی ومینځی که پوره هغه اندام پری شوی وی چی مینځل یي واجب وی نودهغه مینځل هم ساقطیږی. (کتاب الفقه مخ ۹۰ لومړی توک)

مسئله: دلاسودگوتو خلال دلاس ترپریبوپوری دمینځلووروسته کیږی اودپښودگوتوخلال دهغه دمینځلووروسته کیږی ښه همدغه دی. (مظاهرحق مخ ۳۹۵ لومړی توک)

مسئله: رنگریز چی دجامودرنگولوکارکوی دهغه پرلاسوچی کوم رنگ ولگیږی دهغه دلری کولوضرورت نشته خوکه پرلرگی یاو سپنی باندی دټینگیدورنگ (یعنی هغه رنگ چی اوبه نه تروزی) پرلاس باندی ونښلی نودادی لری کړی ددی پرته اودس نه صحیح کیږی خوکه داسی رنگ نه وی چی له لاس څخه دی اوبه بندی کړی نوله دی سره اودس صحیح کیږی ځکه چی په دغه وخت کښی داسی شی نشوپاته چی اوبه منع کړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۱۴۳ لومړی توک)

په اوداسه کښی پښی ولی تربجلکوپوری مینځل کیږی ؟

(لومړی) دپښوتربجلکوپوری دمینځلورازدادی چی هغه رگونه چی دماغ ته رسیږی هغه څه دپښودگوتوڅخه پیل کیږی اوددغه ټولو دشاملیدوله کبله ددماغ بخارونه یعنی گرموالی مړه کیږی همدغه وجه ده چی دپښو مینځل تربجلکوپوری تاکل شوی دی.

(دوهم) ځکه چی پښی زیات وخت تربجلکوپوری لڅی وی اوپرهغه باندی ضرر من اثرات اوگرزاوغبارلویږی نوځکه دپښودبجلکوپوری دمینځلوحکم شوی دی.

(دریم) دپښوتربجلکودمینځلورازداهم دی چی دبجلکوڅخه کم پوره اندام نه دی اوسره ددی چی دټوله اندام مینځل مقرر شوی دی ددی لپاره چی ددی دمینځلواثرپه ټول مینځلوسره وی. (المصالح العقلیه مخ ۲۴)

په اوداسه کښی دپښواوبجلکوپه اړوند مسئلی

داوداسه له فرائضوڅخه دریم فرض دواړی پښی تربجلکوپوری مینځل دی بجلکه وهغه هډوکی ته وائی کوم چی دپنډی یالینگی پرکناره له پښې څخه پورته راوتلی وی پراودس کونکی باندی داواجبه ده چی دپنډی ولاندی طرف ته خاص فکروکړی همدارنگه دی دپښی ولاندی برخی ته چی چاوددلي وی فکرکول هم ضروری ده که دپښی ټوله برخه یاټوله پښه پری شوی وی نوددی حکم دهغه لاس دحکم په شان ده کوم چی پوره پری شوی وی چی پورته ذکرشوو.

مسئله: که لاس یاپښه غوړکړی اوبیااودس وکړی اوبه پورته باندی وبهیږی اودغوړوالی له کبله اوبه اندام نکړی جذب نوله دی څخه په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه راځی.

مسئله: که پښې چاودلې وي اوپرهغه باندې ملهم یا واسلین لګولی وي اودهغه لاندې ته اوبه رسول ضررمن وي نومینځل یې واجب نه دي که مینځل یې ضررمن نه وي بیا دې پټې لرې کړي هغه لاندې برخه دې ومینځي.

مسئله: که په پښه کښې چاوده وي چې دهغه مینځل یالړترلړه په او بوکې یې اچول بیله مبتلودباندې رایستل ضررمن وي نودمینځلو فرضیت یې ساقطیږي وهغه ته پکاردي چې لوندلاس پرتیرکړي یعنې مسح دې پروکړي اوکه له دې څخه هم عاجزوي نومسح هم ساقطیږي صرف دهغه برخې مینځل واجب دي چې مینځل یې ضررمن نه وي

دمولانااشرف علي تهانوي رحمة الله علیه په مواعظ علم اوعمل مخ ۳۳ کښې لیکلي دي له اودس کولوڅخه مخته بایدپښې لندې شي دغه ښه عمل دی کولای یې شي مقصوددپښوپه مینځلوکښې مبالغه کول دي اومخته دپښولندول (په مینځلو)کښې له دغې وجې څخه معلوم شوخودغه دې سنت طریقه نه بولي. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۷توک څلورم)

په اوداسه کښې دسرمسح په اړوندمسئلې

داوداسه له فرائضوڅخه څلورم شی دسردڅلورومی برخې مسح کول دي اودڅلورمی برخې اندازه یوورغوی تاکل شوی دی له دې کبله واجب دي چې دپوره ورغوی په برابرې دسردبرخې مسح دې ووشي نوځکه که لاس داوبوسره لګیدلی وي اودغه لاس دسرپرشایاپرمخ یاپربل لوري باندې وګرزول شي نومسح صحیح کیږي پردغه بنا باندې دمسح لپاره داضروري نه ده چې خاص په ورغوی سره به

مسح کوي بلکه پرڅلورمه دسرباندې (دورغوي په اندازه پرځای) دلوندلاس اوبه رسول کافي دي.

مسئله: په لاس باندې دمسح کولولپاره داشرط دی چې لږترلږه په درو(۳) ګوتواستعمال کوي ددې لپاره چې دوچیدومخته دسر د څلورمې برخې پوری اوبه ورسیږي.

مسئله: که دوې ګوتې دمسح لپاره استعمال وکارول شي نوزیات وخت دسروڅلورمې برخې ته دلاس درسولومخته ګوته وچه پاتیږي اواوبه هلته نشي رسیدلای ترکوم ځای چې مقصوددی.

مسئله: که دګوتوپه سروسره مسح ووشي چې له هغه څخه دومره اوبه غوررزیدلي چې ترهغه ځایه پورې رسیدلي ترکوم ځای پورې چې یې رسول مقصوددي نومسح صحیح کیږي که دارنګه نه ووبیانه صحیح کیږي له دې کبله چې دسردمسح لپاره نوي اوبه شرط نه دي نوکه لاس لوند وونومسح صحیح کیږي لیکن دانه دي رواچې دبل اندام په لوندوالي سره مسح وشي دبیلګې په توګه دڅنګلې دمینځلو وروسته لاس وچ شوبیادې دڅنګلې په اوبوسره لوندکړي اودسر مسح دې په وکړي نودغه نه کافي کیږي.

مسئله: دکوم سړي چې دسرویښتان اوږده وي وغاړې اوتندې ته ځړیدلي وي که پردغه ځړیدلوویښتانومسح وشي نومسح نه ده رواځکه چې دمسح څخه مقصودمسح دڅلورمې برخې دسرده اوسر که سرخړپیل شوي وي بیاخوهیڅ خبره نه ده (چې دسرمسح کول کیږي)خوکه پرسرباندې ویښتان وي نوپردغه ویښتانومسح کول ضروري ده کوم چې دسردیوې برخې څخه پورته شوي وي یعنې کوم ویښتان

چي ځړېدلي وي هغه خوپرسرباندي بالکل نه دي نوددي دمسح څخه دسرمسح نه صحيح کیږي.

مسئله: که دسرځینی برخه خرپیل شوی وي اوځیني برخه يي نه وي خرپیل شوي نوپرهره برخه چي مسح وشي صحيح کیږي.

مسئله: دسرله مسح څخه وروسته دویښتانوپه کمولوسره مسح نه باطلیږي.

مسئله: که دیخي ټوټه پرسرباندي وګرزول شي نومسح صحيح کیږي چي دمسح په نیت سره وي.

مسئله: که سراومخ یوځای ومینځل نوصحيح کیږي خومکروه ده

مسئله: پرپګړي اونورداسي شیانوباندي بیله ضرورته مسح کول صحيح نه ده همدارنګه دښځي لپاره پردسمال یاټکري باندي چي پرسرکړي يي وي مسح کول روانه ده خوکه هغه دومره نرم وي چي پرهغه مسح وکړل شي اوبه ویښتانوته رسیږي نوروا ده.

(کتاب الفقه مخ ۹۲لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۵لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۹۲لومړی ټوک)

مسئله: دسرپه مسح کښي سنت طریقه داده: چي په دواړولاسوسره وشي که په یوه لاس وکړل شي مسح صحيح ده خودسنت طریقي موافق نه کیږي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰لومړی ټوک بحواله عالمګیری مخ ۴لومړی ټوک)

مسئله: دغاړي مسح دګوتوپه شاسره لکه څنګه چي مشهوره ده صحيح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۲لومړی ټوک بحواله ردالمحتارمخ ۱۱۵لومړی ټوک

مسئله: که دعطروپمبه په غوږوکي پراته وي دمسح کولوپه وخت کي هغه لري کول سنت دي (ځکه چي دغوږودټولي برخي مسح سنت ده اوداییله دي چي پمبه نه وباسي ممکنه نه ده اودسنت موقوف علیه

سنت وي نوځکه ددي لري کول سنت دي) اوکه په سوریانوکښي اینښودل شوي وي بیايي لري کول مستحب دي ځکه چي دغوږو په سوریانوکښي ګوتي وهل مستحب دي کوم چي بي له پمبه لري کولوممکن نه دي نوځکه ددي لري کول مستحب دي (امدادالفتاوی مخ ۳۵لومړی ټوک مع حاشیه استاذی مولانامفتی سعیداحمدصاحب مدظله)

مسئله: دعذرپه وخت کي یوازي په یوه لاس سره پرسراوغوږو مسح کولای شي. (امدادالفتاوی مخ ۳۵لومړی ټوک)

مسئله: څوک چي په اوداسه کښي یوازي دسرپرمسح کښي پرڅلور مي برخي بسنه اوهیڅ کله دټول سرمسح نکوي نودغه عمل مکروه ده

(امدادالفتاوی مخ۳۶لومړی ټوک)

مسئله: که دسرې په سرکښي دومره ټپ یادردوي چي مسح نه شي کولای وهغه ته دسرمسح معاف ده.

(علم الفقه مخ۸۳لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۱۱۹لومړی ټوک

په اوداسه کښي دپوزي دپاکولوحکمت

دهرمذهب اوملت خلګ دپوزي ګړنګ اوخیري لري کولوته په ښه نظرګوري که دننه پوزه ونه مینځل شي نودپوزي دوچ شوي ګړنګوڅخه ودماغ ته ناوړه اغیزرسیږي چي ځیني وخت دمرګ سبب ګرزي همدارنګه دعربوپه رواج دپوزي توري دعزت اوزیاتوالي پرځای کارول کیږي نوځکه هغوی چي وچاته ښیراکوي نووایي چي خدای پاک دي دده پوزه په خاوروککړه کړي.

ددي مطلب دادي:چي دده عزت دلوړمقام څخه دذلت وځای ته وغورزوي.

نودپوزې مينځل دلويي اوغروروپريښودلواودخداي جل جلاله په دربارکې دخپل نفس کوچنۍ کولوته اشاره ده. (المصالح العقليه مخ ۲۳)

دناستې دخوب په کوم صورت کښې اودس ماتيږي

پوښتنه دناستې دخوب کوم صورتونه اودس ماتونکې دي ؟

ځواب (۱): که بيله يوشي ته تکيه کولوويده شي اوونه نړيږي اوياخودنړيدوپه وخت کښې رابيدارشي اودس نه ماتيږي

(۲) دهغه سجدې پړدول ويديدل چې دسنت طريقې مطابق وي اودس نه ماتوي (دسجدې سنت طريقه داده چې نس له ورنوڅخه بيل وي همدارنګه څنګلې هم له اړخوڅخه بيلې وي)

(۳) که پوره کوناتې پرځمکه نه وي پراته تکيه يې لګولې وي اوويده وي که پرخپل ورانه يابل شي باندې وي اودس ماتيږي نوځکه پردووزنګنوکښېنستل اوپرهغه تکيه وهل اودس ماتوي همدارنګه چارزانوکښېنستل پرورون يابل شي باندې تکيه ولګوي اودومره تيټ شي چې پوره کوناتې پرځمکه باندې لګيدلې نشي پاتې نوهم اودس ماتيږي خوکه پره کوناتې پرځمکه باندې لګيدلې وي مثلازنګنونه ودروي په لاسويي ونيسي يا په جامه يابل شي سره يې له ملاسره وتړي اوپرزنګنوسرکښيږدي ويده شي ياچارزانوکښېني په ړيريوسره پرورنوتکيه وکړي دومره تيټ شي چې کوناتې پرزمکه باندې پوره ولګيږي نواودس نه ماتيږي.

(۴) که پوره کوناتې پرځمکه ولګيږي اوتکيه ولګوي دومره ويده شي که دغه شی ځينې لرې شي دې نړيږي په دغه صورت کښې

اختلاف دی پرنه ماتيدوباندې يې فتوی راغلې ده يعنې اودس نه ماتيږي.

(احسن الفتاوی مخ ۲۲ توک دوهم بحواله ردالمحتارمخ ۲۲ لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ لومړی توک ومظاهرحق مخ ۳۳۵ لومړی توک علم الفقه مخ ۶۶ لومړی توک)

مسئله: مراقبې په حالت کښې په چارزانوويديدلواودس نه ماتيږي داهغه وخت چې ويوشي ته يې تکيه نه وي وهلې.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۶ لومړی توک بحواله ردالمحتارمخ ۱۳۲ لومړی توک اوعالمګيری مصری مخ ۱۲ لومړی توک وامدادالفتاوی مخ ۳۸ لومړی توک)

مسئله: هغه څوک چې اودس يې کړی وي ويوشي ته تکيه ولګوي اودومره ويده شي که هغه شي ځينې لرې شي نودی به ونړيږي اودس ئې مات دی. (شرح نقايه مخ ۱۱ اوهدايه مخ ۹ لومړی توک)

مسئله: يوازې ويديدل اودس نه ماتوي بلکه په خوب کښې يوقسم غفلت پيداکيږي چې دهوادوتلواونه وتلودرک سړي ته نه معلوميږي نودغه خوب اودس ماتوي (څه وخت چې انسان ويديږي نودهغه بندونه سستيږي اودهواوتلواونه وتلوګمان غالبه کيږي. محمدرفعت قاسمي غفرله

مسئله: که يوڅوک دناستې په دارنګه حالت کښې ووچې له خوب څخه زنګيدې اوبياونړيدې اودنړيدوپه حالت کې ئې سترګې رارونې کړې نودده اودس نه دی مات دهغه سړي هم اودس نه دی مات چې دخوب په داسې حالت کښې وي چې له ځان سره دناستوخلګوخبرې زياتې اورې اوپه پوهيږي. (درمختارمخ ۸ لومړی توک اردو)

مسئله: هغه خوب اودس ماتوي چې دسړي قوت ماسکه دارنګه ختم کړي چې دده کوناتې دزمکې سره نه لګيږي قوت ماسکه وهغه قوت

ته وایي چې انسان دهغه په ذریعه سره دننه هواوتل بندوی اوپریوه
اړخ ویدیدل څلوړه وله خوب اودس ماتوی (۱)داړخ خوب (۲)بریوه
شي باندې تکیه لګول (۳) پړمخې خوب (۴)چپه ویدیدل ؛په دغه
څلوروصورتونوکښې قوت ماسکه نه پاتیږی که دارنګه خوب ووچې
هغه قوت ماسکه نه ختموله نو اودس نه ماتیږی که څه هم دغه کس په
لمانځه یابې له لمانځه کښې قصداویده شوی وی.

درمختارمخ۷لومړی ټوک مشکوة مخ۸۳لومړی ټوک

په قهقهه (په زوره خندا)سره دجنازې لمونځ دختمیدواواودس نه ماتیدووجه

پوښتنه : که اودس لرونکی سړی په لمانځه کښې په زوره وخاندی اودس یې ماتیږی اودجنازې په لمانځه کښې په زوره خنداکولوسره لمونځ خرابیږی او اودس نه ماتیږی ددې څه وجه ده اوحکمت پکې څه دی؟

ځواب : قیاس عقلی خودادی: چې په خنداقهقهه سره اودس هیڅ کله بایدنشي مات خودنبی کریم ﷺ څخه ثابته شویده چې نبی کریم ﷺ ویوسړی ته په خنداقهقهه کولوسره داوداسه اولمانځه راګرزولو حکم وکړنوځکه پرمسلمانانو حکم منل ضروری شوو که څه هم دده په ناقص فهم کښې ددې حکمت رانشي خوڅه وخت چې داحکم دقیاس ظاهری څخه خلاف دی نوله دې کبله پرکوم ځای چې واردشوی دی پرهغه ځای پربښودل کیږی پربل ځای باندې داوداسه دماتیدوحکم نه کیږی که څه هم په دغه کښې قهقهه کول په نسبت وهغه بل ته ډیره بده ده دبیلګې په توګه دجنازې په لمانځه کښې خنداقهقهه کول دااصولو قاعده ده چې کوم حکم نه قیاسیږی هغه له خپل ځای څخه

بل ځای ته نه بیول کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۸ لومړی ټوک بحواله هدایه فصل نواقض الوضوء مخ ۳۶ لومړی ټوک تفصیل وګوری درمختاراوردومخ ۱ لومړی ټوک)

په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدوراز

بهیدونکی وینې زیاتې قی بدن خرابوی اودنفس دمرداروشی دی اوپه لمانځه کښې په زوره خنداکول یوجرم دی چې دهغه کفاره راوړل پکارده که ددغه شیانوڅخه نبی کریم ﷺ داودس کولوحکم وکړی هیڅ عجیبه نه ده دخنداقهقهه جرم ځکه شته چې په لمانځه کښې قهقهه دنفسیاتی پلیدی له کبله وی چې دهغه دلرې کولولپاره اودس کول لازم شو (المصالح العقلیه مولاناتهانوی مخ ۳۸ واسرارشریعت)

دخنداپه اړوندمسئلې

مسئله: که په لمانځه کښې په دومره زورسره وخندل شي چې دهغې خندااوازخپله هم واوری اوله ده سره یوځای خلک یې هم واوری لکه لویه خنداچې ټوله یې واوری په دغه سره هم اودس ماتیږی اوهم لمونځ فاسدیږی که اوازخپله واوری اونوریې نه واوري که ډیرزیات نږدې خلک یې واوری نولمونځ فاسدیږی اودس نه ماتیږی اوکه په خندا کښې صرف غاښونه سپین کړی شي اوازبالکل نه راووزی نونه اودس ماتیږی نه لمونځ فاسدیږی همدارنګه که کوچنی هلک یا کوچنۍ انجلۍ چې تراوسه پوری لوی شوی نه وی په زورسره په لمانځه کښې وخاندی یاپه سجده تلاوت کښې بالغ وخاندی اودس

يي نه ماتيږي هغه سجده اولمونځ فاسديږي چې په هغه کښې وخندل شي.

(بهشتي زيورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله عالمګيری)

مسئله: دجنازی اوسجدی تلاوت په لمانځه کښې خنداقهقهه اودس نه ماتوی بالغ وی اوکه نابالغ وی. (منيه مخ۴۷باب ماينقض الوضوء)

مسئله: دبالغ په خنداکی داشرط دی چې خندابه درکوع اوسجدی په لمانځه کښې راغلی وی (که څه هم هغه خنداتره ډيره پوری نه وی) په سجده تلاوت اودجنازی په لمانځه کي په خنداقهقهه سره سجده اود جنازی لمونځ باطليږی خواودس نه ماتيږی اوکه دلمانځه دوتلوپه نيت قصدا خنداقهقهه وکړی اودس خوماتيږی ليکن لمونځ نه فاسديږی يعنی لمونځ صحيح کيږی داحنافوپه مذهب دسلام ګرزولوپرته په بله طريقه هم لمونځ ختمولای شی. (کتاب الفقه مخ۱۴۳لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ۱۷۰ احسن الفتاوی مخ۲۴ټوک دوهم بحواله ردالمحتار)

داډول عمل کول ښه نه دی ځکه چې لمونځ يوعبادت دی اوداطريقه مناسبه نه ده. مولانارفعت قاسمي

مسئله: دخندادری قسمونه دی (۱)خنداقهقهه چې بل يي هم واوری (۲)ضحک چې خپله يي واوری بل څوک يي نه واوری (۳)تبسم چې مطلق اوازنه وی پکې يعنی غاښونه سپين کړی (چې دی ته په اردوژبه کښې مسکراناهم وايي) په خنداقهقهه سره اودس اولمونځ دواړه له منځه ځي په ضحک سره لمونځ فاسديږی په تبسم سره نه لمونځ فاسديږی اونه اودس. (درمختاراوردومخ۱۱لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی درکوع اوسجدی په لمانځه کښې په زوره وخندل چې دهغه لپاره ده په جلاتوګه اودس ياتيمم وهلی وی ياهغه په دغه لمانځه کښې حقيقتاوی ياحکماوی دحکماصورت دادی چې دلمانځه کولوپه وخت کښې ده ته څه شی ورپيښ شی چې په هغه سره اودس مات شونولمونځ يي په پټه خوله پريښودی داوداسه کولولپاره ولاړی چې اودس وکړی اوپاته لمونځ پوره کړی اودس يي وکړراروان شوپريوخبره يي په زورسره وخندل نودلته ګوادحقيقتا لمانځه په حکم کی نه دی بلکه په حکمالمانځه کی دی ځکه چې پر مخکی لمانځه باندی بنأوی نوپه دغه دواړوصورتوکښې ددغه لمونځ کونکی اودس ماتيږی اوپه زوره خنداوهغه ته ويله کيږی چې هغه دده سره يوځای ملګری واوری.

مسئله: که دمقتدی امام په زورسره وخندل يامقتدی په زوروخندل که څه هم هغه مقتدی مسبوق وی نوپه دغه حالت کښې دمقتدی اودس نه ماتيږی له دی کبله چې امام څه وخت په زوره وخندل نولمونځ باطل شواوس چې مقتدی په زوره وخندل نودده خنداد لمانځه څخه خارج موجوده شوه اوله لمانځه څخه خارج په خندا اودس نه ماتيږی.

مسئله: که امام په لمانځه کښې قصداخبری وکړی اووروسته مقتدی په زورسره وخندل دمقتدی اودس نه ماتيږی.

مسئله: دسلام ګرزولوپه وخت کښې قصداخنداقهقهه وکړل شی دقصدا توری ځکه يادکړل شوی دی چې خروج بصنعه يعنی په خپل عمل سره دلمانځه څخه راوتل لمونځ نه باطلوی مګراودس ماتيږی لمونځ ځکه نه باطليږی چې دلمانځه په اخرکښې خنداقهقهه موجود:

شوه اوکوم چې داوویل شوچې دسلام دګرزولوپه وخت کښې امام خنداقهقهه وکړه بیامقتدي خنداوکړه نواودس نه ماتیږي خوکه امام قصداخبرې وکړې ددې وروسته مقتدي په زورسره وخندل نودمقتدي اودس نه ماتیږي دلته یي داوښول چې دخنداوخبرو تر منځ فرق شته خبرې لمونځ ختموي نوځکه څه وخت چې په دغه صورت کښې طهارت (پاکي) ختمه نه شوه نودمقتدي لمونځ نه فاسدیږي اوقهقهه دننه په لمانځه کښې راغله اوڅه وخت چې خندا قهقهه په لمانځه کې راشي اودس ماتوي په خلاف دلومړي صورت چې امام خنداقهقهه وکړي قصدا نوددې څخه پاکي ختمیږي نواوس په دغه حالت کښې دمقتدي خنداپه لمانځه کښې نه راغله نوځکه په دغه دده اودس نه ماتیږي. (کشف الاسرارترجمه درمختارمخ۱۲ لومړی ټوک اوعلم الفقه مخ۶۵ لومړی ټوک)

په نس کې ګړهاري راتلل یاهوابندول

مسئله : داوداسه کولوپه وخت کښې یالمانځه کولوپه وخت کښې هوانه وباسي بلکه بنده یي کړي نواودس نه ماتیږي اولمونځ صحیح کیږي ځکه چې دهوا وتل اودس ماتوي.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ۱۲۶ لومړی ټوک)

دلمانځه په وخت کښې فکرکول لمونځ مکروه کوي. محمد رفعت قاسمي

مسئله: که دهوادوتلویقین وی خواوازیابدبویي وکړي یانه اوهغه سړي معذورهم نه وي نواودس دوهم ځل پکاردی اوکه خاص شک وي لړڅه بنوریدل وي نواودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۸ لومړی ټوک بحوارله عالمګیری فصل ثانی سنن وضوءمخ۸ لومړی ټوک)

مسئله: که په نس کښې له ګړګړڅخه شک پیداشي نوپه دغه ډول شک سره اودس نه ماتیږي ترڅوچې دهوادوتلویقین نه وي اواز واوري یابدبویي محسوس شي غرض دا چې یوډول یقین یي راشي چې هواووتله ترڅوپورې چې شک وي اودس نه ماتیږي لمونځ صحیح ده. (الجواب المتین مخ۱۰ ومظاهرحق ۳۳۲ لومړی ټوک فتاوی رشیدیه مخ۲۸۳ لومړی ټوک)

په هواوتلوولی اودس ماتیږي ؟

پوښتنه : مسئله: داده: که اودس دهواوتلوله کبله مات وي نوصرف اودس دي وکړي دامعلومول دي چې له کوم ځای څخه هواتله هغه ځای څونه مینځل کیږي ددې سره دې اودس وکړل شي څه وجه ده ؟

ځواب : دد ی وجه نبي کریم ﷺ نه ده فرمائلې یوازې داوداسه حکم یي کړی دی وچاته دااختیارنشته چې ددې وجه وپوښتي دغه امرتعبدي دی. (فتاوی محمودیه مخ۱۴۵ ټوک اووم بحواله هدایه مخ۸ لومړی ټوک)

دهواوتلوڅخه دبدبوي له کبله دننه دنس حالت ته یوقسم مرداري اوضعف ورځي اودفرښتوڅخه لرې والي راځي اوشیطان اوپیریان پرده پاندې راګرزي ددې څخه وروسته داوداسه کولوحکم وشوځکه چې په اوداسه سره مردازي پلیدي اوضعف لرې کیږي اوله فرښتو سره نژدې کیږي اوله شیطانانو اوبدوڅخه لرې کیږي. (المصالح العقلیه مخ۳۵)

مسئله: هوااودس ماتوی خونجاست غلیظ نه دی بلکه پاک ده (څه وخت چې دمردارزی سره نه ووځی)ددی په وتلوسره جامه ناپاکه نه ګرزی. (کشف الاسرارمخ۸۳توک دوهم)

مسئله: هرهغه شی نجاست غلیظ دی چې دانسان له بدن څخه ووزی اودس یاغسل واجب کړی (پرته له هوا)لکه بولی مذی ؛ودی ؛نوونه ؛په ډکه خوله قی بهیدونکی وینه حیض اونفاس دغه ټول نجاست غلیظ بلل کیږی پرته دشهیدله وینوچې پربدن یې پرتی وی دغه پاکی دی. (کشف الاسرارمخ۸۴توک دوهم)

ایاپه رګ کښی پیچکاری لګول اودس ماتوی

مسئله: درګ په پیچکاری کی ددی معلومول چې ستن ورګ ته ورسیده ذریعه یې خاص داده: چې په پیچکاری کی وینه راشی ترڅه وخته پوری چې په پیچکاری وینه نه وی راغلی دوائی وبدن ته نه داخلیږی په غوښه اوپوست کی پیچکاری لګول اودس نه ماتوی ځکه چې ددغه څخه په پیچکاری کښې وینه نه راوزی نوخالص په رګ کی پیچکاری لګول اودس ماتوی نه دغوښی اوپوست.

مسئله: که یوچادستنی سردبدن سره ونښلاوی اووینه راووته اوبهیدلی نه وه نواودس نه ماتیږی (کشف الاسرارمخ۱۸الومړی توک

مسئله: داوداسه دماتیدلولپاره وینه راوتل اوننه وتل برابردی نولکه څنګه چې په وینه راوتلوسره اودس ماتیږی همدارنګه په وینه ننه

وتلوسره هم اودس ماتیږی نوځکه درګ په پیچکاری سره اودس ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۳۸توک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۷الومړی توک).

مسئله: پیچکاری لګول یې په بدن کښی وینه درمل اوګلوکوز داخلول که ددغه شیانوداستعمال څخه یوشی له بدن څخه نه راوزی نواودس نه ماتیږی ځکه چې اودس ماتونکۍ شی مرداره (یعنی دمردارۍ په راوتلو سره اودس ماتیږی)اودلته نه ده موجوده شوی خوکه دپیچکاری څخه مقصدوینه را استل وی نوپه دغه سره اودس ماتیږی.
(نظام الفتاوی مخ۴۴الومړی توک بحواله عالمګیری مخ۶لومړی توک ودرمختارمخ۹۰لومړی توک)

مسئله: دپیچکاری یادبل شی په ذریعه وینه را ویستل که راویستل شوی وینه پراندازه دبهیدلووی اودس ماتوی په کبیری کښی راغلی دی چې ښکرلګول اوډیره وینه له ټپ څخه ویستل که څه هم دټپ ښکاره دذری برابروینه نه ولګیږی په دغه سره اودس ماتیږی په تیروخت کښې دښکرلګولوشی (دپیچکاری پشان)سوری ښکروو او په نوی وخت کی پیچکاری هغه دښکردالی هغه شی چې وینه به په راوتله)بدل شوی صورت دی دژوري دوینی څښونکی حیوان)په ذریعه وینه راویستل کیږی ددی هم حکم همدغه دی.
(فتاوی رحیمیه مخ۲۶۸توک څلورم بحواله درمختارمخ۱۲۹الومړی توک وکبیری مخ۱۳۴)

وریدی پیچکاری په رګ کښی دلګونکی پیچکاری
عضلاتی ؛په غوښه کښی دلګونکی پیچکاری
جلدی ؛په پوست کښی دلګونکی پیچکاری. مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

ایادمخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی ؟

مسئله: دمخصوص اندام سره لاس نښلول اودس نه ماتوي که څه هم سره له شهوته وي (داهغه وخت چې مذي یابل شی نه راووزي)هغه که ورغوی یادګوتو دننه برخه ورسره ونښلوی.

مسئله: همدارنګه دبدن دنوروبرخوسره لاس نښلول یعنی مسح کول اودس نه ماتوی لکه څنګه چې یوڅوک دخپلوبولوځای په لاس سره مسح کړي نواودس یې نه ماتیږی خوکه ګوته یایوبل شی دبیلګی په توګه په حقنه یعنی ددواورکولودنلکۍ سرداخل کړي اوهغه پکښې پټ شونواودس ماتیږی ځکه چې دغه عمل ددننه برخه کښې دیوشی اچول یاځینی راویستلوسره برابردی کوم چې اودس ماتونکی دی یعنی اودس ماتیږی.

مسئله: که یوڅه برخه داخله وی خودننه نه وی پټه شوی نوڅه وخت چې راوایستل شی ورته کتل کیږی که هغه لنده وه یادهغی بدبویي تله نواودس ماتیږی که دارنګه نه وه بیااودس نه ماتیږی همدارنګه که ښځی خپله ګوته یاپمبه یابل شی په خپل فرج کښې واچوی اولوند راوواتی نواودس یې ماتیږی که دارنګه نه وو بیایې اودس نه ماتیږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۴۰ اومظاهرحق مخ ۳۳۷ لومړی ټوک)

مسئله: دفرج سره په لاس لګولوکی اودس نه ماتوی په دی شرط چې مذي (داهغه اوبه دی چې وچاته په شهوت کتلوسره راوزی)اونه راووزي. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم)

مسئله: دبدن اندامونه مسح کول خواه هراندام وی اودس نه ماتوی یعنی اودس یې نه ماتیږی دمسح کوونکي یاهغه چې مسح کیږی دواړه بربنډوی لکه څنګه چې یوڅوک اودس وکړی دخپلې ښځې سره

په یوه بستره کی پریوزی اودواړه هم بربنډوی اودیوه بدن له بل سره ولګیږی نودیوه اودس هم نه ماتیږی په دی شرط چې له دوو شیانو سره به نه و ی مخامخ شوی یوداچې مذی یابل به نه وی وتلی دوهم داچې یودبل فرجونه به نه وی سره لګیدلی په دغه صورت کښې دنارینه اودس ماتیږی که ودته دذکرپورته کیدل راغله اوددواړو تر منځ دبدن دحرارت دمنع کولوهیڅ پرده نه وه لیکن دښځې اودس خالص دفرجوپه مښلوسره ماتیږی هغه وخت چې دسړی ذکرپورته شی.

مسئله: که دوې ښځې دبربنډوالی په حالت کښې یوځای شوی اوددوی فرجونه یوله بل سره ولګیدل نوددواړواودس ماتیږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۳۷ لومړی ټوک درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ددووبالغوانسانانوفرجونه یوله بل سره ولګیږی اودواړه نارینه وی یادواړه ښځینه وی یایونارینه اوبل ښځینه وی په دی شرط چې ترمنځ به یې داسی شی نه وی چې دبدن ګرموالی بندکړی یعنی یوله بله یې احساس نشی کولای نواودس یې ماتیږی.

(علم الفقه مخ ۶۷ تر ۶۹ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ ۳۸ ټوک دوهم)

مسئله دنارینه اوښځینه خاص اندام ته (فرج) ویل کیږی دشهوت په وخت کښې په دوی کی قدرتی ولاړیدل پیداکیږی ودی ته انتشار ویل کیږی ددغه په یوځای کیدوسره اودس ماتیږی په دی شرط چې دواړه فرجونه په انتشارکښې وی اوترمنځ یې یوجامه یابل شی نه وی اوبربنډسره یوځای شی که څه هم مذې راونه وزی هغه که ددوو ښځو یوځای کیدل وی اوکه یوی ښځی اونارینه ترمنځ وی. (درمختارمخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: داودس کولو وروسته دیوچاعورت (دبدن هغه برخه چی پټول یې ضروری دی) لیدل یاخپل عورت یې ښکارشویایې دبربنډوالی په حالت کښی غسل وکړی نودده اودس صحیح دی دوهم ځل داوداسه راګرزولوضرورت نشته لیکن بیله ضرورته دیوچاعورت لیدل یاخپل عورت ښکاره کول ګناه ده. (بهشتی زیورمخ ۵۳لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۳لومړی ټوک)

مسئله: دنارینه یاښځی له عورت لیدلوڅخه یادعورت دلوڅیدلو څخه یادخپل عورت له لیدلوڅخه اودس نه ماتیږی. (علم الفقه مخ ۷۰لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه په وخت کښی زنګون ښکاره کول په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه لری خودنورومخته زنګون ښکاره کول ګناه ده.
(احسن الفتاوی مخ ۲۴ټوک دوهم فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵لومړی ټوک)

مسئله: که نارینه یاښځینه په خپل خاص غړی کښی تیل یایوبله دوایا اوبه دپیچکاری په ذریعه واچولی اوهغه بیرته دباندی راووتلی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی ځکه چی په خاص غړی کښی مرداری نه پاتیږی ددی لپاره چی دا احتمال نشی پاته چی دغه تیل یادواپرمرداری ولګیدله اوبیرته راووتله. (علم الفقه مخ ۷۰لومړی ټوک)

نارینه یاښځینه که په خپل خاص اندام کی پنبه اونورکښیږدی

مسئله: سړی که ښځه یادښځی خاص ځای یادیوچامشترکه برخه یاخپله خاصه برخه مسح کړه نواودس یې نه ماتیږی همدارنګه دښځی اودس دنارینه یادنارینه په خاص ځای یادحصی مشترکی یادخپل خاص ځای په مسح کولوسره اودس نه ماتیږی.

مسئله: که سړی یاښځه په خپل خاص اندام کښی یوشی لکه جامه پنبه یانورشیان کښیږدی اومرداری له دننه څخه راووزی دغه جامه لنده کړی نواودس نه ماتیږی په دی شرط چی دجامی پردباندی برخه به یې دمرداری هیڅ اثرنه وی یادغه جامه په خاص ځای کښی دارنګه کښیښودل شی چی دباندی نه ښکاریږی.

لومړی مثال یوسړی په خپله خاصه برخه کښی پمبه کښیږدی اوبولی یامنی دخپل خاص ځای څخه راغله پمبه یې لانده کړه خودپمبی هغه برخه کوم چی دباندی ښکاره کیږی نه وی لنده شوی یاپمبه په خاصه برخه کښی دارنګه پټه شوی وی چی له دباندی څخه بالکل نه ښکاریږی نوپه دغه صورت کښی که ټو له پمبه لانده شی هم ددغه سړی اودس نه ماتوی (دوهم) یایوی ښځی په خپل خاص ځای کښی پمبه یاجامه کښیښودل اوبولی یاحیض له خپل ځای څخه دغه پمبه یاجامه لنده کړه خودجامی هغه برخه چی دباندی ښکاره کیږی نه وی لنده شوی یادغه پمبه یاجامه په خاص ځای کښي دارنګه پټه شوی وی چی له دباندی څخه نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښی که ټوله جامه یاپمبه لانده شی هم ددغه څخه نه معلومیږی نوپه دغه صورت کښی که ټوله جامه یاپمبه لنده شی هم ددغی ښځی اودس نه ماتیږی.

مسئله: که یونارینه یاښځینه په خپله مشترکه برخه کښی پمبه جامه یابل شي کښیږدی اوددی پمبه هغه برخه چی دننه ده په مرداری ولړل شی خوهغه برخه چی دباندی ده لنده نه شی یاهغه هم لنده شی اوهغه په مشترکه برخه کښی دارنګه پټ شوی وی چی له دباندی څخه نه ښکاریږی نوپه دغه ټولوصورتو کښی اودس نه ماتیږی.

(علم الفقه مخ۷۱لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی دیوحیوان سره بدکاری وکړی نوددغه سړی اودس ترهغه نه ماتیږی چې منی یامذی نه وی راوتلی

مسئله: منی دخپل ځای څخه ووتل خوهغه خپل خاص ځای دومره ټینګ کړی چې منی دباندی بالکل نه راووزی نواودس یې نه ماتیږی(اوغسل نه واجبیږی)

مسئله: که دووکسانوخپلی خاص برخی سره یوځای کړی اوویې مو ښلی خوترمنځ یې داسی پنډه جامه واقع وه چې یودبل دبدن ګرموالی یې محسوس نه شوای کړای نواودس نه ماتیږی دواړه نارینه وی یادواړه ښځینه یایونراوبله ښځه وی یانابالغ وی. (علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

په فرجوکښی دګوتوداخلولوسره داوداسه حکم

مسئله: که یوڅوک دخپلی ښځی په فرجوکښی ګوتی وهی نودښځی اودس مات شوکه پرګوتوجامه وی اوکه نه وی ځکه څه وخت چې ګوتی راوزی نوخامخامرداری پرلګیږی اودمرداری راوتل اودس ماتوی خوکه ګوتی په دننه فرج کی نه شي ولاړی نواودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۲۰ټوک دوهم)

مسئله: که دلمانځه په دوران کښی دبولوله ځای څخه چینجی راووت نواودس ماتیږی لمونځ یې نه صحیح کیږی. (احسن الفتاوی مخ۲۲ټوک دوهم

دفرج پرښکاره برخه ګوتی لګولوسره داوداسه حکم

پوښتنه: که یوښځه چې دنس ناستی په ناروغی اخته وی دلمانځه یاتلاوت په دوران کښی دیوڅه ځنډوروسته دننه پوست سره یې ګوته ولګوله ددی لپاره چې معلومه یې کړی چې ایااوبه راوتلی دی کنه که یې په دغه طریقه سره معلومه کړه خوځای بالکل پاک وو نوپه دغه

صورت کښی دفرض په مسح کولواولیدلوسره اودس ماتیږی که نه ماتیږی ؟

ځواب : په دغه عمل سره اودس نه ماتیږی خوپه دننه سوری کی ګوته اچول اودس ماتوی ځکه چې دګوتی سره دننه مرداری هم راوزی .

(احسن الفتاوی ص۲۶ج۲)

مسئله: که یوڅوک داودس کولووروسته پرخپل فرج لوندوالی وو ینی چې بهیږی نوهغه دی دوهم اودس وکړی اوکه وده ته نه معلو میده چې داڅه دی ؟یعنی خالص وهم وی په حقیقت څه شي نه وی نو سوچ دی نه پکی وهی شیطانی وسوسه دی وبولی باک دی نه په کوی.

(کشف الاسرارمخ۱۸لومړی ټوک)

درنګ شوو نوکانوسره اوداسه حکم

مسئله:نن سبا چې ښځی پرنوکانوباندی رنګ کریم لګوی دهغه رنګ پرنوکانوباندی دپاته کیدوپه وخت کی اودس اوغسل نه صحیح کیږی ځکه چې درنګ له کبله اوبه ونوکانوته نه رسیږی په دغه صورت کی دښځولمونځ نه صحیح کیږی اوڅومره لمنځونه چې یې کړی وی تردغه مهاله دهغوراګرزول واجب دی. (احسن الفتاوی مخ۲۶ټوک دوهم نمازمسنون مخ۷۲)

مسئله: دارنګه ښائیست حرام دی چې دشرعی فرائضودصحت لپاره منع کونکی شیان وی چې وبدن ته اوبه نه پریږدی دهغودموجودګی په وخت کښی اودس اوغسل نه دی رواکه څه هم دوینته په برابروچ ځای پاتی شی نه یی اودس اونه هم غسل صحیح کیږی فقهاحضرات وچ اخښل شوی اوړه داودس دصحت لپاره ئی منع کونکي بللی ده

سره له دی چی هغه دنوکانودرنګ په ثیر نه تېنګیږی اوددې ضرورت هم نشته نودنوک درنګولوایجازه به ثنګه وشی ثومره لمنځونه چی یي درنګ لګولوپه وخت کښی کړی وی دهغوراګرزول واجب دی اوله دی سره سره دی توبه اواستغفار هم وغواړی. (احسن الفتاوی مخ۲۷توک دوهم بحواله ردمختارمخ۴۳ الومړی توک)

مسئله: سرخی (چی پرشوندانولګول کیږی)یاپوډر یاکریم که ولګول شی اودس ورسره صحیح کیږی په دی شرط چی یومردارشی نه وی ورسره ګډکه دنوکانودرنګ په ثیر سرخی خورونیسی نواوداسه کولوپه وخت کښي دهغه لری کول ضروری دی (داهغه وخت چی اوبه لاندی نه پرېږدی)

مسئله: وښځې ته داودس کولوپه وخت کې ټکری اړول ضروری نه ده خودښځی چی ثومره وس وشی بایدسرنکړی لوڅ خواودس صحیح کیږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۳توک دوهم)

مسئله: پرسریاپرږیره دنکریځووچیدلووروسته داودس دصحیح کیدو لپاره وچی نکریځی لری کول ضروری دی.(آپ کی مسائل مخ۴۲توک دوهم) دنکریځور نګ واوداسه اوغسل ته هیڅ تاوان نه رسوی. محمدرفعت قاسمی

دسوزک دناروغی په دوران کښی داوداسه دساتنی تدبیر

پوښتنه: دیوی ښځی اوبه (دبولوله ځای ثخه)خارجیږی اوودی ته دا نه معلومیږی چی دااوبه ثه وخت راځی ترڅوچی ښځه دااوبه نه وینی کله لږبهیږی اوکله ډیری دلمانځه له پیل ثخه مخکی دی وکتل هیڅ ناپاکی یي نه ولیده خودلمانځه لس دقیقی وروسته یي وکتل اوبه

راوتلی خوپه پوست کښی دننه وی اوله دی ثخه پرپای جامه هیڅ تېپ نه وولګیدلی تقریبالمونځ دری پاوه جاری وو۲۵دقیقی وروسته یي ولیدل چی اوبه راوتلی وی نوایاپه دی صورت کښی لمونځ کیږی یانه ؟ثه وخت چی ودی ته هیڅ خبرنه وی چی ایادغه دلمانځه په دوران کی راوتلی دی که له لمانځه ثخه وروسته که له دی ثخه لمونځ نه وی صحیح شوی نوایاتوله لمونځ راوګرزوی که صرف فرض؟

ځواب: کوم وخت چی دلمانځه په منځ کښی داوداسه دماتیدو یقین نه وی نولمونځ کیږی دغه ناروغه دی په خپل فرج کښی اسپنج کښیږدی دغه اوبه جذب کوی کوم وخت چی داسپنج پرهغه دباندنی برخه لوندوالی نه وی راغلی په دغه وخت کښی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۸توک دوهم)

مسئله: دډیروښځوسپینی اوبه همیشه بهیږی هغه که ثه هم له یو وجې ثخه وی اودس ماتونکی دی (ددی دراتلواووتلوثخه اودس ماتیږی) اوناپاکی دی خوکه دغه اوبه همیشه بهیدی نودغه ښځه معذوره بلل کیږی. (امدادالفتاوی مخ۱۱۲ الومړی توک)

دمواسیروچی کوم لندوالی دباندی نه شی رادډی حکم

پوښتنه: دمواسیرودانی ثه وخت چی موادځینی ووزی دیوجال پشان کیږی په هغوی کي لندوالی وی خوبهیدونکی نه وی خوپه ولاړه اوناسته کی جامی ورسره لګیږی نوایاپه دغه صورت کی اودس ماتیږی اوجامی ناپاکه کیږی؟

ځواب: که لوندوالی له تېپ ثخه دباندی ونه بهیږی نواودس نه ماتیږی اوجامی هم نه خرابیږی ځکه چی قاعده کلیه (عامه) ده

فقهاًحضرات ليکی (ماليس محدث ليس بنجس) کوم شی چی اودس نه ماتوی هغه مردارنه دی نوکوم صورت چی تاليکلی دی په دغه کي اودس نه ماتيږی اونه جامه ناپاکه کيږی.
(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۷لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۳۰لومړی ټوک باب نواقض الوضوء)

مسئله: که مواسيری سړی هغه غوښه چی دمواسيروڅخه په پاخانه کښی پيداکيږی په لاس سره دننه کړه نواودس يي ماتيږی اوکه هغه غوښه پخپله دننه شوه نواودس نه ماتيږی خوکه مرداری ښکاره وه بيايي اودس ماتيږی همدارنګه که ديوچادبولوله ځای څخه چينجی نيم راووت اونيم دننه وو بياهغه بيرته پخپله ننوت نواودس نه ماتيږی (داهغه وخت چی مرداری نشي ايله . (کشف الاسرارمخ۱۶لومړی ټوک)

دليونی داوداسه حکم

مسئله: که ديوچاپه حواسوکښي ګډوډی راشي خودغه دحواسوګډ والی دليوتتوب اوبی هوښی ودرجی ته نه ورسيږی نواودس يي نه ماتيږی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

مسئله: پربی عقله ليونی بی هوښه اوپرهغه چی حواس ئی ګډوډ شوی وی اودس واجب نه ده که اودس وکړی اودس يي نه ده صحيح لکه څنګه چی يوفاترالعقله (چی عقل ئی ختم شوی وی)اودس وکړی څه موده وروسته ددغه ناروغی څخه جوړشي په دغه اودس سره لمونځ نه دی رواودليوتتياوهلی انسان هم دغه حکم د ی.(کتاب الفقه مخ۸۲لومړی ټوک)

مسئله: بی هوښی اوليوتتوب اودس ماتوی (که يي اودس درلودی) اوپه هغه نشه سره هم اودس ماتيږی چی دهغه له کبله دسړی په تګ

کښی کږوالی راشي دغه نشه که څه هم دبنګودخوړلوله کبله وی (يادشرابوڅښلويانوروشيانوڅخه وی. (درمختاراوردومخ۱۰لومړی ټوک)

مسئله: که صحتمندشی دده لپاره غسل کول مستحب دی همدارنګه بی هوښه سړی که صحتمندشی نوغسل کول مستحب دی.

مسئله: که سړی بی هوښه شی يايی له ليوتتوب څخه عقل سلب شی نوددغه سړی اودس ماتيږی که څه هم بی هوښی لږ موده وی همدارنګه که سړی تمباکو(سګريټ چلم) يايوبل دنشي شی وخوری اودومره نشه شی چی سم تګ نه شی کولای پښی يي دلته اوهلته کيږی نواودس يي ماتيږی. (بهشتی زيورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله عالمګيری بابماينقض الوضؤمخ۱۷لومړی ټوک مظاهرحق جديدمخ۳۲۷لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه کولووروسته عقل ختم شی هغه که دميرګۍ ددوری يادليوتتوب يادبی هوښی څخه وی يادداسی شی له استعمال څخه رامنځته شی چی دهغه له کبله عقل کارپريږدی دبيلګی شراب بنګی يادنوروشيانوڅخه رامنځته شی همدارنګه ټول هغه شيان چی سړی غافله کوی ماتونکی دی بلکه په خوب کی داسی شيان رامنځته کيږی ياواقع کيږی چی اودس ماتيدوسبب وګرزی. (کتاب الفقه مخ۱۳۱ټوک لومړی)

دخوب له وجی سړی په خپل حال نه خبريږی. (محمدرفعت قاسمی)

مسئله: خالص دشراب څښلوڅخه اودس نه ماتيږی ترڅوچی نشه نه راولی خوخوله په مرداريږی ځکه چی شراب مرداردی ددوی څښل حرام دی. (فتاوی محموديه مخ۳۶ټوک دوهم)

مسئله: هغه څوک چې همیشه شراب څښي ددغه کس له بدن څخه په خولو او تلو اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۲ او مخ ۷۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: په ګناه کولو سره یا په کافرکیدلو سره اودس نه ماتیږي.

مسئله: په چلم، بیړی، پان، او سګریټ، سره اودس نه ماتیږي (په دی شرط چې دنشی له کبله یې عقل ولاړنشی) خودلمانځه څخه مخکښې دخولې بدبویي لری کول ضروری ده که دخولې څخه دچلم یا سګریټ یانوروبوی راځی نولمونځ مکروه ده.

(آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دریېم او فتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: که یوچا اودس وکړی او له اوداسه وروسته یې دمسلمان ورور غیبت وکړاو یایې درواغ وویل یا کافرشو ددغه کس اودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

یعنی دغه دغیبت کونکی اودرواغجن اودکفرمختارولو څخه وروسته بیرته ترمسلمانیدوپوری په هغه اوداسه لمونځ کولای شی په دی شرط چې په بله وجه یې اودس نه وی مات کړی. (محمدرفعت قاسمی غفرله الباری)

په اوداسه کښې دګرمکو (دګرمۍ دانې) څخه داوبوو تلو حکم

مسئله: دګرمۍ او باران په موسم کی زیات وخت دګرمۍ دانې راوزی او په ماتیدلو سره اوبه ځینی بهیږی که ددانې له ماتیدو څخه اوبه خپله نه وبهیږی بلکه دلاس یادجامې دښبلیدو سره وبهیږی نواودس نه ماتیږي او که تپ له اوبو څخه ډک شی او به پورته ځینی راغلی اودانې دسوری څخه راووتې په نورځای کی خوری شوی خود ډکیدو له کبله لاندی ایله نه شوی نوددی له کبله په اودس ماتیدلو کې

اختلاف ده راجح قول دادی چې اودس نه ماتیږي یعنی په دغه سره اودس نه ماتیږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: هغه دانې چې له خارش څخه پیداشوی وی ځینی وخت مسلسل او به ځینی بهیږی که دغه اوبه له خپل ځای څخه وبهیږی نواودس ماتوی (یعنی څه وخت چې دغه اوبه له خپل ځای څخه تیری شی دزیاتیدوله کبله نواودس ماتونکی دی او پرکومه جامه چې ولګیږی هغه خرابوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۲ ټوک دوهم)

له اوداسه کولووروسته غوښه راووزی

مسئله: که دیوی مشترکی برخی څخه یوجزراووزی چې وهغی ته کولمه وائی (دناروغی له کبله دبولوله ځای څخه راووزی) ایله کیږی نوپه دغه سره اودس ماتیږي هغه که په خپله بیرته دننه شی او که دیو شی په وسیله سره ئی دننه کړی.

(بهشتی زیور مخ ۱۳ ټوک یوولسم بحواله شامی مخ ۱۵۵ علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: داوبو چینجی یامنګوړچې زیات وخت په حیواناتو کښې پیدا کیږی یا یو بل حیوان که دومره وینه وڅښي که هغه پریدن پریښودل شی نوپریدن بهیږی نواودس ماتوی. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله که یوچا جونک ولګاوی (هغه حیوان چې وینه څښي) او په جونک کښې دومره وینه راغله که هغه دپای له خواپری شی نووینه ځنی وبهیږی نواودس یې ماتیږي که دومره زیاته ئی نه وی څښلی بلکه لږئی څښلی وی نواودس نه ماتوی.

مسئله: که غماشې مچ یامنګوړوینه وڅښله نواودس نه ماتوی.

(بهشتی زیور مخ ۵۱ لومړی ټوک کبیری ۳۴)

وراځه(چې په سپي غوايا ګاميښه كښې پيداشي)دأوداسه په ماتو لوكي دمنګورپشان دي منګورياوراځه كه دومره لوى نه وى چې بهيدو ونكي وينه ځينى راوزى نوكه سرې وخورى نواودس نه ماتوى لكه دغماشي اومچ په خورلوسره چې اودس نه ماتيږى ځكه چې په دوى كښې بهيدونكي وينه نه وى. محمدرفعت قاسمى

په اوداسه كښې ددانوپه اړوندمسئلې

مسئله: كه يوڅوک هغه خورچې پردانه برسيره دى ددانى څخه واړوى اوله هغى چې لاندى كومى وينى اونوونه دى هغه ښكاره شي خوله خپله ځايه څخه نه وبهيږى بلكه پرخپل ځاى باندى ولاړوى نواودس نه ماتيږى.

مسئله: كه په دانه كى لوى ژورغاروى نوترڅوچې وينه يانوونه دننه په دانه كښي وى دباندى راشي خوپربدن نه وبهيږى تردغه وخته پورى اودس نه ماتيږى.

مسئله: كه له دانى څخه پخپله وينه يانوونه نه راووزى بلكه دهغى په كښيكښلوسره راووزى بياهم اودس ماتيږى داهغه وخت چې هغه وينه وبهيږى.

مسئله: كه ديوچاله تپ څخه لړلړوينه راتله پردغه تپ باندى خاوره واچول شي اويائى په جامه سره وچه كړى بياله دى وروسته لړلړ راوتله اوده وچوله همدارنګه يي څوځله دغه عمل وكړى ددى لپاره چې وينه نه وبهيږى نوكه په زړه كښې داورته معلومه وه چې كه دغه نه وچيدلاى نوبهيدله بيااودس ماتيږى.

(بهشتى زيورمخ۵۰ لومړى ټوک بحواله ردالمحتارمخ۱۷لومړى ټوک اوشرح تنويرمخ۲۵لومړى ټوک اوكتاب الفقه مخ۱۲۹لومړى ټوک)

مسئله: كه دژوندى انسان له بدن څخه وينى اونوونه يابل ناپاكه شي راووتلونواودس ماتوى په دى شرط چې هغه شي دانسان له بدن څخه وځيځيږي اوله خپل ځاى څخه وبهيږى و هغه ځاى ته ورسيږى چې هغه ځاى مينځل په اوداسه ياغسل كښې واجب وى.

مسئله: كه دژوندى انسان له بدن څخه يوناپاكه شي ووتلوخودخپل ځاى څخه ونه بهيدى خودارنګه ووكه هغه پرخپل ځاى پريښودل شي نوضرورله خپل ځاى څخه وبل ځاى ته ځى نواودس ماتوى.
(علم الفقه مخ۶۵لومړى ټوک)

مسئله: كه دبدن ديوبرخى څخه سپينى اوبه راووزى اودغه له راوتلو څخه انسان ته تكليف وى هغه كه په ښكاره يوتپ معلوميږى يانه وكه ددغه له راوتلو څخه تكليف نه وى خوډاكټرياطبيب يي تجويز كړى اوپه يوطريقه سره يي معلومه كړى چې دغه نوونه دى اوديوتپ څخه راوزى بياهم اودس ماتيږى. (علم الفقه مخ۶۶)

مسئله: ديوچاپربدن باندى دانه وى له هغه څخه وينه يانوونه راووزى له دى كبله يي پمبه پرلګولى وى پټى يي پرلګولى وى دننه لړلړوينه راووزى خودپټى له كبله دباندى نه راووزى كه دومره وينى راوتلى چې نه بنديدلى دتپ له ځاى څخه تيريدلى نواودس ماتيږى.
(فتاوى رحيميه مخ۲۶۸ټوک څلورم بحواله كبيرى مخ۱۳۰اوشامى مخ ۱۲۹لومړى ټوک اوعلم الفقه مخ۶۵لومړى ټوک)

په اوداسه کښې دټپ په اړوندمسئلې

مسئله: که ديوچا ټپ وی له دغه ځخه چينجی راووت ياله غوږځخه راووت يادټپ ځخه يوڅه غوښه بيله شوه اوخپله ايله شوه اووينه نه وبهيده نوپه دغه سره اودس نه ماتيږی.
(بهشتی زيورمخ۴۹لومړی ټوک مظاهرحق مخ۳۲۷لومړی ټوک)

مسئله: که وټپ ته له اوبوځخه زيان رسيدی نوپرهغه دی دمينځلو پر ځای مسح وکړی.

مسئله: که له ټپ ځخه هميشه وينه بهيدله اوپه يوه وخت کښی هم نه دريدله نودهرلمانځه په پوره وخت کښی يوځل اودس کول کافی دی اوکه کله بهيده اوکله نه بهيده نوڅه وخت چی وينه راوزی اووبهيږی نودوهم ځل دی اودس وکړی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که له ټپ ځخه وينه راووتله په ټپ کښي ولاړه وه اوټپ هم دارنګه ټپ ووچی اوبووړته زيان رساوو نواودس په دغه صورت کښی نه ماتيږی. (علم الفقه مخ۷۱لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه پراندامو باندی ټپ وو داوداسه وروسته که دهغه ټپ ځخه پوست (خور)لری کړل شو اودس نه ماتيږی اونه ددغه ځای دوهم ځل دمينځلوضرورت شته که دپوست په لری کولو کښی تکليف وی که نه وی. (علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

مسئله: که يوچا ښکرولګاوو (يعنی دټپ يابل ځای ځخه يي وينه وکښله يايي يوځای مات شواووينه ووتله ياله دانوځخه ياپه ټوله بدن کښی له يوځای ځخه نوونه ياوينه راووتله نواودس ماتيږی خوکه دټپ په خوله کښی ودريده مخته نشوه زياته نواودس نه ماتيږی که په

برابری ديوی زری وبهيده ييا اودس ماتوی. (بهشتی زيورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله غنيه مخ۱۲۸)

مسئله: که پرټپ پټی تړل شوی وی اودوينی يادبل شی لوندوالی پرپټی ښکاره شونوپه دغه وخت کښی اودس نه پاته کيږی ځکه چی دغه لوندوالی دبهيدلوپرځای دی که دغه پټی نه وای نووينه بهيدله.
(کشف الاسرارمخ۴اورکن الدين مخ۶)

مسئله: که ديوچادارنګه ټپ ووچی هميشه به بهيدی اوڅه وخت چی به يي اودس وکړبل ټپ به پيداکيدی اوبهيدی به نواودس يي ماتيږی دوهم ځل دی اودس وکړی.
(بهشتی زيورمخ۵۴لومړی ټوک بحواله شرح البدايه مخ۶۷لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۸۰لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ ځخه وينه راوتله اوجامی ورسره ښښتی خوبهيدلی نه نوپه يومجلس کښی راغلی هروارد جامي لګيدووينه دی اندازه کړی که داوينه دومره کيدله چی که جامه جذب نه وای کړی نوبهيدله نواودس ماتيږی که دومره نه وه نه ماتيږی که په يومجلس کی دومره وينه نه وه بلکه دمختلفو مجلسونو مجموعه دومره شوه هغه اودس نه ماتوی يعنی په دغه سره اودس نه ماتيږی. (احسن الفتاوی مخ۲۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۵لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ له کښيکښلو يا پرهغه باندی دزوررا وستلو ځخه لوندوالی (بهيدونکی) راووزی اودټپ له ځای ځخه وبهيږی نواودس ماتيږی اوکه راووتی خوومخ ته نه وبهيدی بلکه په ټپ کښی يي دننه قرارونيوی نواودس په دغه صورت کښی نه ماتيږی غرض دادی چی بيله قصدزورپرټپ راوستل اوقصداکښيکښل سر

بددی اوکه خپله زورباندی راغلی اوبهیدونکی لوندوالی رااووت کوم چی کښیکښل شی رااوزی اووبهیږی نواودس ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۷ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۷ لومړی ټوک)

په اودسه کښی له سترګی څخه داوبوراوتلوپه اړوند مسئلی

مسئله: دتیزی روښنائي دلمرد شعلو دپیازودکوټلو اوپه لمانځه کښي دټوخی له بندولو څخه له سترګو اوبه راوتل اودس نه ماتوی یعنی په دغه اوبوراوتلوسره اودس نه ماتیږی که دسترګی دخوږوالی په حالت کښی اوبه څینی راوغورزیدلی یانوونه څینی رااوتل نوپه دغه صورت کښی اودس ماتیږی اوبیله خوږوالی اوتکلیف دسترګی څخه اوبه راوتل اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه مخ۲۷۶ټوک څلورم بحواله درمختارمخ۱۳۷ لومړی ټوک

مسئله: دپاک شی په راوتلوسره اودس نه ماتیږی لکه اښکی اوخوله.

(علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک اودرمختارمخ۹۴لومړی ټوک)

مسئله: که په سترګه کښی دانه ماته شی اودباندی نه رااوزی نو اودس نه ماتیږی خوکه دباندی رااوزی بیا اودس ماتوی.

(شرح نقایه مخ۶۷علم الفقه مخ۷۲لومړی ټوک)

مسئله: که دیوچاپه سترګه کښي دننه دانه وه اوماته شوه یاهغه خپله ماته کړه اواوبه ئي ونه بهیدی په سترګه کښي خوری شوی دباندی نه رااوتی اودس نه ماتیږی اوکه دباندی رااوتی بیااودس ماتیږی.

(بهشتی زیورمخ۰۵لومړی ټوک

مسئله: هغه اوبه چی دسترګی څخه وغورزیږی ترڅوچی په دغه اوبوکښی تغیرنه وی راغلی دبیلګی په توګه په دغه کښی سوروالی

یابل رنګ نه راغلی بلکه پاکی اوبه وی په دغه اودس نه ماتیږی اومرداری هم نه ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۴لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۳۷لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم اوفتاوی رشیدیه مخ۲۸۳ټوک لومړی)

مسئله: ددردله کبله که له سترګو څخه اوبه رااوزی په دغه سره اودس ماتیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۱لومړی ټوک)

مسئله: درانجی دتیزی یادهغه دلګولو څخه کومی اوبه چی دسترګ څخه رااوزی اودس نه ماتوی. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۶لومړی ټوک بحواله ردمحت مخ۱۳۷لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: دنزلی له کبله که ترسترګواوبه بهیدی اودس نه ماتوی اوک دسترګو څخه اوبه دیوټپ له کبله بهیدی خوهغه ټپ ښکاره معل میږی یادیوطبیب دمعائني په وجه معلوم شی نوددغه ټپ څخه او وتل اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۲لومړی ټوک تفصیل وګوری فتاوی دارالعل مخ۱۳۵لومړی ټوک اوشامی مخ ۱۳۷لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دغوږواوغاښ په اړوندمسئلې

مسئله: که دیوچاپه غوږکی دانه ماته شی ترڅوچی وینه یانوونه دن په غوږ کښی پرهغه ځای باندی وی چی وهغه ځای ته اوبه رسول غسل کښی فرض نه وی تردغه وخت پوری اودس نه ماتیږی او پرداسی ځای باندی راغلی چی دهغه ځای مینځل په غسل کښ فرض وو نواودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحو ردمحتارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ۲۵۰لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ۱۲۹لوم ټوک)

مسئله: دیوچاغوږ دردکوی اودغوږ څخه اوبه راوزي نودغه اوبه چې دغوږو څخه بهیږی پلیتی دی که څه هم دانه ښکاره نه وی بس د دغو له وتلو سره اودس ماتیږی داهغه وخت چې دغوږ دسوری څخه راوو زی وهغه ځای ته ورسیږی چې دهغه مینځل په غسل کی فرض وی.

مسئله: همدارنګه که له نو څخه دردپه حالت کښی اوبه راووتلی اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۲لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک)

مسئله دغوږ څخه په خیری راوتلوسره اودس نه ماتیږی خوکه دغوږو څخه بهیدلی یایي په غوږ کښی ګوته واچوله اوګوته له اوبو سره ولګیده نوپه دغه دواړوصورتوکی اودس ماتیږی اودغه او به مرداری هم دی. (آپ کی مسائل مخ۴۳ټوک دوهم)

مسئله: که پرغوږ یاسترګه باندی دردوی اوپه تکلیف وی په دغه وخت کی دسترګویاغوږو څخه اوبه راووتلی اووهغه ځای ته ور سیدی چې دهغه مینځل په غسل کښی واجب وی نوپه دغه سره اودس ماتیږی اوپرته له نوی اودس کولولمونځ نه صحیح کیږی که څه هم لمونځ يي کړی وی نوددغه لمونځ راګرزول واجب دی اوکه څه درداوتکلیف نه وی اوبه ځینی راووتلی نواودس نه ماتوي.

(فتاوی رحیمیه ص۱۲۸ج۷ددرمختارص۱۳۷ج۱په حواله)

مسئله: که چاکوم شئ په غاښ پري یاونیوی اوپرهغه دوینی اثروموندل شو نورخت یالاس به په غاښونوږدي ګوری به که پرهغه وینه نه راووزي نواودس نه ماتیږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: یوچادغاښوخلال وکړی په خلال کښی یي دوینوسوروالی ولیدی یایی په غاښ سره یوشی ماتولو پرهغه شی باندی دوینو اثر معلوم شوخوپه لاړوکښی دوینوهیڅ اثراورنګ نوی ښکاره نوپه دغه صورت کښی اودس نه ماتیږی. (بهشتی زیورمخ ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۴لومړی ټوک اوکبیری مخ ۱۳)

مسئله: دغاښ څخه په وینوراوتلواودس ماتیږی په دی شرط چې دومره وینه به راوتلی وی چې دلاړورنګ به وسوروالی ته مائل وی یابه یي په خوله کښی دوینوخوندوی. (آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

مسئله: که پرغاښوباندی پټی (خیري)راجمع شوی وی دغه له اوداسه څخه منع نه کوی لیکن دغسل څخه منع راولی. (فتاوی رشیدیه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی ډوډی، میوه یایوبل شی وخواړی اوپه هغه کښی دوینواثرولیدل شوکوم چې له ووری، څخه راروانی وی نودغه سړی دی هلته ګوته کښیږدی که پرګوته وینی معلومی شوی نواودس ماتیږی اوداسی نه وی نواودس نه ماتیږی. (کشف الاسرارمخ ۱۸)

مسئله: دتیغ په راکښلوسره اودس نه ماتیږی که څه هم بدبویه وی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دویښتانونوکانواونوروپه اړوندمسئلی

مسئله:داوداسه کولووروسته که نوکان پری کړل شی اودس نه ماتوی اونه اوداسه وراګرزولوته ضرورت شته اونه دهغه ځای ولندولوته ضرورت شته. (بهشتی زیورمخ۵۳لومړی ټوک بحواله شرح تنویر مخ۱۵۰ اوعلم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: په نوکانوکښې که څه هم خیرې وی اودس پرکیږی لیکن نوکان لویول دفطرت خلاف کاردی. (آپ کی مسائل مخ۴۳توک دوهم)

مسئله: که په نوک کښې اوړه وچ شوی وی نوترڅه وخته پورې چې نه ومینځل شي یالرې نه شي اودس نه صحیح کیږی.
(شرح نقایه مخ ۷۳لومړی توک درمختارمخ۱۹لومړی توک)

مسئله: کومې خاورې یاخیرې چې په نوکانوکښې وی اودس اوغسل ورسره صحیح کیږی بیله دی چې لرې یي کړی خوداهغه وخت صحیح کیږی چې دردوی اوبه لاندی شي. (امدادالفتاوی مخ۳۶لومړی توک)

مسئله: داوداسه کولووروسته په ویښتانویا نوکانوپرې کولوسره اودس نه ماتیږی همدارنګه په عطرو(خوشبویي)لګولوسره اودس نه ماتیږی. (آپ کی مسائل مخ۴۳توک دربیم)

مسئله: داوداسه کولووروسته که دسر یادږیرې ویښتان پرې شي نوپه دی سره اودس اودسرمسح نه باطلیږی یعنی ددغه ځای دوهم ځل مینځل نه دی ضروری. (علم الفقه مخ۳لومړی توک کبیری مخ۱۴۵)

په اوداسه کښې دناړوبلغمواوزکام په اړوندمسئلې

مسئله: ناړی یابلغم که له دارنګه شي سره یوځای وودییلګی په توګه دخورک له شي سره یادصفرأ (ژړو)یادارنګه شي سره چې هغه په قی کښې راځی اوهغه هم پاک وی نوپه دغه صورت کښې که ناړی یابلغم ډیروی اوهغه شي لږوی اودومره نه وی چې په هغه سره خوله ډکیږی نوااودس نه ماتیږی اوکه ناړی اوبلغم له هغه شي برابروی خوپه دواړوکښې یوهم دومره نه وی جې خوله په ډکیږی بیاهم اودس نه ماتیږی (علم الفقه مخ۷۲لومړی توک)

مسئله: په ناړواوبلغموراوتلوسره اودس نه ماتیږی که هرڅومره وی یعنی که څه هم په خوله ډکه وی اودس نه ماتیږی.
(علم الفقه مخ۷۳لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۴۲لومړی توک بحواله ردمحتارمخ۱۲۸لومړی توک باب نواقض الوضوءاوبهشتی زیورمخ۵۲لومړی توک)

مسئله: که ناړی له وینوسره یوځای شوی اوراوتلی نوکوم یوچې غالب وی دهغه اعتبارکیږی یعنی که ناړی غالبه وی اودس نه ماتیږی اوکه وینه غالبه وی اودس ماتوی. (شرح وقایه مخ۶۷لومړی توک)

مسئله: که له پوزی څخه وینه راوتله دپوزی ونرمۍ ته راغله نوااودس ماتیږی (علم الفقه مخ۶۵لومړی توک) نرمۍ دپوزی هغه برخه ده چې مینځل یي په غسل کښې واجب دی. محمدرفعت قاسمی غفرالله له

مسئله: که دپوزی څخه وینې ووتلې خوونرمۍ ته ونه رسیدلې نو اودس نه ماتیږی. (علم الفقه مخ۷۰لومړی توک)

مسئله: که په ناړوکي وینې ښکاره شوی که وینې پرناړوکښي بیخې لږوی اودناړورنګ سپین یاوژړوالي ته مائل وی نوااودس نه ماتوی اوکه وینې زیاتی وی یادناړوسره برابري وی اووسوروالی ته مائل وی نوااودس ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی توک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی توک)

مسئله: دبلغموقی اودس مطلقانه ماتوی. (درمختارمخ۵لومړی توک ترجمه اوردو)

مسئله: دپوزی په ذریعه چې کوم شي تیل یابل کواسی نرم شي دماغ ته پورته شي اوهغه بیادباندی راووزی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی ځکه چې دغه دپاک ځای څخه راوتلی دي. (کشف الاسرارمخ۱۸لومړی توک)

مسئله: که یوچاپوزه ټکوهله (پاکه ئی کړه) اوله دغه څخه دختمي شوی وینی ټوټې راووتلې نواودس نه ماتوی اودس په نرمواوبهید و نکو وینوسره ماتیږی.

مسئله: که یوڅوک په پوزه کی ګوته واچوله څه وخت چی یي راوایستله نودوینواثرورباندی ښکاری دی هغه وینی بس دومره وی کوم چی پرګوته لګیدلی وی لیکن بهیدلی نه وی نوپه دغه سره اودس نه ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټوک اوشرح تنویرمخ ۲۵۰ لومړی ټوک اوکتاب الفقه مخ ۱۲۹ لومړی ټوک)

مسئله: په زکام یابلغم یاخرابه پوزه کښې ټوټه (یوځای شوی) وینه راځي دغه وینه اودس ماتوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۹ټوک نهم)

مسئله: کومی اوبه چی له سترګوغوږ اوبل ځای څخه دتکلیف په وخت کښې راشي دغه ټولي اودس ماتونکی دی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریيم)

مسئله: دنزلی اوزکام له کبله چی کومی اوبه له پوزي څخه بهیږی دغه اوبه ناپاکه نه دی ځکه چی دیوټپ څخه نه راووزی.نه دیوټپ سره نښلی همدغه وجه ده چی په دغه اوبوسره اودس نه ماتیږی. (آپ کی مسائل مخ۸۵ټوک دریيم)

مسئله: دسترګوپاکی اوبه اودزکام اوبه اودس نه ماتوی ځکه چی پوزه اوسترګی دخولۍ په شان اصل دلوندوالی ځای دی په خوله کښې که ټپ وی ترڅوچی یقین نه وی راغلی چی دغه نوونه یاوینی دی اودس نه ماتیږی په خالص ناروسره اودس نه ماتیږی که څه هم دیوعارض له کبله ناړی ډیری بهیږی داغه حکم دپوزی غوږزکام اودسردرد دی دډاکټرانو دتحقیق څخه معلومه شوی ده چی

دسترګواوبه کوم چی پاکی اوبه دی اودزکام داوبودټپ سره یي هیڅ اړه نشته. (احسن الفتاوی مخ۲۱ ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ ۲۲۳لومړی ټوک)

مسئله: دپوزی څخه په وینوراوتلواودس ماتیږی.(آپ کی مسائل مخ۳۷ټوک دوهم)

په اوداسه کښې دقی په اړوندمسئلې

مسئله: قی که په ډکه خوله سره وی اودس ماتوی دډکی خولی قی ودی ته ویل کیږي چې انسان دهغه پربندولوقادرنه وی اوکه لږلږقی ووهی نوددی مجموعی ته اعتبارورکول کیږي. (درمختارمخ۵لومړی ټوک)

مسئله: که لږلږقی یي یوڅوځله ووهولیکن چی ټوله سره یوځای کړی نوخوله په ډکیږی نوکه په یوځل خواګرزیدوسره داسی لږلږ قی ووهی نواودس مات شواوکه په یوځل خواګرزیدوسره نه ؤ بلک لومړی ځل خواګرزیدل یې ختم شو یعنی طبیعت یې سم شوبیا یې دوهم ځل خواراوګرزیده اولږ قئ یې ووهی بیاچي کله داخواسه شوه نودریيم ځل ئي بیاخواوګرزیده اولږ قئ ئی ووهی نواودس نه ماتیږي. (بهشتی زیور ص۵۲ج ۱ددرمختارص۱۷ج۱په حواله)

مسئله: که په قی کښی وینه راشی نوکه وینی نرمی اوبهیدونکی وی نواودس ماتیږی که لږوی که ډیری وی اوکه ټوټې ټوټې وینی وی اوخوله په ډکه شوه اودس ماتوی. (بهشتی زیورمخ۵۰لومړی ټوک بحواله درمختارمخ۱۷لومړی ټو)

مسئله: که یوپاک شی په قی کی راووزی لکه چینجی یابل داسی شی بیاهم اودس نه ماتیږی (په دی شرط چی په ډکه خوله نه وی)
(علم الفقه مخ۷۳لومړی ټوک)

مسئله: که ددماغ، نس، خولې څخه بهيدونکې وينه راووتله نو اودس ماتوي هغه که په ډکه خوله سره وي که په تشه خوله سره.
(علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

مسئله: دکوم شي په وتلوسره چې اودس ماتيږي هغه ناپاکه کيږي اوپه کوم شي سره چې اودس نه ماتيږي هغه ناپاکه هم نه وي نوکه لږويني له ټپ څخه راووتلي خونه وبهيږي يالړقي ووهي خوپه ډکه خوله سره نه وي په دغه قي کښې دخورک شي اوبه ياوچه شوي وينه راووزي نودغه لږوينه اولړقي مردارنه دي که له جامي سره ولګيږي نوددغه مينځل واجب نه دي خوکه يي په ډکه خوله سره قي وواهوا وويني له ټپ څخه وبهيدي نودغه مرداري دي ددي مينځل واجب دي که په ډکه سره قي ووهي ديولوښې سره دييلګي په توګه کټوري ګلاس خوله ولګوي دخولي دمينځلولپاره اوبه واخلي نودغه لوښې ناپاکه ګرزي ځکه چې بايدپه لاسوسره اوبه راواخلي.
(بهشتي زيورمخ ۳ ۵لومړی ټوک کبيري مخ۴۹شامي ۱۴۵لومړی ټوک)

لوښې يابل شي دي ومينځي بيادي استعمال کړي. محمدرفعت قاسمي

مسئله: کوچنۍ ماشوم چې شيدي قي کړي ددي حکم هم دغه دي که په ډکه خوله سره نه وي نونه دي مرداراوکه په ډکه خوله سره وي نومرداردي که پرجاموباندي ولګيږي بيله منځلوکه لمونځ ورسره وکړي لمونځ يي نه صحيح کيږي. (دلومړني حوالي په ډول)

مسئله: هغه قي چې په ډکه خوله سره وي دغه نجاست غليظه دي که پرجاموباندي ديوه درهم په اندازه ولګيږي نومعاف دي که له درهم څخه زيات وو بياجامي په مردايږي لمونځ نه په صحيح کيږي هغه

مرداري چې جسم لري په دغه کښې دروندوالي (يعني وزن) د اعتبار وړده اوهغه مرداري چې نرم وي صورت نه لري په هغه کښې اندازې ته اعتبارورکول کيږي يعني دورغوي په اندازه پروانه لري له دغه څخه زيات نه معافيږي. (فتاوي رحيميه مخ۲۶۶ټوک څلورم بحواله مراقي الفلاح مخ۴۹)

داوداسه نه درلودلوپه اړوندمسئلې

داوداسه ماتيدلوپه حالت کښې چې په انسان کښې کوم شرعي حالت پيداشي ودغه ته حدث اصغروائي (کوچنی بی اودسی)

مسئله: دحدث اصغرپه حالت کې لمونځ کول حرام دي که نفلي لمونځ وي اوکه فرضي وي ددغه پنځووختولمونځ وي که داختريا جنازې لمونځ وي.

مسئله: دبي اودستياپه حالت سجده لګول حرامه ده خوادتلاوت شکراوکه کومه بله سجده وي.

مسئله: قرآن شريف ياهغه شي چې له هغه سره لګيدلي وي لکه هغه جامي چې دقرآن شريف پرجلدلګيدلي وي دامکروه تحريمي ده که دغه قرآن يائي جلدپه هغه اندامو سره مسح کړي چې په اوداسه کښې مينځل کيږي اويائي په هغه اندامو سره مسح کړي چې دهغه مينځل پ اوداسه کښې واجب نه وي لکه مټ؛ ياسينه؛ يانوريائي په داسي جاما سره مسح کړي چې هغه دده پربدن باندي وي لکه لستوڼي ؛لمور ؛پګړي؛دسمال ؛اوپټو ؛همدارنګه نور...

مسئله: که پرکاغذيابل شیْ باندي دقرآن کريم آيت ليکل شوي وي

نوددغه پوره کاغذ مسح کول تحریمي مکروه دی هغه که هغه ځای
مسح کړی کوم چې آیت پرلیکلی وی اوکه هغه چې ایات نه وی پر
لیکلی.

مسئله: که دکاغذ څخه یابل شی څخه پرته پربل شی دقرآن آیت لیکل
شوی وونودغه شی صرف هغه ځای مسح کول مکروه تحریمی ده
پرکوم ځای چې آیت لیکلی شوی وی دهغه خالی ځای مسح کول
روادی دبیلگی په توگه پرډبره یادیوال یاروپی باندی آیت لیکل شوی
وی.

مسئله: دقرآن شریف څخه پرته نوروآسمانی کتابونوکی لکه تورات
انجیل زبور خالی دهغه ځای مسح کول مکروه دی پرکوم ځای چې
لیکل شوی وی دخالی ځای مسح کول یې مکروه نه دي.

مسئله: که قرآن شریف په دارنگه جامه سره مسح شی چې هغه پربدن
باندی نه وی یادجامې څخه پرته په بل شی سره مسح کړل شی لکه
لرگی نومکروه نه ده.

مسئله: دبې اوسیاپه حالت کی دقرآن لیکل پرېوکاغذه مکروه نه دی
په دی شرط چې دغه کاغذبه نه مسح کوی نه لیکل شوی اونه خالی
کاغذیعنی یوبه هم نه مسح کوی ځکه که څه هم پرکاغذباندی یوآیت
ولیکل شی بیاهم دپوره کاغذمسح کول مکروه ده.

مسئله: له کاغذاونوروڅخه پرته پربل شی باندی لکه ډبره یابل شی
باندی دقران شریف لیکل مکروه نه دی په دی شرط چې لیکل شوی
قران شریف به نه مَسح کوی که څه هم خالي ځای مسح کولای شي.

مسئله: له یوه آیت څخه کم لیکل مکروه نه ده که څه هم پریوشی باند
یی لیکی.

مسئله: دحدث اصغریعنی داوداسه نه درلودلوپه حالت کښې دقرا
ویل اووبل چاته ویل هغه که ورته گوری یانه گوری صحیح ده په د
شرط چې لاس به نه ورسره لگوی.

مسئله: ونابالغه کوچنیانوته دبې اودسې په حالت کښې قران شریف
ورکول اودهغه مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۰ لومړی توک)

مسئله: که دقران مجید ترجمه په بله ژبه کښې وی نوصحیح داده چې
ددی هم هاغه حکم دی کوم چې دقران شریف دی. (بحرالرائق درمختار)

مسئله: دقران شریف دهغوآیاتونوچې منسوخ شوی دی حکم هم هغ
دی کوم چې دقران څخه پرته دنوروآسمانی کتابونوحکم دی هغه ک
پریوشی باندی لیکل شوی وی نوخالص دهغه ځای مسح کول مکرو
دی پرکوم ځای چې لیکل شوی وی دټوله ځای مسح کول مکروه
دی. (علم الفقه مخ ۸۱ لومړی توک)

مسئله: بیله اوداسه لمونځ کول سجده تلاوت دجنازی لمونځ دکعب
طواف اوقران کریم لره لاس وروړل روانه ده

مسئله: وحائضی اونفاسی ښځی اوبې اودسه یعنی جنوب سړ
لپاره دقرآن شریف په شان تورات انجیل اوټول اسمانی کتابوته لا
وروړل هم مکروه ده . (شامی مخ ۱۶۰ لومړی توک کبیری مخ ۶۰)

مسئله: که یوچادخانه کعبې طواف بیله اوداسه وکړنوطواف خ
صحیح کیږی امادغه عمل ئې حرام دی ځکه چې دطواف لپاره له ب
اودسې څخه پاکیدل واجب دی. (کتاب الفقه مخ ۸۵ توک لمړی)

داوداسه بیلابیلې مسئلې

مسئله: که دناخبرتیاله کبله دحیض په وخت کي طواف زیارت وکړی حج اداکیږی خوتوبه اودمغفرت غوښتنه باندی لازمه ده اواوښ یا غویي به ذبح کوی (یعنی وینه بهول باندی لازمه ده. (فتاوی رحیمیه مخ۵۲توک دوهم)

مسئله: که داوداسه په شروع کی بسم الله ویل هیرشی نوداوداسه په منځ کی په بسم الله ویلوسره سنت نه اداکیږی ځکه چی اودس یو عمل دی په خلاف له ډوډی، په ډوډوی خوړلوکښی هره ګوله اوهر غوړپ جلاجلاعمل دی نوځکه دډوډی، په منځ کی په بسم الله ویلو سره سنت اداکیږی. (نمازمسنون مخ۷۵کبیری مخ۲۲امدادالفتاوی مخ۴۱لومړی توک)

مسئله: په ژبه سره داوداسه نیت کول مستحب دی. (احسن الفتاوی مخ۹توک دوهم)

مسئله: ځینی خلګ داوداسه مخکی اعوذبالله وایي ددی حکم نه دی شوی اودسنت خلاف دی. (نمازمسنون مخ۷۵)

مسئله: دیوه لاس په اودس کولوکي مي مکروه والی نه په روایت کی لیدلی دی اونه یوروایت ددغه واجبونکی ګرزی سره له دی چی ځینی اندامونه په دواړولاسونونه شی مینځل کیدالای هغه لکه دواړه لاسونه تربیریوپوری مینځل اودځینواندامو په مینځلوکښی په دواړولاسوسره تکلیف وی لکه دپښی مینځل چی په یوه لاس کښی یي لوټه وی (کوزه)(امدادالفتاوی مخ۳۳لومړی توک)

مسئله: بی له عذره په اودس کولوکښی دبل څخه کومک غوښتل نه دی پکار. (شرح نقایه مخ۹لومړی توک کبیری مخ۳۱)

مسئله: له ښځی څخه په مچه اخستلوباندی(یعنی خپله ښځه ښکلول) اودس نه ماتوی ترهغه چی مذی نه وی راوتلی. (آپ کی مسائل مخ ۳۹توک دوهم)

مسئله: په چوټو کښی دننه مرداری نه وی نوځکه له اوداسه وروسته په چوټوا غوستلوسره اودس دوهم ځل نه لازمیږی. (آپ کی مسائل مخ۴۱توک دوهم)

مسئله: پراوردیخ شوی په خوړلوسره اودس نه ماتیږی.
(آپ کی مسائل مخ۴۱توک دوهم)

مسئله: داوښ دغوښوپه خوړلوسره اوهرهغه شی چی پراورباندی پخ شوی په خوړلویي اودس نه ماتیږی. (علم الفقه مخ ۷۳لومړی توک)

مسئله: دګناه په کاروسره اودس نه ماتیږی خومکروه کیږی له همدی کبله دوهم ځل اودس کول مستحب دی. (آپ کی مسائل مخ۴۱توک دوهم)

مسئله: داوداسه په وخت کښي په سلام اودهغه په ځواب سره اوداسه ته هیڅ تاوان نه رسیږی دډوډی، دخوړلوپه وخت کښی باي دسلام نه واچول شی پرډوډی، خوړونکی دسلام ځواب واجب نه دی. (آپ کی مسائل مخ۴۴توک دوهم)

مسئله: واودس کونکی ته سلام اچول صحیح دی خوهغه وخت چی هغه په دعاویلوسره بوخت نه وی که بوخت وی بیامکروه ده.
(فتاوی محمودیه مخ ۲۳۰توک پنځم)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښی دی داذان ځواب هم ورکوی اودس دی هم کوی. (فتاوی محمودیه مخ۶۴توک دوهم بحواله شامی مخ۲۶۷لومړی توک)

مسئله: دښځی وکوچنی ته په تی ورکولوسره اودس نه ماتیږی خوکه دلمانځه په وخت کوچنی تي وروی اوشیدی هم راووتلی نولمونځ

فاسیدیږی خو که شیدی نه راووتلی لمونځ نه فاسیدیږی یعنی صحیح کیږی. (امدادالفتاوی مخ۴۱ لومړی توک اوفتاوی دارالعلوم مخ۱۳۶ لومړی توک)

مسئله: دهغه کوچنی بولی چی شیدی خوری ناپاکه دی له هغی جامی سره چی دغه بولی ولګیږی بیله پاکولو لمونځ نه ورسره صحیح کیږی. (فتاوی محمودیه مخ۱ ۳توک دوهم)

مسئله: که ویښتان غوړشوی وی او اوبه پرتیری شی نو هیڅ تاوان نه لری. (امدادالمسائل مخ ۴۳)

مسئله: که دیوچالاس یاپښی چاودلی وی او په هغه چاوده کښی یي موم (هغه نرم شی چی مچمچیانی یي له شاتوسره جمع کوی) یاروغن یادیودواخخه یي ډک کړی اوددی په راکښلو کښی تکلیف وی نو بیله راکښلو دی او به باندی وبهوی او اودس صحیح کیږی.

(بهشتی زیورمخ۴۸ لومړی توک فتاوی دارالعلوم مخ۱۴۱ لومړی توک بحواله ردمحتارمخ۹۵ لومړی توک)

بیله اوداسه وقران شریف ته لاس وروړل

مسئله: وپوره قرآن یادهغه ویوی برخی ته بیله اوداسه لاس وروړل یادهغه لیکل په خوشرطوسره روادی (لومړی) شرط دادی چی بیړنی حالت به وی دبیلګی په توګه قرآن شریف په اوبو کښی ډوبیږی یا په اورکښی سوځل کیږی نو په دغه وخت کښی وقرآن شریف ته بیله اوداسه لاس وروړل روادی (دوهم) شرط دادی چی قرآن شریف به په داسی پوښو کښی وی چی هغه ورسره نښتی نه وی لکه قرآن شریف چی په خلطه یاجامه چمړه یاکاغذاویاپه دسمال کښی نغښتی وی په دغه حالت کښی وقرآن شریف ته لاس وروړل یاپورته کول روادی خوپه کوم شی کښی چی بندوی اوهرهغه شی چی پیرودلوپه وخت

کښی بی له وضاحته له ده سره شامل بلل کیږی ودی ته لاس وروړل ناروادی که څه هم هغه دقرآن شریف څخه جلاوی هم پرداغه قول باندی فتوی ده (دریيم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به نابالغ وي اودلوستلو په غرض لاس وروړي داحکم له زحمت اومشکل څخه دبچ کیدوپه غرض دی بالغ اوحائضه ښځه که استاذوی که شاګرد لاس وروړل ورته روانه دی (څلورم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به مسلمان وی که دغه شرطونه نشوموجودنوونا پاکه اوبی اودسه سړی ته وقرآن شریف ته لاس وروړل یعنی دبدن په یوبرخه سره یي مسح کول روانه دی وقرآن کریم ته بې اودسه دقرآن شریف لوستل چي لاس نه وروړي په یادیاچي ورقی بل څوک خلاصوی جائزدی.

مسئله: وناپاکه (چی غسل باندی واجب شوی وی) سړی اوحائضی ښځی ته دقرآن تلاوت هم حرام دی.

مسئله: بیله اوداسه وتفسیرته لاس وروړل مکروه دی دتفسیرڅخه پرته ونوروفقهی حدیثواونوروکتابوته لاس وروړل روادی دغه دارنګه اموردی چی اجازه یي شوي ده. (کتاب الفقه مخ ۷۸ لومړی توک)

مسئله: بیله اوداسه فیته (کیسټ) ډکول اوهغه په لاس کښی رااخستل روادی ځکه چی په فیته کی خالص هوابندیږی کلیماتی یابل شی نه پکښی بندیږی په خلاف دکتاب لیکل په کتاب کښی کلیماتی جمع اوبندیږی نو ځکه لیکل.

مسئله: بیله اوداسه اوهغه بیله اوداسه مسح کول روانه دی.

(نظام الفتاوی مخ۲۵ لومړی توک بحواله فتاوی عالمګیری مخ۲۰ لومړی توک کتاب الطهارات)

مسئله: دقرآن شریف وتیپ اوفتی ته لاس وروړل بیله اوداسه روادی
(احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۴ الومړی توک)

بیله اوداسه دقرآن شریف وهغه ورقی ته لاس وروړل چی هلته دقرآن شریف آیت نه وی لیکل شوی لکه چی په قرآن کښی په پورتنی ورقه باندی آیت نه وی لیکل شوی مسح کول یی روانه دی بلکه جلد یعنی وقایه مسح کول هم روانه دی. (احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم بحواله ردمحتار مخ۱۶۰ الومړی توک)
ځکه چی دغه جلدونه ټول دیوه په حکم کی دی. محمد رفعت قاسمی غفرالله له

مسئله: په اخبار یابل شی کی چی دقرآن آیت لیکل شوی وی خالص دهغه ځای مسح کول منع دی چیری چی آیت لیکل شوی وی ونوروځایو ته یی لاس وروړل روادی خوکه یوآیت ډیرکوچنی وی یعنی ترشپږو تورو هم کوچنی وی نودیوه قول مطابق پردغه دلاس اینښودلو جواز شته. (احسن الفتاوی مخ۱۹ توک دوهم بحواله ردمحتار مخ۱۶۰ الومړی توک)

مسئله: په تفسیرکی دقرآن پرته بل شی ډیروی نودغه تفسیرته بیله اوداسه لاس وروړل جائزدی خوچیری چی قرآن لیکل شوی وی هلته دی لاس نه لګوی دحدیثوکتابونه بیله اوداسه مسح کول روادی.
(احسن الفتاوی مخ۲۷ توک دوهم اوامدادالفتاوی مخ۱۴۵ الومړی توک اوفتاوی محمودیه مخ۲۶ توک دوولسم)

دکتابودتجارلپاره بیله اوداسه وقران ته لاس وروړل

دکتابودتجارلپاره بیله اوداسه قرآن مسح کول په یوه طریقه هم نه دی روا په دسمال سره دی مسح کړی اوپه چاقو یاقلم سره دی ورقه واړوی اودی یی ګوری لاس دی نه وروړی اوپه کوم کتاب کښی چی یویادوه آیته لیکل شوی وی دغه بیله اوداسه ویل روادی خوځای دی نه مسح کوی پرکوم ځای چی آیت لیکل شوی وی. (امدادالاحکام مخ ۲۴۱ الومړی توک)

دستکلی په لاس کول بیله اوداسه قران ته لاس وروړل

پوښتنه: دقرآن شریف دیادولولپاره هرګړی مسح کول راځی که هغه دستکلی په لاسوکړی چی هغه خاص دقرآن کریم دمسح کولولپاره جوړی شوی وی دی بیابیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړلای شی کنه؟
ځواب: دستکله هم یوه اغوستل شوی جامه ده په دغه سره قرآن کریم مسح کول روانه ده بلکه په دسمال یابل شی سره مسح کول روادی کوم چی دبدن څخه بیل وی. (امدادالاحکام مخ۲۵۰ الومړی توک)

مسئله: بیله اوداسه اوبیله لاس وروړلو وقرآن ته قرآن ویل په یادلپاره دثواب رسولو ومړوته رواده په دی شرط چی ناپاکه به نه وی یعنی غسل پرواجب نه وی. (امدادالاحکام مخ۳۱۷ الومړی توک)

مسئله: قرآن حدیث اودخدای جل جلاله نومونه که په بله ژبه کښی لیکل شوی وی هغه هم واجب التعظیم دی یعنی تعظیم یی کول واجب دی. (امدادالاحکام مخ۲۴۳ الومړی توک)

مسئله: بالغ سړی که قرآن راواخلی نوبایدسره له اوداسه یی ووایی اوهغه چی نابالغه وی وهغه ته قران ویل بیله اوداسه صحیح ده بالغانوته که داوبوبرابرول سخته وی نوبیله اوداسه وقرآن ته لاس باید ورنه وړی بلکه په جامه یاقلم سره دی ورقه اړوی.
(فتاوی محمودیه مخ۲۶۷ توک شپږم او۲۴ الومړی توک)

مسئله: ونابالغه ته قران مسح کول یاهغه تخته مسح کول چی پرهغی قرآن لیکل شوی وی مکروه نه ده اوپه دی کښی هم څه تاوان نشته چی بالغ اواوداسه والاوکوچنی نابالغه بی اودسه ته یی ورکړی یادبی اودسه هلک څخه بالغه اواودس والا قرآن طلب کړی همدارنګه قرآن

پاک دضرورت په وخت کښې اخستل اوورکول روا دی هغه ضرورت وکوچنیانوته قرآن وریادول دی ځکه چې په کوچنی والی کښې یادول داسی دی لکه پرډبره چې یونقش ولیکل شی (په نابالغه باندی هروخت اودس کول دوی. په تکلیف کی اچول دی اودبلوغ په انتظارکی نه یادول دحفظ قرآن ومسئلی ته تاوان رسوی)نوځکه دکوچنیانولپاره په قرآن مسح کولو کی اودس شرط نه دی هغه یي بیله اوداسه مسح کولای شی. (کشف الاسرارمخ۰۵لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه قرآن مسح کول صحیح نه دی خوکه په دارنګه جامو سره یي مسح کړی چې هغه له بدن څخه بیلی وی مثلاً په پټوسره همدارنګه دقرآن کریم یادول بیله اوداسه روانه دی اوکه قرآن شریف خلاص وی اوبیله لاس وروړلوورته وګوری ووایي نوصحیح دی. (بهشتی زیورمخ۳۱لومړی ټوک بحواله شامی مخ۱۵۵لومړی ټوک)

دمعذورپیژندنه اودهغه حکم

دایودلمرپه شان ښکاره خبره ده چې په شریعت اسلامی کی په ډیر ښکاره ډول باندی داتصریح موجوده ده چې دده په حکم کښې هیڅ سختی اوتکلیف نشته دالله تعالی فرمان دی:[وماجعل علیکم فی الدین من حرج]یعنی ددینی اوموروپرځای راوړلوکی پرتاسوهیڅ سختی نشته هر هغه شئ چې په هغه کی سختی اوتکلیف وی پر مکلف انسان باندی واجب نه دی په دغه کښې ددارنګه ناروغیو ناروغان داخل دی چې دناروغی په حالت کی مجبورکیږی دیلګي په توګه دسوزک ناروغی چې ددی له کبله ټوله وخت یازیات وخت دبولوڅاڅکی راووزی همدارنګه دمذی یانورومسلسل وتل ودغه

ناروغیوته سیلان ویل کیږی په دغه کښې هغه ناروغی هم داخله ده چې پرله پسی دنس ناستی ناروغی وی یادمعدی ناروغی چې وهغه ته پیچ (dysentery) ویل کیږی داهغه ناروغی ده چې دبولوله ځای څخه وینی اونوونه راووزی په دغه اوهمدارنګه په نوروبیلابیلو ناروغیوکي دپاکی یوه خاصه شرعی طریقه ده چې له دغه ناروغیو سره مناسبه ده دحنیفیه وواحنافوپه اندددی په اړوندڅواموردی (لومړی)دسیلان (پرلپسی بی اودسیا) پیژندنه (دوهم)ددی شرعی حکم (دریيم)هغه امورچې دهغه پوره کول پرمعذوره انسان واجب وی پیژندنه دسوزک دناروغی یوخاص کیفیت (ډول) دی چې په هغه کښي همیشه بولی راوزی یاهرګړی بادونه خارجیږی یاحائضه (دښځودناروغی وینه)وی یایی همیشه پیچ اودارنګه نوری مشهوری ناروغی وی کوم شخص چې ددغوناروغیوناروغه وی وهغه ته معذورویل کیږی لیکن معذورهغه وخت بلل کیږی چې دفرض لمانځه ټوله وخت داوداسه دماتیدلوپه ډول تیرشی که بی اودسیادفرض لمانځه وخت ټوله نه نیوی نوناروغه معذورنه بلل کیږی همدارنګه که یوه فرض لمانځه ټوله وخت بیله بی اودسی حالته نشی تیرنودغه دعذرڅخه نه بلل کیږی خوکه دعذرکیفیت وریپښ وی هغه که دلمانځه دوخت په هره برخه کښي چې وی عذربلل کیږی لکه څنګه چې دماپښین دلمانځه له شروع څخه دبولوناروغی پیښه شی نودماپښین دختمیدوپوری دی معذور بلل کیږی اودغه معذوری روانه پاته کیږی ترڅوچې دلمانځه پوره وخت نه شی تیریعنی دماپښین دوخت دتیریدلوڅخه وروسته دمازدیګر وخت راغلی

اوهغه پوره تیرشواودبولوڅاڅکي رانشي که دیوسړی عذردماپښین دوخت له پیل څخه بیاترتمامیدوپوری جاری وو اودمازدیګردوخت په یو ه برخه کښي هم داعذرجاری وی اوبیابندشی که څه هم په دغه وخت کښی یوڅاڅکی دبولوراشی په دغه ټوله وخت کښي معذور بلل کیږی یعنی دغه ټول وخت دعذردی داحنافو په مذهب دمعذوردغه تعریف دی په دغه صورت کښي حکم دادی چی دهرلمانځه دوخت لپاره به اودس کوی اوپه دغه اوداسه سره فرض اونفل ټول کولای شی یعنی په یوه وخت کښی هرقسم عبادت په کولای شی خوچی فرضی وخت تیرشی اودس هم ختم دی که یوسړی دعذردحالت له پیښیدوڅخه مخکی اودس درلودی نودوخت دختمیدو له کبله یي اودس نه ماتیږی بلکه هغه وخت ماتیږي چی دعذرڅخه پرته په بله وجه سره یي اودس مات شی هغه لکه دهواوتل دوینی وتل له دغه تفصیل څخه دابښکاره کیږی چی دمعذورسړی داودس دماتیدووجه دفرض لمانځه دوخت تیریدل دی که لمرراختلووروسته یي داختردلمانځه لپاره اودس وکړی اودماپښین وخت راغلی نواودس یي نه ماتیږی دغه اودس (چی داختردلمانځه لپاره شویدی) چی په کوم وخت ښی شوی دی دفرض لمانځه وخت نه وو بلکه دارنګه وخت ووچی په هغه کی فرضی لمونځ نه وونود اختر دلمانځه په اوداسه سره چی کوم لمونځ کول وغواړی کولای ئی شی ترهغه وخته پوری چی دماپښین وخت ختم شی دماپښین دوخت دختمیدلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه چی هغه دفرض لمانځه وخت دی خوکه یي دلمردراپورته کیدلوڅخه مخکی اودس وکړی

نودلمر دراختلوسره دستی اودس ماتیږی ځکه دفرض لمانځه (یعنی دسهار) وخت دلمرراپورته کیدلوسره دستی ختمیږی همدارنګه که یي دماپښین له لمانځه کولووروسته اودس وکړی نودمازدیګردوخت په راتللوسره ئي اودس ماتیږی ځکه چی دماپښین وخت ختم شوی دی. (کتاب الفقه مخ ۱۶۵لومړی ټوک تفصیل احسن الفتاوی مخ۷۷ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۸لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰لومړی ټوک)

دفکروړخبره

اوس هغه خبره کیږی چی ومعذورانسان ته دهغه کول پکاردی هغه داده چی معذور انسان ته په کاردی چی دخپلی معذوری حالت لری کړی یادی دخپل وس مطابق دکمولوهڅه وکړی همدارنګه که تکلیف نه وو یعنی دالازمه ده چی ترڅوپوری ممکنه وی درملنه دی وکړی ځکه که دامکنه وی چی دناروغی څخه دخلاصون لپاره دډاکترانودتجویز مطابق خپله درملنه کولای شی اونه یي وکړی نوګنهګار کیږی فقهاؤ داتصریح کړیده چی ودغه ناروغیوته دخپلی ناروغی درملنه واجبه ده اودخپل وس مطابق دی ددغی ناروغی دلری کولوهڅه وکړی له دغه څخه دامسئله راووته چی دارنګه ناروغ چی درملنه نه کوی اوناروغی ئي زیاتیږی سره له دی چی ددغه درملنی وړوی نوګنه ګاردی. (کتاب الفقه مخ۱۶۶لومړی ټوک)

معذوردی څنګه اودس وکړی ؟

دابښکاره ده چی جامه یاکاغذدرملنی یه ډول پردغه رنګه ناروغیو باندی واجب دی لکه د استحاض په حالت کی چی یي ښځه استعما لوی (یعنی دښځودحیض له وینوڅخه پرته درګ دچاودلوله کبله

وینی همیشه راروانی وی)چې دهغه له کبله وینه بندیږی یاپه هغهٔ کښی کموالی راځی همدارنګه که لمونځ کونکی په ولاړی لمونځ کوی نوبولی ځینی کیږی یاپه ولاړی لمونځ کولوسره وینی ځینی بهیږی یایوبله دارنګه خبره وی نوپه ناستی دی لمونځ وکړی اوکه درکوع یاسجدی له کبله دغه وریپښیږی نودی رکوع اوسجده نکوی بلکه په اشاره سره دی لمونځ وکړی.

مسئله: که دناروغی دپیښیدوله کبله پرجاموباندی مرداری ولګیږی اووده داخیال وی چې که دغه ومینځم بیاهم له لمانځه څخه مخکی مرداریږی نوددغه مینځل واجب نه دی خوکه یې داخیال ووچې دلمانځه دپوره کولوڅخه مخکښی نه مرداریږی نوبیائي مینځل واجب دی. (کتاب الفقه مخ۱۶۷ لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۶ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۱ لومړی ټوک)

مسئله: معذورته په کارده چې له دغه طریقی څخه لکه څنګه چې پورته بیان شوه داودس کولووروسته پرته له یوه فرض لمانځه څخه بل فرض لمونځ ونکړی بلکه دالازمه ده چې دهر فرض لمانځه لپاره داوداسه اړوندپرټوله شیانوباندی عمل وکړی بیاپه دغه اودس سره دفرض لمانځه سره نوافل هم چې زړه ئی وغواړی کولای شی کهٔ دفرض لمانځه څخه مخکی یې کوی که یې وروسته کوی داخبره د نیت په بیان کښی ښودل کیږی چې پرمعذورسړی باندی واجبه ده چې داوداسه په وخت کښی داباحت الصلوة نیت وکړی په دادول چې په زړه کښي اراده وکړی چې له دغه اوداسه څخه زمانیت دادی چې دنبی ﷺ له طرفه څخه زمالپاره دلمانځه اداکولومباح شی په دغه ډول دنیت کولوحکم ځکه دی چې دغه اودس په حقیقت کښی اودس نه دی ځکه

چې اودس دهمیشه بولوراتللوله کبله ختمیږی دغه اسانی خوپه اسلام کښی ایښودل شوی ده چې په دغه اوداسه سره پرلمونځ کولوباندی ثواب ورکول کیږي ځکه چې دشریعت په ټولواحکاموکی دخلګوډښه والی اوددنیااواخرت ددواړوجهانو ښه والی پکی نظر دی. (کتاب الفقه مخ۱۷۰ لومړی ټوک اوآپ کی مسائل مخ۳۳۲ ټوک دوهم اومخ۳۲۹ ټوک دوهم)

مسئله: که دسړی له ټپ څخه موادبهیږی نودغه سړی معذوربلل کیږی ددغه سړی په یوه اوداسه ددوهم وخت لمونځ نه دی روا دوخت په وتلوسره دده اودس ماتیږی ددوهم وخت لپاره بایدنوی اودس وشی. (فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۵ لومړی ټوک بحواله ردمحتاراحکام معذور مخ۲۸۱ لومړی ټوک)

دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم

مسئله: دهمیشه مذی له کبله چې دناروغی په حالت کښی وی یوڅوک معذورنه بلل کیږی خوکه دمذی همیشه وتل دیوناروغی له کبله نه وو بیامعذور بلل کیږی همدارنګه هغه څوک معذور بلل کیږی چې دمذی دوتلوپه وخت کي دمعمول په اندازه دلذت (خوند) احساس کوی که دناروغی له کبله خوداسی نه دی خو چې واده نه دی کړی ځکه ده ته دمذی دوتلوپه وخت کښی لذت محسوسیږی په داډول چې دخالص کتلویاخیال کولوڅخه همیشه مذی راځی نوپه هرصورت کښی په دغه سره اودس ماتیږی خواکه دغه کیفیت ټوله وخت وی (یعنی خالص دناروغی له کبله همیشه ووزی لکه دبولوپه مسئلوکښی چې تیرشوی دی نومعذوربلل کیږی که دمذی په وتلوکی لذت وی که څه هم دغه لذت همیشه وی معذورنه بلل کیږی (کتاب الفقه مخ۱۶۸ ټوک لومړي اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۲۸۰ لومړی ټوک احکام المعذور)

مسئله: دمذی اوودی په وتلوسره اودس ماتیږی. (هدایه مخ۱۲ ټوک لومړی)

مسئله: که سړی وښځې ته لاس وروړی یایي خالص خیال وکړی نو که دسړی یادښځې دمخ له لوری څخه اوبه راغلی نواودس یي ما تیږی ودغه اوبوته چې دجوش په وخت کی راووزی مذی ویل کیږی.

مسئله: وښځوته دناروغی له کبله دمخ له لوری دپوزی دمواداوپه شان سپینی اوبه راځی دغه مرداری دی اوددغه په وتلوسره اودس ماتیږی. (بهشتی زیورمخ۷۴لومړی ټوک بحواله هدایه مخ۳۹لومړی ټوک اوشرح التنویرمخ۱۳۹)

مسئله: دبولویادبل شی څاڅکی راوتل یقینی وی نواودس کول ضروری دی که دشرعی عذرو اندازی ته رسیدلی وو دلمانځه په ټوله وخت کښی یي دومره وخت نه شوپیداکولای چی پوره اودس وکړی اولمونځ وکړی یعنی دومره وخت له څاڅکوڅخه دخوندي کیدلونشی پیداکولای چی اودس اولمونځ پکښی وکړی نودغه سړی شرعی معذوربلل کیږی ددغه حکم دادی چی په ټوله وخت کښی دي یوځل اودس وکړی اوچی زړه یي غواړی ددغه وخت دلمانځه سره دی نورلمنځونه (نفلونه) وکړی په دغه وخت کی داوداسه دراګرزولو ضرورت نشته څه وخت چی وخت ووزی اودس یي ماتیږی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۸۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۴لومړی ټوک اومخ۲۸۱لومړی ټوک باب نواقض الوضوءامدادالفتاوی مخ۳۴لومړی ټوک)

دکوم چاچی لاسونه اوپښی پري شوی وی یایي مصنوعی وی اودس دی څنګه کوی ؟

مسئله: که دیوچالاسونه اوپښي پري شوي وی نوهغه دی داوداسه پرانداموا وبه وبهوی که یي پردغه قدرت نه درلودبیادی تیمم ووهی که پرلاسوباندی ټپ وی یایي متی پوره پری شوی وی اوپرمخ باندی داوبواچولو قدرت هم نه لری نومخ دی دتیمم په نیت سره ددیوال یابل

شی سره ونښلوی اوکه پرمخ باندی ټپ له کبله پردی هم نه وی قادرچی مخ دمځکی یادیوال سره ونښلوی نوبیادی بیله پاکی لمونځ کوی. (احسن الفتاوی مخ۱۷ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۳۲لومړی ټوک)

مسئله: که دبجلکی دپورته برخی څخه پښه پری شوی وی نود مصنوعی پښی وخلاصولوته ضرورت نشته ځکه چی ددغی پښي مینځل ساقط شوی دی (دمصنوعی پښي یادبل مینځل ضروری نه دی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۲۹ټوک دریم)

په ناسته اوسجده سره اودس ماتیږی ؟

پوښتنه : یوسړی دمواسیرونار وغی لری څه وخت چی لمونځ کوی نودسجدی رکوع اوناستي په حالت کښې همیشه مرداری ځینی وزی خوڅه وخت چی ولاړوی بیادغه صورت نه وریپښیږی نوپه دارنګه حالت کی لمونځ بایدڅنګه وشی خالص په ولاړه لمونځ کیدلای شی ؟

ځواب که دناستی یودارنګه شکل وی چی دهغه په اختیارولوسره مرداری نه راوزی نودی په ناسته سره لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی که دغه ډول لمونځ کول ممکن نه وی نود ولاړو په حالت کښی دی لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په ایشاره سره کوی که دبولوپه ځای کښی په جامه اینبودلوسره مرداری نه راوتله اودجامی ودباندی برخی ته مرداری نه رسیدله نوپه دغه ډول دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ۲۹۰لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ ۲۸۳لومړی ټوک فصل احکام المعذور)

دکوم سړی اودس چی په کښینستلواوسجده کولوسره ماتیږی اوله رکوع اوسجدی څخه هم عاجزوی نودارنګه ناروغه دی په ولاړی

اواشاره کولوسره لمونځ وکړی ودغه رنګه ناروغه ته په ستونی ستغ پریوتلوسره لمونځ کول روانه دی دولاړی په حالت کښی دسجدی اورکوع لپاره اشاره کول صحیح ده.
(احسن الفتاوی مخ۸۰ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۹۰۷لومړی ټوک بحواله بحرمخ ۲۷۳لومړی ټوک)

دبولودناروغه لپاره داودس حکم

مسئله: هغه پمبه چې دبولوپه سوری کښی ایښودل شوی وی اودننه برخه ئی لنده شوی وی ترڅوچې یې ښکاره برخه نه وی لنده شوی اودس نه ماتیږی. (احسن الفتاوی مخ۷۳ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۳۸لومړی ټوک اوفتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۹لومړی ټوک)

مسئله: دکوم سړی څخه چې دبولوڅاڅکی لویږی که دغه څاڅکی په دننه سوری کښي ولیدل شی نواودس یې پرځپل ځای پاته دی ترڅوچې پردباندی برخه باندی ښکاره نشی اودس نه ماتیږی.
(فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۵لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۵۳لومړی ټوک کتاب الطهارة)

مسئله: وکوم چاته چې دبولوناروغی ورپیښه وی که هغه سړی دبو لوسوری له پمبه څخه ډک کړی که دپمبه دننه اودباندی برخې لندی شی نودغه سړی اودس مات دی لیکن داهغه وخت اودس ماتوی چې پمبه دسوری څخه دباندی راوتلی وی یاددغه په اندازه وی که هغه دسوری څخه لاندی وی یعنی په دننه برخه کښی پراته وی نوپه دغه وخت کښی دپمبه دلندیدلوڅخه اودس نه ماتیږی ځکه چې په دغه صورت کښی راوتل موندل شوی نه دی همدغه حکم دی دهغه پمبه چې کوم سړی یې دغټوبولوپه ځای کښي کښیږدی یایې ښځه په خپل فرج کی کښیږدی یعنی که :نه پمبه له دغه ځای څخه دباندی وی

یاورسره برابروی اولندوالی دباندی راوتلی وی نواودس ماتوی که دغه ډول نه وو بیا اودس نه ماتوی لیکن که دپمبه دباندی برخه نه وی لنده شوی بلکه خالص دننه برخه لنده شوی وی نواودس نه ماتوی.

مسئله: که هغه پمبه دسوری څخه ولویدل نوورته کتل کیږی که پمبه لنده وه نواودس ماتوی اوکه نه وه لنده بیایي نه ماتوی اودغه حکم دی دهغه سړی داوداسه چې خپله ګوته دغټوبولوپه ځای کښی واچوی لیکن پوره ګوته دننه نه وی تللی یعنی که ګوته لنده راووتله نواودس ماتوي اوکه وچه راووتله بیااودس نه ماتوی.

مسئله: اوکه پوره ګوته پکښی داخله کړی دارنګه چې ټوله پټه شی نودغه سړی اودس ماتیږی اوکه دغه عمل روژتی سړی داستنجاپه وخت کښی وکړی نودده روژه باطله ګرزی. (کشف الاسرارمخ ۱۴لومړی ټوک) داستنجاپه وخت کی په ګوته ننوتلوسره ځکه روژه باطلیږی چې د ګوتی سره دننه اوبه ځي ځکه چې داستنجاپه وخت کښی ګوته په اوبوسره لنده وه تفصیلی احکام دروژی متعلق په مسائل روژه کښی داحقرپه کتاب کښی وګوری. محمدرفعت قاسمی غفرله

دمعذوردجاموحکم

مسئله: دکوم ناروغه له تپ څخه چې وینی بهیږی څه وخت چې جامه بدله کړی هغه بیاناپاکه کیږی نودغه ناروغه دجامی دپاکوالی داحکم دی که دایقین ووچی دلمانځه دکولوڅخه مخکښی دوهم ځل نه ناپاکه کیږی نوپه اجماع سره مینځل یې ضروری دی اوکه ددهم ځل دناپاکه کیدوویره وه نوبیایې مینځل ضروری نه دی.

مسئله: که جامه دمینځلویابدلولوڅخه وروسته اودلمانځه له ختمو لومخکښې لنده شي نوددی مینځل یابدلول واجب نه دی که دارنګه نه وی بیاواجب دی.

مسئله: که وناروغه ته دناپاکوجاموبدلول ګران وی نوپه داغه جاموکښې دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۷۵ دوهم ټوکبحواله ردمحتارمخ ۶۳ ۵ لومړی ټوک اومخ۲۸۲لومړی ټوک اوبهشتی زیورمخ۵۵لومړی ټوک شرح التنویرمخ۱۶۱لومړی ټوک)

مسئله: که دوخت دداخلیدلووروسته یوټپ راغلی چی له هغه څخه وینه نه بندیدله نولمونځ دتراخردوخت پوری وځنډه وی که بیاهم وینه نه وه بنده شوی بیادی اودس وکړی اولمونځ دی وکړی که ددوهم لمانځه په ټوله وخت کښې هم بهیدله نوداول لمانځه راګرزول ضروری نه ده اوکه ددوهم لمانځه دختمیدلوڅخه مخکښې وینه ودریده نوداول لمانځه راګرزول واجب دی (که یي داګمان وو چی ددوهم وخت دختمیدلوڅخه مخکښې عذرختمیږی نولمونځ په اخری وخت کښې کول فرض نه دی)بنه داده چی لمونځ وکړی اووروسته دی قضاً راوړی. (احسن الفتاوی مخ۲۸۲لومړی ټوک)

مسئله:که له ټپ څخه نوونه راووزي که څه هم په پټۍ کي دننه وی اودی ماتیږي خودچاټپ شي هروخت بهیږي دمعذروالی له کبله دهغه اودس نه ماتیږي. (امدادالفتاوی ۳۴ج۱)

ایامعذورداشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شي

پوښتنه : یومعذورسړی دی اودس نی وکړی اودسهارلمونځ ئي وکړی بیادلمردراختلووروسته یي بل اودس وکړی اوداشراق لمونځ

یي په وکړی څه وخت وروسته یي په دغه اوداسه سره دڅاښت لمونځ وکړی ایاداصحیح کیږی ؟

ځواب :دڅاښت لمونځ خوصحیح کیږی بلکه دماپښین لمونځ هم په دغه اوداسه سره صحیح کیږی ځکه چی دمعذور اودس دوخت په وتلوسره ختمیږی نوځکه دماپښین دوخت ترختمیدلوپوری چی زړه یي وغواړی فرض اونفل کولای شي. (احسن الفتاوی مخ۷۸ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۲۸۲لومړی ټوک)

ایامعذورسړی تروخت مخکښې اودس کولای شي ؟

پوښتنه : معذورسړی دهرلمانځه لپاره نوی اودس کوی خوڅه وخت چی معذوردمابنام دلمانځه لپاره اودس کوی نویویادوه رکعته ځینی تیریږی نوپه دغه رنګه وخت کښې دی دوخت څخه مخکښي اودس کولای شي ؟

ځواب : معذورسړی دوخت څخه مخکښې اودس نشی کولای څه وخت چی وخت داخل شي بس اودس دی کوی که څه هم دجماعت دتیریدلوویره وی. (فتاوی دارالعلوم مخ۲۸۹لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ ۲۸۰لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی په دارنګه ناروغی کښې بوخت ووچی په هغه کښې داودس دماتیدلوشیان روان وویعنی وده ته دومره وخت نه ورپیداکیدی چی دناروغی څخه خالي وی اودی لمونځ پکښې وکړی نودغه سړی ته دهرلمانځه لپاره نوی اودس کول ضروری دی ځکه چی دده اودس دوخت په ختمیدلوسره ماتیږی کومه ناروغی چی وده ته

وریپښه ده په دغه سره اودس نه ماتیږی اودلمانځه دوخت په را
تللوسره نه ماتیږی.

مسئله: هغه سړی چې دناروغی له کبله یې اودس نه پاته کیږی دلمر
ذراختلووروسته یې اودس وکړی اوبل داسی شی نه شووریپیښ چې
اودس ماتوی نودماپښین په راتللوسره ددغه کس اودس نه ماتیږی
بلکه دماپښین دوخت په ختمیدلوسره ماتیږی اودمازدیګرپه
راتللوسره پرده نوی اودس لازمیږی اوترڅوچې یې ناروغی یومخ نه
وی جوړه شوی یعنی دیوه لمانځه پوره وخت نشوپیداچې په هغه
کښې دده ناروغی نشی پیښه نودغه سړی معذوربلل کیږی دبیلګی
په توګه دیوکس دسترګی څخه خیری راووزی اوهروخت دسترګو
څخه اوبه بهیږی یادیوکس دسوزک ناروغی وی هر وخت دهغه بولی
بهیږی یاویوکس ته دهواناروغی وریپیښه وی یعنی هروخت یې
دلویوبولوله ځای څخه هواراووزی یایې لویې بولی جاری وی
یادیوکس دټپ څخه همیشه وینې یانوونه بهیږی یادیوکس دارنګه
ناروغی وی چې ترپوزه یې همیشه وینې بهیږی یادیوکس له
فرجو څخه همیشه منی یامذی بهیږی یایوښځه مستحاضه وی (یعنی
دیوښځی څخه دحیض اونفاس څخه پرته نوری وینی دیوناروغی له
کبله راځی. (علم الفقه مخ ۶۵لومړی توک)

مسئله: د کوم کس چې دارنګه ناروغی یې وی چې داودس دماتیدو
لړشیان یې جاری وی ودغه کس ته دامستحب ده چې تراخره وخته
پوری انتظاروکړی اوپه اخری وخت کی اودس وکړی په اول وخت

کښې یې نه وکړی ځکه چې داکیدلای شی چې په اخروخت کښې دده
ناروغی ورکه شی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

مسئله: که دیوچاپښه دبجلکی سره پری شوی وه اوپه بله پښه یې
موزه اغوستی وه نووده ته خالص پریوه موزه مسح کول روادی.
(علم الفقه مخ ۸۳لومړی توک)

دمعذورداوداسه په اړوندمسئلې

مسئله: که یوحکیم حاذق (پوه طبیب) ویوچاته دناروغی له کبله
دیواندام له مینځلو څخه منع کړی نوددغه اندام مینځل فرض نه دی
بلکه مسح دی کړی خومسح هم هغه وخت چې زیان نه رسوی که یې
زیان رساوی بیامسح هم معاف ده.

مسئله: په اوداسه کښې چې دکومواندامومینځل فرض دی که په دغه
اندامو کی ټپ وی یاچاودلی وی یادردکوی نوکه په دغه حالاتو کې
اوبه رسول تکلیف نه وي اونه زیان وررسیږی داوبوله کبله نو مینځل
یې فرض دی که داسی نه وی بیادی مسح وکړی اوکه مسح هم نشی
کولای نوبس پریږدی. (درمختار)

مسئله: که په لاس کښې ټپ وی یاچاودلی وی چې دهغه له کبله
لاسونه اودلاسوپه ذریعه نوراندامونه نشی مینځلای اونه په یوبل چل
سره نوراندامونه مینځلای شی اونه ئې په بل مینځلای شی نوپه دغه
صورت کی اودس فرض نه دی بلکه تیمم دی ووهی که یې کولای شو.

مسئله: پرلاس پښه اومخ باندی که دوااچول شوی وی نوپردواباندی
اوبه بهول واجب دی په دی شرط چې زیان به نه رسوی که
داوبوبهولووروسته دواخپله ایله شوه یایې په قصدایله کړه که دجوړ

والي له کبله ایله شوه یایي بیله کړه نومسح باطلیږي یعنی ددغه اندامومینځل ضروري دي.

مسئله: که دیوچالاس سره له ږیریوپری شوی وی یایي پښه سره له بجلکوپری شوی وی نوپه دغه حالت کی دلاس اوپښی مینځل واجب نه دی که یي په یوطریقه مینځلای شی اودسرمسح کولای شی نودی وکړی که یي نشی کولای هغه هم فرض نه دی بلکه دتیمم په نیت سره دی ددیوال یابل شی سره ونښلوی اوپه دغه صورت کښي دی مسح وکړی.

مسئله: که دیوچالاس پری شوی وی خوږیري یادږیري څخه زیات پاته وی یایي پښه پری شوی وی خوبجلکه یادبجلکی څخه زیات پاته وی نوپه دغه صورت کښی دږیږ اوبجلکې مینځل واجب دی اودهغه څخه دلاندی برخی مینځل فرض دی.

مسئله: که لاسونه دږیریوسره پری شوی وی یاپښی له بجلکوسره پری شوی وی اومخ هم خوږمن وی نوپه دغه صورت کښی اودس فرض نه پاته کیږی.

مسئله: کوم څوک چی له یووجی څخه ددواړوغوږومسح په یوه ځل نشی کولای (فلج زده وی)نودی لومړی دراسته غوږمسح وکړی بیادی دچپه غوږمسح وکړی. (علم الفقه مخ ۸۲لومړی ټوک)

داوداسه په اندامو کښي یواندام خوږیامات شی

داوداسه په اندامو کی یواندام خوږیامات شی یایي له یووجی پټۍ باندی لګولی وی ددغه دری صورته دی (لومړی) صورت دپټۍ خلاصول ضررمن وی دبدن مینځل ضررمن وی اوکه نه ی لکه چی

دمات شوی لاس یاپښی پټۍ خلاصول ضررمن دی نوپه دغه صورت کښی که پرپټۍ مسح کول زیان نه رسوی نوپرټوله پټۍ دی مسح وکړی دغه پټۍ دټپ په برابری باندی تړل شوی اوکه دټپ څخه پرته پرجوړبدن هم تړل شوی وی اوکه مسح هم زیان رسوی نوبس پری دی ږدی (دوهم) صورت دپټۍ خلاصول ضررمن نه وی لیکن څه وخت چی یي خلاصه کړی بیایي خپله نشی تړلای یاداسی کس هم نه وی چی ویي تړی نوپه داسی حالت کي دی مسح وکړي په دی شرط چی زیان نه رسوی که یي رسوی بیاهم مسح معاف ده (دریيم صورت)دپټۍ خلاصول که ضرر من نه وی اونه دخلاصولوروسته بیرته په بندولوکښی وخت لګیږی نوپه دارنګه حالت کښی که دټپ مینځل زیان نه رسوی نوپټۍ دی خلاصه کړی ټول اندام دی ومینځي اوکه دټپ مینځل زیان رسوی نوخوږمنه برخه دی نه مینځی پاته جوړه برخه دی ومینځی په دی شرط چی دمینځلوله کبله زیان نه رامنځ ته کیږی پرخوږمنه برخه که مسح تاوان نه رسوی نودی مسح پروکړی که یي تاوان رساوی بیادی پټۍ وتړی اومسح دی باندی وکړی که مسح هم تاوان رساوی بیامسح هم معاف ده.

مسئله: که پټۍ دارنګه تړل شوی وه چی په منځ کښی یي جوړه برخه هم تړل شوی وه پردغه دی هم مسح وکړی په دی شرط چی دپټۍ خلاصول یادهغه اندام مینځل زیان رسوی. (علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که پریوه پټۍ بله پټۍ وتړل شی نوپرهغه هم مسح رواده.

(علم الفقه مخ ۸۳لومړی ټوک)

مسئله: که پیله پټۍ په مسح کولوکښې ویره وی نودی پرپټۍ باندی لوندلاس تیرکړی که په شاوخواکښې یوځای وچ پاته شی پروانلری پرټوله ځای دی لاس تیرکړی که څه هم اوبه ولګیږی اوپاته شی لکه څنګه چی په مسح کښې کیږی پروانلری اوکه دغسل ضرورت وی بیایي هم دغه حکم دی یعنی دټپ ځای دی مسح کړي (لوندلاس دی باندی تیرکړی)اوپرنوربدن دی اوبه وبهوی اوودی مینځی.

(فتاوی دارالعلوم مخ۲۹۷لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۵۰لومړی ټوک باب المسح علی الخفین تفصیل وګوری په بهشتی زیورمخ۴۹لومړی ټوک بحواله شرح الوقایه مخ۱۰۱لومړی ټوک مراقي الفلاح مخ ۳۶کبیری مخ ۱۱۵غنیه مخ۱۱۵فتاوی هندیه مخ۳۴)

مسئله: که پرټپ پټۍ تړل شوی وی وینه اونوونه پرپټۍ باندی ښکاره راوزی که وینه یانوونه دومره ووچی که پټۍ نه وای تړلی نووینه به له خپل ځای څخه بهیدلی نواودس ماتیږی. (علم الفقه مخ۶۵لومړی ټوک)

اودس په دوه ډوله شیانوسره ماتیږی

اودس چی په کوموشیانوسره ماتیږی دهغه دوه قسمه دی یوهغه شی دی چی دانسان له بدن څخه ووزی بل هغه دی چی دانسان پربدن باندی رائی لکه بی هوښي خوب اونورداول قسم دوه صورته دی یوهغه چی دخاص اومشترکی برخی څخه ووزی لکه بولی اوګندګی دوهم هغه دی چی دنور وځایوڅخه که یوشی ووزی لکه وینه ،قئ اونوردلومړی قسم صورت : لومړی دژوندي انسان له خاصې برخې څخه کوم شئ ووزي نو اودس ماتوی خوادغه شی پاک وی لکه شګه یاډبره یابل شی یاناپاکه وی لکه بولی ګندګی مذی همدارنګه نور(دوهم)نارینه یاښځینه که په خپل فرج کښي جامه یابل شی کښیږدی اودغه جامه په بولوسره لنده شی اودجامی په دباندی برخه

کښې ددی اثرمعلوم شونواودس ماتیږی داهغه وخت چی جامه په فرج کښې نه وی پټه شوی که جامه په فرج کښې پټه وه بیاپه لندولوسره اودس نه ماتیږی غرض داچی دمرداری په وتلوسره هغه وخت اودس ماتیږی چی مرداری جلاشی یاښکاره شي.

مسئله: دژوندی سړی دلویوبولوله ځای څخه که یوشی وواتی خوپاک وی لکه شګه یاډبره یاناپاکه وی لکه لویي بولی اودس ماتوی

مسئله: که دښځې دلوی اوکوچنی بولوځایونه سره یوشوی وو فرق يي نه کیدی نودهری برخی څخه چی يي هواراووزی اودس ماتوی ځکه ددوی فرق نه دی پاته شوی.

مسئله: که په دووبرخوکښې دیوی برخی څخه شی راووتی بیرته ننوتی اودس ماتوی دبیلګی په توګه دښځی له فرج څخه ماشوم یوجزلکه سریابل غړی راوواتی اوبیرته ننوتی که هغه غړی دباندی راوتلی وونیم وی یادنیم څخه زیات یالږوی په دی شرط چی وینه به نه وی راوتلی دایي ځکه وویل چی که وینی راووزی بیاخولویه بي اودسی ده چی غسل واجبوی (دوهم) دنارینه یاښځینه دلویوبولوله ځای څخه یوشی راووزی بیابیرته ولاړشی یعنی دننه شی (دریم) همدارنګه که دکولمی یابل شی یوه برخه دباندی راووتله اوبیرته ننوتله (څلورمه)که دیوکس دلوي بولوله ځای سره یادکوچنی بولوله ځای سره نیژدی یوټپ جوړشواوله هغه څخه سوری جوړشونوددغه سوری هم هغه حکم دی کوم چی دبولودځای دی په دی شرط چی ددغه سوری څخه به هم هغه مرداری راوزی کوم چی دبولوله ځای څخه راووزی دبیلګی په توګه (لومړی

)دلوئی بولوله ځای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه مرداری راووزی (دوهم) یادکوچنی بولوله ځای سره نیژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه بولی راووزی (دریيم) که دلړی بولوپه ځای کښی یوشی واچول شی لکه لرګی یاګوته یابل شی هغه یي خپله پکښی واچوی یایي بل پکښي واچوی نوڅه وخت چي هغه دباندی راووزی اودس ماتیږی (داهغه وخت چي هغه شی لوندوی یعني په مرداری لړلی وی که دارنګه نه ووبیااودس کول بنه کاردی .محمدرفعت قاسمی غفرله

(څلورم) منی که بیله خونده ووزی اودس ماتیږی دبیلګی په توګه یوکس دروندشی پورته کړی یاله یوپورته ځای څخه راولویدي اوله تکلیف څخه يي منی بیله خونده ووتلو(دبیله خونده توری ځکه وآیي که په خوندسره ووتلوبیاغسل واجبوی.

(پنځم)دکوموشیانوله کبله چي غسل واجبیږی لکه حیض نفاس او منی په دغه سره اودس هم ماتیږی. (علم الفقه مخ ۶۵لومړی ټوک هدایه مخ۷لومړی ټوک شرح نقایه مخ ۹لومړی ټوک ، کبیری مخ۱۲۴تفصیل وګوری بهشتی زیورمخ۱۱۶لومړی ټوک اوبخاری شریف مخ۲۹ ج۱اوفتاوی دارالعلوم مخ۱۴۰لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دیواندام په نه مینځلوکی شک پیداشی نو؟

مسئله: له اوداسه کولووروسته که دیواندام په نه مینځلوکښی شک پیداشو اوهغه اندام معلوم هم نه دی نودی دشک دلری کولوپاره کیڼه پښه ومینځی همدارنګه که داوداسه په منځ کښي دیواندام دنه مینځلوشک پیداشي نوپه دغه صورت کي دی اخری اندام ومینځی دبیلګی په توګه دبیری پوری دلاس دمینځلووروسته دغه شک پیداشونومخ دی ومینځی اوکه دپښي دمینځلوپه وخت کښي دغه شک پیداشونولاس دی ومنځی اوداهغه وخت چي کله شک پیدا

کیږی اوکه یوکس ته زیات وخت دغه شک ورپیداکیدي نوهغه لره په کارده چي ودغه ته خیال نه کوی اوخپل اودس دی پوره وبولی.

(علم الفقه مخ۸۳لومړی ټوک)

دمظاهرحق جدید په اول جلد ۴۰۲مخ باندی یوحدیث شریف دی چي دهغه مفهوم یعني معنی داده چي شیطان داوداسه کولوپه وخت کښی دخلګوپه زړوکښي وسوسې اوشکونه پیداکوی اوهغه کس حیران بې عقله جوړوی کله کله داخیال وراچوی چي اوبه وټول ځای ته نه دی رسیدلی اوکله يي په دی شک کښي اخته کوی چي داوداسه اندامونه یوځل مینځل شوی دی که دوه ځله اوکله يي داشک ورپیداکوی چي اوبه مرداری وی اوس په نوروااوبوسره اودس وکړه غرض داده چي په بیلابیلووسوسواوشکونوسره داوبوپه کارولوکی اسراف(زیاتوب)په کوی اواندامونه دسنت طریقی ترحده زیات مینځل کیږی (حدیث)نوځکه حکم شوی دی چي دوسوسی له اوبوڅخه ځان وژغوری یعنی داوداسه په وخت کی داوبوپه استعما لولوکی که دارنګه وسوسی رامنځ ته شی نودغه وباسه اولری يي کوه اواودس په دارنګه توجه سره وکړه چي دشیطان په جال کښی بندنشی اودسنت طریقی څخه زیات هم نشی را. محمدرفعت قاسمی

(په اوداسه کښی دمفصل شک تفصیل په کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه کښي وګوری مخ۱۴۵لومړی ټوک)

له اوداسه څخه وروسته پرچادراوبه شیندل

مسئله: پرپرتوګ یا بل شی باندی دوسوسی په غرض سره اوبه شیندل صحیح دی خودکوم سړی چي دبولودڅاڅکوناروغی وی هغه دی اوبه هیڅ کله نه باندی اچوی ځکه داویره ده چي پرتوګ دی مردارشي

که په دغه منځ کښې دبولوڅاڅکې راغلې نوپرتوګ یقیناً ناپاک ګرزي. (فتاوی رشیدیه مخ۲۸۴لومړی ټوک)

داوداسه اوبه په د سمال یابل شي سره وچول

مسئله :داوداسه اوغسل وروسته بدن په دسمال یابل شي سره وچول په قوي اوصحیح قول سره روادی (دمخ په وچولوسره په ثواب کښې هیڅ کمی نه راځی) لیکن مستحب دادی چې په وچیدلوکښې ډیرزیاتوب و نه کړی بلکه دارنګه دی وچ کړی چې یوڅه اثریي پاتی شي که یووخت په لمن سره وچ کړل شي روادی خو همیشه په لمن سره وچول بزرګانودغه منحوس عادت بللی دی په حدیث شریف کښې راغلی دی چې دنبی کریم ﷺ یوه جامه وه چې په هغه به یي همیشه داودس اندامونه وچول.

(الجواب المتین مخ ۷آپ کی مسائل مخ۳۴ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ۲۵ټوک دوهم بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوکاوکتاب الفقه مخ۱۱۹لومړی ټوک)

مسئله: له اوداسه وروسته په دسمال سره لاس مخ وچول روادی او که نه شي وچ هیڅ پروانلري اوداخبره چې دډیری اوبه پرمځکه ایله کیږی وفرشتوته دهغه په پورته کولوکښې تکلیف وی بی بنیاده ده. (فتاوی دارالعلوم مخ۱۳۲لومړی ټوک بحواله ردمحتارمخ۱۲۱لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامونه په یوه جامه سره وچول که تکبراولویي دښکاره کولولپاره وی نومکروه دی اوکه نه وی مکروه نه دی.

(مظاهرحق مخ۴۰۲لومړی ټوک)

له اوداسه کولووروسته تحیة الوضوءکول

له حضرت ابوهریرة رضی الله عنه څخه روایت دی: چې نبی کریم ﷺ یوځل وحضرت بلال رضی الله عنه ته وویل: چې ای بلاله ماته ستایوداسی اسلامی

عمل په ګوته کړه چې پرهغه باندی وتاته دثواب ترټولوعملونولوی امیددی ځکه چې ما ستادچپلواوازپه جنت کښې مخته مخته اوریدلی دی حضرت بلال رضی الله عنه ځواب ورکړی چې ماته په ټولوعملونوکښې زیات امیدپردغه عمل دی چې شپه یاورځ څه وخت چې اودس وکړم له هغه وروسته دتوفیق په اندازه څه لمونځ هرومرو کومه (بخاری اومسلم) له حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ وفرمائل: کوم څوک چې په ښه طریقه اودس وکړی اوبیادوه رکعته لمونځ دارنګه وکړی چې زړه اومخ دواړه يي دلمانځه ولورته متوجه وی یعنی دښکاره اوپټ په پوره توجه او عاجزی سره یي وکړی نودغه کس لپاره جنت واجبیږی. (الترغیب مخ۳۶۴)

مسئله: له اوداسه کولووروسته که وخت مکروه نه وی دوه رکعته کول مستحب دی. (شرح نقایه مخ۹لومړی ټوک)

تیمم څه دی ؟

دتیمم دحکم دنازلیدو واقعه دشعبان دمیاشتی شپږمه وه چې دالله تعالی یولوی احسان دی اودمسلمانولپاره یولوی نعمت دی ددی دشروع حال دام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله تعالیٰ عنها له بیان څخه معلوم شودادی چې دنبی ﷺ عادت شریفه ووچې څه وخت به یي دسفراراده کوله نوبه یي دخپلوازواجو مطهراتونومونه به یي ولیکل دکومې یوی نوم چې به راوخاتی هغه به یي له ځان سره په سفربیوله نبی ﷺ دیوسفراراده وکړه دخپل عادت په څیریي نومان ولیکل دحضرت عائشی صدیقی رضی الله تعالی عنهانوم راوخوت (دزیاتوعلمأ په انددغه دغزوه بنی مصطلق سفرووچې غزوه مرسیع

هم ورته ویل کیږی)او هغه یي دخپل ځان سره په سفربوتله له سفرڅخه
په راستنیدوکښی چی څه وخت وځای ذات الجیش ته راورسیدلو
اوذوالحلیفه سره چی دیوغره په نوم صلصل ځای مشهوردی هلته
یي واړول چی مدینه منوره ډیره ځینی لیری وه هلته دحضرت عائشی،
صدیقی رضی الله تعالی عنهاامیل وشکیدی نبی کریم ﷺ سره له
ټولوخادمانوهلته ودریدل اودڅارنې لپاره یي حضرت اسیدبن حضیر
رضی الله عنه (دادلوی شان انصارصحابی اودنبی کریم ﷺ څخه لس
کاله وروسته وفات شوپه سلګونوصحابه دده شاګردان دی)اوڅه
صحابه یي وټاکل اوامیل نهٔ پیداشوي چی دسهاردلمانځه وخت
راغلی هلته نیژدی اوبه نه وی صحابه کرام ډیرپه شک کښی شول چی
څنګه بی ځایه بند شوو ځینوخلګودحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه څخه شکایت وکړی چی وګوره حضرت عائشه رضی الله
عنهاخلګ په څنګه ځای کښی بندکړل چی داوبونښان هم نشته
اودلمانځه وخت راروان دی ابوبکرصدیق رضی الله عنه درسول الله
ﷺ وخیمی ته ورغلی اوو حضرت عائشې صدیقې رضی الله عنهاته
یي غوصه شروع کړه چی ته همیشه خلګ په پریشانی کښی اچوی
اوس نبی کریم ﷺ په داسی ځای کی راګیردی چی اوبه نه پیداکیږی
حضرت ابوبکرصدیق رضی الله عنه حضرت عائشه رضی الله
عنهایوڅه ووهله هم لیکن عائشی صدیقی رضی الله عنهادیوی
خبری په ځواب هم څه نه وویل اونه ښوریدلی ده ځکه چی نبی کریم
ﷺ ټوله شپه ستړی شوی وو اوویده ووپه امیل پسی یي څارنه وکړه
خوپیدا یي نکړی اسیدبن حضیراونورصحابه هم په خپلوهڅوکښي

بریالی نه شول اوبیرته راغله اوټولوخلګو دمجبوری له کبله هلته بیله
اوداسه لمونځ وکړی اودامیل دپیداکولو امیدیي ختم
شودروانیدواراده یي وکړه په دغه وخت کښي الله جل جلاله دسورة
مائده ددوهمی رکوع ایاتونه نازل کړل چی په هغه کښی دتیمم حکم
دارنګه بیان شوی دی [وَإِن كُنتُم مَّرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاء أَحَدٌ مِّنكُم
مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاء فَلَمْ تَجِدُواْ مَاء فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُواْ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ مَا يُرِيدُ اللّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ
وَلَـكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ]
اوکه تاسوناروغه یاتاسوپه سفرکښي یاست اویاراشی یوله تاسو
څخه دضرورت له ځایه یانژدی شی له ښیبیانوخپلوسره پس بیامواوبه
نه کړی پیدانوقصدوکړی دپاکی زمکی اومسح وکړی پرمخوخپلو
باندی اولاسوخپلوباندی له دغه پاکی زمکي الله تعالی دانه غواړی
چی پرتاسوتنګی راولی لیکن الله تعالی داغواړی چی تاسوپاک کړی
اوپوره کړی ښیګڼی پرتاسوباندی ددی لپاره چی تاسوشکراداکړی)
نبی کریم ﷺ ډیرخوشحاله شواوویي ویل چی ای عائشی ستاامیل
ډیردبرکت وودنبی ﷺ له ویناڅخه وحضرت ابوبکرصدیق رضی الله
عنه ته ډیره خوشحالی حاصله شوه اودخوشحالی په حالت کښي دری
ځله وویل ای لوری ته ډیره مبارکه اودښه بخت خاونده یي .:اسیدبن
حضیر رضی الله عنه چی دامیل په موندلوکي یي ډیره هڅه کړی وه
ویي ویل ای دابوبکراولاددا ستاسودخلګولومړی برکت نه دی بلکه
له دی څخه مخکښی هم ستاسوله وجې الله تعالی پرمسلمانانوباندی
احسانونه کړی دی دالله تعالی په دغه نعمت اواحسان سره ټول خلګ

خوشحاله شول اوخپلی بستری اوکجاوی یي وتړلی څه وخت چی یي دحضرت عائشته دسپریدلواوښ ولاړکړنوامیل ترهغه لاندی ووچی دهغه له امله دحضرت عائشی خوشحالی دوه ګونه شوه اوونبی کریم ﷺته ارام حاصل شواوټولوخلګودخدای جل جلاله دمهربانی شکراداکړاوبیرته ومدینی منوری ته ستانه شول له دغی ورځی څخه داوبودنه شتون اوناروغی له کبله دتیمم حکم جاری شواونبی کریم ﷺوویل: [الصعیدالطیب طهورالمسلم وان لم یجدالمأ عشرسنین فاذاوجدالمأفلیمسه بشره] یعنی که یومسلمان ته لس کاله اوبه نشی حاصلی نوودغه سړی ته په پاکوخاوروتیمم وهل په کاردی اودغه تیمم کافی هم دی بیاڅه وخت چی اوبه پیداشی نوپه هغه سره دی اودس یاغسل وکړی دتیمم دحکم دنازلیدلوپه وخت کښي صحابه ټوله د نبی کریم ﷺسره نه وونوځکه دغه حکم په کرارکرار سره وخلګوته معلوم شوو اوځینی وخت دنه خبرتیاله کبله خلګ دسختی سره مخامخ کیدو خپله نبی کریم ﷺاوصحابه وو وخلګوته دتیمم داحکاموخبرتیا ورکوله اودوخت په پیداکیدوسره یي دمفصل حکمونوتعلیم کاوو.

دتیمم په هکله یوڅوروایات

(۱)روایت:یووخت نبی کریم ﷺپه سفرکي وو دلمانځه څخه دخلا صیدو وروسته یي یوسړی ولیدی چی په لمانځه کښي نه وو شریک اودټولوڅخه بیل ناست وو نبی ﷺوویلوچی څه وجه ده چی تاله ټولوخلګوسره یوځای لمونځ نه وکړ هغه وویل پرماغسل فرض شوی دی اواوبه می نه کړی پیداله دغه امله لمونځ نشم کولای (دغه سړی

داخیال کوی چی تیمم یوازی داوداسه پرځای دریدلای شی اودغسل لپاره تیمم نه صحیح کیږی.نبی کریم ﷺورته وویل چی په پاکوخاورو سره تیمم ووهه هغه کافی دی. (بخاری اومسلم)

(۲)روایت:یووخت صحابه دجهادپه غرض په سفرکښي ووپه دوی کی دیوه صحابی په سرکښي ددښمنانوله لوری څخه ډبره ولګیده چي سریي مات شو دغسل حاجت یي پیداشونویي دمجاهدینو ملګرو څخه پوښتنه وکړه چی په دغه حالت کښي تیمم روادی کنه ؟ هغو وویل: چی که ته غسل کولای شی بیازموږ په خیال ستالپاره تیمم روانه دی (ودوی ته مسئله معلومه نه وه چی که دناروغی دزیاتیدو ویره وه بیاتیمم روادی که څه هم اوس پرغسل اواودس کولوباندی قادروی)هغوخلګو پراحکاموشرعی باندی ځان قربانولو عبادت اوپاکی یي په ټول ژوند کښی ښه بلله په دغه حالت کښی یي غسل وکړی اولمونځ یي اداکړي داوبوله کبله یي ټپ خرابي شو اودغه دالله جل جلاله مخلص اوځان قربانونکی صحابی له دنیاڅخه یي کوچ وکړدجنت فردوس په ځایو کښي یي ځای ونیوی پاته صحابه چی څه وخت ومدینی منوری ته بیرته راغلل اودنبی کریم ﷺپه خدمت کښی حاضرشول اوحال یي ورته ووایونونبی کریم ﷺوویل خدای دی یي هغوته وروښیي هغودغه بیچاره مړکړی (یعنی دغه خلګوغلطه مسئله وروښودله چی دهغه دمرګ ذریعه وګرزیده.

(۳)روایت دادی: چی دصحابه کراموڅخه دوه صحابه په سفر کښی وواوبه یي نه کړی پیدانودواړوتیمم وواهولمونځ یي وکړی لیکن دلمانځه دوخت له وتلوڅخه مخکی اوبه پیداشوی یوه صحابی اودس

وکړی لمونځ یې راوګرزاوی دوهم صحابی لمونځ نه راوګرزا وو څه
وخت چې نبی کریم ﷺته ورسیدل حال یې ورته بیان کړکوم صحابی
چې لمونځ دوهم ځل نه ووکړی نبی کریم ﷺهغه ته وویل چې
تاپرطریقه مسنونه اوپرقاعده شرعیه عمل کړی دی اولومړی لمونځ
کافی کیږی اوودوهم صحابی ته یې وویل چې وتاته دراګرزونی
ثواب درکول شو (ځکه چې دوهم ځل لمونځ په نفلوکښی
شمارشودهغه ثواب هم حاصل شو.

(۴)روایت دتیمم دحکم دحاصلیدووروسته حضرت عمرفاروق او
عماررضی الله عنهماپه یوسفرتللی وواتفاقاددواړوصحابه وود
غسل حاجت پیداشودزمانی شروع وه دتیمم مفصل احکام نه وو
معلوم نوځکه عمار رضی الله عنه په خاوروکښی ښه ورغړیدی تیمم
یې وکړی یعنی دغسل پرځای یې دټوله بدن تیمم وکړی اولمونځ یې
وکړی .حضرت عمر رضی الله عنه داخیال وکړی چې تیمم یوازی داوداسه پر
ځای دریږی دغسل لپاره روانه دی نولمونځ یې نه وکړی بیرته ونبی
کریم ﷺته راغلواودنبی کریم ﷺپه خدمت کی حاضرشول اوعرض
یې وکړنونبی کریم ﷺپرزمکه دواړه لاسونه ووهل اوپرمړوندویې
یوڅه اندازه وګرزول اشاره وکړه چې بس همدومره کافی ده یعنی
څومره چې داودس تیمم دی هم دومره دغسل تیمم دی په زمکه کی
درغړیدو حاجت نشته.(طهور المسلمین مخ له ۴تر ۲۰پوری تألیف حضرت مولانا اصغرحسین
میا ن صاحب سورة مائده پاره ۶تفصیل وګوری بخاری مخ۴۸لومړی توک مسلم مخ۱۶۰لومړی توک
مظاهرحق مخ۴۸لومړی توک)

دتیمم معنی

دتیمم لغوی معنی قصدکول دی اوپه اصطلاح دشرع کښې ددی
مطلب دادی: چې دپاکی حاصلولوپه نیت سره دپاکی خاوری پاهغه
شی چې دخاوروپرځای دریږی (دبره چینه اونورشیان)قصدکول
اودغه پاکی خاوری پرمخ اولاسولګول اوددی صورت دارنګه دی
چې دواړه لاسونه دی پرپاکه خاوره یابل شی ووهی اویوځای دی یې
کړی اوبیادی دواړه لاسونه پورته کړی اوټک دی وهی یعنی خاوری
دی ځنی لری کړی اووروسته دی پرمخ باندی اوتربیریوپوری دی
کش کړی تیمم په اصل کښی هغه وخت داودس یاغسل پرځای دریږی
چې اوبه نه وی یاخواوبه وی پراستعمالولویې قادرنه وی او دخدا ی
جل جلاله له هغوغټو نعمتونو څخه یونعمت دی چې په خپل کرم
اوفضل سره یې یوازی پرامت محمدی ﷺباندی کړی دی په
تیروشوو امتوکي دغه تیمم مشروع نه وو اودتیمم لپاره چې
پرپاکوخاورویابل شی باندی لاسونه وهل کیږی وهغه ته ضرب ویل
کیږی. (مظاهرحق مخ۴۷۰لومړی توک)

تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی

نبی کریم ﷺوویل چې موږته دتیروشوو امتونوپرخلګوباندی په
خاص ډول ددروشیانوپه ذریعه فضیلت راکول شوی دی.

(۱) زموږ (دلمانځه یاجهاد) صفونه دملائکوپه ډول ګرزول شوی دی
،یعنی لکه څنګه چې ملائکوته په صف کې عبادت کولوباندی ډیر
زیات نژدیکت اوبزرګي حاصلیږي دغه رنګه موږته هم حاصلیږي.

(۲)زموږ لپاره دټولې زمکي مخ دلمانځه ځای جوړکړل شوی دی.

ځواب : زموږ لپاره ترټولو غټ مصلحت هم دغه دی چې د الله تعالی حکم دی ، او د الهی رضا وسیله ده ، داغسی قران کریم د دي د مصلحتونو پر لور اشاره هم کړي ده ځکه الله تعالی فرمايي: الله ﷻ غواړي چې تاسو په تنګي کي وانه چوی بلکه هغه داغواړی چې تاسو پاک کړي او پر تاسو خپل نعمت پوره کړی. (سورة مائده : پ ۷)

له دې آيت شريف څخه معلومه شوه : چې الله تعالی د اوبو د نيستي په وخت خاوره پاکوونکي ګرزولی ده ، لکه څرنګه چې اوبه د انسان بدن پاکوی همدارنګه د اوبو دنه قدرت په وخت خاوره همداسی پاکوونکي ده، خاوره پاکه ده او د ځينو شيانو لپاره د اوبو په ځير مطهر (پاکوونکي) هم ده مثلاً: د څرمنی موزه ، توره ، شيشه او نور او نجاست چې پر ځمکه ولوېږي خاوري شي هغه هم پاکيږي ، او دغه رنګه پر لاسونو او مخ د خاورو په مښلو کي پوره عجز هم ، کوم چې له ګناهونو د معافی غوښتلو غوره صورت دی ، ګواکي خاوره ظاهری او باطنی دواړه ډوله نجاست ليري کوی ، نو ځکه د مجبوريت پر مهال دی د اوبو قائم مقام داسی شئ وکارول شی چې تر اوبو زيات اسانه پيدا کيږي ، نو د ځمکی داسی کيدل ښکاره دی ځکه چې هر ځای شته ، لهذا خاوره د انسان اصل دی او خپل اصل ته په مراجعه کول له ګناهونو او خرابيو خوندی کيدل دی. (آپ کی مسائل ص ۶۲ ج ۳)

که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وی او نه دتيمم لپاره خاوره

مسئله: څوک چې داودس او غسل لپاره اوبه پيدانه کړی او نه دتيمم لپاره خاوره او نورهغه ته په فقه کي [فاقدالطهورين] وايي يعنی داسی شخص چې ورسره له پاکوونکو دوو شيانو يو شئ هم نه وی ، نه

(۳) د دې ځمکې خاوره زموږ لپاره پاکوونکي ګرزول شوی ده په هغه صورت کي چې زموږ سره اوبه نه وی . (مسلم)

تشريح: د دروشيانو په وسيله يعنی په تيرو امتونوکي دلمونځ کولو لپاره د جماعت او صف جوړولو پابندی لازمه نه وه ، هغوی چې به څنګه غوښت هغسی به ئي لمونځونه کول د هغوئ لمونځ د دوئ له ځانګړو ځايونو (کنائس ،بيع) پرته په کوم بل ځای کی کول روانه وو ، او نه هغوئ ته د تيمم سهولت ورکول شوی ؤ ، او ودغه (محمدي) امت ته پر تيروامتونو چي د کوموشيانو په وسيله ځان ته يوشان او پورته والی ورکړل شوی دی له هغوئ څخه په ځانګړی توګه دغه درې شيان هم دی چی مسلمانانو ته د صف جوړولو او په جماعت سره لمونځ کولو حکم وشو، او پردی يي د ملائکو په څير اجراو ثواب موندلو په هيله کړو، مسلمانانو ته سهولت ورکول شوی دی پر ټوله ځمکه چې هر چيري وی (پرپاک ځای) لمونځ وکړی هلته د دوي لمونځ کول رواکيږي ، او مسلمانانو ته د دې اجازه شوي ده چې د اوبو موندنه لويا د اوبو له استعماله د معذوريد و په صورت تيمم ووهی . [مظاهر حق جديد ص ۴۷۱ ج ۱]

مسئله: که تر ډيري مودی اوبه پيدانه شوی نو پاکه خاوره به هم هغسی د اوبو قائم مقام وی. (مفهوم حديث مظاهر حق ص ۴۷۴ ج ۱، کتاب الفقه ص ۲۶۵ ج ۱، احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

که اوبه پيدانه شي نو تيمم ولي؟

پوښتنه : د اوبو نه موندلو په صورت کي د تيمم حکم کيږي په دې کي څه مصلحت دی ؟

اوبه نه خاوره ،پرداسې چالازم دی چې بیله اوداسه اوبیله تیممه رکوع سجده وکړی لمونځ اداکړی اوبیاچې کله پراوبویاخاوره قادرشي په اودس یاتیمم دی دالمونځ بیااداکړی ،مثلاً :یوڅوک داسې ترل شوی وی چې لاس نه شي ښورولای ،یاداسې ناروغ وی چې نه شي ښوریدلای اوڅوک تیمم وروهونکی هم نه وی ،(یاپه دې ډول یوبل مجبوریت لري) نوپه دی ډول ټولوصورتوکي چې کله داوبویاخاوري هیله نشي پاتی نولازم دی چې بیله اوداسه اوتیممه په رکوع اوسجده فرض لمونځ اداکړی خوپه دی کی دی قرأت اونورهیڅ نه وائي ،اوبیاچې کله اوبه پیداکړی یادتیمم شیان پیداکړی نوادس یاتیمم دی ووهی دالمونځ دی دوهم ځل اداکړی .(طهورالمسلمین ص ۱۳۳ازمیان صاحب ،فتاوی رشیدیه ص۲۸۵ج۱)

مسئله:څوک چې داوبواوخاوري دواړوپراستعمال قادرنه وی که داوبواوخاوري دنه شتون په وجه یادناروغۍ په وجه وی نوهغه دی بیله طهارته لمونځ وکړی ،کله چې قادرشی نوپه پاکي دي راوګرزوي

(علم الفقه ص۱۰۵ج۱،هدایه ص۳۶ج۱،کشف الاسرار ص۲۳ج۲)

تیمم داوداسه اوغسل خلیفه ګرزولووجه

(۱) دالله تعالی هم داسې عادت جاری دی ،چې دبندګانولپاره چې کوم شیان ستونزمن وی ،هغه پردوي آسانوی ،اوداسانتیاترټولوغوره صورت دادي:چې دکوم کارپه کولوکي تکلیف اوپریشانی وی هغه ورځینی ساقط کړی ،دهغه بدل ورکړل شي ،ترڅوپه دې بدل ددوي زړونه پرځای وي ،اودکوم شي چې دوئ بې پایه اهتمام کوي ناڅاپه دهغه په پریښودلوکله چې بدل یي نه وائي ددوي زړونه متردد

اوپریشانه نه وی اودپاکي پریښودلوعادیان نشی ،ځکه الله تعالی داړتیاپروخت تیمم داودس اوغسل خلیفه (نائب) وګرزاوواودپاکي له ټولګي څخه تیمم هم دمشابهت په وجه یوډول پاکی وګرزول شو .(المصالح العقلیه ص۲۸)

(۲)په خاوره اواوبودپاکۍ مشروع کیدل دمستقیم فطرت اوسلیم عقل په موافقت دی .

(۳)الله تعالی داوبواوخاوری ترمنځ قدرتاً اوشرعاً اخوت (وروروګلوي) واچوله ،ځکه دادواړه دپاکي لپاره راغونډشول ،وجه داده چې آدم علیه السلام اودهغوئ اولادالله تعالی له دې څخه پیداکړی دی ،ګواکې زموږ مور اوپلاراوددوي داولادلپاره خاوره اواوبه دموراوپلارپه شیردی. (المصالح العقلیه ص۱۶)

له خاوري څخه دتیمم دځانګړتیاوجه

پوښتنه :تیمم په یوه وجه دعقل په خلاف دی ځکه چې خاوري پخپله ککړي دی هغه مرداري اوخیري نه لیری کوی اونه بدن اوجامی پاکولای شی ؟

ځواب: الله تعالی ددې عالم هرشی له خاوري پیداکړی د ی ،زموږ دپیل کیدواصل همدغه دوه شیان دی چې ورڅخه زموږ وده ،زموږ تقویه اوغذاوی ،دکوم چې موږ مشاهده کوو،نوکله چې الله تعالی دغه خاوره اواوبه زموږ دودې اوتقویې اوغذاء اسباب وګرزول ،نوزموږ دپاکیدو لپاره اوپه عبادت کي دمرستی اخیستولپاره هم ددوي وضع وکړه ،وجه داده : چې خاوره هغه اصل شئ دی ،چې ورڅخه دانسان اونورو پیدائش شوی دی،اواوبه دهرشئ دژوند

باعث دی ،لنډه داچې : ددي عالم دټولوشیانوډپیداکیدواصل همدغه دوه شیان دی خاوره اواوبه چي ورڅخه الله تعالی داعالم مرکب کړی دی ،نوکله چي زموږ اولنی پیدایش اوتقویه اووده له خاوروااواوبوشوی ده نودجسماني اوروحاني پاکی لپاره هم همدغه اللهتعالی وګرزول.

(۲) عادتاً دمرداری اوګندګی لیرکولورواج په اوبوډیردی اوکله چې دناروغی په حالت کي اوداوبونه موندلوعذرشی(دناروغی په حالت کي داوبودنشتوالی په وجه عذرورپیښ شي) نودپاکي لپاره داوبو دوهم ملګری اوهمزولی یعنی خاوره دکوم بل شی په نسبت مقرروُل زیات مناسب دی.

(۳) دتیمم لپاره ځمکه په دې وجه ځانګړی کړل شوه چي ځمکه یوځای هم نیستی نه وی نوداسی شي ددې ورکیدای شی چې ورڅخه دخلکو مشکل لیري شی.

(۴) مخ په خاوروککړول دنفس پرماتولواوخاکساری باندی دلالت کوي اوداشی والله تعالی ته ډیرخوښ دی ،نودتیمم لپاره دخاوروپه استعمالولوکي دغه خاکساری اوعاجزی موندله کیږي ،اوذلت شان دعفوی غوښتلولپاره زیات مناسب دی ،همدغه وجه ده چي په سجده کولوکي خپل مخ له خاورونه ساتل خوښ اومستحب ګرزول شوی دی

(المصالح العقلیه ص۳۰)

تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی

مسئله: ځینی ناروغه داکوتاهی کوی چي سره له دی چی اودس هیڅ زیان نه رسوی بیاهم تیمم وهی ،کله ناکله بیاپوښتنی ته راغلی

یانورخواخوږي ښاغلی ناروغه له اوډس کولوڅخه منع کوی اووائي : چي محترمه !په شریعت کي اسانی ده تیمم ووهه ،داډیره ناپوهی ده ترڅوادوس کول زیانمن نه وی تیمم وهل جائز نه دی.

مسئله: ځینی داغلطی اوبې احتیاطی کوی چی که پردوی هرډول مصیبت تیریږي اوکه هرڅومره ناروغی زیاتیږي مړبه شی خوتیمم نه وهی ،اودس کوی ،داغلوه ده اودپردی شاته دالله تعالی ورکړی سهولت نه قبلول دی ،کوم چې سخته ګستاخی ده اوبې ادبې ده ،ځکه لکه څنګه چې اودس کول دالله تعالی حکم دی تیمم وهل هم دهغه حکم دی ،دبنده کاردحکم منل دی نه دزړه غوښتنه اوپاکی ته کتل دی ،بندګي خودهمدې نوم دی : چي کوم وخت کوم حکم وشی په ځان اوزړه ئي اطاعت وکړي- (اغلاط العوام ازمولناتهانوی ص۱۹۷)

په تیمم کي وهم ته اعتبارنشته

پوښتنه :که غسل واجب شی اودمرض زیاتیدویاناروغه کیدواندیښنه وی نوآیاپه دې صورت کی تیمم کیدای شي ؟

ځواب: صرف وهم ته اعتبارنشته که دچاپه رشتیاداسی حالت وی چي دي که په تودواوبوهم ولامبی نوناروغي زیاتیږي یادناروغه کیدوغالب ګمان وی نوده ته دغسل پرځای دتیمم اجازه شته اودغسل هم هغه تیمم دی کوم چي داوداسه لپاره کیږي.

مسئله: دتیمم اجازه یواځي په هغه صورت کي ده چي داوبوپرکارولو قدرت نه وی ،کوم سړی چي اوبه کارولای شی دهغه تیمم جائزنه دی نه دهغه لمونځ صحیح کیږي اوداوبوپراستعمال دقدرت نه

په سفرکي پيښيږي ،نوکه اوبه يوميل ليري وي ياڅاه خوشته خوله څاه څخه داوبو راکښلوکوم صورت نشته،ياپراوبوکوم ځناوروي ،ياپراوبود دښمن و لکه وي اودهغه دويري په جه تراوبورسيدل شونی نه وی نوپه دغوټولو صورتوکي ګواکي دي سړی ته اوبه حاصلې نه دی ،اودی په تيمامه لمونځ کولای شي.

دوهم صورت دادي: چې اوبه خوشته خودی پخپله ناروغه دی اوپه اودس ياغسل کولوورته دمرګ يادکوم غړی دتلفيدو(له منځه تلو) ياپه ناروغی کی دزيادت يااوږدوالی اندېښنه ده ياپخپله له اودس ياغسل کولوڅخه معذوردی اوکوم بل څوک اودس ياغسل ور کوونکی نشته نوداسی شخص تيمم کولای شی.(آپ کی مسائل ج۳ص ۶۳)

مسئله:دناروغي په حالت يادناروغی له ويري تيمم روادی ،کله چې په سړواوبولمبلويااودس کولوکي دمرګ ياناروغي ويره وی نوتيمم روادی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۳لومړی ټوک،دردالمحتارلومړی ټوک ص۲۱۴ج(باب التيمم په حواله)

دتيمم حکم دټولولپاره يودی

مسئله:داخترد لمانځه لپاره تيمم هغه مهال جائزدی : کله چې داختر دلمانځه دفوت کيدو ويره وی،دغه رنګه که دی اودس کوی نوامام به لمونځ پوره کړي يابه لمرترسرواوړي ،اوداخترانودلمانځه وخت به تيرشي (خوکه داخترد لمانځه دکومې برخې دموندلوهيله وه يابل ځای په لمانځه کي دبرخې اخيستواميدوو نواودس به کوي تيمم روانه دی. رفعت

مسئله:دبناء پرمهال هم تيمم روادی دامعنی چې دجنازي يااختر لمونځ يې په اوداسه پيل کړي وي ،په منځ کي اودس مات شي ،اوس

داويره وی چې که اودس کوی نولمونځ ورڅخه تيريږي نوپه دې صورت کي په تيمم وهلوبناء کول يعنی په لمانځه کي ورشامليدل روادی.

مسئله: اوپه دې کي هيڅ توپيرنشته چې بناکوونکی امام وی اوکه مقتدی يعنی کله چې دجنازې يااختر دلمانځه دتيريدوويره وی نوکه امام وی هم تيمم وهلای شی اوکه مقتدی وی هم.

ځکه دتيمم دروا والی وجه دلمانځه دتيريدووجه ده چې کوم بدل يعنی قضاء يې نشته ،کله چې دتيمم دجوازدلمانځه دتيريدووجه ده نود لمر اوسپوږمی دتندرنيولودلمانځه لپاره،دمؤکدوسنتولپاره هغه که دسهار وی اوکه نه وی ،اوپواځې دهمدغوسنتوتيريدو ويره وی دسهار دفرضوفاتيدو ويره نه وی ،نوپه دې ټولوصورتوکي تيمم جائزدی يعنی کله چې داويره وی چې داوداسه لپاره اوبوته رسيږم لمربه له تندره خلاص شي يادماپښين اوماښام ترفرضواداکولو وروسته دچااودس مات شواوپه اوبوسره اودس کولوکی ورته داويره وه چې په اودس کولوبه وخت ووزي نودده لپاره په تيمم سنت کول روادی.

اوله فرضوپرته دسهاردسنتودقضاکيدوصورت دادي:چې اوبه تريوه ميل لرليري وي نوخادم يابل څوک يې اوبوراوړلوته ليږلي وي خودده يقين ياغالب ګمان داوي چې خادم اوبه رارسوي نوبه صرف داودس کولواوپه مشکل سره دفرضواداکولووخت پاته وی ،نودداسی سړي لپاره جائزده چې تيمم ووهی دسهارسنت اداکړي ،اوبياچې کله اوبه ورته راوړي ،نوسمدستي دی اودس وکړي اوفرض لمونځ دی اداکړي

دسهار دسنتو قضا کیدو دویري شرط ځکه دي چي که ویره داوي چي
له فرضو سره به سنت هم پاتي شي ،نو بیا تیمم کول روانه دی ،په دي
وجه چي کله دواړه قضا شي نو هغه وخت دفرضو له قضا سره دسهار
دسنتو کول هم صحیح دی .(کشف الاسرار ص۱۸ج۲)

مسئله: دویدیدو پرخت ،دسلام دځواب په وخت داوبو باوجود تیمم
وهل جائزدی که څه هم په دغه تیمم لمونځ کول جائزنه دی ،ځکه چي
دلمانځه لپاره تیمم هغه وخت جائزوی کله چي اوبه ونه موندل شي
یا په کومه وجه داوبو پرکارولو قدرت نلري ،دهغو ټولو اعمالو لپاره
تیمم کول جائزدي چي ورته طهارت شرط نه وی.

مسئله: مسجد ته دورننوتلو او په مسجد کي دویدیدو لپاره تیمم وهل
جائزدی. (کشف الاسرار ص۱۶ج۲)

مسئله: دجمعي لمانځه ،دوخت لمانځه او دوترو قضاء کیدو په صورت
کي تیمم نشي وهلای ځکه چي ددغو لمونځو بدل دقضاء په صورت
کي وجود لري. (کشف الاسرار ص۷۱ ج۲)

تیمم له کهالی اوسستی سره اړه نه لري

مسئله: په معمولی ناروغی لکه زکام ،تبه او نورو کي ترڅو دناروغی
زیاتیدو اندیښنه نه وی تیمم جائزنه دی ،که تودی اوبه زیان نه رسوی
او موندل کیدای شي هم نو تیمم جائزنه دی.

مسئله: که خامخا وهمی شوچي ناروغ به شم یا به ناروغي زیاته شی
خو نه په دي ډول ناروغه کیدو عادت شته او نه په عامه توګه ددي
خبري ورته تجربه شته نه معتبر طبیب ورته اوبه زیانمنی ښیئ نو تیمم
جائزنه دی که په بدن کي توان وی او اوبه ورته تاوان نه کوي

خودکاهلی او سستی په وجه اودس کولو ته ئي زړه نه کیږي نو تیمم
جائزنه دی

مسئله: که یواځي پر لاسونو یا صرف پر پښو زخم وی نو تیمم جائزنه دی
دټپ پر برخه دی مسح وکړي نور غړی دی ومنځی اودس دی وکړی
،که داوبو نه موندولو په وجه ئي تیمم وهلی وو ،تردې وروسته په
داسی ناروغي اخته شوچي پکي اوبه ورته زیان رسوي خو اوبه ئي
وموندلی نو اوس په هغه مخکي تیمم لمونځ جائزنه دی په
اوبو موندلو هغه مات شو اوس دی دناروغي دعذرله مله دوهم ځل
تیمم ووهي . (طهور المسلمین ص۱۶)

په سړو هیوادونو کي دتیمم حکم

پوښتنه : چیري چي واوره ډیره کیږي اویخ هم زیات وی هوا هم ډیره
تیزه چلیږي په اودس کولو کي سخت تکلیف وي تردي چي پښي
لاسونه څو ساعته یو مخ کار پریږدي په داسی حالت کي په تیمم یا مسح
لمونځ روا کیږي کنه ؟

ځواب :که چیری شاذ او نادر داسی صورت وي چي په اودس کولو د
هلاکت یا ناروغي ویره غالبه وی او دتودو اوبو نظم هم نه وی نه داسی
کوم ټوکر اورخت وي چي په هغه کي ځان تودکړی په داسی صورت
کي تیمم جائزدی کنه جائزنه دی اودپښو منځلو په بدل کي
دموزو مسح کیدای شي .(امداد الفتاوی ص۷۴ الومړی ټوک)

(دتفصیل لپاره داحقر بل کتاب دموزو مسئلي وګورئ) رفعت

دتیمم دوجوب شرطونه

(۱) اسلام پر کافر باندی تیمم واجب نه دی .

(۲)بلوغ پرنابالغ باندی تیمم واجب نه دی .

(۳)عقل پرلیونی باندی تیمم واجب نه دی .

(۴) داوداسه یاغسل ارتیا کوم څوک چي اودس یاغسل ته اړتیانه لري یعنی پاک وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .

(۵)په کوم شیآنوحي تیمم جائزدی دهغوي پرکارولوباندی قدرت درلودل څو ک چي دډغوشیانوپراستعمال باندی قادرنه وی پرهغه باندی تیمم واجب نه دی .

(۶)دلمانځه دوخت تنګیدل ،دوخت په پیل کي تیمم واجب نه دی .

(۷)دلمانځه دومره وخت موندل چي پکي په تیمامه دلمانځه کولوګنجایش وی ،که څوک دومره وخت نشي موندلای نوپرهغه تیمم واجب نه دی .

(علم الفقه ص۱۰۲ لومړی ټوک ،کتاب الفقه ص۲۳۹ لومړي ټوک ،طهورالمسلمین ص۸)

دتیمم دصحت شرطونه

(۱) اسلام ،دکافر تیمم صحیح نه دی یعنی دکفر دحالت په تیمم تراسلام قبلولووروسته لمونځ جائزنه دی ،هوداسلام قبلوولوپروخت چي کوم غسل مستحب دی که دهغه په بدل تیمم ووهی نوده ته دمستحب اداکولوثواب ورکول کیږي .

(۲)دتیمم نیت کول دکومی بې اودسی له امله چي تیمم ووهل شي یاله هغې څخه دپاکي نیت وشي ،یادکوم شئ لپاره چي تیمم ووهل شي دهغه نیت وي مثلا:که دجنازې دلمانځه لپاره تیمم ووهل شي یادقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم ووهل شي نوددې نیت دی وکي خولمونځ په هغه تیمم صحیح کیږي چي له بې اودسی څخه دپاکي نیت

پکی شوی وی ،یادکوم داسی مقصودی عبادت نیت وشي کوم چي بیله پاکي نشي کیدای مقصودي عبادت هغه عبادت دی :چي مشروع کیدل ئي یواځې دثواب اودالله ﷻ درضالپاره وی ،دکوم بل عبادت دادائینی لپاره نه وی مشروع شوی ،لکه لمونځ دقرآن تلاوت اونور... په خلاف دهغه اودس چي دقرآن کریم دمسحې ،مسجدته ددخول په نیت وي څکه په دی کي یواځې دثواب نیت نه وی ،بلکه دنوروعبادتونوادائینه هم په نظرکي وي ،یعنی دلمانځه په تیمم خوقرآن کریم مسح کولای شي ،خودقرآن کریم اونورومسح کولولپاره په تیمم باندی لمونځ نشي اداکولای .

(۳)دټول مخ اودواړولاسونوپوره مسح کول .

(۴)پربدن دداسی شئ نه کیدل چي مسح ته خنډوی مثلا:روغن ،وازګه ،موم اوانګشتری .

(۵)په پوره دواړولاسونویادهغوئ په زیاتره برخه مسح کول .

(۶)په کوموشیانوچي غټه یاوړه بې اودسی راځی دتیمم پروخت دهغوي نیستی ،که کومه حائضه میرمن تیمم ووهی نوصحیح نه دی ،اوکه دداسی عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چي بیله پاکي نشي کیدای لکه لمونځ دقران تلاوت اونور نودهغه لپاره داوبوله کارولومعذوریدل هم شرط دی .(علم الفقه ص۱۰۳ لومړی ټوک)

دتیمم سنت طریقه

مسئله:دتیمم طریقه داده :چي بسم الله الرحمن الرحیم ووایي ،اونیت وکړي خپل دواړه لاسونه پرداسی خاوره چي مرداری ورته نه وی رسیدلی یامرداری په پریمنځلولیري شیوی وی خپل دواړه لاسونه ورغو

لخواوغوړوي (ښه دی وغوړوي) ودي وهي اوسره ودي مبني وروسته دی دواړه لاسونه راپورته کړي ودي څنډي بيادی پوره دواړه لاسونه پرخپل ټول مخ راتيرکړي په داسی ډول چي هيڅ ځآی داسی پاتی نشي چي لاس ورونه رسيږي بيادی دغه رنګه دواړه لاسونه پرخاوره ووهی سره ودي موښي اوبيادی خاوری ځينی وڅنډي اودکيڼ لاس دري ګوتې دی پرته دشهادت اوبټي ګوتی دښي لاس دګوتو پرسرو نو دشاپرخواکښيږدی تربريودی راکش کړی دارنګه چي دکيڼ لاس ور غوي هم ورسره ولګوي ،اوتربريو مسح هم وشي بيادي پاتې ګوتې اودلاس ورغوي پردابل طرف کښيږدي ترګوتودي راکش کړی ،دغه رنګه دی دکيڼ لاس مسحه هم وکړي داودس اوغسل دتيمم ددواړو همدغه طريقه ده اويوتيمم ددواړولپاره کفايت کوی که ددواړو نيت وشي . (علم الفقه ص۱۰۶ لومړی ټوک ، منيه ص۲۹ ،شامی ص۲۶۴لومړي ټوک ،هدايه ص۶۲لومړی ټوک ،کبيری ص۶۴وطهورالمسلمين ص۲۲ ،مظاهر حق ص۴۷۹ج۱ ،شرح نقايه ص۲۶ج۱)

دتيمم فرائض اوواجبات

(۱) دتيمم وهلوپروخت نيت فرض دی .

(۲) پرخاوره يادخاوری له قسم څخه پرکوم بل شي دوه ځله لاسونه وهل

(۳)ټول مخ ددواړو لاسونو په زياتره برخه مښل فرض دی .

(۴)له غړيو څخه دداسی شي ليري کول فرض دی چې دهغه له امله خاوره بدن ته نه رسيږي لکه تيل ،وازګه اونور...

(۵)دتنګي انګشتری ،تنګ ساعت ،اوبنګړيو ايستل واجب دی .

(۶) که په کوم دليل داوبونژدی والی معلوم شي نودهغه په پلټنه کي سل ګامه پخپله تلل ياڅوک ليږل واجب دی

(۷)که دچاسره اوبه وی اودهغه دورکولوهيله وي نوله هغه څخه غوښتل واجب دی. (علم الفقه ص۱۰۶ ،مظاهر حق ص۵۸لومړي ټوک)

دتيمم سنت اومستحبات

(۱)دتيمم په پيل کي بسم الله ويل سنت دی .

(۲)په هغه ترتيب تيمم وهل سنت دی په کوم ترتيب چې رسول الله ﷺوهلي دی يعنی لومړی دمخ مسح بيادداوړولاسونو.

(۳)پرپاکه خاوره دورغويولاندی خوامښل سنت دی نه دهغوئ شاه.

(۴)ترمښلووروسته ددواړولاسونوڅنډل سنت دی .

(۵)پرخاوره دلاس وهلوپروخت دګوتوخلاصول سنت دیٌ ترڅوخاوره دننه ورشي .

(۶)لږترلږه په دريو ګوتو مسح کول سنت دی.

(۷)لومړی دښي طرف مسح اوبيادکيڼ طرف مسح سنت دی .

(۸)په خاوره تيمم وهل سنت دی نه دهغې په جنس سره .

(۹)ترمخ وروسته دږيري خلالول سنت دی .

(۱۰)ديوه اندام ترمسح وروسته بيله دريدوددوهم اندام مسح کول مستحب دی .

(۱۱)دمسحې هم هغه ځانګړی طريقه مستحب ده کومه چې دتيمم په طريقه کی وليکل شوه

(۱۲)دچاچي دوخت په اخيرکی داوبومندولويقين ياغالب ګمان وی دهغه لپاره دلمانځه تراخيري وخته انتظارکول مستحب دی. دمثال په ډول له څاه څخه داوبوراکښلو کوم شي نه وی اويقين ياغالب ګمان يي داوي چې دوخت په اخيرکي به رسی، ياسلواغه پيداشي ،ياکوم

شخص په اورګاډي کي سپوروی اوپه يقين سره ورته معلومه وی چي دوخت په اخيرکي به ريل ګاډی داسی تم ځای ته ورسيږي چي اوبه به پيدا شي. (علم الفقه ص۱۰۷ ج۱، کتاب الفقه ص۲۵۹ ج۱، کشف الاسرار ص۵ ج۲)

داوبوله کارولودمعذورت صورتونه

(۱) دومره اوبه چې اودس ياغسل وربانـدی کيږي هلته نه وی بلکه ديوه ميل(يوکيلومتر۶۱۰متره) ياتريوه ميل زيات واټن وی.

(۲)اوبه موجودی وي خوامانت ياغصب شوی وی.

(۳)اوبه ترعام قيمت زياتی ګرانی وی.

(۴)داوبوقيمت ورسره نه ويواوبه که په قرض موندلای شی اوکه ئی نه شی موندلای اودقرض اخيستلوپه صورت کي پردی قادروی اوکه نه وی. (مراقی الفلاح) البته که دی مالداروی اوديوې معلومې مدې په تړاکلوئي قرض موندلای شوای نوقرض اخيستل په کاردی.

(۵)داوبوپه استعمال دکومی ناروغي دپيداکيدوبازياتيدو ويره وی ،ياداوبوپه استعمال کی دروغتياځنډ راځي.

(۶)دومره زيات يخ وی چې داوبوپه استعمال کی دکوم غړی دضياع ياکومې ناروغی پيداکيدوويره وي اوتودی اوبه نشي پيداکولای.

(۷)دکوم دښمن ياځناورويره وی مثلاً اوبه په داسی ځای کي وي چير ي چي ځناوراونورراځي ياپه لاره کي دغلوخطره وی ياپرده دچاقرض وی يائي له چاسره دښمنی وی ،اودافکريي وي چي که اوبوته ورشم نوهغه پورراکونکی يادښمن به مې بندی کړی يابه کوم ډول تکليف راورسوی يادکوم فاسق سره اوبه وی اوومیرمنی ته له هغه څخه داوبوپه اخيستلوکی دخپل عزت ويره وی

(۸)اوبه يي دخوراک څښاک دارتياليپاره ايښي وي ،چی که په اودس ياغسل کي مصرف شي نوپه دې اړتياکي به ورته حرج وی ،مثلاً : داوړواخښلوياغوښواونورپخولولپاره ئي ايښې وی يااوبه دومره وي چي په اودس ياغسل کي صرف کړي نودتندي ويره وي ،که دخپلې تندی لپاره يادکوم بل چايادخپل څاروی لپاره وی ،په دې شرط چې کوم بل داسی چل نشی کيدای چې ورڅخه کارول شوی اوبه دحيوانانوپه کارراشي.

(۹)له څاه څخه داوبوراايستلوکوم شي نه وی اونه کوم تږکروی چې په څاه کي يي واچوي لوندی ئي کړی اودهغه په نښتيځلواوبه حاصلی کړی يااوبه په منګی اونوروکی وی ،داوبوراخيستلوورسره کوم شی نه وی اودمنګی به کږولواوبه نشی تري راخيستلای اولاسونه مرداروی اوکوم بل داسی څوک هم نه وی چې اوبه ورته راوکاږي ،يادده لاسونه ورپريمنځي.

(۱۰)داوداسه ياغسل په کولوکې دداسی لمانځه دقضاويره وی چې خلف ياقضانه لری لکه :داختراوجنازي لمونځ.

(۱۱)داوبوهيريدل مثلا :له چاسره اوبه وی اودده هيري شوی اودده داخيال وی چی زماسره اوبه نشته.

(علم الفقه ص۱۰۴ الومړی ټوک ،منية المصلی ص ۴۲،درمختار ص۲۲۹ الومړی ټوک ،بهشتی زيور ص۶۷ لومړی ټوک ،طهور المسلمين ص۱۱)

مسئله:کوم شخص چی له اودس اوغسل کولودواړوڅخه معذوروی هغه په حالت دجنابت يعنی دناپاکی په حالت کی که يوتيمم دغسل اواودس په نيت ووهی نودده لپاره کفايت کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۳ الومړی ټوک ،ردالمحتار ص۲۱۴ ج۱ باب التيمم په حواله)

مسئله:فلج شوی مریض چې پخپله اودس نشي کولای اوبیله تودواوبواودس نشي کولای که دده سره اودس ورکوونکی نه وی یاتودی اوبه ورسره نه وی نودی تیمم وهلای شي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۵لومړی ټوک ،دردالمحتار ص۲۱۵ج۱باب التیمم په حواله)

دسراوپښوتیمم ولی نشته ؟

مسئله:په تیمم کی ددوواندامو خاصوالی ،دسراوپښونه مشروعیت په دی وجه دی چې ذخاوروپرسراړول ناخوښ اومکروه بلل کیږي .ځکه چې دخاوروپرسراړول اودستونزواوتکلیفونوپرمهال په خلګوکي رواج دی په دی وجه پرسرخاوري مښل یعنی مسح کول مشروع نه دی ځکه چې داعمل دالله ﷻ اوخلګوناخوښ دی اوپه تیمم کي پرپښودلاس تیرولو حکم ځکه نه دی شوی چې پښې خوپخپله په خاوروادوړو ککړی وی اوحکم دداسی شی ورکول کیږي چې له مخکی څخه وجود نلري ترڅوددې په کولونفس ته خبرتیاورکړله شی .(المصالح العقلیةص۳۱)

دغسل اواودس په تیمم کی دنه توپیروجه

دجنب یعنی چې غسل ورباندی اوښتی وی اوبې اودسه دتیمم په یوکیدوکی حکمت دادي :چې کله له بې اودسه سړی څخه پرلاسونو اومخ له مسحې کولووروسته دسراوپښومسح ساقط شوه نوپرهمدغو اندامویعنی پرلاسونواومخ مسح کولووروسته دجنب لپاره دټول بدن مسح په طریقه اولی سره ساقطیږي ،ځکه دټول بدن په مسح کی تکلیف اوحرج دی ،کوم چې دتیمم درخصتی ضداومنافی دی اوپرټول بدن په خاوره اړولوکی دالله ﷻ په مخلوق کی

ترټولوغوره یعنی دانسان په خاورواچولوکی دحیواناتوسره مشابهت پیداکیږي ،نوکوم څه چې حق شریعت مقررکړی دی ،په حسن ښه والی اوعدل کي له هغه څخه غوره یوشئ نشی کیدای .(المصالح العقلیةص۳۰)

مسئله:داودس اوغسل په تیمم کي هیڅ توپیرنشته ،ددواړویوه طریقه ده ،یواځي دنیت فرق لري.(آپ کی مسائل ص ۶۴ج۲)

مسئله:څوک چې له اودس اوغسل کولوڅخه معذوروی ،هغه دی دجنابت په حالت کي یوتیمم دغسل اواودس په نیت ووهی ،دده لپاره کفایت کوي.(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۳لومړی ټوک)

مسئله:لکه څرنګه چې بې اودسه سړی داوبونه موندلوپه صورت کي په تیمم لمونځ کولای شي ،دغه رنګه څوک چې غسل ته اړوی هغه هم داوبودنه موندلوپه صورت کي دغسل لپاره تیمم کولای شي .
(فتاوي دارالعلوم ص۲۵۲لومړی ټوک)

دتیمم لپاره څومره غټه لوټه په کارده ؟

مسئله:په تیمم کي زیات احتیاط دادی :چې لوټه دومره غټه وی چې ورباندی په یوځل دواړه لاسونه وهلای شي ،یاچې لږترلږه دومره غټه وی چې یوپوره لاس یعنی ورغوی سره له ګوتوورباندی راشي ،اوپه پرلپسی دواړه لاسونه ورباندی وهلای شي ،ځکه چې دځینوعلماؤپه نزد ضرب دتیمم رکن دی .(امدادالاحکام ،ص۳۸۷لومړی ټوک)

پریوه لوټه څوځله تیمم وهل

مسئله:په ځینی مسجدونوکي دتیمم وهلولپاره دخاورویوګټی جوړ شوی وی ددغې خاورې پرګټې څوځله تیمم وهل صحیح دی اوپردې

دحکمی نجاست اثرنه پریوزي په درمختار کي څرګندونه شوی ده چي :پریوه ځای څوځله تیمم وهل صحیح دی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۱لومړی ټوک ،دردالمحتارص۲۲۰ج۱باب التیمم په حواله)

مسئله:که پریوه ځای اویوه لوټه څوکسان پرلپسی تیمم ووهی نوصحیح دی .(کبیري ص۸)

مسئله:که دتیمم وهونکی دلاسونوڅخه‌ل شوی خاوری جمع شی پرهغوهم تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری.(کشف الاسرارص۲۵ج۲)

مسئله:دمسجدپرچونه شوی دیوال تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲لومړی ټوک ،دهدایې ج ۱ص۵۳په حواله دتفصیل لپاره امدادالفتاوی ج۱ص۷۱)

مسئله:پرلرګي ،جامه بیله دوړوتیمم وهل صحیح نه دی دغه رنګه دشنواووچووښوحکم دی ،اوپرډبره پوخ یاخام دیوال اوچونه بیله غباره هم تیمم صحیح دی ،اوپرلرګی لږدوړه هم کفایت کوی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج ۱،دغنیة ص ۷۴په حواله)

دتیمم په لوټه استنجاء کول

مسئله:پرکومه لوټه چي تیمم وهل شوی وی په هغه یادهغې په کومه برخه استنجاء وهل خوجائزدی خوښه نه دی ،فقهاء پرناپاک ځای اودس کول دادب په خلاف بولی اووجه ئي همدغه لیکلی ده :چي داوداسه اوبه داحترام وړدی ،نوهمدارنګه دتیمم لوټه هم ده .(امدادالاحکام ص۳۸۷ج۱)

مسئله:دتیمم لپاره ضروری ده چي خاوره پاکه وی ،ناپاکه زمکه چي وچه شوی وی دهغې استعمال دتیمم لپاره دمستعملواوبوپه څیرده ،یعنی په خپله خوپاکه ده اماپاکوونکي نه ده ،،پرداسی ځمکه

تروچیدو وروسته لمونځ کول خوروادی خوپه دې سره تیمم صحیح نه دی . (کشف الاسرارص۳ج۱)

مسئله:پرپاکه لنده خاوره چي اوبه وربا ندی غالبی نه وی تیمم جائز دی،خوپه لنده خاوره تیمم هغه وخت وهل پکاردی چي دوخت دفوت کیدو ویره وي ترڅوبیله ارتیاخپله بڼه بدله نکړی. (کشف الاسرارص۱۲ج۲)

په کوموشیانوتیمم رواوپه کومونارروادی ؟

(۱)خاوره یادخاوری له جنس څخه چي کوم شئ وی پرهغه تیمم جائزدی اوکوم شی چي دخاورې له جنس څخه نه وی ،پرهغه تیمم جائزنه دی ،کوم شیان چي په اورکي په سوځولوسره نه نرمیږي اونه په سوځیدوسره ایره کیږي اوهغه شیان دخاورې له جنسه دی لکه شګه ،دډبروقسمونه عقیق ،زبرجد،فیرزه ،سنګ مرمر،هړتال ،اونور،او کوم شیان چې په اورکي نرمیږي یاایرې کیږي هغه دخاورې له جنسه نه دی ،لکه :کپړه، لرګي اونورپه سوځیدلوایره کیږي ،اوسره زر، سپین زراونورچې په اور نرمیږي په دغوتیمم جائزنه دی۔

(۲)کوم شیان چي دخاوری له قسم څخه نه وی ،که پرهغوي دوړه پرته وی نوپرهغوی ددغه ګرځ په وجه تیمم جائزدی .

(۳)که پرکوم مردارشئ دوړه پرته وی نوکه هغه ګرځ پدې دوچوالی په حالت کي پریوتلی وی اودتیمم وهلوپروخت دکومې مرداری دراوتلوویره نه وي ،نوپه دې سره تیمم جائزدی کنه نه‌دی .

(۴)پرکوم حیوان یانسان پاپرخپلواندامو که دوړه پرته وی نوپرهغه تیمم جائزدی لکه چي چا جارووواهودهغه په وجه دوړه پرمخ اولاسونوپریوته اوپه لاس ئي ومښله نوتیمم صحیح دی .

(۵)که کوم داسی شئ چي وباندی تیمم جائزنه وی دخاوری اونوروسره یوځای شی نوغالب ته اعتباردی ،که خاوره اونورغالب وی نوتیمم جائزدی کنه نونه دی جائز.

(علم الفقه ص ۱۰۵ج ۱،هدایه ص ۲۶ج۱،شرح نقایه ص ۲۶ج۱کبیری ص ۷۶)

مسئله:دیوال که دډبرو وي یادپخو خښتو وی یادخاموخښتوپه دې شرط چي فاک وی تیمم ورباندی جائزدی.

(نمازکی مسنون اعمال ص ۱۳۹،احسن الفتاوی ص۵۷ج۲،ردالمحتارص۲۲۰ج ۱)

مسئله: پرغله مثلاً اوربشویاغنمواوبل داسی شی که ګرځ ،غباروی نوتیمم ورباندی جائزدی کنه نونه دی

(شرح وقایه ص۹۰ج ۱کبیری ص۷۶،کتاب الفقه ص ۲۵۵ج ۱،طهورالمسلمین ص۱۷.)

دتیمم احکام

مسئله: دکوموشیالپاره چي اودس فرض دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم فرض اودکوموشیانولپاره چې اودس واجب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم واجب دی اودکوموشیانولپاره چي اودس سنت یامستحب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم سنت یامستحب دی اوهمدغه حال دغسل دتیمم دی پرغسل دي قیاس کړی .مثلاً:له اودس کولوڅخه معذوردی نودی چی داودس پرځای کوم تیمم ووهی هغه تیمم فرض دی ،علی هذالقیاس.

مسئله: که پرچاغسل اوښتی وی اومسجدته دتلودده سخت ضرورت وی پرده تیمم وهل واجب دی.

مسئله: دکوموعبادتونولپاره چي له دواړوبې اودسیوڅخه پاکی شرط نه وی لکه سلام ،دسلام ځواب اونورددوي لپاره داودس اوغسل دواړوتیمم ببله عذره کیدای شی اوپه کوموعبادتونوکي چي

یوائي،له کوچنی بې اودسې څخه پاکی شرط نه وی لکه له لاس وروړولوپرته دقرآن کریم تلاوت یااذان اونور،ددوي لپاره صرف داوس تیمم بیله عذره کیدای شی.

مسئله: که له چاسره شکمنی اوبه وی لکه دخره پسخورده نوپه داسی حالت کی دې اودس یاغسل ورباندی وکړی تردی وروسته دی تیمم ووهی-

مسئله:که هغه عذر چی په وجه ئی تیمم وهل شوی وودبندګانوله طرفه وونوکله چې هغه عذرختم شی نوڅومره لمونځونه چي یې په دغه تیمم کړی وی ټول بیرته راګرزول پکاردی مثلاً یوسړی بندی اودمحبس مامورینوده ته اوبه نه ورکولي ،یاچاده ته ویلي ووکه تااودس وکړنوزه تاوژنم ،اونور...

(علم الفقه ص ۱۰۵ج۱،طهورالمسلمین ص۱۸،کشف الاسرارص ۲۵،ج۲)

په کوموشیانوچی تیمم ماتیږي

مسئله:په کوموشیانوچي اودس ماتیږي په هغوشیانوداودس تیمم هم ماتیږي اوپه کوموشیانوچي غسل واجبیږي په هغوشیانوتیمم هم ماتیږي.

مسئله:که داودس اوغسل دواړولپاره یوتیمم ووهل شی نوکله چې اودس مات شي نوهغه تیمم داودس په هکله ماتیږي اودغسل په هکله باقي پاتیږي ترڅودغسل وجبوونکی شی ونه موندل شي.

مسئله:دکوم عذرپه وجه چي ئي تیمم وهلی وو،دهغه په زوال تیمم ختمیږي که څه هم تردی وورسته سمدستی بل عذرپیداشی مثلاً:کوم

شخص داوبونه موندلوپه وجه تیمم وهلی وو بیا چې کله اوبه وموندلی
شوی نو دی ناروغ شو (بیا دی دناروغی تیمم جلا ووهی)

مسئله: که څوک ویده وی داوبو سره تیرشی نو دده تیمم نه ماتیږي
ځکه دی په داسی حال کې اوبوته ورسیدی چې پکی داوبو پرکارولو
قادر نه وو خو په دې کي شرط دادی: چې داسی ویده وی چې اودس
يې نه ماتیږي یایې دغسل په بدل کی وهلی وی مثلاً کوم سړی پرآس
یاګاډ ی کې ناست ویده شی اوپه لاره کي کومه چینه یاویاله راشي
نو دده تیمم نه ماتیږي. (فتاوی قاضی خان،فتح القدیر)

داشرط ځکه لګول شوی دی چې که داودس تیمم وی اوداسی ویده
شی چې اودس په ماتیږي نودده تیمم په ویدیدوماتیږي
اوبو موندلوته به اثرپاته نشی.

مسئله: که کوم سړی په ریل ګاډی یاالوتکه کې سپوروی اوده داوبو
دنیستی په جه تیمم وهلی وی اوپه لاره کی په روانه ګاډي کې دده په
نظرداوبوچینه یاویاله راشی نودده تیمم نه ماتیږي ،ځکه په دې
صورت کی دی داوبوپراستعمال قادرنه دی.
(علم الفقه ص۱۰۸ج۱،منیه ص۳۰،درمختار ص۴۳ج۱)

مسئله: تیمم په هرهغه شی ماتیږي چې اودس ورباندی ماتیږي
اوتیمم کوونکی سړی چې داوبونه موندلوپه وجه ئی تیمم کړی وی که
اوبه ووینی اوپرکارولوئی قادروی نودهغه تیمم ماتیږي.
(هدایه ص۲۷ج۱،شرح نقایه ص۲۷ج۱،کبیري ص۸۴)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی که هغه دشرعی عذرله امله تیمم ووا
هونوددغه شرعی عذر په ختمیدودغه تیمم هم زائلیږي ،مثلاً:

داوبونه موندلوپه جه ئي تیمم وهلی وو ،نوکله چې هغه پراوبوباندی
قادرشی نودجنابت تیمم ماتیږي ،یایې دیوې ناروغی له وجې تیمم
وهلی وو نوکله چې داناروغي ښه شي نوتیمم ماتیږي ،یاکومه خبره
دغسل واجبوونکی وموندله شی نوتیمم ماتیږي اوپه نواقض یعنی
داوداسه په ماتوونکوشیانومطلقاً داتیمم نه ماتیږي ،مثلاً: ده
دناروغی په وجه دجنابت تیمم وواهویایې داوبونه موندلوپه جه تیمم
وواهواوبیااودس ماتوونکی شئ وریپښ شونوپه دې سره دجنابت
تیمم نه ماتیږي. یوائې داودس تیمم ماتیږي دغسل تیمم باقی دی
،داودس لپاره دی بیاتیمم ووهی.
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۹ج۱،دردالمحتارج۱ص۲۳۴باب التیمم په حواله)

دتلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنګه دی؟

پوښتنه:-یوه ناروغ ته اوبه زیانمنی دی ده دقرآن کریم دتلاوت لپاره
تیمم وواهونوپه دې تیمم لمونځ کولای شی کنه؟

ځواب:-قاعده داده چې که دکوم عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم
چې ذاتاً مقصودی وی اودهغه لپاره طهارت (پاکی) هم ضروري وی
نوپه دغه تیمم لمونځ صحیح دي کنه نه دی صحیح ،پورته بیان شوی
دواړه شرطونه که وموندل شی نوپه دې سره لمونځ صحیح کیږي اوکه
دواړه شرطونه یاله دواړوڅخه یونه وی نوپه دې تیمم لمونځ نشی
کولای ،نوکه بې اودسه سړی په خوله تلاوت کولولپاره تیمم
وواهونوپه دې کې دوهم شرط نشته یعنی طهارت ضروری نه دی
(ځکه چې په خوله تلاوت لپاره اودس ضروري نه دی) اوکه قرآن کریم
ته لاس وروړلولپاره تیمم وواهونولومړی شرط نه دی موجودشوی

يعني دامقصودی عبادت نه دی ،ځکه په دې دواړوصورتوکی په دې تیمم لمونځ نشی کولای خودتیمم پرمهال که صرف دتلاوت دنیت پرځای دکامل طهارت نیت وکړی نوپه دې سره لمونځ هم صحیح کیږي ،اوکه ناپاک سړی چې غسل ته اړوی دتلاوت په نیت تیمم وواهونودی په دې تیمم لمونځ کولای شي ځکه چې تلاوت مقصودی عبادت دی اوددې لپاره له جنابت څخه پاکی هم شرط ده. (احسن الفتاوی ص۶۰ج ۲ ،دردالمحتارص۲۲۶ج۱په حواله)

مسئله:داوبوپه موجودیت کی دروغ سړی دقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم وهل صحیح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱دردالمحتارص ۲۲۶ج۱په حواله)

په ناروغي کي دمریض طبیعت ته اعتباردی که طبیب ته ؟

پوښتنه :- دناروغی پرمهال چې کوم تیمم جائزدی په هغه کی دناروغه وطبیعت ته اعتباردی که وماهر طبیب ته ؟

ځواب:-ددرمختار له عبارته معلومه شوه چې په تیمم کی دناروغ وطبیعت ،تجربه اوغالب گمان ته هم اعتباردی اودماهر طبیب وویناته هم ،په دې کی چې هریووموندل شي تیمم جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۸ج۱دردالمحتارص ۲۱۵ج۱په حواله)

دوخت دتنگي له وجې تیمم وهل

پوښتنه : سهارناوخته سترگی خلاصی شوی چې که اوبه تودوي نود لمانځه وخت ختمیږي نوایالمونځ کونکی داداء په وخت کي په تیمامه لمونځ کولای شی ؟ځکه چې دیخ په وجه په سړواوبونشی لمبیدلای.

ځواب : کله چې دی پرتودواوبوقدرت لری نوتیمم جائزنه دی دلمانځه قضاء دی راوړی خوغسل اواودس دی هرومرووکړی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ج۱ دردالمحتارص ۲۱۶ج ۱باب التیمم په اواحسن الفتاوی ص۵۴دوهم ټوک)

پرناروغ که مرداری ولگیږي اواوبه ورته تاوان کوی!

پوښتنه:- دناروغ پربدن نجاست لگیدلی دی ،اوبه ورته تاوان کوي نوڅنگه پاکی حاصله کړي ؟

ځواب:- پربدن کې مرداری وی نوهغه دی ومنځی ،وروسته دی تیمم ووهی.(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۴ج ۱دردالمحتارج ۱ص۲۱۵اوص۳۰۲باب الانجاس په حواله)

مسئله:کوم ناروغ چي اودس کولای شي خوله غسل کولومعذوروي دهغه لپاره دجائزدی چي اودس وکړي اودغسل پرځای تیمم ووهي.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱عالمگیري ص۲۶ج۱)

مسئله:پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی اوبدن ئي هم مرداروی نوهغه دی ناپاک بدن پریمنځی اوغسل اواودس لپاره دې تیمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱دعالمگیری ج۱ص۲۸باب التیمم په حواله)

مسئله: پرچاچې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی دغسل وړنه وی په دې صورت کي دواړه ډوله جائزدی چې دلمانځه لپاره اودس اوغسل لپاره تیمم که مخکې تیمم وهی اوکه اودس کوی اوبیادجنابت تیمم ووهی دواړه رنگه جائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۲ج۱)

هره شپه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل

پوښتنه:-ماته داحتلام عارضه راپیښه ده شایدچې داسی شپه به وی چې احتلام ونشي اوس موسم دیخ دی دسهارلمونځ دجنابت په حالت کی وکوم ؟ځکه چې سهارپه غسل کولوراته دناروغی اندیښنه ده ؟

ځواب: شرعي حکم په داسې صورت کې دادی :که په تودواوبو غسل کول زیانمن نه وی نو په تودواوبو غسل کوه اودسهارلمونځ پروخت اداء کړه اوکه له تودواوبوڅخه هم دناروغه کیدوغالب گمان وی یاتودی اوبه نه وی نوتیمم وهه دسهارلمونځ پروخت اداکړه اووروسته پریوولس بجې له عادت سره سم غسل وکړه (کله چې غسل تاواني نه وی) نورلمونځونه پخپلو وختونو کې اداکړه .(فتاوی دارالعلوم ج۱ص۲۵۸دغنیة ص۶۴په حواله)

مسئله: دغسل اواودس تیمم یو دبیبو تیمم ددواړو لپاره کفایت کوی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۸ج۱وهدایه ص۲۵ج۱، کبیری ص۸۱، کتاب الفقه ص۲۶۳ج۱)

کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي

پوښتنه : دزیدیوه کوروالاده زیاتره هغه ناروغه وی اوکله چې داغسل وکړی نودکمزوری په وجه کله زکام شی اوکله ئی پرسراوغوږدردوی له همدې ویری دادخپل خاوندخواهش یعنی کوروالی نه غواړی، چې له دې کبله دزید په گناه کې دواقع کیدوویره ده په دی صورت کې دزیدکوروالاپه تیمم لمونځ اداکولای شی کنه ؟

ځواب :په درمختارکي دی:چې که میرمنی ته دسر مینځل تاوان کوی نو سردی نه پریمنځی اودسرمسح دی وکړی اوزیات احتیاط په همدې کې دی په بل ځای په درمختارکې ئي داواجب لیکلی دی :یعنی که دسر مسح کولای شی اوپه دې کې دناروغې ویره نه وی نودسرمسح دی وکړی کنه نوپرسردی پټی وتړی مسح دی وربادی وکړی ،اودغه میرمن دی خاوندله کوروالی نه منع کوی ،اوپه یوه روایت کې داهم رانقل شوی دی :چې که دچاپه سرداسی دردوی چې

مسح هم نشي کولای نوهغه دی تیمم ووهی ،اودشامی په دې اخیرنی عبارت کې څرگندونه شوی ده چې روغ سړی ته که له غسل کولو څخه دناروغی اندیښنه وه دغالب گمان یامخکینی تجربې په موافقت وی نودی تیمم وهلای شی .ځکه نوپه دغه صورت کې دی دغه میرمن تیمم ووهی اوخاونددی له کوروالی څخه نه منع کوی ،ددې ناروغی ترزائلیدو ددې لپاره تیمم وهل صحیح دی بیاچې کله داویره ورکه شي نوبیادی غسل کوي .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱درد المحتار ج۱ص۱۴۲اوباب مسح علی الخفین ج۱ص۲۳۹په حواله)

دبوډاتوب په وجه تیمم وهل ؟

پوښتنه :- که چاته دناتوانی اوناروغی یابوډاتوب په وجه اوبه تاوان کوی یادتاوان ویره ورسره وی یاداوبوکارول وده ته گران اوسخت وی زغملای ئی نشی نوایادی تیمم وهلای شي ؟

ځواب : دعذرپه حالت کی تیمم لکه څنگه چې داودس پرځای وهل کیږي دغه رنگه دغسل پرځای هم کیږي اوپه دغه تیمم فرض اونفلي لمونځ ،تلاوت اونورټول صحیح دی ،اوهغه عذر چې په وجه دبې اودسی اوجنابت تیمم صحیح دی دادی :چې مریض ته دناروغی دزیاتیدویااوږدیدوویره وی یعنی په اودس یاغسل کولوبه دده مرض زیات شي یابه اوږد شي یابه دیخ په وجه هلاک شی یاناروغ شی ،یواځې په دې وجه چې سړې اوبه خوندنه ورکوی اوورڅخه په تکلیف کیږي تیمم صحیح نه دی بلکه دمړه کیدویاناروغه کیدوورته اندیښنه وی هغه وخت تیمم صحیح دی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۹ج۱ دردالمحتار ج۱ص۲۱۸په حواله)

مسئله:ترڅوچې دناروغی وغیره کوم عذرنه وی دده لپاره تیمم صحیح نه دی اوکه دیخ په موسم کی له سړواوبوڅخه دتاوان رسیدواندیښنه وی نوکه داوبوتودولوقدرت وی نواوبه دی تودی کړی اودس دی په وکړی ،تیمم په داسی حالت کی صحیح نه دی .
(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمګیری ج۱ص۳۶په حواله)

په تبه کی تیمم وهل

مسئله: تبه که داسی وی چې له اوبوڅخه تاوان یادناروغۍ دزیاتیدو اندیښنه وی نوپه تیمم لمونځ صحیح دی . (فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷)

دتبې په اندیښنه تیمم وهل

پوښتنه : یوه سړي ته په سړواوبواودس کولوڅخه دتبې اندیښنه ده که دی په تودواودس کول وغواړی نوده ته یادده کوروالاته په اوبوتو دولوکي تکلیف وی نوایادی تیمم وهلای شی ؟

ځواب: کله چې داوبوتودولوااودس کولوتوان شته نودده لپاره تیمم وهل صحیح نه دی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۷ج۱دعالمګیری ج۱ص۲۶باب التیمم په جواله)

مسئله:که داوبوپه استعمال دمریض دمرګ یاناروغي زیاتیدواندیښنه‌وي یاداویره وي چې داوبوپه استعمل به ناروغي وړده شي نوپه ټولوصورتوکي تیمم رواکیږي ،که څوک فعلاً روغ دی خوغالب ګمان یې دي چې داوبوپه کارولوبه ناروغ شم نوتیمم جائزدی ،که اودس کولای شي خوغسل ورته تاوان کوي نواودس دی هم وکړي اودغسل پرځاي دی تیمم ووهی،اوکه له سړواوبوڅخه دناروغۍ اونورواندیښنه وی اوتودی اوبه نه پیداکیږي نوتیمم جائزدی ،که دومره زیات یخ وی چې په تودواوبوپه غسل کولوکي

دناروغۍ یامرګ اندیښنه وه نوتیمم جائزدی داصورت که په ځنګل کي وریښن شی یاپه کلی کي

یادونه : له دې څخه دڅوک دانه فهموی چي په سخت یخ کي همیشه تیمم جائزشوځکه چي په ډیرزیات یخ کي په تودواوبوله غسل کولو څخه څوک نه ناروغه کیږي ،اونه مری ،خوکه په کوم ځانګړی ځای کي اتفاقاً داسی یخ وی چي تودی اوبه هم زیانمنی وی اوکومه داسی کپړه اونورڅه نه وي چي ترغسل وروسته ئي پرځان واچوي اوځان په تودکړی هلته تیمم رواکیږي . (طهورالمسلمین ص۱۴)

په ریل ګاډي اوبس کي دتیمم شرطونه

مسئله:په اورګاډي اوبس کي په تیمم دلمانځه صحیح کیدولپاره لاندینی شرطونه دی؛

(۱)دریل ګاډي په یوه ډبه کي هم اوبه نه وي .

(۲)پرلاره په یوه شرعی میل (۱۸ء ۳کیلومتره) کي دننه داوبودشتون خبرتیاورته نه وي .

(۳)دریل ګاډي یاموټر پرتخته دومره دوره وی چي په اسانی سره پرلاس لګی نوپردی دی تیمم ووهی .

له دغوڅخه که پریوه شرط قدرت نه وي نوڅنګه چې ممکن وی ادادي کړي ،خووروسته به قضاراوړی .(احسن الفتاوی ص۵۵ج۲،دردالمحتارج۱ص۲۱۷په حواله)

مسئله:که په ریل ګاډي کي یقین وی چي دلمانځه پروخت اوبه موندلای شی نولمونځ ځنډول مستحب دی ،که اوبه پیداشوي نوپه اوداسه دی لمونځ اداکړی که پیدانشوی اودوخت پای ته رسیدواندیښنه وی نوپه تیمم دی لمونځ اداکړی .

مسئله:دریل گاډي پراسټیشن که اوبه ورکونکی نامسلمان وی نودهغه په اوبواودس کول جائزدی هوکه یقین وی چې لوښی مرداردی نوتیمم وهل جائزدی .(فتاوی دارالعلوم ص۲۵۰ج۱،دردالمحتار ص۲۱۴ج۱په حواله)

[پراسټیشن چې کومې اوبه ورکول کیږي هغه اکثره پاکي وی اودهغوي لوښی هم ځکه شک نه دی کول په کار. رفعت قاسمي غفرله

دزخمی اوچیچک (کوي) دناروغ لپاره دتیمم حکم

پوښتنه : که پرپښواومخ دخارش دانې وي اواوبه ورته تاوان کوي نوایاداسړی داودس اوغسل لپاره تیمم وهلای شي؟

ځواب ک که داوداسه داندامونو(مخ ،دواړولاسونو،اوپښو) پرزیاتره برخه زخمونه وي نوتیمم دی ووهی ،کنه روغ غړی دي ومنځي اوپرزخمی برخه دی مسح وکړی اودغسل هم همدغه حکم دی ،خوپه هغه کي دغړودشمیرپرځای وټول بدن ته کتل کیږي ،که ترنیمایي زیات بدن باندی ټپونه وی نوتیمم دی ووهی اوکه پرنیم بدن یاترهغه پرکم وی نومسح دی وکړي اوکه پردوغ بدن په اوبوبهیولودزخمی برخې له اوبوساتل گران وی نودومره روغه برخه هم دزخم په حکم کي شمیرل کیږي .

(احسن الفتاوی ۵۸ج۲،دردالمحتار ص ۲۳۷ج۱په حواله)

مسئله:که پرټپ یاپټۍ مسح نشی کیدای نوبیاتیمم صحیح دی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۶۴ج۱،دردالمحتارباب المسح علی الخفین ص ۲۵۸ج۱په حواله)

مسئله:که پردواړولاسونودانې وی اواوبه ورته تاوان کوی نوتیمم صحیح دی خوکه کوم بل څوک اودس ورکوونکی وی نودتیمم په جوازکي اختلاف دی راجح اواحوط عدم جوازدی.

(احسن الفتاوی ۵۶ج۲،دردالمحتارج۱ ص۲۳۸په حواله)

مسئله:که پرټول مخ دانې وي چې نوونه اووینې پکښی وی ،داوبوپه لگیدوله دانووینه راوزي ،که په رشتیاهم دومره تکلیف وی اومسح هم نشی کولای نوتیمم جائزدی.

(آپ کی مسائل ص۶۵ج۳،تفصیل مظاهر حق ج۱ص۴۷۵)

مسئله:که دچاترنیم بدن زیات باندی زخم وی یادکوي دانې وی نولمبیدل واجب نه دی بلکه تیمم دی ووهی . (بهشتی زیورص۶۷ج۱،دمنیه ص۲۲په حواله)

مسئله:که پربدن ځای پرځای زخمونه وی یادکوي دانې وی نوتیمم جائزدی ،که ځای پرځای نه وی پرپوه ځای دبدن ترنیمه برخه زیاتی وی ،بیاهم دغسل پرځای تیمم جائزدی ،اودنوروغړیووپریمنځلوته اړتیانشته که له څلورواندامو صرف یوروغ وي نوداودس پرځای تیمم وهلای شي ددغه اندام ومنځلوته ضرورت نشته مثلاً : مخ روغ وی ،لاس ،پښې اوسرزخمې وی نوتیمم دی وکړی ،ومخ منځلوته اړتیا نشته ،دغه رنگه که لاسونه ،پښې اومخ زخمې وی صرف سر روغ وی نوتیمم جائزدی ،دسرمسح دی نه کوی یعنی سردی نه منځي .

قاعده داده: چې په اودس کي دغړیووشمیرته اعتباردی که یویادوه غړي زخمي وي نواودس کول پکاردی،روغ اندامونه دي پریمنځي اوپرنورودي مسح وکړي اوکه په دریواندامونوکي عذروي نواودس معاف شو ،اوس دي تیمم ووهي کومه برخه چې روغه ده هغه دي هم نه پریمنځي اوپه غسل کی ومساحت اوپیمائش ته اعتباردی کله چې ترنیم بدن زیات پریمنځوڅخه معذوروي نوتیمم جائزدی اوکله چې زیاته برخه روغه وي نودهغي پریمنځل پرنوربدن مسح کول ضروري دی. په غسل کي دغړیووشمیرته اعتبارنشته .

وګورئ! که څوک له سيني څخه ترپښو زخمي وي نوتيمم جائزدی حال دادی چې کوم اندامونه روغ دي هغوئ په شميرکي زيات دي(مثلاً لاسونه،سر، سترګي،پوزه،غوږونه اونور..) که لاسونه داسي زخمي وي چې په اوبوکي ئي نه شي اچولای اونوراندامونه هم نه شي پريمنځلای نوتيمم جائزدی ،خوغوره دادی چې دکوم بل چاپه مرسته اودس وکړي،که ترنيمايي کم بدن زخمي وي خوپرروزغ ځای داوبو پريوتوپه وجه وزخموته تکليف رسيږي نوتيمم جائزدي .

داوبوزيان رسولواوناروغه کيدويادناروغئ زياتيدوانديشنه په همدي حال کي معتبره ده چې په خپله له خپل عادت څخه معلوم وي ياله عامي تجربي اوليدني څخه معلوميږي ياکوم مسلمان باوري طبيب ورته ووائي چې تاوان کوي ياناروغي زياتيږي يابه په ځنډسره ښه شي . (طهورالمسلمين ص:۱۵)

دجنازي لمانځه اومؤکدسنتودپاره تيمم وهل

مسئله: قاعده داده چې که دکوم عبادت فوت کيدوخطروي اوهغه قضاء هم نه لري نوسره له دي چې اوبه وي دده دپاره تيمم جائزدي .ځکه که دجنازي دلمانځه ترآخري تکبيرمخته دګډون هيله وي نوتيمم جائزنه دي کني په تيمم کولوبرخه پکي اخيستلاي شي .

داختردلمانځه هم همدغه حکم دي چې دامام دفارغيدوويره وي نوپه تيمم وهلو دي ورګډشي (کله چې بل ځاي هم داختردلمانځه موندلو هيله نه وي) همدارازدمؤکدسنتونوقضاء خونشته ځکه که دهغوئ دفوت کيدوويره وي نوهم سره له دي چې اوبه موجودي وي تيمم دي ووهي سنتونه دي اداء کړي .

(احسن الفتاوی ص: ۵۹ج ۲دردالمحتارج ۱ص۲۲۴په حواله اومظاهرحق ص۴۷۹، فتاوی رشيديه ج۱ص ۲۸۴)

مسئله: که دجنازي دلمانځه تيريدوويره وي نوپه تيمامه دجنازي لمونځ کولای شي په دي شرط چې دمړي ولي نه وي . (ځکه چې دجنازی لمونځ دمړي دولي پراجازه موقوف دی)

(هدايه ص۴۸ج۱ ،شرحی نقايه ص۲۵ ،کبيری ص۱۸)

مسئله: کوم مړي ته چې غسل ورکول ممکن نه وی هغه ته دی تيمم ورووهل شي اودفن دي کړل شي .(شامی ص۲۳۶الومړی ټوک)

مسئله: په بيړه تيمم وواهو دجنازي په لمانځه کي شريک شو،(دجنازي لمونځ خوصحيح شواما) په دي تيمم وختی فرض لمونځ نشي کولای .په اودس کولو وختي لمونځ کول په کاردی .

(فتاوی دارالعلوم ص۲۴۵ج۱دردالمحتارباب التيمم ج۱ص ۲۲۳په حواله)

مسئله: که دجنازي دلمانځه دټولوتکبيرونوتيريدوويره وي نوتيمم وهلای شي که څه هم تيمم وهونکی جنب نارينه اوښځينه وي،خوکه داسي نه وی يعني دتکبيرونوموندلوغالب يقين وي ياورته معلومه وي چې دده انتظاربه لازماً کيږي نوتيمم صحيح نه دي .

مسئله: يودجنازي لمونځ ئي په تيمم کړي ؤچې دوهمه جنازه راوړله شوه که دغه تيمم کونکي ته ددي دواړوجنازوترمنځ اودس کول ممکن شوي ووخوبيادغه امکان ياقوت زائل شونودوهمي جنازي دپاره دي دوهم ځل تيمم ووهي،که ددواړوترمنځ داودس کولوقدرت ونه موندي نودوهم ځل وتيمم ته اړتيانشته ،په اولني تيمم به دجنازي لمونځ کوي . (کشف الاسرار جلد۲صفحه ۱۵)

(دلته خودتيمم مسئلې رواني وي ځکه داڅومسئلي مي بيان کړي، نوردمړي دغسل بشپړي مسئلې دغسل مسئلي په نوم کتاب کي

وګورئ،اودعاء کوي په آئنده کي دمړي مسئلي ليکلوخيال مي ددوستانوپه تينګارشته،چې پکي به دمرګ آثار،غسل،کفن،جنازي لمانځه،دفن پرقبردتختي اونورولګولو،ايصال ثواب،روح اونوروپه اړوندتفصيل وي .انشاالله . دعاغوښتونکی محمدرفعت قاسمی غفرله

دتيمم بيلابيلي مسئلې

مسئله: داوبوپه موجوديت کي دقرآن کريم مسح کولودپاره تيمم صحيح نه دي . (فتاوی دارالعلوم ص۲۶۰،ج۱ دردالمحتار ج۱ ص ۲۲۵په حواله)

مسئله: که دقرآن کريم مسحه کولودپاره تيمم ووهي نوپه دي سره د جنازی لمونځ کول نه دی صحيح اوکه ديوه لمانځه دپاره تيمم ووهي ددوهم وخت لمونځ هم په دي کول صحيح دی اودقرآن کريم مسحه کول هم په دي تيمم صحيح دي .

مسئله: که څوک ولمبيدلوته اړوي (يعني دغسل اړتياورته پيداشوي وي)او اودس هم نه لري نويوتيمم دي ووهي ددواړودپاره جلاجلاتيمم ته اړتيانشته .

مسئله: چالمونځ په تيمم اداء کړيیائي اوبه وموندلي اودلمانځه وخت هم پاتي دي نوودوهم ځل لمونځ کولوته اړتيانشته هم هغه لمونځ په تيمم صحيح کيږي . (بهشتي زيور ص ۷۰ ج۱منيه ص۲۹)

مسئله: که تيمم داوداسه پرځای وي نوداودس په موافق اوبه موندلو تيمم ماتيږي،اوکه تيمم دغسل وي نوکله چې دغسل په موافق اوبه پيداشي نوتيمم ماتيږي که اوبه کمي پيداشي نوتيمم نه ماتيږي .

مسسله : که چادناروغئ له امله تيمم وهلی دی نوکله چې ناروغي ختمه شي چې اودس اوغسل ورته تاوان نه کوي نوتيمم ماتيږي ،اوس اودس کول اوغسل کول واجب دي . (بهشتي زيور ج۱ص۷۰)

مسئله: په څومره شيانوچې اودس ماتيږي په هغوئ تيمم هم ماتيږي اوداوبوپه پيداکيدلوسره هم ماتيږي . (بهشتي زيور ص۷۰ج۱،شامی ج۱ص۲۶۴په حواله)

مسئله: کوم شی چې دعذرپه وجه رواشي،دهغه عذرترزائليدو وروسته هغه باطليږي .(کشف الاسرار ص۲۸ج۲)

مسئله: که پرډبره يومخ دوړه نه وي بياهم تيمم وربانديي صحيح دی،پرلاس دګرځ لګيدل هيڅ ضروري نه دی،همدارازپرپخه خښته هم تيمم صحيح دي دوړه که پروي اوکه نه وي .

مسئله: پرځمکه که دبولواونورومرداری ولګي اوپه لمروچه شي اوبد بوي ئي ختم شي نوځمکه پاکه شوه لمونځ وربانديي صحيح دي خوپر دغه ځمکه تيمم وهل صحيح نه دي،کله چې معلوم وي چې داځمکه داسي ده اوکه معلوم نه وي نووهم مه کوئ .

مسئله: که وچاته دوربنودلوپه نيت تيمم ووهي اوپه زړه کي دخپل تيمم وهلونيت نه ؤبلکه يوازي په هغه زده کول مقصدؤنودهغه تيمم نه صحيح کيږي يعني دتيمم وربنودونکي ،ځکه چې په تيمم صحيح کيدوکي دتيمم اراده کول ضروري ده،نوکله چې دتيمم وهلواراده نه وي بلکه بل ته وربنودل اووربنکاره کول مقصدوي نوتيمم نه صحيح کيږي . (بهشتي زيور ص۶۹ ج۱دمنيه ص۲۹په حواله،شرح البدايه ص ۵۴ج)

مسئله: په تيمم کي پرلاسونوخه خاوري اودوړي لګيدلي وي نويولاس دي پربل لاس ووهي هغه ډي وڅنډي،ځکه چې په تيمم کي

دخاورو اودوړومښلو شرط نه دي بلکه (پرخاوره اونورولاس تیرول فرض دي (خولړډیره دوړه هم که چیري ولګیږي نوپروانه لري.
(طهورالمسلمین ص۲۳)

مسئله: په مرتدکیدوتیمم نه ماتیږي مثلاً یوه مسلمان دمجبوریت په خاطرتیمم وواهوبیاتردي وروسته ده اسلام پریښودي خدای ناکرده یعني مرتدشواوبیاالله جل جلاله توفیق ورکړچې مسلمان شونوکه په دي منځ کي اودس نه شومات نوپه هغه مخته تیمم چې داسلام په حالت کي ئي وهلی ؤلمونځ کولای شي . (کشف الاسرارص۲۸ج۲)

مسئله: وجنب ته له یخ څخه دناروغئ ویره ده اوتودي اوبه نشته یاله دي څخه هم دضرر رسیدوغالب ګمان دی نوتیمم جائزدی.
(احسن الفتاوی ص۵۶ج۲ دردالمحتارج۱ص۲۱۶ ج۱په حواله)

مسئله: په ځنګل کي وحیوانانوته خطروي که دئ اودس کولوته لاړشي نو حیوانان به دچاکښت ته ورشي .یادورکیدوویره وي نوپه دي صورت کي تیمم وهل جائزدي. (فتاوی دارالعلوم ج۱ ص۲۶۵)

مسئله: ځوک چې داسي ځای بندي وي چیري چې اوبه نه وي. اودلمانځه وخت تیریدونکی وي نوهغه وخت دي په تیمم لمونځ وکړي اووروسته دي راوګرزوي. (امدادالفتاوی ص۷۴ج۱)

مسئله: یوځوک په مسجدکي ویده ؤ،که دده احتلام وشونوله مسجد څخه دوتلودپاره دتیمم ضرورت نشته،خوکه دکوم عارض په وجه هغه وخت وتل مشکل وي نوتیمم ضروري دي (یعني که په شپه کي داحتلام په حالت کي له مسجده وتل مشکل دي نوتیمم دي ووهي.
(فتاوی محمودیه ص۵۱۲ج۱)

مسئله: دلمانځه تروخت مخته تیمم وهل جائزدی اوله یوه څخه تر زیات فرضودپاره هم صحیح دی اودفرضولمونځودپاره هم تیمم جائز دی لکه چې دنفل لمانځه دپاره ،ځکه چې زمونږپه نزدتیمم داودس اوغسل مطلقاًبدل دی،ځکه نوپه یوه تیمم چې څومره فرضونه نفلونه وغواړي کولای شي،لکه څنګه چې په یوه اودس ئي کولای شي .
(کشف الاسرارص۱۵ج۲)

مسئله: په تیمم کي درکن اوشرط په پاتیدوتیمم نه صحیح کیږي اودمسنون اعمالوبیله اړتیاپه قصداً پریښودلوډیرسپک اوکله زیات کراهت راځي خوتیمم بیله شبهي صحیح اوکافي کیږي،نوکه چا دلاسونوچپه خواپرخاوره ووهله پرتهول مخ اولاسونوئي مسح وکړه بیاهم تیمم صحیح شو،خودسنت په خلاف اومکروه شو.

مسئله: که ګوتی خلاصي نه پریښولي شي خودبل لاس په ګوتوئي ددوئ په مینځ کي خلال اومسح وکړه بیاهم صحیح شو.

مسئله: که لاسونه ونه څنډي بښه پرمخ اولاسونوخاوره ومښي بیاهم تیمم صحیح شوخودافعل مکروه دی .

مسئله: که دلاسونوپرځای کوم دستمال اونورپرځمکه وواهي هغه ئي پرمخ اولاسونوتیرکړي نوتیمم صحیح شوخوبیله عذره داسي کول ډیرمکروه دی.

مسئله: که کوم بل چاخپل لاسونه پرځمکه ووهل دکوم بل چاتیمم ئي وروواهو نوصحیح دی په دي شرط چې دهغه ترلاسووهلومخته ده تیمم قصداونیت کړی وي.

مسئله: که پرمخ تیمم ووهي پرېیږدي اودومره وخت وروسته پرلاسو مسح وکړه چې فرضاً که مخ په اوبوپریمنځلای وای نوتراوسه به وچ شوی وای ،بیاهم تیمم صحیح دی.

مسئله: که مخته پرلاسومسح وکړه بیائي پرمخ وکړه نوهم تیمم صحیح شو ،خودسنت په خلاف اوپه څه اندازه مکروه شو. (طهورالمسلمین ص۲۴)

مسئله: کومي اوبه چې په میدانو (پرلارودسړکونوپرغاړو)دوقف په توګه ایښول شوي وي نوترڅوچې هغه اوبه په زیاته اندازه نه وي تیمم منع کونکي نه دي،دکم والي په صورت به دااوبه دڅښلوبلل کیږي اوکه په زیاته اندازه وي نود اوداسه دپاره هم بلل کیږي.

(کشف الاسرارص۲۵ج۲)

(اوپه اوس وخت کي خوپرعامولاروداستعمال دپاره نلونه اوپائپونه وي ددي داستعمال عامه اجازه وي .محمدرفعت قاسمی)

مسئله: دجمعي دلمانځه دتیریدوپه ویره تیمم نشي کولای،ځکه که جمعه تیره شي نودماپښین لمونځ دي ادا کړي.

(هدایة ص۲۹ج۱ ،شرح نقایه ص۲۵ج۱کتاب الفقه ص۲۴۹ج۱)

مسئله: دچاچې دواړه لاسونه پروږوپري شوي وي نوکله چې دی په چاتیمم وهي نوپرپري شوي ځای دي مسح په وکړي. (کبیری ص۶۴)

مسئله: هغه سړی کوم چې تیمم خووهي خوتراوسه ئي لمونځ نه ؤکړی چې اوبه ئي وموندلي نودده تیمم باطلیږي. (مظاهرحق ص۴۷۷ج۱)

مسئله: ترڅوچې تیمم ماتونکی کوم شی ورپیښ نه شي ترهغوپه یوه تیمم ټول وختي اوقضائي فرضونه،نفلونه دنوروختونولمنځونه ټول کولای شي. (نمازمسنون ص۱۴۵)

مسئله: په تیمم کي هم تنګه ګوته اوبنګړی ښورول کفایت کوي،ځکه چې ددي په ښورولوتردي لاندي ځای تیمم کیږي،اوفرض صرف مسح کول دی،ددوړو هلته وررسول ضروري نه دی.

مسئله: په اودس کي چې دکوموویښتانوپریمنځل واجب دی په تیمم کي دهغوئ مسحه کول واجب دی اوهغه ویښتان چې په اوډس کي پریمنځل واجب دی هغوئ هغه دي کوم چې په مخ کي وي ځکه داوږدي راځړیدلي ږیري مسحه کول واجب نه دی. (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۷)

مسئله: په تیمم کي مسحه که په لاس سره وشي نودهغه دپاره شرط دادی چې په ټول لاس یادلاس په زیاتره برخي وشي ځکه چې مسحه کول په تیمم کي فرض دی که په لاس وي یادلاس قائم مقام په کوم بل شي وي. (کتاب الفقه ج۱ص۲۵۶)

مسئله: تیمم وهونکی واودس کونکیوته لمونځ ورکولای شي (نمازمسنون صفحه۱۵۰)

مسئله: احناف وائي چې فاقدالطهورین یعني دچاسره چې پاکونکي دواړه شیان اوبه اوپاکه خاوره اونورنه وي هغه ته پکاردی چې دلمانځه ظاهري صورت عملي کړي په داسي ډول چې قبلي ته مخامخ شي سرپه سجده کړی،نه دی قرأت وائي ،نه دي تسبیح لولي ،نه دی التحیات اونوروائي اونه دي دلمانځه نیت کوي ،که دجنابت په حالت کي وي اوکه صرف اودس نه وي.

یادونه دي وي چې دلمانځه په دغه ظاهري صورت ئي له فرضوغاړي نه خلاصیږي بلکه ددي ادا ینه دانسان پرذمه باقي وي اوفرض پرده پاته وي تردي چې داودس دپاره اوبه یاتیمم دپاره خاوره پیدا کړي .که

په حالت دجنابت کې وي بیاهم دلمانځه داظاهري صورت جائزدی .
(کتاب الفقه ج۱ ص۲۶۵)

دمتیازوحکم اوله هغه څخه دځان نه ساتلووعید

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولی هم مرداري دي اوفقهاء کرامو داپه مغلظ نجاست کي شمیرلی دی . ځکه نوکه ماشوم پرجامو متیازي وکړي دهغه پرینځل ضروري دی،که پربدن لګیدلي وي نو دبدن پاکول هم ضروري دی که بیله جامواوبدن پاکولولمونځ وکړل شي نولمونځ نه صحیح کیږي راګرزول ئي ضروري دی .

مسئله: دکوچني هلک اوانجلئ بولي چې خوراک ئي پیل کړی وي یائي نه وي پیل کړی نجاست غلیظه دی .
(فتاوی رحیمیه ص۱۳۰ ج۷ ،فتاوی عالمګیري ص۲۸ ج۱باب فی النجاسات)

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولي هم ناپاکي دي ځکه دجامي پرکوم چې ولګي پاکول ضروري دی اودپاکیدودپاره دومره کفایت کوي چې دبولوپرځای دومره اوبه وبهول شي چې په دومره اوبه هغه جامه درې ځله لندیدلای شي . (آپ کی مسائل ج۳ص۸۵)

مسئله: له متیازوڅخه دځان ساتلوډیراهتمام کول پکاردی په احادیثو کي ددي ډیرتاکیدراغلی دی اوفرمایل شوي دي چې دقبر عام عذاب له متیازوځان نه بچ کولوپه وجه وي،په یوه حدیث شریف کي دي چې نبي اکرم ﷺ وفرمایل ،له بولوځان ساتي په قبرکي تر ټولو مخته له بنده څخه دمتیازوپه اړه حساب کیږي .

له حضرت معاذبن جبل رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ له بولوځان ساتی اوخپلوصحابوته هم ددي

امرکاوو.حضرت میمونه بنت سعد رضی الله تعالی عنهماعرض وکړچې ای دالله جل جلاله رسوله مونږته داوښیه چې دقبرعذاب په کوم شي کیږي؟ رسول الله ﷺ وفرمایل دمتیازوله اثره (یعني دڅاڅکوله اثره) (مجمع الزوائدص۸۵ ج۱)

رسول ﷺ ددووقبرونوسره تیرشونوده مبارک ﷺ وفرمائل ددغو دواړوقبرونوخلکوته دقبرعذاب ورکول کیږي . اودوئ ته دکوم غټ شي په اړه عذاب نه ورکول کیږي په دوئ کي یوه له بولوځان نه ساتی اودوهم چغل خوري کوله .

(دادواړه شیان داسي نه ووچې ورڅخه ځان ساتل ګران دي په آساني سره ځان ساتلای شو) (ترمذی ص۱۱ ج۱باب التشدیدفی البول ومشکوة شریف ص۴۲ ج۱)

دبولوله څاڅکوځان نه ساتلوباندي دقبرعذاب

دمتیازواوچغلګري په وجه دقبرعذاب ورکول کیږي،په دې کي څه مناسـت دی؟

ددي په اړه په التعلیق الصبیح شرح مشکوة المصابیح ص۱۹۳ ج۱،کي لیکلی دی چې عالم برزخ دعالم آخرت مقدمه ده .

(دآخرت لومړی منزل دی) اودقیامت په ورځ په حقوق الله کي ترټولو مخته دلمانځه اوپه حقوق العباد کي دویني (ناحقه دچادویني بهولو) حساب او پریکړه کیږي اودلمانځه کیلي له ناپاکي څخه (نجاست که حقیقي وي اوکه حکمي) پاکي حاصلول دی (بیله پاکي لمونځ نه صحیح کیږي نوپاکي دلمانځه مقدمه ده) اودناحقه ویني بهولوعام سبب غیبت اودخلکوپه منځ کي چغلګړي کول دي (نوغیبت او چغلګري دناحقه ویني بهولومقدمه ده)

په همدې مناسبت قبریعني عالم برزخ کې له دغودواړوشیانوڅخه په ځان نه ساتلودقبرعذاب ورکول کیږي.

نبی اکرم ﷺ ارشادفرمائي چې په دوزخ کې به څلورډوله خلک وي نوردوزخیان به له دوئ څخه په تکلیف وي اویوبل ته به وائي چې مونږپه خپله په تکلیف یو،خودوئ په خپلو نعروچغوزمونږپه تکلیف کي نورزیاتوب کړی دی،له دوئ څخه به یوشخص دسکروټوپه تابوت کي بندوي، اویوسړي به خپلي کلمي راکشوي روان به وي، اود یوه سړي له خولې به وینه اونوونه بهیږي اویوسړی به پخپله خپلې غوښې خوري.

کوم شخص چې به دسکروټوپه تابوت کی بندی وی دهغه دعذاب وجه داده :چې پرده دخلکومالونه وو(اوپه همدې حالت کې دی وفات شو)اوکوم سړی چې به پخپله خپلې ګلمې راکشوی دهغه وجه به داوی چې پرده به متیازي لګیدلی ده به دهغوپروانه کوله اونه ئي منځلې.

اودچاله خولې څخه چې به وینه اونوونه بهیږي دهغه وجه داده چې هغه دخلکوغوښه (په غیبت کولو) خوړله .(مجمع الزوائدص۸۴ج۱)

دغه ټول احادیث دی په نظرکې ونیول شی اودپاکۍ پوره اهتمام دی وشی ،دمتیازولګیدل معمولوی اوسپک ګڼل اودهغوي دپریمنځلو اهتمام نه کول ډیره سخته ګناه ده ،استنجاء دی هم همدارنګه ووهله شي چې داوبوڅاڅکي ونه غورزي اوڅاڅوکی پرجامواوبدن باندی ونه لګیږي ،دڅاڅکودبندولوچې کومې طریقې دی اوپه تجربه ګټوری معلومې شی هغه دی غوره کړي ،ترڅوزړه ئی ښه ډاډمن شي

،لنډه داچې په دې اړه ډیراهتمام اوفکروکړی ،دادی هیڅکله سپک نه ګڼي (فتاوی رحیمیه ص۱۲۹اترص۱۳۴پوری ج۷)

(دتفصیل لپاره وګورئ دنجاست غلیظه اوخفیفه حکم اوتعریف.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۳۳ج۱،دردالمحتارص۲۹۳ج۱په حواله ،کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،آپ کی مسائل ص۸۲،ج۳،هدایه ص۵۸ج۱،اوداحقرکتاب دلمانځه مسئلې)

حضرت ابن عباس رضي الله عنهما بیان کوی چې یوه ورځ رسول الله ﷺ له دووقبرونوسره تیریدی نو(ناڅاپه ودریدی) اوئي فرمایل: ددغو دواړوقبرووالوته دقبرعذاب ورکول کیږي ،اودقبرعذاب پرکومه غټه خبره نه ورکول کیږي (چې په دی دنیاکی ورڅخه ځان ساتل ګران وی) اصلاً له دغودواړوڅخه یوشخص خوهغه دی چې له متیازوڅخه ئی خپل ځان نه ساتی له بولوئی ځان نه ژغوری ،یعنی داسی احتیاط به نه کاووچې دمتیازوڅاڅوکی دی پرده ونه لګیږي ،دروایتونولنډیزدادی :چې دبولوپه اړه ډیراحتیاط ته اړتیاشته ،دمتیازوکولوپروخت دی څاڅوکی پربدن اوجامونه لګیږي ،دککړیدودی هیڅ صورت رامنځ ته نشي ،اواستنجاء دی په داسی ډول ووهله شي چې صفائي اوپاکي په پوره توګه راشي ځکه علماء لیکی چې له متیازوځان نه ساتل اونه پاکول کبیره ګناه ده ،دچاچې مزاج قوی وی اودهغه یقین وی چې څاڅوکی نه راغورزي ،بې شکه دداسی سړی لپاره یوائې په اوبو استنجاء کول کافی دی ،خودکوم چاچی ترډیره وخته څاڅکې راځي نو داسی سړی که لوټه ونه کاروی یوائې په اوبواستنجاء ووهی نویقیناً دده پرتوګ جامه اونورڅه به مردار شي اودی به دمتیازوپه اړه په احتیاط نه کولوګناهګارشی.

(مظاهر حق جدید ص۲۴۴ج۱)

استنجاء څه ده ؟

داودس ماتونکیو شیانو په اړه مخکې ښودل شوی دی چې دغټو بولو، کوچنیو بولو، ومذی او ودی په وتو اودس ماتیږي په دې کې دټولو امامانو اتفاق دی.

ترمرداری وتلو وروسته دغټو او کوچنیو بولو ځایونه ککړپریښودل او صرف اودس کول دپاکی دحصول لپاره کفایت نه کوی، بلکه دالازم دی چې له کوم ځای څخه مرداری راوتلی ده هغه ځای وچ او پاک کړل شی، ځکه دامناسب دی چې ددې ځای اړوند مسئلې داودس ماتونکی مسئلو سره سمدستې بیان کړل شی چې داهم دهغې برخه ده.

داستنجاء ارکان څلوردی

مستنجئ (استنجاء وهونکی سړی) مستنجی منه(هغه مرداری) چې ورڅخه دکوچنیو یاغټوبلو ځای ککړوی - مستنجی فیه هغه ځای دی دکوم چې پاکول دی یعنی دکوچنیو او غټوبولو ځای دی او مستنجی به یعنی اوبه اولوټې داڅلورشیان دی له دوی پرته استنجاء نشی کیدای.

ښکاره ده چې ددې تړون له دووشیانو سره دی استنجاء او دا اړتیاترسره کول، په استنجاء کې دوې خبرې دیادونی وړدی: لومړی داستنجاء تعریف، دوهم دهغې په اړه مسئلې داړتیاترسره کول یعنی دمتیازو او غولوتړون ددریوشیانو سره دی، یوخوددوي حکم دی دوهم هغه ځایونه چیري چې اړتیاترسره کول منع وی، دریم هغه خبرې چې دهغوی په موجودیت کی دحاجت رفع کول منع دی، اوس ددې ټولو شیانو بیان په ترتیب سره کیږي.

داستنجاء تعریف

له استنجاء څخه مرادهغه مرداری ده کومه چې دمخ یادشاله لاری یعنی کوچنیو او غټوبولوله ځایه راوتلی وی له دغو ځایونولري کول دی له کومه چې راوتلی ده، داپه اوبویالوټه اونوروهم لیري کیدای شي، اوددې نوم استنجاء ځکه دی چې داستنجاء لفظ دعربې ژبې له یوې جملې څخه راایستل شوی دی، ونه چې په بیخ کې پریکړله شي نووائي«نجوت الشجرة »یعنی ونه له بیخه پرې کړیده، داستنجاء مفهوم هم دغه چې پلیتی له بیخه پري کړله شي.

داستنجاء یعنی طهارت اصل طریقه خوداده: چې اوبه وکارول شی، ځکه له اوسنی امت څخه په مخکینیو امتونو کي شرعاً یوائې په اوبو دپاکی حکم ؤخوداسلام مذهب دمهربانی، اودعوامودهوساینی په خاطر په لوټه اونوروشیانوچې پکی کوم ضررنه وی دپاکي حاصلولو اجازه وکړه -(نورتفصیل داستنجاء په بیان کې پرمخ رائحي)

(کتاب الفقه ص۱۴۶ج۱)

دخلاء معنی: خالی کیدل، تشیدل ده او اصطلاحاً ددي (الخلاء) لفظ مطلب کیږي هغه ځای چیري چې کوچنیو یاغټوبولو اړتیاترسره کیږی چې موږ ورته بیت الخلاء، فلش، تشناب اونوروایو.

اداب:

آداب اصلاً دادب جمع ده معنی ئي دعقلمندی، هوښیاری، قاعدې، طریقې او اندازی ده اوپه اصطلاح کې ددې مطلب دی کوم شئ داسی په طریقه کول چې غوره اوښه وي او هغه شئ که دوینا وی او که دکولو

، اووهرهغه کارته هم وائي کوم چې په احتیاط اوږده فکر،په ښه طریقه اوغوره اندازوکړل شي. (مظاهر حق ص۳۴۵ج۱)

مسئله:له ګیډي څخه چې له دواړولاروکوم څه وزي هغه ته «نجو» وائي داستنجاء معنی داشوه دمرداري ځای پاکول ،که کوم شئ پرتیرکړی اوکه ئي پریمنځی دواړه دوله کیدای شي (په اوبو،لوټه وغیره)استنجاء دنجاست دنجاست له لاري (یعنی دغټو اوکوچنیو بولوله ځایه)لیري کول دی. (کشف الاسرارص۹۳ج۳)

بیت الخلاوی دشیطانانومرکزونه دی

رسول الله ﷺ فرمایلي دی : ګورئ ودغوبیت الخلاوته پیریان اوشیطا نان ځي راځي له تاسوڅخه چې څوک کله بیت الخلاء ته ورشي نوهغه ته پکار دی چې دادعاولولي «اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَعُوذُبِکَ مِنَ الخُبثِ وَالخَبَائث»

پیریانَ اوشیطَانَانَ ځي راځي یعنی پیریان اوشیطانان بیت الخلاء (ټټي،تشناب) خپلې اډې جوړوی ،چیری چې دوی ځي راځي اوددې خبرې په انتظاروی چې کله به څوک راشي اودوی هغه په تکلیف کړی اوپه فسادکي ئي واچوی ځکه چې بیت الخلاءیوداسی ځای دی چیری چې نه صرف داچې له مرداري پرته نورڅه نه وی ،بلکه انسان خپل سترخلاص کړی کښیني اودالله ذکر نشي کولای ځکه له پیریانو او شیطانانوخوندی کیدولپاره بیت الخلاء ته دورننولوپروخت دغه دعا لوستل پکاردی.

بیت الخلاء ته ورننوتلواوراوتلوپروخت دعا

حضرت عائشه ﵂ بیان کوی: چې رسول الله ﷺ به کله له بیت الخلاء څخه راووتی نوفرمایل به ئي : اَللّٰهُمَّ غُفرَانَکَ – یعنی ای الله ! زه ستاڅخه بخښنه غواړم. (ترمذی)

تشریح : دغه مهال دبخښنی اومعافی غوښتلودوې وجې علماؤلیکلی دی:یوه خوداچې درسول الله ﷺ پرمبارکه ژبه به هروخت دالله یادونه وه ،داړتیاترسره کولوپه څیرحالت څخه پرته په کوم بل حالت کي ده مبارک ﷺ دالله ذکرنه دراوی ،نوپه بیت الخلاء کي دالله دذکرقضاء کیدوته هم رسول الله ﷺ دومره اهمیت ورکاوی چې له هغه ځایه په راوتلوسره به ئي سمدستی له الله ﷻ څخه مغفرت اومعافی غوښته.

اودوهمه وجه داده :چي دانسان له دغې مرداری خلاصیدل دالله تعالی دیرلوی انعام دی ،انسان چي هرڅه وخوری اوخپلې ګیډې ته ئي شیوه کړی ،هغه هضم شي اوبیاداوینی اونورپه صورت کي دهغه جوهر دجسمانی قوت اوتوان باعث شي اوفضله په آسانی سره بهرته ووزي ،که څوک فکر اوغوروکړي نودالله دومره سترنعمت دی چي ددې شکرنشی اداکیدلای. نورسول الله ﷺ به له بیت الخلاء څخه دوتلوسره سمدستی مغفرت اومعافی غوښته چي پروردګار ه !تاسوچي په کوم کرم اونعمت ونازولم دهغه شکرنشی اداکیدای ،هغه راته معاف کړي. (مظاهرحق ص۳۶۲ج۱)

مسئله: دغټواوکوچنیوبولوکولوپرمهال دباندی په صحراء کي له جامو پورته کولومخکې اوپه بیت الخلاء کي ترددننه کیدومخکې دادعا ولولئ : اللهم انی اعوذبک من الخبث والخبائث.

(بخاری ص۹۳۶ج۱کشف الاسرارص۹۹ج۳،مظاهر حق ص۳۴۸ج۱)

اوبیاکینه پښه په بیت الخلاء کې کښیږدئ اوبهرته دراوتلوپروخت لومړی ښئ پښه بهرته راوباسئ ،اوبهرته دراوتلوپرمهال دادعاووا یاست.

(۱) اللهم غفرانک (۲) الحمدلله الذی اذهب عنی الاذی وعافانی

(نمازمسنون ص۹۳،ترمذی ص۲۷ج۱،ابن ماجه ص۲۶ج۱،مظاهرحق ص۳۶۲ج۱ ،البحرالرائق ص۲۴۳ج۱)

مسئله:غټوبولوته دتلولپاره چي کومه دعاده دوړوبولولپاره ځان ته کومه دعانشته بلکه دکوچنیواوغټوبولودواړولپاره یوه دعاده.

(امدادالفتاوی ص۱۴۳ج۱)

مسئله: بیت الخلاء ته دتلوپرمهال (اعوذبالله مَن الخبث والخبائث) ویل ځکه مستحب دی چې په دې ځای کې شیطانان راغونډیږي ،ځکه دوئ ته مرداري خوندورکوي ،اودراوتلوپروخت غفرانک وایاست ځکه چې په بیت الخلاء کي دالله یادونه پرینبودل کیږي ،اودشیطانانو سره دیوځای کیدووخت دی ،ځکه له دي څخه مغفرت غوښتل مناسب دی (المصالح العقلیةص ۳۷)

داستنجاء حکم عام دی

مسئله: داحنافوپه نزدپاکی حاصلول یاپه اوبوپاکی حاصلولوپرځای په لوټه پاکول مؤکد سنت دی ،دنرولپاره هم اودمیرمنولپاره هم ،(ځکه نوکه کوم مکلف انسان ئی ونکړي نودراجح قول سره سم داسی کول مکروه دی) په دی شرط چي مرداري دوتلوله ځایه مخته نه وی لګیدلی ،داحنافوپه نزدله مخرج څخه مرادهغه ځای دی له کومه چي مرداری راوزي اوهغه ځای چي په دی کی شامل وی لکه دغټوبولودځای هغه شاوخواکومه چي دولاړیدوپرمهال سره بسته شي اوله هغه څخه هیڅ په نظرنه راځي ،داغه رنګه دنرودځانګړي

غړي (ذکر) هغه حلقه (کړۍ) کومه چې دسوری پرشاوخواوی اوله کوم ځایه چي متیازي خارجیږي.

(کتاب الفقه ص۱۴۷ج۱،فتاوی محمودیه ص۵۴ج۲)

مسئله: له بدن څخه راوتونکی مرداره ماده هغه که دمعمول سره سم راوتونکي شئ وی (لکه متیازي اونور) یادمعمول په خلاف مثلاً وینه نوونه اونوردغه نجاست دوتوله ځایه پرمخ خورشي اودهغه مقدارتریوه درهم زیات وی نودهغه پاکول فرض دی اوددې لپاره اوبه کارول ضروری دی ،ځکه چي اوس داکاردنجاست لیري کول دی ،استنجاء نه ده ،اودنجاست لیري کولولپاره داوبواستعمال فرض دی اوهمدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چي متیازي دخاص اندام ترسوری تجاوز وکړي دیوه درهم ترمقدارڅخه پرزیاته برخه خوري شي نوپه اوبودې پریمنځل فرض دی ،اوپه لوټه اونوروپاکول په دي صورت کي کفایت نه کوی.

داغه رنګه ناسنته به هم دقلفې ثرمن دبولوله ککړیدوڅخه پاکوي خو که ددرهم ترمقدارزیات ځای ککړشي نودهغه منځل فرض دی ،لوټه اونورپرمښول کفایت نه کوی ،ښکاره خبره ده چي په داسی صورت کي هغه ټول نجاست کوم چي پرمخرج وی په اوبوپریمنځل لازمیږي ،ځکه چي ترمخرج تجاوزکونکی نجاست دمنځلوپرمهال ټول خوریږي ،اود احتیاط تقاضاهم همدغه ده چي ټول ځای په اوبوپریمنځل شي ،اوپه داسی سیمه کي چیري چي اوبه ډیري وی هلته خوپه رشتیادزیات احتیاط طریقه همدغه ده چي په اوبو منځلوپاکی حاصله کړل شي ،ځکه چي په دی سره مرداری هم لیري

کیږي اوبدبوی هم ختمیږي خوپه هغوسیموکې چیري چې اوبه لږوي ،دهغه ځای لپاره دصاحبینو(امام ابویوسف رحمه الله او امام محمد رحمه الله)رأیه په ښکاره توګه زیاته په کار راتلونکي ده.اوهمدغه حکم په هغه صورت کې دی کله چې دانسان لپاره داوبو کارول ستونزمن وي.

لنډه داچي که نجاست خاص دمخرج پرسروی نودهغه زائلول مؤکدسنت دی.دانجاست له معمول سره سم وتونکی وی لکه کوچنی اوغټی بولی یادمعمول په خلاف لکه مذی اوودی اووینه اونوردغه په اوبولیری کړل شي یاپه کومه بله طریقه ،دی ته استنجاء او استجمار وائي ،خوکه مرداری له مخرجه تیري وکړي نودهغه لیري کول فرضیږي ،اودي ته استنجاء نه وائي بلکه دنجاست زائلول ورته وائي.
(کتاب الفقه ص۱۴۸ج۱)

له استنجاء څخه دعاجزحکم

پوښتنه :یوناروغ دی چي یوه پښه ئي ماته شوی ده ،داودس کولو پرمهال اوبه په کوم بل چاراتویوي ،خوداودس غړی پخپلولاسونو پریمنځلای شی ،خوداستنجاء کولوپرمهال ډیرتکلیف ګالی ،سم بل څوک یي له خپل ځایه راپورته کوي بیاپه تکلیف سره مریض پخپله استنجاء وهی یاترچارپایي لاندی څوک لوښی ورته کښیږدی دی استنجاء وهی نوآیاوداسی ناروغ ته استنجاء معافیږي کنه؟

ځواب: په دی صورت کي استنجاء معاف نه ده ،خوکه دواړه لاسونه شل وی یایولاس شل وی مګر څوک اوبه وراچوونکی هم نه وی اوروانی اوبه هم نه وی چي پکی کښینی په روغ لاس استنجاء ووهی

،اودمیرمنی خاوندیادنارینه کوروالا هم نه وی ،چي استنجاء ورووهی نواستنجاء معاف ده. (احسن الفتاوی ص۱۰۹ج۲)

مسئله: که په کینږ لاس کې عذروی ،لکه زخم اونوریاکارنه کوی (فلج وی)نوپه مجبوری کي ښي لاس استعمالولای شی ،خوپه ډیراحتیاط سره اوکه په کینږ لاس معذوروی اوروانی اوبه هم دی نشي موندلای اونه داسی څوک وي چي ده ته اوبه وراچوئ نود دغی مجبوری په وجه دی استنجاء وهل پریږدی اوکه دده سره روانی اوبه یاټاکي لګیدلی وی یاداسی کوم سړی وی چی اوبه وراچوي چي ورڅخه شرعاً پرده نه وی نوپه دغوصورتونوکي دی په ښي لاس استنجاء ووهی.

مسئله: که دچادواړه لاسونه فلج وی نوله ده څخه استنجاء وهل یومخ معافیږي کله چي څوک ورووهونکی نه وی ،خوکه دی پرځمکه یادیوال په مښلوکولای شی نوپاک دی کړی. (کشف الاسرار ص۹۷ج۱)

مسئله: په ښي لاس بیله کوم عذراستنجاء وهل مکروه دی.
(هدایه ص۴۸ج۱،شرح نقایه ج۱ص۴۸)

مسئله: که عذروی په ښي لاس دی استنجاء ووهی.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۹ج۱)

تراودس کولووروسته استنجاء وهل

مسئله: تراستنجاء وهلومخکی که اودس وکړل شی ،وروسته په یاد ورتلوپرمهال استنجاء ووهی (یعنی مخکی په لوټه استنجاء ووهله اودس ئي وکړاوتراودس کولووروسته ورپه یادیدوپروخت یي بیاپه

اوبواستنجاء ووهله نوکه له مخرجه نجاست تجاوزنه ؤکړی) نومخکې اودس صحیح دی ،دوهم ځل اودس کولوته اړتیانشته.
(احسن الفتاوی ج۲ص۱۰۸)

مسئله: که نجاست له مخرج څخه تجاوزنه وی کړی نواستنجاء په اوبوسنت ده اوکه تیري کړی وی نوکه ددرهم تراندازه نه وی زیات شوی ،نوپریمنځل واجب دی اوکه زیات شوی وی نوپریمنځل فرض دی اوکه په لمانځه کي ورپیادشونوپه اخیرنی صورت کي لمونځ باطلیږي . اوپه دوهم صورت کي مکروه تحریمی ګرزي اوپه لومړی صورت کي تنزیهی مکروه دی. (امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)
(نوپه اخیرنی صورت کي دی لمونځ مات کړی اوپه دوهم کي دي پوره کړي لمونځ دی راوګرزوي اوپه اولنی کي راګرزول هم ضروري نه دی. (رفعت)

چیري چي غټي اووړی بولی کول صحیح نه دی

مسئله: په مسجدیادمسجدپربام غول اومتیازي کول حرام دی ،داسی ځای غټي اوکوچنی بولی کول چیری چي وقبلی ته مخ یاشاوی مکروه دی که ځنګل وی اوکه ابادی.

مسئله: کوچنی ماشومان دکوچنی اوغټوبولولپاره داسی ځای کښینول چیري چي قبلی ته مخ یاشاوی ناجائزدی اوددي ګناه پر کښینوونکی ده .

مسئله: دلمراوسپوږمی پرلوردغټویاکوچنیوبولوپروخت مخ یاشا کول مکروه دی.

مسئله: په ولاړواوبوکي غول اومتیازي کول حرام دی په زیاتوولاړو اوبوکي تحریمی مکروه دی اوپه روانوکي تنزیهی مکروه دی.

مسئله: په لوښي کي غټي یاکوچنی بولی کول په اوبوکي اچول یاداسی ځای غټي اوکوچنی بولی کول چی له هغه ځایه وبهیږي اوبوته ورشی مکروه دی (له مرداری نالی پرته)

مسئله: دویالی ،تالاب اونوروپرغاړه غټي اوکوچنی بولی کول مکروه دی کله چي نجاست په کي ولویږي ،اوداغه رنګه ترداسی ونه لاندی چي په سیوری کي خلګ کښینی اوداغه رنګه دګلونواومیوي ترونه لاندی ،دغه رنګه په ژمی کي چي پرکوم ځای خلګ کښینی ولمرته اود حیوانانوپه منځ کی ،ومسجداوعیدګاه ته دومره نژدی چي له بد بویي څخه لمونځ کوونکي په تکلیف شی ،په هدیره کي یاپرداسی ځای چیري چي خلګ اودس یاغسل کوي ،په لاره کي ،وهواته مخامخ ،په سوري کي ،ولاري ته نژدی اووکاروان یاکومي غونډي ته نژدي تحریمی مکروه دی.

لنډه داچي داسی ځای چیری چي خلګ ناسته پاسته کوي اودوي ته تکلیف وی اوداسی ځای چي ورڅخه راوبهیږي وخپل طرفته راشي مکروه دی. (علم الفقه ص۴۵ج۱،شرح نقایه ص۴۹ج۱،هدایه ص۴۸ج۱،درمختارص۵۶ج۱)

دغټواوکوچنیوبولوپرمهال چي له کوموشیانوڅخه ځان ساتل پکاردی

مسئله: دمتیازواوغولوکولوپرمهال خبري کول ،بیله اړتیاټوخل ،دکوم ایت یاحدیث یاکوم بل متبرک شي لوستل یاداسی شئ چي ورباندی دالله جل جلاله یانبی ،یاملکي یادکوم عزتمندنوم وی یاکوم ایت یاحدیث یادعاء لیکل شوي وي دځان سره ساتل ،بیله اړتیاپه پروته

یاولاړه غټې اوکوچنی بولی کول ټولی جامی ایستل لوڅ بربنډ غټي اوکوچنی بولی کول، په ښي لاس استنجاء وهل.

(علم الفقه ص۴۵ج۱،بهشتی زیور ص۱۱ج۱۱،دمنیه ص۱۷اوکبیري ص۵۸په حواله)

په کوموشیانوچي استنجاء صحیح نه ده

مسئله: هډ،دخوراک شیان ،ګوبرخوشایي ،اوپه هر مردارشئ اوهغه لوټه یاډبره چي یوځل استنجاء په وهل شوی وی ،پخه خبنته ،ټوکر ښیښه اوسپینه ،سره زر،سپین زر،ګیلټ ،کوله ،چونه ،اوپه داسی شیانو استنجاء وهل چي مرداری نه شی پاکولای لکه سرکه اونور...کوم شیان چي څاروی اونورخوری لکه پروړ،واښه اونوراو داسی شیان چي بیعه لري ،که لږ بیه ولري اوکه ډیره لکه کپړه اونور،(کومی کپړي او کاغذونه چي داستنجاء وچولولپاره جوړشو دی په هغوباندی جائزده.)

مسئله: دانسان اجزاء لکه ویښتان ،هډونه ،غوښه اونوردحیوان هغه جزء چي ورسره متصل وی ،دمسجد چټائي اونور،دونوپه پاڼړو،کاغذ که څه هم ورباندی لیکلی وي اوکه ساده وی ،دزمزم اوبه ،داوس پاتی شوی اوبه ،دبل په مال بیله اجازي اوخوښي ،هغه که اوبه وی که رخت یاکوم بل شئ ،پنبه ،اوداسی ټول شیان چي ورڅخه انسان یادهغه حیوانان ګټه اخلی ،په دغوټولوشیانواستنجاء وهل مکروه دی.

(علم الفقه ص۴۶ج۱،شرح وقایه ص۱۲۷ج۱،درمختارص۵۷ج۱،شرح نقایه ص۲۷ج۱،هدایه ص۴۸ج۱)

په کوموشیانوچي بېله کراهته استنجاء صحیح ده

اوبه ،دخاورولوټه ،هرهغه شئ چي پاک وی اونجاست لیري کړي په دی شرط چي مال اومحترم نه وی. (علم الفقه ص۴۶ج۱)

مسئله: له ساده کاغذیاورباندی څه لیکل شوی کاغذڅخه دلوټي کاراخیستل مکروه دی. (احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲)

مسئله: نن سباچي کوم کاغذدلوټي په توګه کاریږي چی ورته ګلینک پیپر ویل کیږي[toale tissue]هغه دلیک ورنه وی په هغه کي دجذبولوصلاحیت وی ،په هغه استنجاء کول اوروڅخه دلوټي کار اخیستل بیله کراهته جائزاوصحیح دی.

(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲،شامی ص۳۴۰ج۱،فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱)

مسئله:که دغه کاغذدخاورودلوټوپه څیرجذب کوونکی وی نوددې هم هغه حکم دی کوم چي دخاورودلوټودی ،که له مخرج (سوری) څخه شاوخوامتیازي نه دی خوري شوی ،یاخوري شوی دی خوددرهم په مقدارکي دننه خوري شوی دی نوددې تراستعمال وروسته یواځي په اودس کولوهم لمونځ کولای شی کنه په اوبوبه هم پاکی حاصلول ضروري وی.(نظام الفتاوی ص۲۳ج۱،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: غوره دادی چي لومړی په لوټه نجاست لیري کړل شی اوترهغه وروسته اوبه وکارول شی ،خونن سباپه ښارونوکی دګټر طریقي (فلش اونور) په وجه دلوټي استعمال ډیرتکلیفجن وی ،په لوټو غورځولو داوبولاره بندیږي چي دبدبویي اوایذاء باعث ګرزي ،بیاددې په پاکولو کی هم ډیري ستونزي رامخته کیږي ځکه په داسی ځای کي دلوټو استعمال هیڅکله نه دی پکار،دلوټي اوډبری استعمال مستحب دی اوخپل ځان اونورخلګ په مصیبت کي اچول حرام دی ،دکوم مستحب کارپه خاطر حرام کار کول جائزنه دی

،خودپاکي په غرض چي کوم جذب کونکی کاغذونه په بازارکي ترلاسه کیږي دهغوئ استعمال جائزدی .
(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲،فتاوی رحیمیه ص۲۷۸ج۴)

دبولودا ړتیاپه ترسره کولوکي بندیزونه

دا ړتیادپوره کولویعنی دغټواوکوچنیوبولواونوروکولوپه اړه شارع ﷺ څوطریقی مقرري کړی دی چي له ټولګی څخه هغه احکام دی دکوموتړاوچي په ځانګړتیاسره دنجاست زائلولوسره دی (دناپاکی لیري کولوسره دی) که نجاست په ابوسره لیری کړل شی هغه ته استنجاء وائي که له اوبوپرته په کوم بل شئ مثلاً په لوټه اونورولیري شي نوهغه ته استجماروائي .

دا ړتیاترسره کولوپرطریقو(آدابو) ځینی خلګ دانیوکه کوي چي دحاجت ترسره کول له فطري اعمالوڅخه دی چي دهغه پرځای کول انسان دخپلوځانګړوحالاتواوماحول سره سم کوي ،پدې شرعي بندیزونه لګول بیله ددي چي اړتیاپیبنه شي ،انسان په مشکلاتوکي اچول دی اوپرتکلیف ګاللومجبورول دی.

دانیوکه هم دهغوخلګواونورونیوکوته ورته ده کوم چي له شرعی ذمه واریانوآزادی غواړي کني دحیض اوکوروالی اونوروپه اړه چي کوم بندیزونه شارع ﷺ لګولی دی اودهغوبندیزونوچي یادونه پرمخ راځي ،اخیرتوپیرڅه دی ؟

دغوره والی خبره خوداده چي په اسلامی شریعت کي چي په دې اړه کوم څه راغلی دی هغه ټول اموداسی دی چي عقل یي تسلموي اوکوم چي دصحت دخوندی کولوله تقاضوسره سم دی ،اودپاکي

کومه طریقه چي لازمه شوي ده دمعاشرتی نظام له اړتیاووڅخه دی حقیقت دادی : چي اسلامی شریعت چي دکوموشیانوامرکړی دی که څه هم دهغه حکم دعلت اومصلحت په پوهیدوپورې نښتنه نشي کیدای ،ځکه چي داټول شرعی تکلیفونه کوم چي دانسان لپاره ځانګړی دی هغه ټول دالله ﷻ په بندګي (عبادت) کي داخل دی ،اوانسان ته داحق نشته چي ترڅوددي پرځای کولوڅخه عاجزنشی وي نه دی څخه مخ اړونه وکړي ،له دې سره داټول شیان دعقل سره سم دی .اودانسان لپاره چي کوم عبادتونه په شریعت کي مقررشوی دی ،هغوي دروغتیااومعاشرتی تقاضوموافق دی.

اخیر څوک شته چي داوائي چي له مرداري پاکیدل ضرورنه دی اوهغه څوک شته چي داویلای شی چي ددي لپاره کومې طریقی شریعت ښودلی دی هغه دانسان لپاره ګټوري نه دی.

په حقیقت کي داسلامی شریعت احکام ټول دمعاشری دښیګړي اود انسان دخواخوږي لپاره داټول بندیزونه ګټوردی اوچاته پردې دنیوکي کولوتوان نشته ،اوس دا ړتیاترسره کولوپه اړه احکام واجب ،حرام ،مستحب ،اومکروه په ترتیب سره بیانیږي ـ(کتاب الفقه ص۱۵۲ج۱)

داستنجاء واجب شیان

(۱) لومړی هغه شیان چي داستنجاء لپاره واجب دی مثلاً استبراء یعنی دغټواوکوچنیوبولووروسته چي کوم څه پاتی شي دهغه خارجول ،تردي چي داغالب ګمان شي چي اوس هلته هیڅ نشوپاته ،دځینووګړوپه عادت کي داخل دی چي په تګ راتګ ،ولاړیدو ،یاپه داسی حرکت کولوچي دوي یي عادیان وی دمتیازودریدلی څاڅکی

راوزي ،پر داسی خلګودعادت سره سم پخپله استبراء واجب ده ،ځکه
نوکه دبولو دقطروپه بندیدوکي شک وی نواودس کول نه رواکیږي
،که بیله ډاډمن کیدوپه همدې حالت کي اودس وکړاودبولوقطره
راغله نواودس به بې کاره شي ـ لنډه داچي واجب دی چي ددریدلی
نجاست که شبه وی نوټول دی وتلوته پریږدي ،تردي چي ورته داغالب
ګمان شي چي اوس هیڅ نه دی پاتی ددي خبري پروجوب دټولو اتفاق
دی ،په دي کي دچا اختلاف نشته .

(٢) دوهمه دپاملرنی وړخبره هغه ځای دی چیری چي داړتیاترسره
کول حرام دی پرقبرسربیره (یاورته نژدی) دحاجت پوره کول حرام دی
،ددې سبب ښکاره دی هدیره دنصیحت اوعبرت حاصلولوځای دی
،ځکه دابه ډیره بداخلاقی وی چی هلته انسان خپل فرض ښکاره کړی
اوهغه په راوتونکی مرداري ککړ کړي ،ځکه چي درسول الله ﷺ په
صحیح حدیث کي راغلی دی چي نبی ﷺ دقبرونووزیارتونوته
هڅونه کړی ده ترڅواخیرت په یادشي ،نوداخوناپوهی اوبې عقلی ده
چي څوک داسی ځای چیري چي خلګ عبرت حاصلولواوداخرت ورپه
یادولولپاره راځي دغټوبواو وړوبولوځای وګرزوي داسی کول
دنصیحت حاصلولو اود الهی ویري دهغه مقصدضددی کوم چي
دقبرو نودزیارت په اړوند دی ،زیاته پردی په داسی حرکت
دهدیروسپکاوی دی (ددي په اړه تفصیلی مسئلي انشاءالله په مسائل
میت کي راځي)

(٣)درییم داچي په هغوځایونوکي چي داړتیاترسره کول جائزنه دی
ولاړی اوبه دی ،چي پکي داړتیاترسره کول ممنوع دی (یعنی غټی

اوکوچنی بولی کول منع دی)اوولاړی اوبه هغه دی چي بهیږي نه
،حضرت جابر ﷺ له رسول الله ﷺ څخه ددي حدیث روایت کړی دی
چي رسول الله ﷺ په ولاړواوبوکي له متیازوکولو څخه منع کړي ده
(دمسلم ،ابن ماجه اونوروپه روایت) دکوچنیوبولوپه ممانعت کي
غټی بولی کول هم شاملی دی ځکه چي داترهغه هم زیاته ناوړتیاده
،ځکه ددي منع په زیاته سختي سره دی .

یادونه دی وی چي دفقهی دغه حکم له هغوغوروحکمونو څخه دی
کوم چي دعلم له مخه منل شوی ادسلیم عقل په نزدخوښ کړل شوی
دی ،ځکه چي هغه اوبه کومې چي دګټي رسولولپاره وی
دهغومردارول په بدوخصلتونوکي ترټولوناوړه خوی دی برسیره
پردی په داسی کولوتیری کونکی ناروغي اونورهم پیداکیږي .
لنډه داچي داسلام دمذهب له ښیګړوڅخه دی چي دهغه څومره عبا
دتو نه دی هغوی دانسانانودخواخوږی له تقاضوسره سم دی .

(۴) څلورم داچي داړتیاترسره کول په داسی ځای کي حرام دی له
کومه ځایه چي اوبه رابهیږي اوچیري چي دخلګوتګ راتګ وي
اوچیري چي دارام لپاره سایه اوسیوری وی ،حضرت معاذبن جبل
ﷺ روایت کوي چي رسول الله ﷺ وفرمایل : دلعنت له دریو
شیانوځان ساتئ : داوبوپرګودرغټي بولی کول ،یادلاري پرسر
داړتیاترسره کول ،یادهغه سیوري پرځای کوم چي دارام لپاره وی .

(۵) پنځم قبلې ته مخ یاشاکولوپرمهال اړتیاپوره کول حرام دی که په
کورکي وی که په ډګرکي اوکه په ځنګل کي که په غلطي سره څوک
دبولولپاره قبلې ته مخامخ کښیناستی اوبیاورپه یادشونواوس که

مخ ګرزول ممکن وو نوسمدستی دی وګرزي ،کنه نوپکاردی چي ترڅو ممکن وی دارتیاترسره کولوپرمهال دی قبلې ته مخ نکړي ،اوداستنجاء وهلواودلوټوکارولوپه اړوندهم هغه حکم دی کوم چي دکوچنیو او غټوبولودی یعنی دغه دواړه کاره هم (قبلې ته مخامخ کیدوپه حالت کي)تحریمی مکروه دی.

(نن سبادکورنوپه ودانولوکي دهوساینی دشیانوخیال ساتل کیږي آیادغه حدیث شریف عملی کول کوم ګران کاردی؟ رفعت قاسمی غفرله

(۶) شپږم داچي دحاجت ترسره کولوپرمهال هواته مخامخ کښینستل مکروه دی نودمتیازوکولولپاره دهواپرلورکښینستل نه دی پکار، داسی نه چي دبولوڅاڅکی دهواپه څپوکي راوغورزي اوپلیت موکړي ،ښکاره خبره ده چي په دې حکم کی پخپله دارتیاترسره کوونکی ګټه ده ،داشئ دانسان په فطرت کي داخل دی چي دی دخپل بدن اوجامو پلیتیدو څخه ځان ګوري ،شارع ﷺ دهمدې مصلحت په نظرکي نیولو اوددې لپاره چي خلکوته دپاکی حاصلولوهڅونه وي ،دغه کاریي مکروه بللی.

(اونن سباپه ولاړه متیازي کول فیشن دی چي پکي خدای خبرپرجامو اوبدن څومره څاڅکی مبتلی کله چي په حدیث شریف کي څرګند راغلی دی چي یوه سړی ته یوائې دمتیازوله څاڅکوځان نه ساتلوپه وجه دقبرعذاب ورکول شوي ؤ ،رسول الله ﷺ ددې خبرورکړی ؤ،ځکه له دغوشیانوځان ساتل پکاردی. محمدرفعت قاسمی غفرله

(۷) اووم داچي دحاجت پوره کولوپروخت خبری کول مکروه دی ،ځکه چي داسی کول پخپله دخبروسپکاوی دی ،اودسړی هیڅ فکرنه

وی ،ډیرممکن دی چي دخبروپه دوران دالله تعالی نوم یاد الله درسول نوم یادې ته ورته کوم پاک لفظ پرژبه راشي ،پردې برسیره بیله اړتیاخبري کول داغسی هم مکروه دی ،پرته له دې چي داوبولوښی وغواړی یادستمال ،رخت ،داستنجاء دلوټي اونوروغوښتنی لپاره وی کوم چي دنجاست دځای پاکولویاوچولولپاره کارول کیږي یادضرورت په خاطروخبروته اړشی نومکروه نه دی.

(۸) اتم (په ډګر،ځنګل ،اونوروکي) ولمریاسپوږمۍ ته مخامخ کښینستل اوحاجت پوره کول مکروه دی ،ځکه چي دادالله دقدرت دنښواودهغه له نعمتونوڅخه دی چي ورڅخه دالله جل جلاله ومخلوق ته ګټه رسیږي ،اوداسلامی شریعت له اصولوڅخه دی چي دالله جل جلاله د نعمتو نو احترام اودهغوئ درناوی وشي.

(۹) نهم داچي استنجاء په کیڼ لاس ووهله شي ،ځکه چي ښي لاس عموماً دډوډی اونورخوراک لپاره دی.

داهم مستحب دی چي داستنجاء پروخت دکیڼ لاس ګوتی ترنجاست لګیدومخکی لندې کړل شی ،ترڅوزیاتی په نجاست ککړي نشی ،داغه رنګه ترفارغیدووروسته کیڼ لاس په کوم پاکوونکی شئ پریمنځل هم مستحب دی.

اودستنجاء پروخت غړی سست پریښودل مستحب دی ترڅوپه آسانی سره نجاستُ زائل کړل شی. (کتاب الفقه ص۱۵۴تر۱۵۸پوري اتوک)

مسئله: داحنافوپه نزدکه روژه نه وی نوداستنجاء پروخت دجسم سست پریښودل مستحب دی ترڅودروژي پرمهال دبدن په سستوالی

روژه ماته نشي ،ځکه په اوبودننه رسولوکي که له زیاتی مبالغی څخه
کار واخیستل شي نوروژه ماتیږي.
(کتاب الفقه ص۱۵۸ الومړی توک ،مظاهرحق ص۳۵۳ج۱)

په اوبوداستنجاء وهلودوه شرطونه دی

په اوبوداستنجاء وهلودوه شرطونه دی یوخوداچي اوبه طهوریعنی پاکوونکي وی ،دوهم شرط دادي : چي هغه اوبه دمرداری پریمنځلو لپاره کفایت کوونکي وي ،ځکه نوکه اوبه لږوي چي نجاست له خپل ځایه نشي لیري کولای چي ترنجاست لګیدومخکی چي کوم حالت ؤ ،هغه ځای بیاهم همغسی شی نوپه داسی صورت کي دی دغه اوبه ونه کارول شي.(بلکه ددومره کمواوبوپه موجودیت کي دی په لوټه استنجاء وهله شي (ځکه چي دلوټواونوروا ستعمال داوبودموجودیت سره هم دهغه قائم مقام کیدای شي خوبیاهم داوبوکارول غوره دی اوترټولوغوره خوداده : چي لوټه او اوبه دواړه وکارول شی-په کومو صورتونوکي چي دلوټي استعمال بیله اوبوصحیح دی.
(کتاب الفقه ص۱۶۰ج۱)

مسئله: بیله لوټویواځي په اوبوا ستنجاء وهلوبشپړه پاکی حاصلیږي په دی شرط چي دڅاڅکوناروغی نه وی ،اوکه داناروغي وه نولومړی دخاوری په لوټوا ستنجاء وهل پکاردی یاکوم بل تدبیرکول پکاردی چي دڅاڅکوراتلواحتمال پاته نشي .(امدادالاحکام ص۴۰۰ج۱)

لومړی دی دمخ خواومینځله شی که دشا؟

یوه پوښتنه داده : چي لومړی دمخ خواپریمنځل پکاردی که دشاخوا؟
په دی اړه مسلکونه تفصیل غوښتونکی دی زموږ دامام ابوحنیفه

رحمه الله علیه په نزدلومړی دی دغټوبولوځای ومینځل شي ،ځکه چي هغه ځای زیات مرداردی اوځکه هم چي دغټوبولودځای اودهغه سره خواکي ځای په مښلودمتیازوڅاڅوکي راوزي ،ځکه نودمخ خواپه لومړی پریمنځلوهیڅ فائده نشته.

مسئله: داستنجاء وهلوپروخت دڅاڅکوخیال اووهم نه دی کول پکار، په خیال اووهم کوم شئ نه مرداریږي ،داسی توهمات رفع کوی اوپه زړه زړه کي اعوذبالله وایاست ،هیڅکله وهم مه کوئ (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۳ج۱دالاشباه په حواله) .(که اوبه زیاتی وی نودوه ځله پریمنځل هم څه پروانه لري. «رفعت»

په استنجاء کي دلوټي پرځای نورڅه استعمالولای شي

مسئله:داحنافوپه نزد دلوټي په توګه دپاک شي استعمال سنت دی مثلاً خاوره زوړټوکراونوردوچي خاوري ټوټي-

اوپه مکروه شیانواستنجاء وهل تحریمی مکروه دی. مثلاً هډوکی ،ګوبر(خوشائي) ځکه چي رسول الله ﷺ په دغوشیانوله استنجاء وهلوڅخه منع کړیده داغه رنګه دانسان اوحیوان دخوراک څښاک په شیانواوهغه شیان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغوي سره استنجاء وهل تحریمی مکروه دی اودمال ضائع کول هم منع دی اوهغه شیان کوم چي شرعاً داحترام وړوي په هغوکې دغه شیان دی :
دانسان دبدن کومه برخه که دکوم کافروی اوکه دمردار،لیکل شوی کاغذکه څه هم پرهغه نیم توری لیکل شوی وی ،ځکه چي هغه داحترام وړدی (خواکه په هره ژبه لیکل شوی وی) اوداسی کاغذچي هیڅ نه وی وربانډی لیکل شوی خوپرهغه لیکل کیدای شی ،خوداسی

کاغذچي وربانده نشی لیکل کیدای په هغه استنجاء کول بیله کومه کراهته جائزدی لکه: (toilet tessue) داغه رنګه دداسی شئ دلوټي په توګه کارول مکروه دی چي قیمتی وی اوپه استعمالولو هغه تلف شي یائي بیه کمه شي ،هوکه هغه شئ داسی وي چي تراستعمالولووروسته په پریمنځلویاوچیدلوبیاهغه دمخکی په ډول کیدای شي نوددي شئ په استعمال کي کراهت نشته.

دپخوخښتو،توکرو،ښیښي ،کوئلې اوبنوائي ډبري استعمالول مکروه دی اوکه دهغه کارول تاوانی وی نوتحریمی مکروه کیږي ، ځکه چي دزیانمنوشیانوکارول جائزدی ،داکراهت به تنزیهی وی۔ که ددی استعمال زیانمن نه وی.

ددې شیانودمکروهوالی سبب دادي: چي ددوي په استعمال هغه ځای نه پاکیږي اوسنت دادی : چي دغه ځای پاک کړل شی۔

مسئله: دکوم بل چاله دیواله لوټه راخستل استنجاء په وهل تحریمی مکروه دی ځکه چي دبل مال ته لاس اوږدول جائزنه دی ،هوکه خپل دیوال (اونور) وی نوپه دې کې هیڅ کراهت نشته. (کتاب الفقه ص۱۶۰ج۱)

(دځینوښاغلیوعادت وی : چي په روانه روانه دیوچاله دیواله لوټه راوباسی ،اواودس وچول پیل کړي حال دادی :چي داسی کول جائزنه دی چي دچامال بیله اجازي وکارول شي ،اوځینی خلک پرلاره په روانه روانه خبری کوی اودس وچوي داغلطه طریقه ده اودبې حیایي خبره ده اوداسلام دبدنامی سبب دی. محمدرفعت غفرله

استبراء دنرولپاره

مسئله: دطهارت (پاکی) مسئلې دنارینه اوښځینه دواړولپاره یو ډول دی ،خواستبراء پرمیرمن واجب نه ده اوله استبراء څخه مراددادی :چي دمتیازوڅاڅکي یاغټي بولی چي تراوسه پرمخرج لګیدلی وی هغه دی په پوره توګه وایستل شي ،تردی چي داغالب ګمان شی چي پردې ځای هیڅ نه دی پاته پرمیرمن داعمل واجب نه دی ،خوداپرواجب دی چي له غټواوکوچنیوبولوفارغیدو وروسته لږ وځنډ یږي (یعنی بیړه دی نه کوي چي څاڅوکي وڅڅیږي) تردی وروسته دی استنجاء (په اوبو) یالوټه یادی دواړه استعمال کړي.
(کتاب الفقه ص۱۴۹ج۱،احسن الفتاوی ص۱۰۴ج۲)

استبراء نوم له بهرڅخه راوتوونکوشیانوڅخه دبرأت غوښتل ،په دغو طریقوکي چي هره طریقه وی چي ورڅخه یقین حاصل شي چي دنجاست هیڅ اثرباقی نه دی پاتی شوی ،اودنجاست دزائلیدو اطمینان دخلکو دطبیعتونودبیلوالی په وجه بیل بیل وی ،چاته ژرپاکی حاصلیږي اوچاته په ځنډ،اودچااودس په تګ کولووچیږي اودچاپه غاړی تازه کولو.(کشف الاسرارص۱۰۱ج۳)

مسئله:په لوټه داستنجاء وهلوپه اړه دمیرمنوحکم دنروپه ډول دی یعنی دمیرمنولپاره هم همداسی مستحب دی لکه دنرولپاره.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۴،دردالمحتارص۳۱۹ج۱په حواله)

دمتیازودناروغ داپریشن حکم

پوښتنه :دزیدمتیازی بندی شوی ،ډاکټرترنوپورته په آپریشن دمسالی پائپ ورولګاوو ،په دغه پائپ کي متیازي راځي اودغه

پائپ همیشه پرګیده وی او له متیازوډک وی ،دپائپ خوله په تارتړلې وی نوپه داسی حالت کې داشخص لمونځ کولای شي او کنه ؟

ځواب : په داسی حالت کې هم لمونځ معاف نه دی ،کول ئی ضروري دی (که) شبه ورته وی نو وروسته دی راوګرزول شی ،په ناسته که نشی کولای نوپه پروته دی په اشاره وکړی خوپرېږيدی دی نه.

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۵ج۴)

دمتیازوله لاری دسپینواوبووتلوحکم

مسئله: دمتیازوله لاری چې کومې سپینی اوبه راوزي هغه مرداري دی اونجاست غلیظه دی او اودس ماتوونکی دی ،اوپربدن یاجامه که ولګیږي نوبدن اوجامه مرداریږي خودیوه درهم په اندازه (یعنی دلاس دورغوی دژورتیاپه برابر) معاف دی ،که دمنځلووخت نه وی اودائي اغوستي وي نولمونځ صحیح کیږي ،وروسته دی پریمنځل شي ،

(فتاوی رحیمیه ص۳۶۷ج۴ددرمختار مع الشامی ج۱ص۲۹۳په حواله وهدایه ص۵۸ج۱باب الانجاس ،مالابدمنه ص۱۹)

په استنجاء کې یوه لوټه دوه ځله کارول

مسئله:په کومه لوټه چې یوځل استنجاء ووهله شي هغه مرداره شوه دوهم ځل دهغې کارول منع دی خوکه ددې بل اړخ نه وی کارول شوی نوددې (هغه بل اړخ) کارول صحیح دی داغه رنګه که ئې وسولوی او مرداره برخه ئې وسولوي بیاهم دهغې کارول صحیح دی .

(فتاوی محمودیه ص۴۸ج۲دشامی ص۲۲۷ج۱په حواله)

مسئله: داستنجاء کارول شوی لوټه په وچیدونه پاکیږي ،ځمکه په وچیدوپاکیږي،لوټي تراستعمال وروسته نه پاکیږي ،ځکه دوهم ځل په دې استنجاء مکروه ده. (احسن الفتاوی ص۹۳ج۲دردالمحتارج۱ص۲۸۷په حواله)

مسئله: په کومه لوټه چې یوځل استنجاء وهل شوي وي په هغه دوهم ځل استنجاء وهل مکروه دی خوکه اړتیاوي دسفراونورپه وجه نوره چیدو وروسته که هغه وسولول شي دوهم ځل درېیم ځل یازیات استنجاء په ووهله شي نوپروانلري .

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج۱دردالمحتار ص۳۱۴ج۱باب الاستنجاءپه حواله)

یواځې په لوټه استنجاء وهل

پوښتنه:که دغټویاکوچنیوبولو وروسته په لوټه ځان پاک کړي په او بوئې ونه مینځی ،بې له پریمنځلوئي اودس وکړلمونځ ئې اداکړی نولمونځ صحیح شواوکنه ؟اوداغه رنګه ځینی وګړي صرف لاسونه منځي ډوډۍ ته کښینی ،حال دادی چې اوبه هم موجودی وی ،شرعاً څه حکم دی ؟

ځواب :که متیازو له مخرجه تجاوزوکړ اودزیات مقدارتریوه درهم (قطر=ا۱۱- انچ ۷۵ء ۲ سینټي میتراوټول پیمائش =۹۵ء انچ= ۵۹۴ء۵سینټي میتر) زیات نه شونوبیله پریمنځلویواځې په لوټه کارولولمونځ صحیح کیږي اودغټوبولوحکم دادي :چې په لوټه تراستنجاء وهلو وروسته که له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست وزن یوه مثقال (۵ماشي= ۸۶ء۴ګرامه) یاتردې کم وي نولمونځ صحیح کیږي که څه هم په خوړیدوکي تریوه درهم زیات وی -یواځې په لاس منځلوډوډۍ خوړل جائزدی ،خوکه له مخرجه تجاوزکوونکی نجاست ددرهم ترمقدارزیات وی نوبیله عذره هغه نه پریمنځل تحریمی مکروه دی اوکه ددرهم په مقداریاترهغه لږوی نوتنزیهی مکروه دی .

(احسن الفتاوی ص۱۰۸ج۲دردالمحتار ص۳۱۴ج۱،ص۳۹۳ج۱په حواله)

مسئله:داستنجاء په اړه غوره طریقه داده : چي لومړی په لوټه استنجاء ووهی بیاپه اوبو،اوکه یواځي په لوټه استنجاء ووهی یایواځي په اوبو استنجاء ووهی نوداهم کفایت کوي اوسنت استنجاء اداکیږي.

(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۹ج۱درد المحتار ص۳۱۳ج۱په حواله)

مسئله:شریعت دعامې ابتلاء په مواقعولږ نجاست معاف کړی دی ،لکه په بیت الخلاء (ټټی) کي دمچانواونورپرمرداری کښېنستو وروسته پربدن اوجامو کښېنستل اودلاري څاڅکي اونورو.

(احسن الفتاوی ص۱۰۵ج۲)

مسئله:دمچ ماشي اونوروغول منع کوونکي نه دی .(کشف الاسرار ص۲۲ج۱)

په ولاړه متیازي کول

پوښتنه :ځینی دنوي رڼاخلک وائي چي په ولاړه بولي کول پکاردی ځکه چي نبی ﷺ داسی کړي دي؟

ځواب : داخبره یومخ غلطه ده چي رسول الله ﷺ داسي کول ،دده مبارک ﷺ همیشه په ناستی بولې کول عادت وو اوداغه رنګه موږته پکاردی ځکه چي په ولاړه بولی کولوڅخه ده مبارک منع کړیده ،اوپه ولاړه دمرداري اندیښنه ده ،حال دادی :چي له دی څخه دبچ کیدو ځانګړی تاکید اوتمهید په حدیث شریف کي راغلی دی ،اوفرمایلي دي :چي دقبرعذاب زیاتره دبولوڅخه پروانه کولواوله هغه څخه دځان نه ساتلوپه وجه وي ،له دي پرته په ولاړه متیازي کول دنبی ﷺ دطریقی اوعادت په خلاف دی له دی څخه ځان ژغورل پکار دی.

رسول الله ﷺ یوځل دعذر له کبله په ولاړه بولي کړي دي ،ده مبارک په تشریف یوړ یوځوړ ځای وو چي وربانډی خلکو دکورونوامبارونه اونور اچول هلته په کښېنستو دښوید واندیښنه هم وه داغه رنګه هغه ځای ناپاک اولوند هم وو ،دجامو دککړیدو ویره هم وه اودده مبارک په ملاکي درد وُچي دهغه لپاره په ولاړه بولي کول په عربو کي ژرتأثیر کوونکی درملنه بلل کیده ،په دغووجودی مبارک دریدلی وو کنه عادت اوطریقه ئي دانه وه اوس هم که دچاپه رشتیاعذروي نوپه ولاړه بولی کول ورته رواکیږي بیاهم دمیتازوله څاڅوکو احتیاط ضروري دی . بي بي عائشه رضي الله عنها فرمائي :چي څوک په تاسو کي داووائي چي رسول الله ﷺ په ولاړه متیازي کولي دهغه تصدیق مه کوئ (یعنی هیڅکله باورمه په کوئ)رسول الله ﷺ همیشه په ناسته بولي کولي.

(الجواب المتین ص۸ واحسن الفتاوی ص۵۱۵ج۱،فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ج۱ ،مشکوة شریف ص ۴۳ج ۱ ،بخاري ص ۳۶ج۱ ،عمدة القاري ص۱۳۸ج۳)

مسئله:بې له عذره په ولاړه متیازي کول مکروه اوبداخلاقي ده .

(شرح النقایه ص۵۷ج۱،ردالمحتار ص۵۷ج۱ ،مظاهر حق ص۳۲۵)

مسئله: په غسل خانه کي بولي کول ،په ښي لاس بیله مجبوریته استنجاء وهل ،دغټواوکوچنیوبولوکولوپرمهال خوراک څښاک مکروه دی.

مسئله:بیله اړتیاپه پروته یاولاړه متیازي ،غول کول ،یادکولوپرمهال ټولې ج.می ایستل ډیره ناوړه خبره ده . (امدادالسائلین ص۱۶)

تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه

پوښتنه :دزیدتربولو وروسته ترنیم ساعت پوري څاڅکی راځي ،دلوټي اواوبو کارولووروسته بیاولوټې ته اړ وي ؟

ځواب: په داسی صورت کي په لوټه اواوبو استنجاء وهلو وروسته دخاص اندام (ذکر) په سوری کي پنبه اونورکښيږدی ،ترڅودلوندوالی راوتلوشبه پاتی نشي ،نوترپينبه ايښودلو وروسته دی اودس وکړي لمونځ دی اداکړي. (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۸ج۱دردالمحتارج۱ص۱۳۹ باب نواقض الوضوء په حواله)

مسئله: دکوم چاچي داناروغی وی چي دبولوکولو وروسته څاڅوکي رائحي پرده په اوبو استنجاء وهلو مخکي دلوټي یاټشوپيپر استعمال لازم دی ،کله چي دا دمن شي بيادی په اوبو استنجاء ووهي.
(آپ کی مسائل ص۸۴ج۳) یادی پورتنی طریقه خپله کړي.

مسئله: داستنجاء پرلوټه لګیدلی لاس که پرپرتاګه (یانورو) ولګیږي نوپرتوګ نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۶ج۱دعالمګیري ص۴۸ج۱باب الاستنجاء په حواله)

مسئله: په استنجاء کي دلوټي ترکارولو وروسته که دنجاست اثرباقي پاتی شواودمرداري دځای خوله پرجامه ولګیده نوجامه نه مرداریږي (که څه هم دهغه مقدارتریوه درهم زیات وي ،ددې په خلاف که داستنجاء لوټه په لړواوبوکي ولویږي نوهغه اوبه مرداریږي . (فتاوی دارالعلوم ص۴۹ج۱)

مسئله: دخاورو په لوټه اودس وچولو وروسته که پرلاس بالکل نجاست نه وی لګیدلی نوکه لاس په اوبوکي ولویږي نوهغه اوبه نه مرداریږي .(فتاوی دارالعلوم ج۱ص۳۵۶)

مسئله: دبولوداسی نري څاڅکي چي معلومیږي نه ،معاف دی ،په دغوجامی اوبدن نه مرداریږي په داسی جاموکي لمونځ صحیح دی.(خوله دې څخه هم احتیاط کول پکاردی .

مسئله: که پرپرتاګه متیازي راووزي اوپرتوګ لوندشی بیاددې پرتاګه لوندوالی پربدن ولګیږي نوکه ددرهم ترمقدارپرزیات ځای

لګیدلی وی نودبدن پریمنځل ضروري دی ،که بیله بدن پریمنځلو په نوروجاموکي لمونځ وکړي نوددې لمانځه راګرزول ضروري دي.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۰۷ج۱ ،دردالمحتار ص۲۸۴ج۱باب الانجاس په حواله ،هدایه ص۷۱ج۱)

مسئله: کله چي دناپاکي مقدارتردرهم زیات شي نوترجامومینځلو او پاکولو وروسته لمونځ کوئ.(فتاوی دارالعلوم ص۳۱۱ج۱دهدایې ص۷۱ج۱باب الانجاس په حواله)

په پاکي کي دوسوسې ختمولو طریقه

پوښتنه :که څوک په یقینی توګه کوم مردارشئ مینځي خویوشک لاختم شوی نه وی چي بل پیل شي ،په دې وجه هروخت ذهن پریشانه وی ،دقرآن اوحدیث په رڼاکي واضح کړئ ؟

ځواب :ددې شک علاج دادي : چي جامه یاشئ درې ځله مینځی او (جامه اونوردي هم هرځل ونښتیځل شي) نوپاک شو.

ترديوروسته که شک راپیداشي نودهغه هیڅ پروامه کوئ بلکه شیطان په داسی ویلوترټئ چي ای مردوده ! کله چي الله ﷻ اودهغه رسول ﷺ دي ته پاک وائي نوزه ستادشک اچولوپروا ولي وساتم؟ که تاسوزماداتدبیرعملی کړ نوانشاء الله تاسوبه دشک له ناروغي خلاصون پیداکړئ.(آپ کی مسائل ص۹۰ج۲)

مسئله: دچااودس نه ؤ هغه اودس وکړ،یابولوکولووروسته جنب غسل وکړاوتراودس یاغسل وروسته ده پرخپله شرمګاه لوندوالی ولید خوده ته معلومه نه ده چي دااوبه دی که متیازي ؟ نودده لپاره دوهم ځل اوس کول پکاردی اوکه په لمانځه کي داصورت وریپښ شوخوپخپله دده دنجاست یقین نه دی نوده ته پکاردی چي لمونځ پسې پوره کړي ،دې لوندوالي ته دی فکر قطعاً نه کوي ،هو! که

دبولويقين وي نوبيله خبره ده اوداسې شخص ته دوسوسي علاج وربښودل شوى دى چي دى دى تراستنجاء وروسته اوبه پرشرمګاه (خاص اندام) وشيندي ترڅوكه لونوالى په نظرورشي نودي داډمن وى چي داهم هغه اوبه دى كومې چي ده پخپله ورشيندلى وي .(كشف الاسرارص۱۵ج۱،مظاهرحق ص۳۶۴ج۱)

وحضرت تهانوى رحمه الله ته حضرت خواجه رحمه الله عرض وكړچي ماته په استنجاء كي ډيري وسوسى راځي په ډيروخت كي مي په مشكل اودس وچيږي داستنجاء دځاى (ذكر) په مښلوڅه ناڅه بياهم راوزي ؟

حضرت تهانوى رحمه الله ورته وويل :داسى هيڅكله مه كوه په معمولي توګه له وچولووروسته پريمنځل پكاردى په عوارف المعارف كي ليكلي دى :چي ددي حال دتيوپه څيردى چي ترڅوئي مښي څه ناڅه ځيني راوزي (يعنى لكه شيدي چي ترڅولوشل كيږي نوشيدي دحيوان په تيوكي راځي اوكه لوشل ودروي نوشيدي هم دريږي) كه همدغسى ئي پريږدي نوهيڅ نه راوزي ،حضرت خواجه صاحب عرض وكړ:چي وروسته څاڅوكي راوزي ،ورته وئي فرمايل :هيڅ فكر مه كوه كه څه هم وروسته لمونځونه راوګرزوي ،خوترڅوچي په زوردوسوسى په خلاف ونكړى داناروغى نه ليري كيږي ،په دى وجه خوتاسو په دغه تكليف كي ياست .

خواجه صاحب وويل: دلوندوالى په وجه ديوه وخت په اوداسه كي ددوهم وخت په اوداسه كي شک رالويږي ،ددې په وجه دپرتاګه دستمال هم پريمنځل غواړي .

مولاناتهانوي رحمه الله ورته وفرمايل :مه اودس كوه اومه دسمال مينځه ،څوورو ځي په زورداسى كولووسوسى ختميږي.

(احسن الفتاوى ص۱۰۷ج۲،دملفوظات كمالات اشرفيه ص۱۹۸ص۸۰۷ په حواله)

له دې څخه ثابت شول چي په استبراء كي له زياتى غلوى اوسختى څخه كاراخيستل له شرعى ناوړتياپرته دصحت لپاره هم زيانمن دى ، اوذهنى انتشاراودماغى پريشانيو باعث هم دى .

(احسن الفتاوى ص۱۰۷ج۲،فتاوى عزيزي ص۱۴۰ج۲)

داړتياترسره كولوپرمهال كه لمريه وريځ كي وي

پوښتنه :لمركه په وريځ كي پټ وي اومعلوميږي نه نودهغه پرلوربې له بيت الخلاء په ځنګل اونوروكي)په مخ كولومتيازي وكړوكنه ؟

ځواب : له ردالمحتارص۳۵۴لومړى ټوک باب الاستنجاء څخه معلوميږي چي هغې خواته دمخ كولوپرمهال متيازي كول صحيح دى .

(امدادالفتاوى ص۱۳۹ج۱)

(دغټويا كوچنيوبولوپروخت ولمرياسپوږمۍ ته مخ ياشاګرزول تنزيهى مكروه دى خوورځيني مراد دلمراوسپوږمۍ وذات (ټكى) ته مخ ياشاكول دى دهغوى وجهت يادهغوى وړاتانه مخ ياشاكول مكروه نه دى ،دغه رنګه كه هغوى نه معلوميږي نوهم كراهت نشته اوپه پوښتنه كي خوسپوږمۍ په وريځ كي پټه ده ځكه كراهت نشته

(حاشيه ازاستاذى حضرت مولانامفتى سعيداحمدصاحب پالن پوري مدظله العالى (محمدرفعت قاسمى غفرله)

په كوټه كي دننه په لوښي كي متيازي كول

په روايت كي دى چي رسول الله ﷺ په كوركي دلرګي يوه پياله درلوده چي دده مبارک ترچارپائي لاندى به پرته وه په دې كې به دشپې رسول

الله ﷺ بولي کولي «بولي به ئي کولي» يعنى ديخ په موسم کي ياپه کومه بله وجه خوپه شپه کي وتل دپريشانى باعث ؤ، ځکه دشپي ده مبارک دلرګي په پياله کي بولي کولي کومه چي دهمدې کارلپاره دده ترپلنګ لاندى به پرته وه ،نودده مبارک دغه عمل اصلاً وامت ته ددې ښودلولپاره وچي که داسي وکړل شي نوداړتياپرمهال به ديخ په موسم يادکومي بلې پريشانى په صورت کي اسانى اوراحت وموندل شى.

په حقيقت کي رسول الله ﷺ پرخپل امت بې پايه شفيق اومهربان ؤ،ځکه په دينى احکامواومسئلوکي چي څومره اسانى اوراحت کيداى شواى هغه ده مبارک هرومروفرمايل. (مظاهرحق ص۳۶۵ج۱)

په استنجاء کي طاق لوټي پکاردى

پوښتنه:دغټوبولوپه اړه په حديث شريف کي چي دطاقولو ټوکارولو په اړه کوم راغلى دى هغه طاق شمير(درې) دمتيازولپاره همدى که دمتيازولپاره جلالوټي پکاردى ،يعنى دغټواوکوچنيو بولو دواړو لپاره درې لوټې پکاردى که څلور؟

ځواب :هغه طاق (درې) لوټي دغټوبولولپاره دى ،دمتيازولپاره جلاڅلورمه لوټه پکارده. (فتاوى دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،مظاهرحق ص۲۵۲ج۱اوص۳۵۸ج۱)

داستنجاء لپاره درې لوټي ځکه مقرري کړى دى چي دپاکى لپاره يوحدتاکل ضرورى ؤ کنه انسان به ټوله ورځ په استنجاء وهلوتيروله ،سره له دومره سخت تاکيده موږ ځينى وهميان وينوچي دوي ديوې استنجاء لپاره دلوټوکوړي جوړوي اواوبه هم په ډيرمقدار مصرفوى، اوله دريوڅخه په کمولوټوښه صفائي اوپاکي نه حاصليږي اوپه دريو پاکي حاصليږي اوتردريوزياتوکي دوخت ضائع کول اووهم زياتول

دى ،اوپه ګوبرواوهډوکواستنجاء وهل ځکه منع کړي دي چي په دي کي زياتره زيانمن حيوان مار،لړم اونورځينى چيچونکى چنجان ناست وى.(المصالح العقليه ص۳۸)

مسئله:دغټوبولوترکولووروسته دګرمى په موسم کي دنرولپاره لومړى لوټه له مخ څخه دشاپرلوروړل پکارده ،دوهمه له شاڅخه دمخ طرفته اودرييمه لوټه بياله مخ څخه دشاطرفته.

اوکه ميرمن داودس وچولولپاره لوټه وکاروي نوهميشه يعنى په هرموسم کي دى لومړى لوټه له مخ څخه شاته وړي ،دوهمه لوټه له شاڅخه مختته اودرييمه هم له مخ څخه شاته .بيا(که په اوبوپريمنځل غواړي) په اوبودي استنجاء ووهى ،تردې چي دنجاست اثرزائل شى . (امدادمسائل الصلوة ص۱۵)

مسئله:که کوم ناروغ دومره ناتوان شى چي پخپل لاس پخپله استنجاء نشى وهلاى نوښځه استنجاء وروهلاى شى ،له کوروالاپرته که بل څوک ورکوي نوهغه ته لاس وروړل (بيله کپړواونورو) اوورته کتل صحيح نه دى. (فتاوى محموديه ص۴۶ج۲)

مسئله:دمتيازودڅاڅوکودراوتلوله يقين سره که په استنجاء کي لوټه نه ورواخلى نوپه داسى صورت کى دلمانځه کولواجازه نشته په لوټه اونورودى استنجاء ووهي تردادمن کيدووروسته دى اودس وکړي لمونځ دى اداکړى. (فتاوى رحيميه ص۳۵۶ج۴)

مسئله:دعذرپه حالت په ښي لاس استنجاء وهل بيله کراهته جائزدى. (فتاوى رحيميه ص۲۵۸ج۴،دفتاوى خيريه ص۵په حواله)

دغېتواوکوچنیوبولودتقاضی پروخت د لمانځه دنه کولووجه

(۱) په نفس کي داوداسه اثرهغه وخت پیداکیدای شی کله چي نفس له نوروکارونوخلاص وی اوخلاصون هم هغه وخت کیدای شی کله چي په ګیډه کی دهواااونوروتردد اواضطراب هم نه وی ،ځکه رسول الله ﷺ فرمایلی دی : چاته چي دغېتویاکوچنیوبولوسخته اړتیاوی هغه دی لمانځه ته نه حاضرېږي په دې کی رسول الله ﷺ خبرداری ورکړی دی چی نفس پرکوم بل لورمشغولیدوکي هم دبې اودسیامعنی موندله کیږي ځکه چي په داسی حالت کی دلمانځه وطرفته دانسان توجه نشی کیدای بلکه هغه دمتیازواوغولوپه دفع کولوبخت وی

(۲) په کوموکوچنیو اوغتیوبولوکي چي دزړه تنګی اونه حضوریقینی وی اوکله چي حضورنه وی اوتنګي یقینی وی نولمونځ به نیمګړی شي ځکه دداسی سبب لیري کولوحکم وشوکوم چي په لمانځه کي دفکرونو شیندلواودتوجه دنیستوالی باعث وی.

داغه رنګه تردیره متیازی په مثانه کي تینګول هم زیانمنی دی له دې ځخه خطري ناروغی پیداکیږي. (المصالح العقلیةص۳۹)

داستنجاء په اړه مسئلې

په لوټودا ودس وچولوپرمهال چاته سلام اچول یاوسلام ته ځواب ویل صحیح دی . (فتاوی دارالعلوم ص۳۷۵ج۱،درد المحتارج۱ص۳۱۹په حواله)

(ځکه چي دادبولووخت نه بلکه دی له هغه فارغ شوی دی ،صرف دزړه اطمینان لپاره لوټه کاروي ،ګواکي افضل همدغه دي چي دغه وخت سلام وانه چول شی اونه ځواب ورکول شي ،ځکه چي په یوه وجه داوخت دغېتواوکوچنیوبولوپه حالت کي داخل دی)

(محمدرفعت قاسمی غفرله ولوالدیه ولوالدینا امین)

مسئله: جائزخودی مګرداسی ځای اودس وچول چي تیریدوونکی خلک په مخ ورځي دانسانیت په خلاف دی (امدادالفتاوی ص۱۴۱ج۱)

مسئله:دقطب ستوري (پیرونی) وطرفته په غېتواوکوچنیوبولوکي مخ کول صحیح دی ،ځکه چي داحکم دکعبې شریفی لپاره دی چي دهغه پرلوردارتیاپروخت مخ اوشامه کوئ.
(فتاوی دارالعلوم ص۳۷۷ج۱،دمشکوة ص۲۹۶ج۱په حواله)

مسئله:دقبلې له لورپرته دشمال اوجنوب پرلورپه غېتواوکوچنیو بولوکی مخ کول منع نه دی۔(فتاوی دارالعلوم ص۳۸۰ج۱،دردالمحتارص۳۱۶ج۱باب الاستنجاپه حواله)

مسئله: په غېتویاکوچنیوبولوکي وقبلې ته مخ یاشاکول منع دی ،خود استنجاء وهلوپه اړه کوم دلیل نشته ځکه جائزدی.
(امدادالفتاوی ص۱۳۷ج۱)

مسئله: دمړی استنجاء دی په اوبواولوټه دواړو ورووهله شی ،داوبو اولوټي جمع کول سنت اوافضل دی.
(مفهوم فتاوی دارالعلوم ص۳۸۱ج۱،دردالمحتارص۳۱۳ج۱فصل فی الاستنجاء په حواله)

مسئله:په اوبواستنجاء وهل سنت دی ،ځکه چي رسول الله ﷺ به داسی کول خوپه لوټه اونوروا استنجاء وهل صحیح دي.
(نمازمسنون ص۸۸،ترمذی ص۲۹،هدایه ص۴۸)

مسئله: په لوټه داستنجاء وهلوکي کومه خاصه طریقه نشته،بس دومره خیال ساتئ چي نجاست شاوخواخپورنشی ،بدن دې پاک شی ،داغه رنګه په لوټه استنجاء وهلو وروسته په اوبواستنجاء وهل سنت دي ،خوکه نجاست خورشی نوداسی وخت په اوبوپریمنځل واجب دی ،بیله پریمنځلولمونځ نه صحیح کیږي.(بهشتی زیورص۸ج۲،امدادالفتاوی ص۱۳۹ج۱)

مسئله: په لوټه او نورو استنجاء وهل صحیح دی او طاق شمیر سنت دی او د دریو شمیر مستحب دی. (درمختار ص۵۶ج۱)

مسئله: دغټو او کوچنیو بولو یا استنجاء وهلو په دوران په ژبه کلمه یا کوم بل ایت یا حدیث لوستل مکروه دی. (نماز مسنون ص۹۶)

مسئله: تر استنجاء وهلو وروسته لاسونه په صابون او نورو پاکول پکار دی، کنه په خاورو دی و مښي پاک دی کړي. (نماز مسنون ص۹۷، ابوداؤد ص۷ج۱)

مسئله: په باد پریکیدو یوائې او دس ماتیږي استنجاء وهل صحیح نه دی یعنی په اوبو مینځلو ته اړتیانشته، څو که د هوا و تلو سره نجاست وتلی وی نو استنجاء دی ووهله شی.

(آپ کی مسائل ص۸۳ج۳، ص۸۴ج۳، فتاوی دار العلوم ص۱۴۶ج۱، د ردالمحتار ص۷۹ج۱ په حواله)

مسئله: داسی لاکټ (امیل) چې ورباندی د الله لفظ لیکلی وی و بیت الخلاء ته ترتلو مخکې دی و باسی.

مسئله: که د کوم چا بیت الخلاء ته ورتلو مخکی دعاء ویل هیرشی او دننه ورپیاد شي نو په خوله دی نه وائي بلکه په زړه زړه کي دی ولولي

مسئله: په بیت الخلاء کي ترپښي ایښودلو مخکی او په ځنګل کي دی ترپرتاګه خلاصولو مخکې دعاء وویله شي. (آپ کی مسائل ص۸۱ج۳)

مسئله: د استنجاء په پاتي شویو اوبو اودس کول صحیح دی او د اودس په پاتی شویو اوبو استنجاء وهل هم صحیح دی خو نه وهل غوره دی.

(بهشتی زیور ص۹ج۲، فتاوی رشیدیه ص۲۸۳)

مسئله: تر اودس کولو وروسته ورپه یاد شو چي په اوبو استنجاء وهل دی (په لوټه خو استنجاء مخکی وهلی وه) په اوبو ترپاکولو وروسته غوره دا دی چې بیا اودس وکړي تر څو له اختلافه ووزي.

(فتاوی دار العلوم ص۱۴۲ج۱، د ردالمحتار ص۱۳۶ج۱ په حواله)

مسئله: که له اوبو پرته یوائې په لوټه استنجاء ووهی او لمونځ وکړي نو لمونځ صحیح شو (کله چي شا و خوا نجاست خور شوی نه وي.

(فتاوی دار العلوم ص۳۸۲ج۱، د ردالمحتار ص۳۲۴ج۱ کتاب الصلوة په حواله)

مسئله: د متیازو او غولو کولو پر مهال خبری کول مکروه دی، د اغه رنګه په دغو وختونو کي دی د الله جل جلاله ذکر هم نه کوي، او که پرچ ورشی نو په دغه وخت کي دی الحمد لله هم په ژبه نه وائي او نه دی یرحمک الله په خوله وائي، نه دی د سلام ځواب ورکوی.

مسئله: بیله اړتیا دی وشرمګاه یا غټو او کوچنیو بولو ته نه ګوري او هلته دی بې له اړتیانه توکي نه دی پوزه پاکوي او نه دی غاړی تازه کوی او نه دی راسته او چپه طرفته ګوري او نه دی په خپل بدن لوبې کوی، او نه دی اسمان ته سرپورته کوي او نه دی پر غټو او کوچنیو بولو بې ضرورته ترډیره وخته کښینی ځکه له دې څخه بواسیر او ځګر درد پیدا کیږي، په داسی ځای کی دی جامی پوره خوندي کوي، چي ککړې نشي، نه په نجاست او نه په کارول شویو اوبو.

مسئله: په لوڅ سر استنجاء مه وهئ ځکه د ادب خلاف ده.

مسئله: د استنجاء لپاره چي وناستې ته نژدې شئ بیا ستر خلاص کړئ، په ولاړه ولاړه ځان مه لوڅوئ، او دواړې پښې پراخې کړئ بیا کښینئ، او پر کینه پښه زور و کړئ او کاږه شئ، له غټو او وړو بولو چي فارغ شئ دعا ولولئ. (کشف الاسرار ص۹۹ج۳)

مسئله: کوم غړی چي پریمنځل کیږي د هغه د پریمنځلو سره، سره لاس هم پاکیږي تر دې وروسته بیا و لاس پریمنځلو ته اړتیانشته (که پریمنځل شی نو څه پروانه لري) کوم غړی چي منځئ هغه که د استنجاء

ځای وی یاکوم بل ځای وی ،اوپه طهارت (پاکی) کي له لاسه بدبوی لري کول اوله مخرجه دنجاست ليري کول شرط دی ،پرته له هغه صورته چي سړی دهغه له ليري کولو عاجزوی. (کشف الاسرار ص۱۰۹ ج۳)

اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکريم وتقبل منا انک انت السميع العليم

محمدرفعت قاسمی

خادم التدريس دارالعلوم ديوبند يوپي (انډيا)

درجب لومړی ۱۴۲۸ هج مطابق ۲نومبر ۱۹۹۷ع

دعاء غوښتونکی محمدابراهيم «خليل»

دژباړي پای ته رسيدونيټه ۳ربيع الثانی ۱۴۲۹ هج مطابق ۱۱اپريل ۲۰۰۸ع

دجمعې مبارکي ورځ

اللهم اختم لنا بالخير والسعادة والبشارة والايمان

ابوخالدمحمدعبدالاحد «مجروح»